BERÄTTELSE

om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

given Stockholms slott å rikssalen den 11 januari 1921.

En djupt smärtande förlust har under det förflutna året träffat Konungahus och folk genom Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan Margaretas frånfälle. Hennes ädla personlighet och upphöjda egenskaper skola länge bevara Hennes namn i kär hågkomst.

Den 9 februari 1920 undertecknades i Paris mellan Sverige och flera andra stater en konvention angående Norges suveränitet över Spetsbergsögruppen jämte Björnön.

Konvention angående Norges suveränitet över Spetsbergsögruppen.

Den 13 februari 1920 har Kungl. Maj:t utsett ombud för Sverige i den internationella kommissionen för samtrafik och internationella hamnar.

Kommission för samtrafik och internationella hamnar.

Genom kungörelser utfärdade i Stockholm den 30 januari 1920 och Washington den 27 februari s. å. har överenskommelse träffats mellan Sverige och Amerikas Förenta stater om skydd för litterära och konstnärliga verk.

Överenskommelse mellan Sverige och Amerikas Förenta stater om skydd för litterära och konstnärliga verk.

Kungl. Maj:t har den 27 februari 1920 beslutat Sveriges anslutning till internationella konventionen angående förbud mot användande av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien den 26 september 1906. Anslutningen har av svenska ministern i Bern delgivits Schweiziska förbundsrådet genom skrivelse den 10 april 1920.

Sveriges anslutning till internationella konventionen angående förbud mot användande av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien.

Sveriges anslutning till akten om Nationernas förbund.

Kungl. Maj:t har den 5 mars 1920 beslutat Sveriges anslutning till akten om Nationernas förbund av den 28 juni 1919. Tillkännagivandet härom skedde genom noter växlade mellan svenska ministern i London och Nationernas förbunds generalsekreterare den 9 mars 1920.

Svensk representant i Oderkommissionen.

Den 12 mars 1920 har Kungl. Maj:t utsett svensk representant i den internationella kommission, som enligt bestämmelserna i art. 341 av fredstraktaten i Versailles skall omhänderhava förvaltningen av floden Oder.

Konvention med Chile om tvisters hänskjutande till en ständig undersöknings- och förlikningskommission.

Den 26 mars 1920 undertecknades i Stockholm en konvention med republiken Chile angående tvisters hänskjutande till en ständig undersöknings- och förlikningskommission.

Uppsägning av Handels- och sjöfartstraktaten mellan Sverige och Tyskland.

Genom ministeriella noter växlade med Tyska Riket den 31 mars 1920 har Handels- och sjöfartstraktaten mellan Sverige och Tyskland av den 2 maj 1911 blivit tills vidare förlängd. Genom nya noter växlade den 15 och 16 december 1920 har sedermera traktaten uppsagts för att upphöra gälla från och med den 16 mars 1921.

Överenskommelse med Finland angående ordnandet av timmerflottningen i Torneå och Muonio älvar.

Genom ministeriella noter växlade med Finland den 10 maj 1920 har överenskommits, att den mellan Sverige och Ryssland den 3 juli/20 juni 1917 avslutade deklarationen angående ordnandet av timmerflottningen i Torneå och Muonio älvar tills vidare skall äga giltighet.

Tilläggsartikel till myntkonventionen mellan Sverige och Danmark den 27 maj 1873.

Den 11 maj 1920 har i Köpenhamn undertecknats en tilläggsartikel till myntkonventionen mellan Sverige och Danmark den 27 maj 1873 och tilläggskonventionen till densamma för Norge den 16 oktober 1875. Tilläggsartikeln har av Kungl. Maj:t ratificerats den 18 juni 1920.

Ny expeditionstaxa för beskickningar och konsulat.

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1920 utfärdat förordning angående expeditionsavgifter vid beskickningar och konsulat.

Överenskommelse med Ameri-

Genom ministeriella noter växlade med Amerikas Förenta stater den 18 och 29 juni 1920 har överenskommits, att artiklarna 11 och 12 av

konsularkonventionen den 1 juni 1910 skola upphöra att gälla från den 18 mars 1921.

kas Förenta stater angående ändring av konsularkonventionen den 1 juni 1910.

Den 30 juni 1920 har i Bern mellan Sverige och flera andra stater undertecknats en överenskommelse rörande bibehållande och återställande av de rättigheter på den industriella äganderättens område, vilka berörts av världskriget. Överenskommelsen har den 7 september 1920 av Kungl. Maj:t blivit ratificerad.

Int. överenskommelse rörande bibehållande och återställande av de rättigheter på den industriella äganderättens område, vilka berörts av världskriget.

Sedan genom initiativ från engelsk sida Ålandsfrågan bragts inför Nationernas förbunds Råd, har Kungl. Maj:t den 2 juli 1920 i enlighet med förbundsaktens art. 4. mom. 5 utsett representant för Sverige vid Rådets sammanträden för behandling av denna fråga ävensom förordnat, att de den 11 april 1919 utsedda svenska delegerade för Ålandsfrågan skola under frågans behandling inför Rådet vara samlade å den ort, där Rådet sammanträder. Vid Rådets sammanträde i London den 9—12 juli beslöts därefter utseendet av en kommission bestående av tre internationella rättslärde, för att avgiva yttrande beträffande vissa sidor av Ålandsspörsmålet. Sedan denna juristkommission avgivit sitt utlåtande, förklarade sig Rådet vid sammanträde i Paris den 16—20 september kompetent att upptaga frågan till behandling samt uppdrog åt sin ordförande att utse delegerade med uppgift att till Rådet avgiva en rapport, som skulle sätta detsamma i stånd att föreslå en definitiv eller provisorisk lösning av Ålandsfrågan. De i enlighet härmed utsedda tre s. k. rapportörerna hava under november och december månader i Stockholm, Hälsingfors och på Åland slutfört sina förberedande undersökningar av frågan.

Ålandsfrågan.

Sedan den under den 22 januari 1918 utsedda kommittén för tillvaratagande av de neutrala staternas intressen efter krigets slut inkommit med förslag till vissa förändringar i förbundsakten för Nationernas förbund, har Kungl. Maj:t den 9 juli 1920 beslutat låta genom ministern i London tillställa generalsekretariatet för Nationernas förbund nämnda ändringsförslag för att föreläggas förbundsförsamlingen vid dess första sammanträde. Förslaget har av förbundsförsamlingen behandlats vid sammanträdet i Genève november—december 1920.

Svenskt förslag till vissa ändringar i förbundsakten för Nationernas förbund.

Sveriges utträde ur den internationella sockerunionen.

Genom noter växlade mellan svenske ministern i Bryssel och belgiske utrikesministern den 2 och 13 augusti 1920 har Sverige tillkännagivit sitt utträde ur den internationella sockerunionen.

Möten i Kristiania och Köpenhamn mellan de skandinaviska ländernas stats- och utrikesministrar.

Såsom fortsättning å de under 1916—1919 avhållna nordiska ministermötena hava nya möten hållits i Kristiania den 1—4 februari och i Köpenhamn den 28—30 augusti 1920 mellan svenska, danska och norska stats- och utrikesministrarna för fortsatt överläggning om sådana frågor som visat sig vara av gemensamt intresse för de tre länderna.

Skiljedomare i tvist mellan nederländska och tyska regeringarna.

På begäran av nederländska och tyska regeringarna har Kungl. Maj:t under den 7 september 1920 utsett skiljedomare i en tvist mellan nämnda regeringar rörande skadestånd från Tyskland för sänkande av nederländska ångfartyget »Zeta».

Ombud vid Nationernas förbunds delegeradeförsamling i Genève.

Kungl. Maj:t har den 11 oktober 1920 utsett delegerade för Sverige vid Nationernas förbunds delegeradeförsamling i Genève samt den 16 november 1920 utfärdat instruktion för de delegerade.

Förslag till ändring i art. 12 och 15 av fördraget för Nationernas förbund och till annex angående förlikningsförfarandet.

Kungl. Maj:t har den 22 oktober 1920 bemyndigat ministern för utrikes ärendena att till generalsekreteraren i Nationernas förbund såsom svenska regeringens förslag avlämna ett av kommittén för utredning av frågor rörande förbundet utarbetat förslag till ändring i art. 12 och 15 av fördraget för Nationernas förbund och till annex angående förlikningsförfarande.

Undertecknande av konventionen angående upprättande i Paris av ett internationellt frysinstitut.

Den 3 november 1920 har av Kungl. Maj:ts minister i Paris för Sverige undertecknats den internationella konventionen av den 21 juni 1920 angående upprättandet i Paris av ett internationellt frysinstitut.

Återupptagande av officiella förbindelser med Ungern.

Den 5 november 1920 har Kungl. Maj:t beslutat att återupptaga de officiella förbindelserna med Ungern.

Omorganisation av utrikesdepartementet och Sveriges representation i utlandet.

De jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga bemyndigande den 20 juni 1918 av ministern för utrikes ärendena tillkallade sakkunniga för verkställande av en allsidig utredning angående behovet av förändringar och utvidgningar

av Sveriges utrikesrepresentation m. m. hava den 20 december 1920 avgivit betänkande, avseende förslag rörande dels upprättande av vissa nya befattningar inom utrikesdepartementet, varigenom 1919 års omorganisation av detsamma skulle kompletteras, dels förändringar i representationen utomlands, dels gemensamt avlöningsreglemente och stater för den diplomatiska och konsulära personalen inom utrikesdepartementet samt vid beskickningar och konsulat, dels slutligen förändringar i övrigt av anslagen under tredje huvudtiteln och angående vissa i samband därmed stående förhållanden.

Svensk kontingent i den internationella truppstyrkan för tryggandet av folkomröstningen inom ett område, som utgö föremål för tvist mellan Lithauen och Polen.

Den 27 november 1920 har Kungl. Maj:t på framställning från Nationernas förbunds Råd beslutat att under vissa förutsättningar ställa till förfogande en kontingent av 100 man, avsedd att ingå i den internationella truppstyrka, som av Nationernas förbund kommer att utsändas i syfte att trygga utförandet av den folkomröstning, som under förbundets kontroll skall äga rum inom ett område, som utgör föremål för tvist mellan Lithauen och Polen ävensom, utanför berörda styrka, 4 eller 5 officerare att användas för särskilda uppdrag i samband med omröstningens verkställande.

Uppsägning av handelstraktaten mellan Sverige och Spanien.

Genom ministeriella noter växlade med Spanien den 17 och 18 december 1920 har handelstraktaten mellan Sverige och Spanien den 27 juni 1892 uppsagts för att upphöra gälla från och med den 20 mars 1921.

Sverige har under 1920 genom ombud deltagit i följande kongresser och konferenser:

internationella kvinnorösträttskongressen i Genève,

konferensen i Paris rörande krediter åt Centraleuropa,

konferensen i Paris för frågor rörande utländska tillgodohavanden i Ryssland,

världspostföreningens sjunde kongress i Madrid,

internationella finanskonferensen i Bryssel,

konferensen i Haag för överläggning om organisationen av den i fördraget för Nationernas förbund förutsatta internationella domstolen,

internationella konferensen i Paris för överläggning om återställandet och förbättrandet av post-, telegraf- och telefonförbindelserna,

internationella sjömanskonferensen i Genua,

internationella antialkoholkongressen i Washington,

internationella kvinnorådets kongress i Kristiania,

konferensen i London för överläggning rörande det fortsatta utgivandet av den internationella katalogen över naturvetenskaplig litteratur,

gymnastikkongressen i Prag,
bostads- och stadsplanekongressen i London,
nordiska arbetslöshetskonferensen i Kristiania,
nordiska valutakonferensen i Kristiania,
internationella kommissionen i Paris för behandling av frågor rörande sjukdoms- och dödsorsaksstatistik,
internationella utställningen i Lille,
höstmässan i Lyon.

Under nedannämnda dagar har Kungl. Maj:t utfärdat följande av Kungl. Maj:t föreslagna och av riksdagen dels i oförändrat skick dels med vissa förändringar antagna författningar, nämligen:

1920 den 27 febr.: lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

» » » » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.;

» » » » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

» » » » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

» » » » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter;

» » » » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 juni 1918 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort;

» » 12 mars: lag om ändrad lydelse av andra stycket av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige;

» » 26 » lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

1920 den 30 mars: lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till polisman för skada å kläder;
» » 23 april: lag om ändrad lydelse av 4 § 3 mom. samt 7 och 11 §§ i förordningen den 16 maj 1884 angående patent
» » 7 maj: lag om ändrad lydelse av 1, 4 och 5 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg;
» » » » lag om ändrad lydelse av 94 § utsökningslagen;
» » 14 » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län;
» » 21 » lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskälig arrendestegring;
» » 28 » lag om ändrad lydelse av 46 § utsökningslagen;
» » 4 juni: lag innefattande särskilda bestämmelser med avseende å upphävande av lagstiftningen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom;
» » 11 » lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ i lagen den 26 maj 1909 om tjänstgöringen i Kungl. Maj:ts lagråd;
» » » » lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 14 maj 1915 angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på avdelningar;
» » » » stadga om måls handläggning i vissa fall av Kungl. Maj:ts högsta domstol i dess helhet;
» » » » lag om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo;
» » » » lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen,
» » » » giftermålsbalk;
» » » » lag om införande av nya giftermålsbalken;
» » » » lag om barn i äktenskap;
» » » » lag angående ändrad lydelse av 3 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;
» » » » lag om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn;
» » » » lag om ändrad lydelse av 13 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;
» » » » lag om makes arvsrätt;
» » » » lag om ändring i vissa delar av ärvdabalken;
» » » » lag om god man för bortovarande;
» » » » lag om ändring i vissa delar av förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo;

1920 den 11 juni: lag om ändring i vissa delar av förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse, så ock angående undanskiftande av egendom i död makes bo;

» » » » lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 §, 10 kap. 13 § och 17 kap. 2 § handelsbalken;

» » » » lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § och 22 kap. 2 och 21 §§ strafflagen;

» » » » lag om ändrad lydelse av 59, 60, 65, 67, 69 och 70 §§ utsökningslagen;

» » » » lag angående ändrad lydelse av 16 § i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta;

» » » » lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;

» » » » lag om ändrad lydelse av vissa bestämmelser i rättegångsbalken;

» » » » lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

» » » » lag om ändring i vissa delar av konkurslagen;

» » » » lag om ändrad lydelse av 17 kap. 8 § handelsbalken;

» » » » lag angående ändrad lydelse av §§ 9 och 10 i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämning;

» » » » lag om ändrad lydelse av 1, 2 och 6 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

» » » » lag om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

» » » » lag angående ändrad lydelse av 6 och 17 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt;

» » » » lag angående ändrad lydelse av 2 och 23 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt;

» » » » lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;

1920 den 11 juni: lag angående ändrad lydelse av 2 § i lagen den 1 juni 1912 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar;

» » » » lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag;

» » » » lag om ändring i vissa delar av vattenlagen;

» » » » lag om vad vid anläggande av järnväg eller spårväg bör iakttagas till tryggande av närliggande marks torrläggning;

» » » » lag om ändrad lydelse av 39 § i lagen den 12 maj 1917 om expropriation;

» » 18 » lag om återställande i vissa fall av rätt till patent m. m.;

» » » » lag angående upphävande av vissa paragrafer i legostadgan för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833;

» » 22 » lag om ikraftträdande av lagen den 11 juni 1920 om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen;

» » » » lag om ändrad lydelse av 5 och 7 §§ i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;

» » » » lag om ändrad lydelse av 18 § 1, 10, 11, 45 och 53 punkterna i lagen den 26 maj 1909 om val till riksdagen;

» » » » lag med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.;

» » » » lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra;

» » » » lag om ändrad lydelse av 79, 85, 87, 100, 107, 111, 133 och 168 §§ utsökningslagen;

» » » » lag om ändrad lydelse av 56—58 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

» » » » lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;

» » » » lag om ändrad lydelse av 9 kap. 38 § vattenlagen;

» » » » lag om ändrad lydelse av 2 § 14:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

1920 den 30 juni: lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.;
» » » » lag om ändrad lydelse av 19 och 20 §§ i lagen om val till riksdagen den 26 maj 1909;
» » 29 okt.: lag om ändrad lydelse av § 13 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte;
» » 26 nov.: lag om val till riksdagen.

Härjämte har Kungl. Maj:t låtit utfärda:

1920 den 16 jan.: kungörelse om utsträckt tillämpning av kungörelsen den 19 december 1919 med särskild bestämmelse att tillsvidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent;
» » 23 » kungörelse om ändrad lydelse av 6, 22 och 29 §§ i förordningen den 12 maj 1917 med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad;
» » » » kungörelse med bestämmelse, att särskilda för vinterutbildning sammandragna avdelningar av fortifikationen skola lyda under viss krigsrätt;
» » 30 » kungörelse om tillämpning av lagarna den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk, rätt till verk av bildande konst och rätt till fotografiska bilder å arbeten, vilka först utgivits i Amerikas förenta stater, ävensom å outgivna arbeten av förenta staternas undersåtar;
» » » » kungörelse med bestämmelse angående förvaring av originalkarta med tillhörande handlingar, rörande stadsplan och tomtindelning;
» » 20 febr.: kungörelse om ändring i vissa delar av instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten den 16 december 1910;
» » 27 » förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 26 april 1918 med närmare bestämmelser för verkställighet av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;
» » » » kungörelse om fortsatt tillämpning av 2—12 §§ lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

1920 den 27 febr.: förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 28 mars 1917 angående förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

» » » » förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 28 mars 1917 angående förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter m. m.;

» » » » förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 20 juni 1918 angående förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort;

» » » » kungörelse om fortsatt tillämpning av kungörelsen den 26 september 1919 angående skyldighet för ägare av fartyg att tillhandahålla kommerskollegium vissa uppgifter;

» » 5 mars: kungörelse om ändring av 47 § i stadgan den 20 juni 1918 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning;

» » 12 » kungörelse om ikraftträdande av lagen den 19 juni 1919 om statsdepartementen;

» » 26 » kungörelse om bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område m. m.;

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 13, 22 och 31 i instruktionen för Kungl. Maj:ts nedre justitierevision den 23 september 1915;

» » 30 april: kungörelse med anledning av Polens tillträde till den reviderade bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk;

» » 4 juni: kungörelse om ändrad lydelse av 2 § i kungörelsen den 30 maj 1919 med anledning av Sveriges tillträde till den reviderade bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk;

» » 11 » kungörelse angående indrivningen och användningen av vissa enligt vattenlagen utgående avgifter;

» » » » kungörelse med närmare föreskrifter angående utövande av tillsyn å allmän flottled;

» » » » kungörelse angående vissa tillägg till avlöningsvillkoren för revisionssekreterare och hovrättsråd;

1920 den 22 juni: kungörelse om ändrad lydelse av §§ 2 och 6 i kungörelsen den 26 november 1914 om uppgifter till straffregistret och om registrets förande;

» » » » kungörelse angående ordningen för fastighetsregistreringen beträffande Åseda municipalsamhälle inom Kronobergs län;

» » » » stadga angående fördelning av ärendena mellan statsdepartementen;

» » » » kungörelse om ändring i vissa delar av instruktionen den 14 december 1917 för befattningshavarna inom statsdepartementen;

» » » » kungörelse om det antal riksdagsmän i andra kammaren, som varje valkrets för val till kammaren äger utse, för fyraårsperioden 1921—1924;

» » » » kungörelse om ändring i vissa delar av förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen;

» » » » kungörelse med vissa bestämmelser angående tillämpningen av lagen den 18 juni 1920 om återställande i vissa fall av rätt till patent m. m.;

» » » » stadga med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning;

» » » » kungörelse angående partiell löneförbättring för häradshövdingarna under åren 1920 och 21;

» » » » kungörelse angående resekostnads- oeh traktamentsersättning åt domhavande för vissa rannsakningar;

» » » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt rättsbildat biträde å domsagas kansli;

» » 30 » kungörelse angående ändring i vissa delar av den för Svea hovrätt med krigshovrätten den 29 augusti 1919 fastställda arbetsordning;

» » » » kungörelse angående ändring i vissa delar av den för Göta hovrätt den 29 augusti 1919 fastställda arbetsrdning;

» » » » kungörelse angående ändring i vissa delar av den för hovrätten över Skåne och Blekinge den 29 augusti 1919 fastställda arbetsordning;

» » » » kungörelse angående tillägg till de i kungörelsen den 30 september 1910 föreskrivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1911 gällande ordinarie staten för fångvårdsstaten;

1920 den 30 juni: kungörelse angående tillägg till de i kungörelsen den 25 juni 1917 föreskrivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1918 gällande avlöningsstaten för statens uppfostringsanstalt å Bona;

» » » » kungörelse om vikarie för fastighetsregisterförare;

» » » » kungörelse om vissa uppgifter från länsstyrelser och registerförare beträffande fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser;

» » » » kungörelse om ändrad lydelse av 1 § i kungörelsen den 30 december 1880 angående särskilda föreskrifter för handläggning av frågor om farled;

» » 9 juli: kungörelse med bestämmelse, att till Östersund förlagd del av Svea ingenjörkår skall lyda under viss krigsrätt;

» » 16 » kungörelse om skyldighet för flottningsstyrelse att avgiva statistiska uppgifter;

» » 9 aug.: kungörelse angående amnesti för vissa politiska förbrytelser;

» » 7 sept.: kungörelse angående gottgörelse till de i vattenlagen omförmälda synemän och ombud vid syneförrättning rörande allmän flottled;

» » 29 sept.: kungörelse angående sammanträdesturerna i Gästriklands östra, Gästriklands västra, Umeå samt Västerbottens södra domsagor;

» » 11 okt.: kungörelse med bestämmelse att lagen den 18 juni 1920 om återställande i vissa fall av rätt till patent m. m. skall gälla även till förmån för medborgare i vissa främmande stater;

» » 22 » kungörelse angående underrättelse till den, som för fastighetsboken, om meddelad fastställelse å avstyckning enligt 5 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad;

» » » » kungörelse i anledning av Rumäniens tillträde till unionen för skydd av den industriella äganderätten;

» » » » kungörelse med anledning av republiken Österrikes tillträde till den reviderade bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk;

» » » » kungörelse om ändrad lydelse av § 4 mom. 1 samt §§ 18, 20 och 21 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter;

1920 den 26 nov.: kungörelse om insändande till lantbruksstyrelsen av vattendomstols, vattenöverdomstolens och högsta domstolens utslag, innefattande bestämmelser till fiskets skydd eller befrämjande.

» » » » kungörelse om övervakande av utlänningar i riket;

» » » » kungörelse med bestämmelser angående passtvång för till riket ankommande danska, norska och isländska undersåtar;

» » 10 dec.: förordning angående ändrad lydelse av § 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863;

» » » » kungörelse med bestämmelse att lagen den 18 juni 1920 om återställande i vissa fall av rätt till patent m. m. skall gälla även till förmån för medborgare i vissa främmande stater;

» » » » kungörelse om ändring i vissa delar av instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fattigvårdsstaten den 16 december 1910;

» » 17 » kungörelse om ikraftträdande av dels lagen den 5 juni 1917 om ändrad lydelse av 52 och 104 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket, dels ock lagen den 5 juni 1917 om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

» » » » kungörelse om ändrad lydelse av § 3 i arbetsordningen den 29 augusti 1919 för Svea hovrätt med krigshovrätten;

» » » » kungörelse om ändrad lydelse av 24 § i stadgan den 6 december 1918 angående tjänstgöringen vid vattendomstolarna;

» » » » kungörelse om utverkande av behörighet som förrättningsman enligt 10 kap. 32 § vattenlagen;

» » » » kungörelse i anledning av Frankrikes frånträdande av den i Haag den 17 juli 1905 avslutade internationella konventionen rörande konflikter mellan olika lagar i fråga om vissa rättsverkningar av äktenskap;

» » 23 » kungörelse om republiken Österrikes anslutning till unionen för skydd av den industriella äganderätten.

Kungl. Maj:t har förordnat, att med Vänersborgs stad skall från och med år 1921 i judiciellt, administrativt, kommunalt och ecklesiastikt hänseende införlivas visst område inom Frändefors socken i Sundals härad. Indelningsändring.

Kungl. Maj:t har *dels* förordnat, att från och med den 1 januari 1921 ej mindre Gästriklands domsaga skall vara delad i två domsagor sålunda, att domsagans östra tingslag jämte Österfärnebo socken av västra tingslaget bildar en domsaga, benämnd Gästriklands östra domsaga, och västra tingslaget utom nyssnämnda socken bildar en domsaga, kallad Gästriklands västra domsaga, än även Västerbottens södra domsaga skall vara delad i två domsagor sålunda, att Umeå tingslag, med undantag av den del av Hörnefors socken, som nu hör till detta tingslag, bildar en domsaga benämnd Umeå domsaga, samt återstående delen av domsagan bildar en domsaga med bibehållande av den nuvarande domsagans namn, *dels ock* bestämt, att från och med berörda den 1 januari en var av Gästriklands östra, Gästriklands västra och Umeå domsagor skall utgöra ett tingslag samt den nybildade Västerbottens södra domsaga två tingslag, nämligen Nordmalings och Bjurholms tingslag samt Degerfors tingslag. Omreglering av domsagor.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1917 meddelat föreskrifter angående handläggning tillsvidare under åren 1917, 1918 och 1919 å urtima ting med Gällivare lappmarks tingslags häradsrätt och med Jukkasjärvi lappmarks tingslags häradsrätt av mål, anhängiggjorda av allmän åklagare rörande överträdelser av förordningarna angående försäljning av brännvin, av vin och öl samt av tillagade alkoholfria drycker och svagdricka, har Kungl. Maj:t, på därom gjord framställning, förordnat, att av allmän åklagare vid Gällivare lappmarks tingslags häradsrätt och vid Jukkasjärvi lappmarks tingslags häradsrätt anhängiggjort mål, som rör överträdelse av författning angående tillverkning av spritdrycker eller angående försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka, svagdricka eller tillagade alkoholfria drycker, finge tillsvidare under åren 1920, 1921 och 1922 handläggas vid förstnämnda häradsrätt å urtima ting eller särskilt sammanträde under lagtima ting, som å tingsstället i Gällivare hålles för rannsakning med häktade personer, samt vid sistnämnda häradsrätt å urtima ting eller särskilt sammanträde under lagtima ting, som å tingsstället i Kiruna hålles för rannsakning med häktade personer. Handläggning av vissa mål å urtima ting i Gällivare och Jukkasjärvi tingslag.

Efter vederbörandes förslag har Kungl. Maj:t fastställt *dels* nya organisationer för rådhusrätterna och magistraterna i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Alingsås, Borås och Östersund *dels ock* vissa ändringar i organisationerna för rådhusrätterna och magistraterna i Uppsala, Sala, Karlskrona och Örebro. Organisation av rådhusrätter och magistrater m. m.

Valordningar för borgmästarval.

I överensstämmelse med vederbörandes förslag har Kungl. Maj:t fastställt ordning för val av borgmästare i staden Sala samt i staden Enköping.

Rättshjälpsanstalter.

Kungl. Maj:t har, i huvudsaklig överensstämmelse med underställda förslag, fastställt reglementen för Hälsingsborgs stads rättshjälpsanstalt och för Norrbottens läns rättshjälpsanstalt.

Under år 1920 hava följande författningar av Kungl. Maj:t utfärdats under förra halvåret

på *lantförsvarsdepartementets* föredragning:

den 12 januari: kungörelse angående ändring i vissa delar av den vid förordningen den 31 december 1913 (nr 384) angående rikets indelning i områden för värnpliktigas inskrivning samt om val av ledamöter i inskrivningsnämnder och inskrivningsrevisioner m. m. fogade tabell, sådan denna tabell lyder enligt kungörelsen den 31 december 1918 (nr 1078); *den 12 januari:* kungörelse angående ändring i vissa delar av den vid förordningen den 31 december 1918 (nr 1077) om landstormen (landstormsförordningen) fogade tabell; *den 6 februari:* kungörelse om ändring i kungörelsen den 6 augusti 1909 (nr 115 s. 4) angående ändrade bestämmelser i fråga om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa; *den 19 mars:* kungörelse angående uppskattning av rustnings- och roteringsbesvärens värde vid vissa truppförband under år 1920; *den 19 mars:* lag om ändrad lydelse av § 16 mom. 6 värnpliktslagen den 17 september 1914 (nr 202); *den 26 mars:* kungörelse om ändrad lydelse av § 8 mom. 5 i kungörelsen den 14 juni 1916 (nr 349) angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén; *den 30 mars:* kungörelse om ändrad lydelse av § 11 i förordningen den 31 december 1913 (nr 384) angående rikets indelning i områden för värnpliktigas inskrivning samt om val av ledamöter i inskrivningsnämnder och inskrivningsrevisioner m. m.; *den 30 april:* lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914 (nr 202); *den 7 maj:* kungörelse angående provisorisk förhöjning av de jämlikt gällande reglemente för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 (nr 110) i vissa fall utgående dagtraktamenten; *den 8 maj:* lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass; *den 14 maj:* lag om befrielse för vissa värnpliktiga från skyldighet att fullgöra reservtruppövning; *den 14 maj:* kungörelse angående veterinärvårdens uppehållande vid truppförband eller skola under

ordinarie tjänstinnehavares ledighet m. m.; *den 14 maj:* kungörelse angående ändrad lydelse av § 13 mom. 2 och 4 i instruktionen för arméförvaltningen den 31 december 1919 (nr 885); *den 14 maj:* kungörelse angående ändrad lydelse av § 2 i förordningen den 6 december 1918 (nr 1055) angående tillsättande av vissa militärveterinärbeställningar vid armén; *den 14 maj:* kungörelse om tillägg till § 40 i instruktionen för arméns veterinärer den 6 december 1918 (nr 1054); *den 21 maj:* lag om värnpliktige, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring; *den 21 maj:* lag om ändrad lydelse av § 17 mom. 7 värnpliktslagen den 17 september 1914 (nr 202); *den 4 juni:* förordning angående ändrad lydelse av §§ 4 och 12 i förordningen den 18 juni 1909 (n:r 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; *den 4 juni:* kungörelse angående höjning för år 1920 av ersättning, som utgår jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.; *den 11 juni:* kungörelse om ändring i vissa delar av den vid kungörelsen den 13 augusti 1917 (nr 553) angående rikets indelning i hästutskrivningsområden och automobilmönstringsdistrikt fogade tabell; *den 11 juni:* lag om ändrad lydelse av § 8 i lagen angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) den 2 juli 1915; *den 11 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av mom. 2 och 3 av kungörelsen den 10 oktober 1919 (nr 668) angående stipendier från det under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda anslaget till resestipendier; *den 11 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av § 4 mom. 1, andra stycket, av förnyade instruktionen för intendenturkåren den 31 december 1914 (nr 518); *den 18 juni:* förordning angående utlännings tillträde till arméns och marinens etablissemang och övningar; *den 18 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av § 5 i kungörelsen den 26 mars 1915 (nr 68) angående de villkor på vilka utlänning må kunna tillåtas att tillfälligt uppehålla sig inom landfästnings skyddsområde m. m.; *den 18 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av § 1, § 3 mom. 2, § 4, § 5 mom. 1, 4, 5 och 9 samt § 6 mom. 5 och 6 i instruktionen för generalstaben den 17 mars 1916 (nr 102); *den 22 juni:* lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass; *den 22 juni:* lag om befrielse för vissa värnpliktiga av 1917 års klass från fullgörande av en repetitionsövning; *den 22 juni:* lag om ytterligare minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass; *den 22 juni:* kungörelse angående grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén; *den 22 juni:* kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén; *den 22 juni:*

kungörelse angående tillfälligt tillägg till de understödsbelopp, som utgå jämlikt § 2 i förordningen den 1 juni 1912 (nr 84) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), sådan nämnda paragraf lyder enligt kungörelsen den 17 september 1914 (nr 267); *den 30 juni:* kungörelse angående ikraftträdande av viss del av kungörelsen den 5 december 1919 (nr 782) om ändrad lydelse av § 4 i kungörelsen den 17 december 1915 (nr 596) angående den ständiga indelningen i fred av arméns truppförband m. m.;

på *sjöförsvarsdepartementets* föredragning:

den 16 januari: kungörelse om vissa ändringar i kungörelsen den 31 december 1907 (nr 147) angående antagning av manskap till flottans sjömanskår genom kontrakt; *den 6 februari:* kungörelse om vissa ändringar i kungörelsen den 13 oktober 1905 (nr 63 s. 4) angående antagning och utbildning av mariningenjörselever, mariningenjörsaspiranter och mariningenjörsstipendiater samt anställning av extra mariningenjörer m. m.; *den 13 februari:* kungörelse om upphävande av kungörelsen den 6 augusti 1914 (nr 115) angående förbud för främmande makts örlogsfartyg mot tillträde till visst inre territorialvatten; *den 20 februari:* instruktion för sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition; *den 20 februari:* kungörelse angående ändrad lydelse av § 4 mom. 2 i instruktionen för marinöverdirektören och chefsingenjörerna vid flottans stationer den 13 oktober 1905 (nr 63 s. 15); *den 20 februari:* kungörelse angående viss ändring i kungörelsen den 28 juni 1918 (nr 555) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt den från och med år 1919 gällande stat för den civila personalen vid sjökarteverket; *den 16 april:* kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen den 28 november 1902 angående tillsättning av vissa läkartjänster vid flottan och kustartilleriet (nr 117 s. 1); *den 7 maj:* kungörelse angående provisorisk förhöjning av vissa dagtraktamenten enligt kungörelsen den 27 maj 1881 (nr 27) angående de grunder, varefter resekostnads- och traktamentsersättning för flottan tillhörande personer skall vid vissa kommenderingar och förrättningar utgå; *den 4 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av § 11 i förordningen den 21 maj 1915 (nr 192) angående avlöning för sjörullföringsbefäl och för marinens värnpliktiga under fredstid m. m.; *den 4 juni:* kungörelse angående resestipendier till rektorer och lärare vid skeppsgosseskolorna; *den 18 juni:* kungörelse om ändrad lydelse av § 5 i kungörelsen den 26 mars 1915 (nr 69) angående de villkor, på vilka utlänning må kunna tillåtas att tillfälligt uppehålla sig inom kustfästnings skyddsområde, m. m.; *den 18 juni:* kungörelse om ändring i kungörelsen den 13 augusti 1909 (nr 109) angående förhöjning å pensioner, som från flottans pensionskassa

utgå till avskedat manskap; *den 30 juni:* kungörelse angående grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid marinen; *den 30 juni*: kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid marinen;

under senare halvåret

på *försvarsdepartementets* föredragning:

den 9 juli: kungörelse om ändrad lydelse av §§ 57 och 58 i reglementet för arméns avlöning under fred den 11 oktober 1907 (n:r 110); *den 24 juli:* kungörelse om ändrad lydelse av mom. 1 i kungörelsen den 10 oktober 1919 (n:r 668) angående stipendier från det under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda anslaget till resestipendier; *den 10 augusti:* kungörelse om ändrad lydelse av § 4 mom. 2 och § 6 mom. 1 i reglementet den 11 oktober 1907 (n:r 106) angående förplägnaden vid arméns truppförband i fred (fredsförplägnadsreglementet); *den 24 augusti:* kungörelse angående pensionsförbättring åt vid marinen anställda daglönare; *den 31 augusti:* kungörelse om ändrad lydelse av § 2 i kungörelsen den 13 augusti 1917 (n:r 553) angående rikets indelning i hästutskrivningsområden och automobilmönstringsdistrikt; *den 25 september:* förordning om tillämpning av lagen den 21 maj 1920 om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring (n:r 303), m. m.; *den 25 september:* kungörelse angående vissa tillägg till instruktionen för sjökarteverket den 23 december 1918 (n:r 1053); *den 25 september:* instruktion för marinundervisningskommissionen; *den 25 september:* kungörelse angående vissa ändringar i reglementet för sjökrigshögskolan den 23 juli 1908 (n:r 71) med däri genom kungörelserna den 29 september 1911 (n:r 103) och den 29 juni 1912 (n:r 131) gjorda ändringar; *den 25 september:* kungörelse angående vissa ändringar i undervisningsstadgan för sjökrigshögskolan den 23 juli 1908 (n:r 72) med däri genom kungörelsen den 29 september 1911 (n:r 103) gjorda ändringar; *den 25 september:* kungörelse angående ändrad lydelse av § 2 i instruktionen för marinöverintendenten och chefsintendenterna vid flottans stationer den 11 december 1903 (n:r 130); *den 19 november:* kungörelse angående ändrad lydelse av § 22 i förnyade reglementet för flottans pensionskassa den 17 november 1899 (n:r 92); *den 26 november:* kungörelse om ändrad lydelse i vissa delar av gällande inskrivningsförordning; *den 3 december:* kungörelse angående vissa ändringar i reglemente för sjökrigsskolan den 8 oktober 1915 (n:r 382); *den 3 december:* kungörelse angående fördelning å ortsgrupper av sådana orter, som äro att anse såsom förläggningsorter respektive ordinarie tjänstgöringsorter för personal vid armén och marinen.

Arméns vapenövningar.

a) Vapenövningar för den fast anställda personalen.

Skolor och övningar hava fortgått enligt gällande bestämmelser.

b) Vapenövningar för de värnpliktiga.

För de värnpliktiga hava övningar jämlikt värnpliktslagen § 27 varit anbefallda. Härutinnan hava sedermera anbefallts avvikelser, varigenom första tjänstgöringens längd växlat mellan: vid infanteriet 90 och 137 dagar, vid kvalleriet 230 och 281 dagar, vid artilleriet 137 och 295 dagar, vid ingenjörtrupperna 239 och 295 dagar, vid trängen 90 och 137 dagar. Vid intendenturtrupperna har fullgjorts första tjänstgöring under 180 dagar. Jämlikt lag av den 22 juni 1920 hava vapenföra värnpliktiga, tillhörande 1917 års klass och tilldelade fält- och positionsartilleriet samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna ävensom vapenföra studenter oeh likställda, tillhörande årskontingent motsvarande 1917 års klass och tilldelade samtliga truppslag (utom kavalleriet) befriats från fullgörande av dem under år 1921 åliggande repetitionsövning. Årets reservtruppövningar hava uppskjutits eller jämlikt lag av den 14 maj 1920 inställts. Vapenföra studenter och likställda, tillhörande årskontingent motsvarande 1919 års klass hemförlovades i slutet av maj eller början av juni månad 1920 och befriades från återstående tjänstgöringsskyldighet under året. För 1920 års klass har jämlikt lag av den 22 juni 1920 inkallelsen till första tjänstgöring för huvuddelen av de värnpliktiga uppskjutits till 1921.

Inkallelse till tjänstgöring jämlikt värnpliktslagen § 28 har under år 1920 icke ägt rum.

Fälttjänstövningar.

Gemensamma större fälttjänstövningar hava under år 1920 ägt rum inom Södermanlands län under tiden 26 september—3 oktober.

Fältövningar.

Fältövningar hava varit anordnade för generalstaben, arméfördelningarna och personal vid Gottlands trupper samt vid infanteriet, fortifikationen och intendenturkåren. Dessutom hava två arméfältövningar ägt rum under ledning av chefen för generalstaben.

Befälsövningar.

Övningar för arméns befäl hava varit anordnade enligt förut gällande bestämmelser.

Skolor och utbildningskurser.

Vid krigshögskolan äro som elever beordade 40 officerare (25 i kursen 1919—1921 och 15 i kursen 1920—1922) samt vid artilleri- och ingenjörhögskolan 58 officerare.

Från krigsskolans officerskurs hava under året utexaminerats 39 elever. Från båda reservofficerskurserna hava utexaminerats sammanlagt 60 elever.

Till ridskolan å Strömsholm äro som elever beordrade 19 officerare, därav 1 infanteriofficer.

Till gymnastiska centralinstitutet äro som elever beordrade 61 officerare ur armén, därav 30 till instruktörskursen, 19 till gymnastiklärarkursen och 12 till sjukgymnastkursen.

Vid infanteriskjutskolan å Rosersberg hava varit anordnade dels två kurser för majorer och kompani-(skvadrons-)chefer, vardera om 30 dagar, dels två kurser för yngre subalternofficerare, vardera om 60 dagar. Förutom befäls- och lärarpersonal hava till kurserna för majorer och kompani- (skvadrons-)chefer varit beordade sammanlagt 39 samt till kurserna för yngre subalternofficerare sammanlagt 70 officerare ur armén.

För artilleriet har under året en gemensam skjutskola varit sammandragen å Skillingaryd under omkring 6 veckor med kurser för regementsofficerare, eldledare och observationsofficerare; ett antal regements- och kårchefer vid infanteriet, kavalleriet, artilleriet samt fortifikationen, officerare vid generalstaben samt chefen för infanteriskjutskolan hava därjämte under kortare tid följt övningarna. Ett antal flygmaskiner med erforderlig personal hava stått till skjutskolans förfogande.

En taktisk utbildningskurs har varit anordnad i Stockholm under omkring 6 veckor. Till densamma hava 42 officerare ur olika vapenslag varit beordrade.

För utbildning i kulsprutevapnets taktiska och tekniska användning hava kurser varit anordnade, dels för majorer och kulsprutekompanichefer ur infanteriet i Sköfde under omkring 4 veckor, till vilken kurs 20 elever varit beordrade, dels för subalternofficerare å Rommehed och i Ystad under omkring 4 veckor, till vilken kurs 39 officerare ur infanteriet och kavalleriet varit beordrade.

Till kurs i vinterutbildning hava 28 officerare och 28 underofficerare ur infanteriet beordrats under en tid av 27 dagar.

För utbildning i förbindelsetjänst har en kurs försöksvis varit anordnad i Stockholm under omkring 4 månader. Till densamma hava 41 officerare ur olika truppslag varit beordrade.

Till utbildning som flygplanförare hava beordrats 5 officerare, 1 furir och 5 värnpliktiga och till utbildning som flygspanare 10 officerare.

För utbildning till vapenofficerare hava 21 officerare beordrats till kurser av omkring 3 månaders varaktighet vid gevärsfaktoriet.

Kurser för utbildning i ridning, hästvård och stalltjänst av omkring 3 månaders varaktighet hava anordnats. Till kurserna hava beordrats sammanlagt 28 officerare och 14 underofficerare ur infanteriet.

För utbildning i fältarbeten och i strid om befästa ställningar har en kurs varit anordnad i Stockholm under omkring 6 veckor. Till densamma hava beordrats 28 officerare och 28 underofficerare.

Utbildningskurser i engelska, finska och franska språken hava anordnats för officerare under en tid av omkring 4 månader.

Kurs för utbildning i skjutning och eldstrid för underofficerare vid infanteriet under 30 dagar har anordnats å Karlsborg för 28 elever.

Underofficersskolor hava under året varit anordnade vid samtliga truppslag.

För utbildning av sjukvårds-, hovslagar- och gevärshantverkarbeställningsmän m. fl. hava särskilda kurser anordnats.

Vilnadetachementet.

I början av december månad har organiserats ett detachement bestående dels av ett infanterikompani om 100 man jämte fulltaligt befäl, dels av ett antal officerare m. fl., avsedda för särskilt uppdrag. Detachementet är avsett att avgå till Vilna för ordningens upprätthållande i det s. k. folkomröstningsområdet. Vid 1920 års slut har detachementet ej avgått.

Generalstaben.

Generalstabens verksamhet under år 1920.

Vid *centralavdelningen* har den tidigare påbörjade omarbetningen av operationshandlingarna för vissa krigsfall fortsatts. Dessutom har utförts planläggning av arméfältövningen i Västergötland, handläggning av till avdelningen överlämnade remisser, revidering av mobiliseringshandlingar, krigspost- och krigstelegrafplan m. m., utarbetande av vissa hemliga instruktioner samt personalfördelning vid mobilisering.

Vid *organisationsavdelningen* har bl. a. utarbetats förslag:

till ändringar i rikets indelning i hästutskrivningsområden och automobilmönstringsdistrikt;

till ändringar i fördelning på rikets kommuner av hästar och anspannsfordon;

till ny fördelning vid utskrivning av automobiler;

till ändringar i inkallelseinstruktionerna för beväringen och landstormen;

för år 1920 gällande generalorder n:r 1 och vissa därmed sammanhängande generalorder;

angående tjänstgöringens förläggning och fullgörande för 1920 års klass;

angående repetitionsövning vintern 1920—1921 för 1919 års klass;

angående kurser för utbildning av befäl i handhavande av nya stridsmedel m. m.;

angående civil handräckningspersonal vid armén;
angående anskaffning av tekniska hjälpmedel för 1922 års övningar.

Arbetet med statistik över de värnpliktiga åren 1917—1918 hava under året fortgått.

Därjämte hava utarbetats ett stort antal yttranden i olika ämnen, bland dessa märkas sådana rörande:

försvarsrevisionens betänkande I och II;
» förslag till ändrad övningstid för 1920 års klass;
försök med s. k. tekniska hjälpmedel;
avlöningsförmåner i allmänhet;
officers- och reservofficersrekryteringen;
förbättrade förhållanden för underofficerare i reserven;
underbefäls befordran till officer;
erfarenheterna från 1919 års mönstringsförrättningar;
verkan i värnpliktshänseende av fast anställning vid marinen;
hälsovården under manskapsutbildningen.

Utrikesavdelningen har fortsatt insamlandet och bearbetandet av underrättelser angående militärväsendets utveckling inom utlandets arméer. Utredningar hava blivit verkställda angående vissa värnplikts-, organisations- m. fl. förhållanden inom olika arméer. Vissa i samband med krigsförberedelsen stående utredningar och arbeten hava utförts.

Kommunikationsavdelningen har följt utvecklingen av såväl statens som de enskilda järnvägarna samt fullständigat sin kännedom om dessa.

Yttranden angående järnvägsanläggningar och andra kommunikationsfrågor av intresse för generalstaben hava vid avdelningen utarbetats.

Officerare tillhörande avdelningen hava närvarit vid besiktningar och avsyningar av nya järnvägsanläggningar, samt på ort och ställe undersökt militäriskt viktiga punkter av vissa bansträckningar.

Arbetet för anordnandet av årets stora fälttjänstövningar har utförts vid avdelningen.

Utarbetande av nya transporthandlingar samt revidering av äldre har under året utförts.

Å *Krigshistoriska avdelningen* pågå arbeten å VIII delen av verket »Sveriges krig åren 1808 och 1809», omfattande forskning, författande av koncept samt redigering av manuskript.

Diverse remisser hava förberetts till besvarande.

Inom krigsarkivet har arbetet på ordnandet av regementsarkiven samt uppläggandet av en nominalkatalog över boksamlingen fortgått.

Tekniska avdelningen har följt utvecklingen inom och utom landet av luftfarts-, automobil-, belysnings- och förbindelseväsendet samt ställnings-

krigets speciella tekniska hjälpmedel. Planer och förslag i frågor, berörande dessa områden, hava inom avdelningen utarbetats.

Samarbetet mellan armén och de frivilliga sammanslutningarna — frivilliga automobilkåren och frivilliga motorbåtskåren — har förmedlats av avdelningen.

Topografiska avdelningens verksamhet har utöver vad chefen för rikets allmänna kartverk anmält i sin redogörelse till jordbruksdepartementet å avdelningens militärgeografiska detalj omfattat arbeten å krigskarteutrustningen och landbeskrivningen.

Av *generalstabens översiktskarta* över Sverige i skalan 1 : 400 000 har bladet Karlskrona under året utgivits, varjämte bladet Malmö är under omarbetning; bladet Sundsvall föreligger färdigritat och bladen Härnösand och Särna äro under uppritning.

Artilleri-materiel.

Anskaffning av materiel och utredning för fältpositions- och fästningsartilleriet har fortgått.

Ammunition för artilleripjäser.

Anskaffningen av mobiliseringsammunition har fortgått.

Eldvapen och ammunition.

Vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori har tillverkningen av 6,5 mm. vapen fortgått.

Vid Huskvarna vapenfabriksaktiebolag har tillverkning av 9 mm. pistoler fortgått.

Vid ammunitionsfabriken hava tillverkats skarpa, lösa och kammarpatroner för eldhandvapen, rör för artilleriprojektiler samt hylsor för artilleriammunition. Under året har ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg hemsökts av eldsvåda, varigenom väsentligt avbrott i driften därstädes förorsakats.

Krut.

Tillverkningen vid Åkers krutbruk har omfattat röksvagt krut för handvapen och artilleripjäser samt brisanta sprängladdningar.

Kulsprute-materiel.

Vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori har tillverkningen av kulsprutor fortgått.

Fortifikations-personalens övningar.

Utbildningen vid ingenjörtrupperna har ej som föregående år försvårats av epidemier men kan dock ej anses hava lämnat tillfredsställande resultat, bl. a. på grund av utbildningstidens avkortning samt bristande tillgång på befäl.

Sedan den 15 juli 1920 är från Svea ingenjörkår ett detachement förlagt till Östersund.

Från Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren deltogo ett flertal truppförband i 1920 års fälttjänstövningar, varjämte 100 man från Svea ingenjörkår för underlättande av järnvägstransporterna till och från ovannämnda övningar tjänstgjorde som bromsare vid statens järnvägar under tiden $^{20}/_{9}$—$^{3}/_{10}$ 1920.

Fortifikationens fältövning har ägt rum i tvenne omgångar.

För *militära studier* hava 6 fortifikationsofficerare varit till utrikes ort kommenderade.

Materielen har underhållits och kompletterats i enlighet med fastställda arbetsplaner. Komplettering av materiel har jämväl ägt rum för å extra anslag anvisade medel. Ingenjör- och telegrafmateriel.

Nyanskaffning av materiel för medel å extra anslag har under året fortgått.

Den för Norrlands ingenjörkår avsedda ingenjörmaterielen har under året transporterats till Östersund och upplagts i för densamma uppförda förråd.

Följande arbeten hava fullbordats:

Nya byggnader för Norrlands artillerigemente i Östersund med undantag för officersbyggnad, exercishus, ridhus, sommarstall och uthus, vilka enligt nådigt brev den 16 juli 1919 tillsvidare skola anstå. Byggnadsarbeten.

Vissa nybyggnads- och förändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus.

Reparationsarbeten i bad- och tvättinrättningarna vid Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente.

Elektrisk belysningsinstallation å Karlberg.

Vissa ändrings- och tilläggsarbeten vid Västgöta regemente.

Ändringsarbeten i stora kronhuset i Kristianstad.

Återuppförandet av en nedbrunnen stallbyggnad vid Skånska dragonregementet.

Elektrisk belysningsinstallation vid Upplands artilleriregemente.

Sjukpaviljong å Marma skjutfält.

Ny skjutbana för Norrbottens regemente.

Återuppförande av nedbrunnet pjäsexercishus i Boden.

Flyttning av Kungshuset å Axvall till Skövde.

Inom nytt kasernetablissement för Norrlands ingenjörkår 4 st. fältingenjörförrådsbyggnader. Övriga arbeten anstå tillsvidare enligt kungl. brev den 21 mars 1919.

Följande arbeten äro under utförande:

Förråd för andra fordon än vinterfordon med undantag för Skånska husarregementet, där arbetena delvis skola anstå, till regementets förläggningsfråga blivit avgjord.

Skidförråd.

Nya befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärregemente.

Landstormsförråd å vissa platser.

Ombyggnad av Karlsborgs vattenledning; till största delen fullbordad.

Nya byggnader vid Bodens artilleriregemente. Arbetena med fortsättandet och fullbordandet av den södra officersbyggnaden jämlikt kungl. brev den 8 oktober 1920 hava igångsatts.

Ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon.

Nya sjukhus vid Västernorrlands regemente och Västmanlands regemente samt Göta artilleriregemente. Sjukpaviljongen vid Göta artilleriregemente är under arbete. Gemensamt sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår i Sollefteå uppföres jämlikt kungl. breven den 31 december 1919 och 13 februari 1920 genom kasernbyggnadsnämndens försorg.

Elektrisk kraft- och belysningsanläggning vid Hälsinge regemente.

Nya sjukhus vid Norrlands dragonregemente och Norrlands artilleriregemente. Förberedande åtgärder äro vidtagna beträffande Norrlands dragonregemente. Norrlands artilleriregementes sjukhus är under arbete.

Förbättring av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband. Arbetena äro å vissa platser fullbordade samt pågå i övrigt.

Nytt kasernetablissement för Svea ingenjörkår.

Förplägnadsanstalten i Östersund. Arbetena å uppförandet av havremagasinet hava fortsatts. Övriga arbeten anstå tills vidare i enlighet med kungl. brev den 4 april 1919.

Förplägnadsanstalten i Hässleholm. Havremagasinets maskinella inredning m. m. är fullbordad. Uppförandet av bageribyggnaden anstår tills vidare enligt kungl. brev den 21 mars 1919.

Bostadsbyggnader för officerare och underofficerare vid Värmlands regemente.

Om- och tillbyggnad av flygelbyggnaden vid Väsby kungsgård.

Befästningsarbeten.

Under år 1920 hava arbetena å rikets land- och kustbefästningar i huvudsak varit inskränkta till underhållsarbeten.

Arméns kasernbyggnadsnämnd.

Kasernbyggnadsarbetenas fortskridande under år 1920.

Vid *etablissemangen för Livregementets grenadjärer invid Örebro, Värmlands regemente invid Karlstad, Upplands infanteriregemente invid Uppsala, Bohusläns regemente invid Uddevalla, Jönköpings regemente invid Jönköping och Älvsborgs regemente invid Borås* hava alla arbeten tillhörande det kasernbyggnadsnämnden förelagda byggnadsprogrammet avslutats före årets ingång.

Etablissemanget för Skaraborgs regemente invid Skövde.

Av arbeten för etablissemanget enligt fastställt byggnadsprogram återstår endast att uppföra och inreda en varmbad- och tvättinrättning. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 augusti 1917 skall emellertid med denna byggnads uppförande tills vidare anstå.

Etablissemanget för Västgöta regemente invid Vänersborg.

Etablissemanget är numera fullt färdigt enligt fastställt program.

De kompletteringsarbeten med avseende på kasern- och stallgårdarnas planering m. m., för vilka arbeten medel beviljats genom kungl. brev den 26 september 1919, hava under året slutförts.

Etablissemanget för Kronobergs regemente invid Växjö.

Sedan nämnden från och med augusti månad 1917 bedrivit arbetena vid etablissemanget under egen ledning hava desamma pågått utan avbrott och endast med mindre väsentliga störningar.

Till regementet hava numera överlämnats: kanslibyggnaden, fem kasernhus, av vilka ett innehåller det provisoriska sjukhuset, samtliga bostadslägenheter, förutom tre stycken två-rums och två stycken en-rums lägenheter, gymnastik- och ekonomibyggnaden, marketenteribyggnaden, vakt- och arrestbyggnaden samt vinter- och sommarstallen.

I det ännu icke överlämnade kasernhuset återstå målningsarbetena samt en del inrednings- och golvläggningsarbeten.

Ammunitionsboden, halmboden och ett bostadshus, innehållande två trerums lägenheter, äro uppförda under tak.

Planerings- och vägarbeten äro till större delen färdiga, under det att rännstens- och grusningsarbeten återstå.

Rötkammaren för avloppsvattnet från kasernetablissemanget har under året fullbordats och tagits i bruk av regementet och torde det till ifrågavarande anläggning hörande biologiska filtret komma att fullbordas före årets utgång.

Arbetena med de båda broar över Växjö—Alvesta järnväg, till vilka Kungl. Maj:t beviljat medel genom brev den 15 augusti 1919 och 27

februari 1920, hava vid årets slut fortskridit så långt, att betongstommarna äro i det närmaste färdiga.

Nämnden avser att hava samtliga arbeten vid etablissemanget slutförda vid mitten av år 1921.

Etablissemanget för Kalmar regemente invid Eksjö.

Vid detta etablissemang har nämnden anlitat entreprenörer för utförande av byggnadsstommarna och för utförande av bjälklagen av armerad betong, men i övrigt utfört arbetena under egen regi.

Under året hava kanslibyggnaden, fyra kasernhus, gymnastik- och ekonomibyggnaden, vakt- och arrestbyggnaden, marketenteribyggnaden samt de mellan kasernhusen belägna bostadshusen fullbordats och överlämnats till regementet.

Av övriga byggnader äro vinter- och sommarstallen, ammunitionsboden, vinterskjulet och halmboden i huvudsak färdigställda.

I de återstående två kasernhusen äro arbetena för golvläggning och inredning icke verkställda.

Samtliga ännu icke avlämnade bostadshus med undantag för en byggnad, innehållande två tre-rumslägenheter samt sjukhusbyggnaden äro uppförda under tak.

En del planerings-, rännstens- och grusningsarbeten återstå.

Etablissemanget beräknas vara fullt färdigt till regementsövningarna hösten 1921.

Etablissemanget vid Södermanlands regemente invid Strängnäs.

Vid etablissemanget i Strängnäs hava planerings-, grundläggnings- och sockelarbeten, förutom de friliggande underofficersbyggnaderna, utförts på entreprenad och avslutats under år 1918. Övriga byggnadsarbeten hava utförts under nämndens egen ledning.

Kanslibyggnaden är färdig utom beträffande målningsarbetena och några mindre inredningsarbeten.

I två av kasernhusen återstå endast golvläggning samt inredning- och målningsarbeten. Arbetena för två stycken av de övriga fyra kasernhusen hava i det närmaste nått samma ståndpunkt, dock äro värmeledningsanläggningarna och arbetena för vatten- och avloppsledningar ännu ej fullbordade i dessa byggnader.

Återstående tvenne kasernhus äro uppförda under tak, men inredningen av byggnadsstommarna icke påbörjad; trappor äro dock utförda och bjälklagen i den ena byggnaden färdigställda samt i den andra under arbete.

De mellan kasernhusen belägna bostadshusen äro färdiga med undantag för en del mindre inrednings- och målningsarbeten.

Gymnastik- och ekonomibyggnadens byggnadsstomme är färdig samt putsad ut- och invändigt. I byggnaden återstå golvläggnings-, inrednings- och målningsarbeten. Anläggningarna för värme, vatten och avlopp m. m. inom byggnaden äro under arbete.

Vakt- och arrestbyggnaden, marketenteribyggnaden, vinterstallet, fyra stycken av de fristående underofficersbostäderna samt halmboden äro uppförda under tak och för det större friliggande bostadshuset pågå murningsarbetena.

Grunderna till sommarstall, ammunitionsbod och vinterfordonsskjul äro färdiga.

Arbetena för yttre vatten- och avloppsledningar äro slutförda.

Nämnden avser till regementet överlämna kanslibyggnaden och åtta stycken tre-rumslägenheter den 1 april 1921 samt omkring den 1 maj 1921 trenne kasernhus, vakt- och arrestbyggnaden samt gymnastik- och ekonomibyggnaden.

Etablissemangen för Första och Andra livgrenadjärregementena invid Linköping.

Vid dessa etablissemang hava arbetena utförts helt och hållet under nämndens egen regi. Genom Kungl. Maj:ts oeh riksdagens beslut har byggnadsprogrammet tillsvidare betydligt inskränkts och komma nu till uppförande endast 8 stycken av planerade 12 kasernhus, varjämte skall anstå med uppförandet av en marketenteribyggnad och tvenne mellan kasernhus förlagda bostadsbyggnader.

De båda bostadshusen vid stadsgränsen, avsedda för underofficerare, vilka byggnader innehålla tillsammans 40 lägenheter, fullbordades och överlämnades till respektive regementen under år 1919. Under innevarande år hava därjämte sex stycken tre-rumslägenheter iordningsställts och tagits i anspråk av vederbörande regementen.

Inom Första livgrenadjärregementets blivande etablissemang äro sommarstallet, halmboden, slädfordonsboden och ammunitionsboden färdiga, kasernhusen samt vakt- och arrestbyggnaden uppförda under tak samt kanslihus och vinterstall under uppmurning.

Grundläggningsarbetena äro färdiga för gymnastik- och ekonomibyggnaden samt under utförande för det friliggande bostadshuset.

Inom Andra livgrenadjärregementets blivande etablissemang äro sommarstall, halmbod, slädfordonsbod och ammunitionsbod i det närmaste

färdiga och kasernhusen, gymnastik- och ekonomibyggnaden, vakt- och arrestbyggnaden samt marketenteribyggnaden uppförda under tak.

För kanslibyggnaden pågår murningsarbetet.

Grundläggnings- och sockelarbetena äro fullbordade för vinterstallet och pågå för det friliggande bostadshuset.

Arbetena för yttre vatten- och avloppsledningar samt planeringsarbetena äro i huvudsak färdiga.

För sjukhuset och mottagningspaviljongen, vilka byggnader äro gemensamma för de båda regementena, äro grundläggningsarbeten och sockelsättning under utförande.

Etablissemanget för Norra skånska infanteriregementet.

Detta etablissemang utföres jämväl helt och hållet under nämndens egen regi.

Under året hava kanslibyggnaden, tvenne kasernhus, mellan kasernhusen belägna bostadshus samt matsal och kök med tillhörande lokaler i ekonomibyggnaden fullbordats och avlämnats till regementet.

Ett av de återstående kasernhusen, jämväl innehållande provisoriskt sjukhus, vakt- och arrestbyggnaden, vinterstallet, sommarstallet, ammunitionsboden och halmboden äro i det närmaste färdiga.

Ytterligare tvenne kasernhus samt marketenteribyggnaden äro uppförda under tak.

För det sjätte kasernhuset äro grundläggnings- och sockelarbetena fullbordade.

Etablissemanget beräknas att i huvudsak färdigställas under år 1921.

Etablissemanget för Södra skånska infanteriregementet invid Lund.

Arbetena vid etablissemanget påbörjades i april 1918.

Sedan riksdagen år 1919 på förslag av Kungl. Maj:t beslutit, att arbetet å kasernbygget vid Lund skulle tillsvidare inställas, har Kungl. Maj:t i brev den 21 mars nämnda år bestämt, att byggnadsarbetena vid kasernbygget i Lund skulle så bedrivas, att ett kasernhus skulle uppföras under tak, och att grunderna för uppförande av ytterligare tre kasernhus skulle uppföras till socklarnas och mellanväggarnas i jordvåningens undre yta samt att grunderna därefter skulle lämnas oskyddade, sedan de täckts med ett tunt skikt av fet betong, att stommarna till sommarstall och vinterstall skulle fullbordas samt att vissa åtgärder skulle vidtagas till skydd för inventarier och materialier under tiden för uppskovet.

Ifrågavarande arbeten fullbordades under år 1919, varefter arbetet nedlades.

Med anledning av bestämmelserna i samma kungl. brev utbjöds det vid kasernbygget befintliga förrådet till försäljning genom offentlig annons i början av december månad 1919.

De erhållna anbuden om inköp av materialier voro emellertid så låga, att nämnden ej ansett med statens fördel förenligt att realisera förrådet i sin helhet, utan försåldes endast vissa mindre partier håltegel och bjälkar m. m., å vilka partier förmånligare priser erbjödos.

Under året hava därjämte försålts tegel och bjälkar med anledning av under hand till nämnden inkomna förmånliga anbud.

Från förrådet vid Lund har dessutom materialier och inventarier transporterats till nämndens övriga byggnadsplatser, där så befunnits ur ekonomisk synpunkt lämpligt.

Nämnden har hos Kungl. Maj:t under året gjort framställning att få utföra vissa kompletterings- och skyddsarbeten beträffande det uppförda kasernhuset samt stall och förrådsbyggnader.

Sjukhusbyggnad för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår vid Sollefteå.

Genom nådigt brev den 31 december 1919 uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnden att vidtaga åtgärder för uppförande av byggnaden i fråga samt att snarast möjligt inkomma med ritningar och kostnadsförslag för densamma. Sedan nämnden till åtlydnad härav den 6 februari 1920 inlämnat dylika handlingar, godkändes desamma av Kungl. Maj:t genom brev den 13 februari 1920 och igångsattes arbetena under nämndens egen regi den 1 april 1920, då nödiga arbetsritningar hunnit upprättas.

Arbetena hava därefter under året bedrivits sålunda, att byggnaden står under tak med färdiga bjälklag. Snickerierna äro levererade och delvis insatta. Arbetena för värme-, inre vatten- och avloppsledningar samt elektrisk belysning äro påbörjade. Byggnaden beräknas kunna tagas i anspråk för sitt ändamål under senare delen av år 1921.

Ammunitionsfabrik med tillhörande bostadshus vid Marieberg.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 29 oktober 1920 lämnat nämnden uppdrag att vidtaga åtgärder för uppförande av den nedbrunna ammunitionsfabriken vid Marieberg samt tillhörande bostadshus, igångsattes arbetena under nämndens regi den 22 november 1920.

Under året hava en del erforderliga ritningar upprättats för byggnaderna ifråga samt arbetet med rivning av den gamla fabriken igångsatts, varjämte en del byggnadsarbeten kommit till utförande för expeditionsflygeln å fabriken.

Nämndens expedition.

Arbets- och detaljritningar samt övriga handlingar, som erfordrades för pågående arbeten och utlämnade leveranser, hava utarbetats och avlämnats.

Nämnden har dels själv och dels genom dess byggnadschef noggrant följt de pågående arbetena och av arbetsledningen vid de olika byggnadsplatserna vidtagna åtgärder genom upprepade inspektioner.

De relationsritningar och berättelser över redan färdiga etablissemang, vilka nämnden jämlikt nådig föreskrift skall överlämna till arméförvaltningens fortifikationsdepartement, äro fullbordade och avlämnade för etablissemangen i Örebro, Karlstad, Uppsala, Skövde, Jönköping, Borås och Uddevalla samt äro i det närmaste färdiga för etablissemanget i Vänersborg.

Nämnden har under året jämväl upprättat alternativa förslag till varmbadhus och tvättinrättning vid Skaraborgs regementes etablissemang i Skövde, ävensom till förändring av sjukpaviljong vid Västernorrlands regementes etablissemang i Sollefteå.

Fartygs-, hus- och andra byggnader.

Nybyggnadsarbetena å pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria hava fortgått och beräknas bliva avslutade under år 1921.

Ett antal undervattensbåtar hava levererats och nybyggnaderna av ytterligare sådana hava fortgått.

Två motortorpedbåtar hava inköpts från italienska marinen.

Pansarbåten Sveas ändring till depåfartyg för undervattensbåtar har fortgått och beräknas avslutad under år 1921.

Bärgningspråm och bärgningsponton för undervattensbåtar hava fullbordats.

Anskaffningen av 3 motorbarkasser för kustfästningarna har fullbordats.

Tre motorslupar för pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria hava färdigbyggts.

Nybyggnaden av en oljetankpråm har fullbordats.

Utrangerade pansarbåtarna Ulf och Berserk samt vedettbåten nr 6 hava, med undantag av vissa delar, försålts.

Arbeten för ny dockanläggning å Beckholmen hava fortgått.

Elektrisk belysning i samtliga bostäder å Kastellholmen och elektrisk ytterbelysning å nämnda holme och å Skeppsholmsvarvet hava anordnats.

För anordnande av elektrisk ytterbelysning å flottans varv i Karlskrona hava en del arbeten utförts.

Bostadshuset för varvsarbetare å Saltö vid Karlskrona har fullbordats.

Cistern för oljeupplag har anordnats å en holme i Karlskrona skärgård.

Arbetena för anläggning av docka vid Gustafsviks örlogsdepå hava fortgått. Dockan är i det närmaste utsprängd till full längd. Pumphuset är under uppförande och pumpmaskineriet beställt.

Vid flottans varv hava utöver de arbeten, vilka äro att hänföra till fartygsmaterielens reparation, underhåll och klargöring för expedition, även utförts arbeten för nybyggnad av mindre båtar samt ändring och underhåll av byggnader m. m., varjämte arbeten för enskilda i ganska stor omfattning, särskilt å flottans varv i Stockholm, utförts.

Utrikes kommenderade officerare m. fl.

Besiktning av för sjöförsvarets behov beställd krigsmateriel har fortgått under inseende av officerare från flottan och mariningenjörer. Ett mindre antal officerare från flottan och kustartilleriet hava under året erhållit kommendering till tjänstgöring inom utländska mariner eller arméer.

Marinstabens verksamhet.

Bland ärenden, till vilka förslag utarbetats eller över vilka utlåtanden avgivits må nämnas:

yttranden angående frågor om lufttrafik, såsom anordnandet av flygplatser, landningsplatser, flyghamnar, flygtillåtelse, statsbidrag för luftrafik och ändring i »kungörelse av 23 maj 1919 angående lufttrafik över svenskt område»,

yttrande angående koncession å upptagande av kanal genom Ålstäket,

yttrande angående uppläggning av vissa pansarbåtar,

yttrande angående ändring i kungörelsen angående främmande örlogsfartygs tillträde till samt lotsning i svenska hamnar och annat svenskt territorialvatten,

förslag om anskaffning av motortorpedbåtar för prövning i svenska farvatten,

förslag till bestämmelser för undvikande av olyckshändelser vid u-båtsövningar,

förslag angående ändring i krigstjänstreglemente för kustfästningarna,

yttrande angående utbojning av och insändande av uppgifter rörande läget av vrak i farvattnet omkring Herthas flak,

yttrande angående ifrågasatt bottensvepning i Kattegatt genom svenska flottans försorg,

yttrande angående framställning till tyska regeringen om minsvepning av farvatten vid Gottska Sandön,

utlåtande rörande minsvepning genom svenska flottans försorg i Kattegatt,

förslag till fortsättande av minsvepning i Östersjön utanför Stockholms skärgård,

förslag angående materiel för bottensvepning efter minor,

yttrande angående anskaffning av minsvepningsfartyg från Tyskland,

utlåtande angående upphävande av kungl. förordningen den 10 augusti 1914 angående förbud mot nyttjande inom svenskt hamnområde av radiotelegrafanläggning ombord å krigförande makts fartyg,

utlåtande angående upphävande av telegrafstyrelsens kungörelse den 12 januari 1917 angående nyttjande av radioanläggning i svenskt farvatten,

förslag till ny kungörelse angående radiotrafiken å handelsfartyg,

förslag angående bestämmelser för telegrambefordringen vid Gottlands gniststation,

förslag till föreskrifter för tjänsten vid de fasta gniststationerna samt anvisningar rörande tjänstetelegrams avfattande,

utlåtande angående radiostation å fyrskeppet Grundkallen,

yttrande angående av telegramunionens internationella byrå i Bern uppgjort förslag till officiell karta över jordens radiostationer m. m.,

yttrande angående plats för radiostation för trafik med Nordamerikas förenta stater,

yttrande angående tillämpande av zonsystem vid tidsberäkning till sjöss,

yttrande angående inrapporterande av utländska fartygs in- och utgående till och från Stockholm,

utlåtande angående utgivning av sjökort i större skalor,

yttrande angående föreslagen ny farled från Kanholms- till Granholmsfjärden,

yttrande angående Karlskrona stads anhållan om användande av viss del av mobiliseringskajen,

utlåtande över »Betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass» vad marinen beträffar,

utlåtande i fråga om övningstidens längd och fördelning för marinen tilldelade värnpliktiga av 1920 års klass,

yttrande angående av försvarsrevisionen den 4 maj 1920 avgivet betänkande och förslag rörande ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass,

yttrande angående tjänstgöringstidens fördelning och utbildningens ordnande för vapenföra värnpliktiga av 1920 års klass under förutsättning att tjänstgöringstiden avkortas med 60 resp. 120 dagar,

förslag till ändrade bestämmelser för utbildning av värnpliktiga (elektro-)ingenjörer, intendenter och läkare av 1920 års klass,

yttrande över förslag till ändringar i instruktion för inkallelse och samling av marinens till beväringen hörande värnpliktiga,

förslag till bestämmelser för artilleriutbildning av minmatroser,

yttrande över förslag till omläggning av utbildningen vid marinens flygvapen,

förslag till åtgärder för underhållskostnadernas nedbringande,

förslag till bestämmelser för utlännings tillträde till arméns och marinens etablissement,

yttrande angående överstyrelse för sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan,

yttrande angående revisionsmönstringar med personalen,

yttrande angående disponerande av lediga löner för underofficerare av 3 graden och sjömanskårens 1 lönegrad för att tilldelas kompetenta korpraler,

yttrande över förslag till ändringar i vissa för statens biografbyrå gällande föreskrifter,

yttrande över stationstjänstsakkunnigas betänkande,

förslag till föreskrifter för anordnande av utbildningskurser för underofficerare av 3 graden m. m.,

yttrande över skeppstjänstkommitterades betänkande,

förslag beträffande beredande av medel till studiestipendier för underofficerare och korpraler,

förslag till åtgärder för rekryteringens främjande m. m.,

yttrande angående uppläggning av vissa fartyg,

yttrande över förslag till underofficers befordran till officer m. m.,

förslag angående Sveriges representation vid Brasiliens 100-års jubileum år 1922,

förslag till reglemente- och författningsföreskrifter samt yttranden i anledning av inkomna års- och generalrapporter m. m.

Ovanstående förteckning upptager endast ett fåtal avgivna betänkanden och i densamma ingå ej förslag, utarbetade enligt »Närmare bestämmelser med avseende på marinstabens verksamhet i fredstid», ej heller förslag och utredningar av hemlig natur.

Flottans övningar, undervisningsverk, minförstörings-arbeten m. m.

Å flottans rustade fartyg hava varit anordnade skjut-, signal-, torped-, undervattensbåt-, minerings-, maskin-, korpral- och rekryt*skolor* samt *yrkeskurser för såväl sjömanskårens manskap som i tjänst varande värnpliktiga*, varjämte underofficers-, korprals- och rekrytskolor för personal av nyssnämnda kategorier jämväl varit anordnade å flottans stationer. Å Karlskrona station har speciell signalskola varit anordnad.

Kustflottans fartyg hava, vid sidan av reglementerade övningar för höjande av personalens sjömannaegenskaper, tjänsteduglighet och yrkesskicklighet samt flottans krigsberedskap, jämväl tagits i anspråk för *bevakning vid minfält, minsvepning och för minförstöring* samt för bevakning av fiskeplatser m. m. I Östersjön har ett större område nordväst Kopparstenarna minsvepts, varjämte å västkusten delar av den s. k. »Djupa Rännan» bottensvepts för att bliva användbar för trålfiske. Under hela

året hava ilanddrivna och i närheten av land självankrade minor förstörts. Sammanlagt hava minor till ett antal av över 200 under året oskadliggjorts i farvattnen kring Sveriges kuster.

Några fartyg ur kustflottan besökte under sommaren Amsterdam.

Pansarkryssaren Fylgia utgick på hösten på expedition till Medelhavet.

Vapenövningar för de värnpliktiga hava varit anordnade jämlikt § 27 värnpliktslagen.

För värnpliktiga av 1919 och 1920 års klasser har, på grund av lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass och lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass, order utfärdats om förkortad fredstjänstgöringstid.

Skeppsgossarnas undervisning och övningar hava bedrivits enligt plan.

Sjökrigsskolans verksamhet såväl i land som ombord har fortgått enligt utbildningsplanen.

Undervisningen i *sjökrigshögskolan* har pågått dels i nämnda skolas allmänna kurs dels i dess fortsättningskurser.

Militärpedagogisk kurs har under hösten varit anordnad för officerare.

För arbeten med *militär*leder ävensom för *sjömätningsarbeten* i övrigt hava särskilda fartyg varit rustade. För säkerställande av sjöfarten på Sveagruvan hava med kanonbåten Svensksund sjömätningsarbeten utförts vid Spetsbergen. Ett sjömätningsfartyg har biträtt vid utläggandet av telefonkabeln mellan Gottland och fastlandet.

Kustartilleriets skolor och övningar.

För den *fast anställda personalen* hava skolor och övningar fortgått enligt gällande bestämmelser.

Vapenövningar för de värnpliktiga hava varit anordnade enligt gällande bestämmelser. Repetitionsövning för värnpliktiga har pågått i inskränkt omfattning enligt gällande lag.

Chefens för kustartilleriet stabs verksamhet.

Inom chefens för kustartilleriets stab hava, bland annat, utarbetats och avgivits följande förslag och yttranden, nämligen:

förslag:

till ordnande av tjänstgöringsförhållandena vid Älvsborgs kustartillerikår;

till viss förändring i planen för utbildning av kustartillerikadetter under år 1920;

till förbättring av de ekonomiska förmånerna för kadetter från och med år 1921;

till övningarnas ordnande under år 1920;

till tjänstetecken för kasern- och kompanidagunderofficerare samt dagkorpraler vid kustartilleriet;

angående kommendering av officerare till utländska studieresor;

angående förhyrande av maskinister vid Vaxholms kustartilleriregemente;

angående anställandet av civila arbetare vid kustartilleriets truppförband och vid de till kustfästningarnas tygförvaltning och fästningsintendentur hörande förråd och verkstäder;

angående rätt för chefen för kustartilleriet och chef för skola, som är gemensam för hela kustartilleriet, att bevilja tjänstledighet;

till beräknande av utgifter för chefen för kustartilleriet och underlydande truppförband under år 1922 ävensom till å tilläggsstat för år 1921 erforderliga medel;

till ändringar i på grund av inskrivningsförordningen utarbetade bestämmelser m. m. beträffande beväringen tillhörande värnpliktiga;

angående ändring i utbildningstiden för reservofficersaspiranter vid kustartilleriet;

till beräknande av utgifter för chefen för kustartilleriet och underlydande truppförband under år 1921;

till beräknande av utgifterna för kustfästningarnas tyg- och fortifikationsförvaltningar under år 1921;

till gottgörelse åt värvningsförrättare under år 1921; samt

yttranden:

angående försvarsrevisionens förslag att framflytta inryckningsdagen för vissa vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass tilldelade kustartilleriet;

angående uppflyttning i föreslagen ny månadslönegrad av förmän bland daglönare;

över »Betänkande och förslag angående officerskårens vid kustartilleriet rekrytering m. m.»;

över »Promemoria beträffande rätt för personal av reserven att vistas utom riket»;

över försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande minskning av utbildningstiden för kustartilleriet tilldelade vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass;

angående ifrågasatt avkortning av tjänstgöringstiden för värnpliktiga av 1920 års klass;

över ifrågasatt ändrad lydelse av kungl. förordningen angående utlännings tillträde till militära etablissemang och övningar m. m.;

över fråga angående upptagande av farled genom Ålstäket;

rörande beredande av medel för studiestipendier åt underofficerare och manskap vid marinen samt rörande preliminärt förslag till bestämmelser för användning av anslag för dylikt ändamål;

över försvarsrevisionens betänkande och förslag rörande ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass;

över förslag rörande tillsättande av en inspektör för marinläroverken samt organiserandet av en marinundervisningskommission;

angående tjänstgöringstiden för kustartilleriet tilldelade värnpliktiga av 1920 års klass m. m.;

angående avlöningsformer m. m. vid en blivande definitiv löneregler ing för personal av kustartilleriet;

över »Betänkande och förslag angående ny uppställning av riksstatens fjärde huvudtitel, III. Sjöförsvaret»;

över vissa ifrågasatta mera genomgripande förändringar i det nuvarande avlöningssystemet vid marinen;

angående åtgärder för rekryteringens främjande.

Därjämte hava utarbetats: föreskrifter för uttagning och utbildning m. m. av värnpliktiga kommissarier vid kustartilleriet att gälla under år 1920; föreskrifter för anordnande av utbildningskurser i allmänbildande ämnen för underofficerare av 3 graden m. fl. vid kustartilleriet; föreskrifter beträffande utbildningen m. m. av de fotfolket tilldelade värnpliktiga, som fullgöra sin tjänstgöring vid kustartilleriet; ändringar i och tillägg till Exercisreglemente för flottan, III. Torped, och Skjutinstruktion för flottan, Torped, m. fl. föreskrifter beträffande utbildningen vid kustartilleriet.

Slutligen hava ett flertal förslag, yttranden och utredningar av hemlig natur utarbetats.

Sjökarteverket.

På grund av rådande dyrtid hava anvisade anslagsmedel i likhet med vad fallet varit under senare år icke heller under år 1920 medgivit att bedriva sjömätningsarbeten i samma utsträckning, som under åren närmast före världskrigets början var möjligt och som enligt 1906—1908 års sakkunniga erfordras för att i behörig grad påskynda sjömätningen vid rikets kuster.

De triangulerings- och sjömätningsarbeten som företagits hava utförts dels i Västernorrlands, Stockholms, Södermanlands, Kalmar, Hallands samt Göteborgs och Bohus läns områden och dels å Spetsbergen och har därunder sjömätts:

i skala	1 : 10,000 . . .	0,013	kv.-mil.	
» »	1 : 15,000 . . .	0,045	»	
» »	1 : 20,000 . . .	3,123	»	(därav 0,086 kv.-mil vid Spetsbergen)
» »	1 : 40,000 . . .	0,310	»	(vid Spetsbergen)
» »	1 : 50,000 . . .	2,839	»	(därav 1,3760 kv.-mil vid Spetsbergen)
» »	1 : 80,000 . . .	4,688	»	(därav 3,8184 kv.-mil vid Spetsbergen)
	Summa	11.018	kv.-mil.	

Sjömätningarna å Spetsbergen avsågo att säkerställa sjöfarten till de svenska kolfälten och är sjökort över ifrågavarande farvatten under utarbetning.

Sjömätningsarbetena i Mälaren i och för upptagning av fördjupad farled i samband med utvidgningen av Södertälje kanal hava under år 1920 slutförts.

Två nya sjökort hava utgivits samt ny upplaga av »Svensk lots» Del I och en seglingsbeskrivning »Norra sjövägen till Sibirien» med två kartor.

Under tiden 1 januari—15 november 1920 hava försålts:

av sjökort, större typen	21,016 st.
» » mindre »	6,426 »
» Svensk lots	1,143 ex.

Enligt från statskontoret lämnad uppgift utgöres den kvarvarande effektiva styrkan av båtsmän för närvarande av 20 man. **Båtsmanshållet.**

På *civildepartementets* föredragning hava följande författningar under första halvåret 1920 av Kungl. Maj:t utfärdats:

Den 6 febr.: kungörelse angående statsbidrag till anläggande av ödebygdsvägar. (32.)

» » » kungörelse angående upphävande av gällande bestämmelser i fråga om inskränkning av transport å statens och enskilda järnvägar av gods i vagnslaster m. m. (76.)

» 13 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 23 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa den 30 december 1910 (nr 162 s. 5). (64.)

» 14 » lag om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 (nr 33). (37.)

» 20 » kungörelse angående statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. (140.)

» 27 » kungörelse angående provisorisk förhöjning av den jämlikt resereglementet den 13 december 1907 (nr 131) för extra förrättningar i statens ärenden utgående traktamentsersättning. (57.)

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 57 i telegrafreglementet den 27 maj 1909 (nr 52). (62.)

Den 27 febr.: förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 (nr 17) angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår. (72.)

» » » kungörelse angående upphävande av kungörelserna den 6 augusti 1909 (nr 95 sid. 2) och den 22 april 1910 (nr 58) angående grunderna för resekostnads- och traktamentsersättning till underofficerskorpraler vid flottan och kustartilleriet. (102.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt andre fartygsinspektörer. (103.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt vissa befattningshavare vid statens provningsanstalt. (104.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt kontraktsprostar. (105.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt förste torvingenjörer. (106.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt vissa befattningshavare hos kommerskollegium. (119.)

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt assistenter inom inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring. (120.)

» 5 mars: förordning angående utgörandet av postavgifter för tjänsteförsändelser. (130.)

» 12 » kungörelse om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 november 1918 (nr 847) angående förbud mot försäljning tills vidare inom riket av skjutvapen och ammunition. (89.)

» 19 » lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (86.)

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566). (96.)

» 26 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 10 i telefonreglementet den 29 november 1915 (nr 474). (92.)

» » » lag om ändrad lydelse av 40, 41 och 42 §§ i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422). (97.)

» » » lag om tillägg till lagen den 30 maj 1919 (nr 270) om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse. (100.)

Den 26 mars: kungörelse angående befogenhet för socialstyrelsen att tills vidare meddela viss eftergift från tillämpningen av lagen den 30 maj 1919 (nr 270) om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse. (101.)

» 30 » förordning med vissa bestämmelser om tillämpningen av lagen om ersättning i vissa fall av allmänna medel till polisman för skada å kläder. (112.)

» 9 april: lag om ändrad lydelse av §§ 25—27 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 (nr 16). (138.)

» 16 » lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 30 maj 1919 (nr 270) om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse. (154.)

» » » kungörelse angående förbud tills vidare mot införsel till riket av rakborstar, tillverkade i eller exporterade från Japan. (155.)

» » » förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 14 juni 1917 (nr 413) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete (161).

» » » kungörelse om undantag från tillämpningen av kungörelsen den 13 mars 1863 angående tiden för avslutandet av auktioner på landet (nr 11). (169).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 2, 3, 7 och 9 i kungörelsen den 3 augusti 1914 (nr 110) om införsel av levande duvor samt om flygförsök med brevduvor (176).

» 30 » kungörelse med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer (233).

» » » kungörelse angående statsbidrag till avlöning åt distriktssköterskor (234).

» » » instruktion för inspektrisen öven sjuksköterskeväsendet (235).

» » » kungörelse angående villkor för godkännande av reglering utav vissa i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. den 31 december 1919 (nr 878) avsedda sjuksköterske-, föreståndarinne- och husmoderbefattningar (236).

» » » kungörelse med föreskrift, att vissa bestämmelser i epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443) skola äga tillämpning å sjukdomen återfallsfeber (296).

» » » kungörelse angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkoppornas införande i riket (297).

Den 30 april: kungörelse angående avgifter för karantänsbehandling och andra förrättningar, vilka äga rum jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 30 april 1920 (nr 297) angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkoppornas införande i riket (298).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av §§ 2 och 10 i förnyade reglementet för karantänsanstalten på Känsö den 9 november 1915 (nr 540). (299).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 3 i kungörelsen den 12 juni 1917 (nr 362) angående vissa åtgärder till förekommande av smittsamma sjukdomars införande i riket genom sjötrafik (300).

» 28 maj: lag om medling i arbetstvister (245).

» » » lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister (246).

» » » lag om särskilda skiljedomare i arbetstvister (248).

» » » kungörelse angående viss ändring i den av Kungl. Maj:t den 29 november 1889 (nr 59 s. 1.) fastställda taxa för transporter å statens järnvägar (358).

» » » kungörelse angående viss ändring av kungörelsen den 11 juli 1919 (nr 431) angående provisoriska tilläggsavgifter m. m. å statens järnvägar (359).

» 4 juni: kungörelse angående vissa ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (nr 343). (253).

» » » lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (254).

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 5, 6, 13, 14 och 17 i reglementet för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal den 29 juni 1917 (nr 441). (255).

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 17 i reglementet för telegrafverkets pensionskassa för pensionering av verkstads-, förråds- och linjearbetare den 29 juni 1917 (nr 442). (256).

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4, 5, 7 och 17 i reglementet för statens vattenfallsverks pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal den 29 juni 1917 (nr 443). (257).

Den 4 juni: kungörelse angående tjänstgöringstiden för viss driftpersonal vid statens järnvägar (286).

» » » kungörelse angående tjänstgöringstiden för viss personal vid telegrafverket (287).

» » » kungörelse angående tjänstgöringstiden för viss driftpersonal vid postverket (288).

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 5 i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 957) angående anordnande av den i § 34 av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen (348).

» » » kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning åt vissa befattningshavare hos skolöverstyrelsen (382).

» 11 » kungörelse angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m. (292).

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av 8 och 11 §§ i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter (293).

» » » lag angående ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring (433).

» 18 » kungörelse angående tjänstgöringstiden för viss personal vid statens vattenfallsverk (308).

» » » lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 (nr 14). (324).

» » » lag om ändrad lydelse av § 1 i stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. den 13 juni 1913 (nr 79). (325).

» » » lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete (326).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 1 juli 1918 (nr 639) angående handel med alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. (352).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 6 av gällande föreskrifter angående granskning av biografbilder den 22 juni 1911 (nr 71) (448).

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 45 i telegrafreglementet den 27 maj 1909 (nr 52). (449).

» 22 » kungörelse angående beloppet av den tillfälliga extra avgiften för expedition enligt recept av läkemedel från apotek m. m. för senare halvåret 1920 (360).

Den 30 juni: kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (381).

» » » lag om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 (nr 13). (384).

» » » lag om ändrad lydelse i vissa delar av fördningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 (nr 14). (385).

» » » lag om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 (nr 33). (386).

» » » lag om ändrad lydelse av §§ 5 och 12 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 (nr 16). (389).

» » » lag om ändrad lydelse av 7 § 2 mom. i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422). (390).

» » » lag om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse (392).

» » » lag om ändrad lydelse av § 29 mom. 4 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 (nr 13). (393).

» » » lag om ändrad lydelse av § 24 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 (nr 14). (394).

» » » lag om ändrad lydelse av § 10 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 (nr 33). (395).

» » » lag med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän (396).

» » » kungörelse angående bestridande av kostnaderna för utbetalning av ersättning till på arbetsrådets föranstaltande vid allmän underrätt hörda vittnen och sakkunniga (518).

» » » kungörelse angående vissa tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet den 19 juni (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (529).

» » » instruktion för socialstyrelsen (544).

» » » kungörelse om ändring i vissa delar av telegrafreglementet den 27 maj 1909 (nr 52). (574).

» » » instruktion för generalpoststyrelsen (591).

» » » instruktion för telegrafstyrelsen (592).

Den 30 juni: instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande linjeförvaltningar (593).

» » » instruktion för vattenfallsstyrelsen med underlydande lokalförvaltningar vid statens vattenfallsverk (594).

På *socialdepartementets* föredragning hava följande författningar under andra halvåret 1920 av Kungl. Maj:t utfärdats:

Den 9 juli: kungörelse angående statsunderstöd till främjande av bostadsproduktionen. (520.)

» » » kungörelse angående dyrtidstillägg för år 1920 åt vissa extra provinsialläkare. (545.)

» » » kungörelse angående viss ändring i kungörelsen den 28 juni 1918 (nr 492) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1919 gällande avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler. (553.)

» » » kungörelse angående dels ändrad lydelse av § 3 i avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 28 juni 1918 (nr 493), dels ock tillägg till samma reglemente. (554.)

» » » kungörelse angående understöd för behandling av lupuspatienter. (558.)

» » » kungörelse om ändring i vissa delar av kungörelsen den 14 juni 1917 (nr 472) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten. (560.)

» » » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1921 fastställda avlöningsförmåner för befattningshavare vid överståthållarämbetets kansli. (561.)

» » » lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (562.)

» » » kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt de från och med år 1921 gällande avlöningsstaterna för statens tvångsarbetsanstalter å Svartsjö och i Landskrona. (563.)

» » » kungörelse angående extra statsbidrag för år 1920 åt registrerade sjukkassor. (568.)

Den 9 juli: kungörelse angående statsbidrag till driftkostnaderna vid i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422) avsedda arbetshem. (607.)

» 9 aug.: kungörelse om ändrad lydelse av § 8 i ordningen för tandläkarkonstens utövning den 18 juni 1861 (nr 41). (551.)

» 31 » kungörelse angående upphävande av kungörelsen den 23 februari 1915 (nr 33) innefattande föreskrifter till förekommande av smittsamma sjukdomars införande i riket från finskt eller ryskt område. (595.)

» 7 sept.: kungörelse angående dyrtidshjälp för år 1920 åt distriktssköterskor. (622.)

» » » kungörelse angående dyrtidshjälp för år 1920 åt distriktsbarnmorskor och vissa av kommun fast anställda barnmorskor. (623.)

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 4 i instruktionen för uppsiktsmyndigheten över alkoholistvården den 17 december 1915 (nr 548). (640.)

» » » kungörelse angående statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus. (667.)

» » » kungörelse angående statsbidrag för driften av epidemisjukhus. (668.)

» 25 » kungörelse angående kuvert m. m. som avses i lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse. (616.)

» » » förordning angående förbud tillsvidare mot införsel till riket av skjutvapen och ammunition. (621.)

» » » kungörelse angående statsbidrag till resor, som av medellösa eller mindre bemedlade personer företagas till och från cancerföreningens i Stockholm sjukhem därstädes, det s. k. radiumhemmet. (634.)

» 29 » kungörelse angående uppgifter för bostadsräkning å vissa orter i sammanhang med mantalsskrivningen för år 1921. (658.)

» 11 okt.: kungörelse med bestämmelser angående godkännande såsom sinnessjukanstalt av kommunal anstalt, som avses i 40 § 2 mom. i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 (nr 422). (679.)

Den 11 okt.: kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor. (689.)
» 22 » kungörelse angående understöd åt medellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill. (696.)
» » » kungörelse om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förnyade reglementet för allmänna barnhuset i Stockholm den 25 november 1910 (nr 125). (706.)
» » » kungörelse angående tillfällig löneförbättring under år 1920 för förste provinsialläkare. (705.)
» 10 nov.: lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring (nr 120). (764.)
» 19 » kungörelse om fingeravtryck å häktade m. m. (733.)
» 26 » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 2, 36 och 45 i instruktionen den 1 december 1882 för överståthållarämbetet (nr 57). (754.)
» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 12 i instruktionen för landsfogdarna den 14 december 1917 (nr 902). (756.)
» 10 dec.: kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 9, 26 och 39 i giftstadgan den 7 december 1906 (nr 114). (817.)
» » » reglemente för statens skola för utbildning av distriktssköterskor den 10 december 1920. (813.)
» » » kungörelse angående stipendier åt elever vid statens skola för utbildning av distriktssköterskor. (814.)
» 17 » kungörelse angående tillfällig extra avgift för expedition enligt recept av läkemedel från apotek m. m.
» 23 » kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 31 december 1913 angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka.
» 31 » kungörelse med närmare föreskrifter angående medling i arbetstvister.
» » » kungörelse med närmare föreskrifter angående särskilda skiljedomare i arbetstvister.

Ny stad och ny köping.

Kungl. Maj:t har den 11 oktober 1920 förunnat Värnamo köping med dess dåvarande område stadsrättigheter att tillgodonjutas från och med den 1 november 1920, dock att staden, som skall benämnas Värnamo, skall tillsvidare i judiciellt hänseende bibehållas under landsrätt och tillhöra Östbo och Västbo härads domsaga samt i ecklesiastikt hänseende fortfarande tillhöra Värnamo församling; och skola från det köpingen inträder i utövningen av stadsrättigheterna de i köpingsområdet ingående fas-

tigheterna uteslutas ur landets jordebok och kronoräkenskaper samt skiljas från Östbo härads väghållningsdistrikt.

Därjämte har Kungl. Maj:t den 26 mars 1920 medgivit, att visst område av Tingsås socken må från och med den 1 januari 1921 såsom en kommun för sig bilda en även i fattigvårdshänseende från Tingsås socken avskild köping, benämnd Tingsryd.

Tillämpning å vissa områden på landet av ordningsstadgan för rikets städer m. fl. författningar.

Kungl. Maj:t har förordnat:

att ordningsstadgan för rikets städer skall gälla inom Nylands municipalsamhälle ävensom att brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad skola gälla inom viss del av samma municipalsamhälle;

att 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad ävensom ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad skola gälla inom visst område vid Skillingaryds järnvägsstation;

att brandstadgan för rikets städer skall gälla för vissa delar av staden Västerås icke planlagda område.

Förste provinsialläkare och provinsialläkare.

Genom brev den 9 juli 1920 har Kungl. Maj:t fastställt ny avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m. att träda i kraft den 1 januari 1921, varom medicinaltyrelsen den 3 september 1920 utfärdat kungörelse.

Genom brev den 7 maj och den 11 juni 1920 har Kungl. Maj:t förordnat om inrättandet av två nya provinsialläkardistrikt inom Göteborgs och Bohus län och av ett sådant distrikt inom Uppsala län.

Genom kungörelser den 13 februari, den 1 mars och den 30 mars 1920 har medicinalstyrelsen offentliggjort bestämmelser dels angående ökat arvode åt vikarier och extra läkare vid den civila sjukvården, dels ock angående ökat arvode åt vikarier och extra läkare i vissa provinsialläkardistrikt samt genom kungörelse den 11 juni 1920 stadgat angående ersättning till provinsialläkare, som förordnas att under år 1920 uppehålla förste provinsialläkartjänst under vakans, och angående ökat arvode åt vikarier för förste provinsialläkare. Genom brev den 12 november 1920 har Kungl. Maj:t förordnat om tillämpning tillsvidare under år 1921 av meddelade bestämmelser rörande ökat arvode åt vikarier och extra läkare vid den civila sjukvården m. m.

Genom kungörelse den 8 augusti 1920 har medicinalstyrelsen offentliggjort bestämmelser angående flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, och genom brev den 7 september 1920 har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter

rörande användningen av anslagen till åstadkommande av ett omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen i *Norrbottens*, *Västerbottens* och *Jämtlands* län.

Kungl. Maj:t har under år 1920 beviljat ökat statsbidrag för extra provinsialläkaren i Grönskåra distrikt. Extra provinsialläkare.

Genom brev den 6 februari 1920 har Kungl. Maj:t medgivit rätt till tjänstårsberäkning för en stadsdistriktsläkare i Västerås och genom brev den 16 juli 1920 för ytterligare en stadsdistriktsläkare i Göteborg. Stadsläkare.

Den 4 mars 1920 utkom från trycket *dels* Kungl. Maj:ts reglemente för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. den 31 december 1919 (n:r 878), vilken berör olika kommunalt anställda sjuksköterskor och barnmorskor m. fl., *dels ock* Kungl. Maj:ts samma den 31 december utfärdade kungörelse angående godkännande av reglering av vissa i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. den 31 december 1919 (n:r 878) avsedda befattningar (n:r 879). Sjuksköterskeväsendet.

Genom kungörelse den 30 april 1920 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående statsbidrag till avlöning av distriktssköterskor (sv. förf.-saml. nr 234). I sammanhang härmed har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer (sv. förf.-saml. nr 233).

Därjämte har Kungl. Maj:t den 10 december 1920 utfärdat reglemente för statens skola för utbildning av distriktssköterskor (sv. förf.-saml. nr 813) samt kungörelse angående stipendier åt elever vid berörda skola (sv. förf.-saml. nr 814).

Under år 1920 har medicinalstyrelsen fastställt barnmorskedistriktsindelning för rikets samtliga län. Barnmorskor.

Byggnadsarbetena vid Strängnäs hospital hava under året legat nere på grund av arbetskonflikter inom byggnadsfacket. Sedan den allmänna konflikten inom detta fack under november månad lösts, hava i allt fall byggnadsarbetena vid nämnda hospital icke kunnat upptagas i anledning av konflikt mellan entreprenören och hans arbetare och därav följande blockader. Värmeledningsanläggningen har emellertid färdigställts och under november månad avsynats. Hospitalen.

Byggnadsarbetena vid en del andra hospital, till vilka arbeten anslag beviljats av Kungl. Maj:t och riksdagen, hava av förutnämnda anledning

jämväl legat nere under största delen av året och först mot dess slut återupptagits.

Kontrakt å uppförande av tre bostadshus för personal vid Hälsingborgs hospital till en kostnad av 616,560 kronor har under året avslutats, varefter arbetena påbörjats.

I anledning av det åt medicinalstyrelsen lämnade uppdraget att verkställa utredning angående möjligheten och lämpligheten av att för sinnessjukvården använda de till försäljning avsedda militära övningsplatserna har medicinalstyrelsen låtit besiktiga en del lägerplatser, varefter utredning inom styrelsen pågår.

Den av Kungl. Maj:t den 18 april 1914 anbefallda utredningen av principerna för en uppdelning av sinnessjukvården mellan staten, å ena sidan, och landstingen, eventuellt större kommuner, å andra sidan, m. m. har med biträde av särskilt tillkallade sakkunniga under året fortsatts och avslutats genom framläggande för Kungl. Maj:t av förslag i ämnet.

Med anledning av lagen om arbetstidens begränsning har medicinalstyrelsen under året fastställt tjänstetiden för sjukvårdspersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka till 240 effektiva timmar per 28 dagar för personal med dagtjänstgöring och 216 timmar för personal med natttjänstgöring.

Beträffande arbetstiden för hospitalens ekonomipersonal har medicinalstyrelsen under året föreskrivit, att arbetstiden för nämnda personal skall begränsas till 48 timmar för vecka, dock att arbetstiden, i den mån tjänstgöringen helt eller delvis är att anse såsom vakttjänstgöring, må efter anmälan till styrelsen kunna utsträckas intill 60 timmar för vecka.

Skyddskoppympningen.

Enligt Stockholms stads hälsovårdsnämnds och förste provinsialläkarnas årsberättelser utgjorde antalet av dem, som under år 1919 första gången fullgjort ympningsplikt, för Stockholm 1,605 och för riket i övrigt 65,365 personer.

Pest och kolera med flera smittsamma sjukdomar.

Karantänsanstalten å Känsö har jämlikt reglementet den 9 november 1915 även under år 1920 hållits öppen som karantäns- och observationsplats för såväl pest som kolera. Dessutom hava på vederbörande kommunala myndigheters begäran observationsplatser för pest och kolera varit inrättade i Hälsingborg, Malmö, Gävle och Sundsvall. Karantänsanstalten å Fejan öppnades den 27 maj 1920 och var i verksamhet till och med den 30 september 1920.

Råttpest konstaterades i Stockholm å motorfartyget Lima den 12 september 1920. Fartyget beordrades till Fejan och undergick behandling med generatorgas, varefter något fall av råttpest icke iakttagits.

Människopest, kolera, fläckfeber eller återfallsfeber hava icke uppträtt inom riket.

Tio fall av smittkoppor inträffade under september och oktober månader, varav 4 i Stockholm, 5 i Stockholms län och 1 i Västernorrlands län.

Bland andra smittsamma sjukdomar har difteri mot föregående år visat en betydligt minskad spridning. Influensan visar även en betydande tillbakagång. Fall av den sedan några år flerstädes i Europa, Amerika och Australien uppträdande s. k. sömnsjukan eller Encephalitis lethargica hava under året förekommit, talrikast under månaderna april och maj, varefter endast ett fåtal ströfall iakttagits.

Kungl. Maj:t har under år 1920 förordnat om inrättande av nya apotek i Arlövs municipalsamhälle, i Krylbo köping, i Lövånger, i Gammelstad samt i Enskede. **Nya apotek.**

Kungl. Maj:t har den 15 oktober 1920 beslutat, att filialapoteket i Nysätra skall, så snart ske kan, förändras till självständigt apotek.

Kungl. Maj:t har under år 1920 beslutat, att följande medikamentsförråd skola, så snart ske kan, efter utgången av år 1920 förändras till självständiga apotek: medikamentsförråden i Robertsfors, vid Gustafsbergs porslinfabrik, i Vilhelmina kyrkoby, Östervåla, Hede i By socken av Kopparbergs län, Skönnerud, Visnum, Knivsta, Bjurholm.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 19 november 1920 föreskrivit, att Slottsapoteket vid Drottningholm skall, så snart ske kan, upphöra. **Upphörande av apotek.**

Kungl. Maj:t har under år 1920 medgivit bibehållande under viss tid av medikamentsförråden i Föllinge, Klintehamn, Gillberga, Ljungskile, Kolsva, Byn i Indals-Lidens socken, Grönskåra, Ammeberg, Färila, Kungshamn, Rätansbyn, Kosta, Lenhovda, Ramfall, Björkvik samt Vrigstad (tills vidare). **Medikamentsförråd.**

Statsrådet och chefen för civildepartementet, som den 30 april 1920 förordnat viss person att tills vidare under år 1920 vara inspektör för vanförevården, har i sammanhang härmed för denne inspektör utfärdet instruktion. **Vanförevården.**

I enlighet med i kungörelsen den 9 augusti 1920 (n:r 551) om ändrad lydelse av § 8 i ordningen för tandläkarkonstens utövning den 18 juni 1861 (n:r 41) given föreskrift har medicinalstyrelsen den 16 september **Tandvården.**

1920 utfärdat kungörelse (n:r 638) med närmare bestämmelser angående tandläkare medgiven rätt att använda och från apotek förskriva läkemedel.

Riksförsäkringsanstalten och dess verksamhet.

Jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 och kungörelsen angående anmälan om olycksfall i arbete m. m. den 21 december 1917 hava hos riksförsäkringsanstalten beträffande hos anstalten försäkrade arbetare under tiden 1 januari—30 november 1920 anmälts olycksfall till ett antal av 23,642, av vilka 3,874 drabbat i statens tjänst anställda arbetare. Förutom ersättning, som utgått till följd av övergående skada, har enligt nämnda lag under ifrågavarande tid beträffande icke statsanställda arbetare tillerkänts ersättning till följd av dödsfall i 234 fall och till följd av invaliditet i 1,195 fall samt beträffande statsarbetare bestämts ersättning till följd av dödsfall i 33 fall och till följd av invaliditet i 116 fall. I ersättning till i anstalten försäkrade, hos andra arbetsgivare än staten anställda arbetare, som träffats av olycksfall, eller deras efterlevande hava utbetalts följande belopp, nämligen: sjukpenning med 1,095,823 kronor 86 öre, läkarvård m. m. med 458,572 kronor 01 öre, livräntor till skadade med 534,700 kronor 69 öre, livräntor till efterlevande med 205,514 kronor 80 öre, begravningshjälp med 38,225 kronor 49 öre eller tillhopa 2,332,836 kronor 85 öre. I dessa belopp hava icke medräknats å ifrågavarande tid belöpande avsättningar för livräntor till skadade och efterlevande. Dessutom har anstalten utanordnat ersättning till hos staten anställda arbetare enligt särskilda bestämmelser ävensom i övrigt bestämt ersättningar i de fall, att arbetsgivare själv skall enligt eget åtagande m. m. utgiva ersättning och på grund därav erhållit nedsättning av försäkringsavgiften. Beträffande försäkringsavgifterna enligt nämnda lag har under ovannämnda tid till anstalten inbetalts ett sammanlagt belopp av 11,257,113 kronor 55 öre samt återreglerats ett sammanlagt belopp av 549,214 kronor 78 öre.

Enligt ovannämnda kungörelse hava vidare till anstalten under tiden 1 januari—30 november 1920 anmälts omkring 23,200 olycksfall, vilka drabbat arbetare, försäkrade i bolag, som avses i 4 § av ovannämnda 1916 års lag.

Enligt lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, vilken lag tillämpas å olycksfall, som inträffat före den 1 januari 1918, har inköpts livränta i anstalten på grund av invaliditet i 25 fall och till följd av dödsfall i 8 fall. Genom postsparbanken har under tiden 1 januari—30 november 1920 för anstalten enligt denna lag utanordnats ett sammanlagt belopp av 485,814 kronor 15

öre för att genom postsparbanken till vederbörande ersättningstagare utbetalas. På begäran antingen av arbetsgivare och arbetare eller av domstol eller annan ämbetsmyndighet har anstalten i enlighet med bestämmelserna i 1901 års lag under nämnda tid i 43 fall meddelat utlåtande rörande den grad av invaliditet, som en till följd av olycksfall i arbete uppkommen skada förorsakat.

Enligt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall hava under tiden 1 januari—30 november 1920 utfärdats nya försäkringsbrev till ett antal av 349. Hela antalet försäkrade fiskare utgjorde vid utgången av november månad 1920 omkring 2,950. Under ovannämnda tid har enligt kungörelsen den 2 oktober 1908 angående fiskares olycksfallsförsäkring utanordnats ett sammanlagt ersättningsbelopp av 8,026 kronor 22 öre samt enligt 1918 års förordning i samma ämne utanordnats tillhopa 30,081 kronor 80 öre.

Under åberopande av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, har under tiden 1 januari—30 november 1920 framställning i 429 fall blivit gjord om ersättning i anledning av kroppsskada eller sjukdom, som ådragits under militärtjänstgöring, och har under ovan angivna tid, frånsett sjukhjälpsersättning, livränta på grund av för framtiden bestående men tillerkänts i 201 fall och dödsfallsersättning i 244 fall. Det genom postsparbanken utbetalda beloppet har uppgått till 420,581 kronor 05 öre.

På grund av bestämmelserna i 10 § av lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap hava under ovannämnda tid i anstalten inköpts 38 livräntor med ett sammanlagt kapitalbelopp av 100,798 kronor 88 öre.

Beträffande den med statens egnahemslånerörelse förenade livförsäkringsrörelse, som skall äga rum i riksförsäkringsanstalten, (kungörelser den 27 juni 1919 och den 30 juni 1920), hava under ovanberörda tid huvudsakligen organisationsarbeten utförts.

Arbetsförmedling.

Under år 1920 gjordes vid samtliga arbetsförmedlingsanstalter cirka 274,000 ansökningar om arbete, anmäldes tillhopa 288,000 lediga platser samt förmedlades i allt 170,000 arbetsanställningar.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Tillgången på arbete har under förra delen av år 1920 varit i stort sett god med stark efterfrågan av arbetskraft. Under senare halvåret träffades emellertid näringslivet av väsentligt försämrade konjunkturer, varav följden flerstädes blivit driftsinskränkningar och arbetslöshet.

Alkoholistvården.

Vid statens anstalt för vård av alkoholister, vilken under året varit förlagd till Salbohed, hava under år 1920 t. o. m. november månad intagits 71 personer och utskrivits 63. Vid de under året i verksamhet varande erkända alkoholistanstalterna — tillhopa fyra, varav en endast under senare halvåret — hava under samma tid intagits 86 personer och utskrivits 52.

Sjukkassevväsendet.

Antalet registrerade sjukkassor har under året endast obetydligt ökats och uppgick vid årets slut till 1,365, därav 32 fortsättningskassor. Sammanlagda antalet medlemmar inom dessa kassor torde kunna uppskattas till omkring 830,000, varav omkring 80,000 kommo på fortsättningskassorna.

Av sjukkassorna hade 430 med omkring 175,000 kvinnliga medlemmar i sina stadgar upptagit bestämmelser om understöd vid tillfälle av barnsbörd i anslutning till föreskriften i kungörelsen den 30 juni 1913 om statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp.

Under år 1920 har av socialstyrelsen utbetalats i statsbidrag till sjukkassor jämlikt kungörelsen den 4 juli 1910 sammanlagt 1,961,132 kronor 06 öre.

Bidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp, hava under år 1920 utgått med tillhopa 125,586 kronor.

Extra statsbidrag för år 1919 har under år 1920 utbetalts med sammanlagt 1,787,783 kronor 75 öre.

Understödsföreningar.

Av de föreningar, å vilka lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912 äger tillämpning, hava under år 1920 14 vunnit registrering enligt nämnda lag.

Hela antalet vid årets slut registrerade understödsföreningar utgjorde 226, därav 84 pensionskassor. Av dessa föreningar voro 27 registrerade med s. k. godkända stadgar.

Pensionsstyrelsens verksamhet.

Med pensionsstyrelsens ombud hava under året hållits 7 möten i olika delar av landet. Meddelanden till pensionsnämnderna och ombuden hava såsom förut influtit i »Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen». Ombudens antal utgjorde vid 1920 års slut 124.

Jämlikt kungörelsen den 10 april 1915 angående redovisning och inbetalning av pensionsavgifter hava till pensionsförsäkringsfonden under år 1920 till och med november månad redovisats 18,440,895 kronor, varav för år 1914 grundavgifter 3 kronor och tilläggsavgifter 10 kronor, för år 1915 grundavgifter 7 kronor och tilläggsavgifter 81 kronor,

för år 1916 grundavgifter 1,181 kronor och tilläggsavgifter 52 kronor, för år 1917 grundavgifter 19,443 kronor och tilläggsavgifter 2,347 kronor, för år 1918 grundavgifter 79,826 kronor och tilläggsavgifter 419,216 kronor, för år 1919 grundavgifter 5,827,967 kronor och tilläggsavgifter 9,048,409 kronor, samt för år 1920 grundavgifter 3,042,353 kronor.

Det register över de försäkrade, som föres inom pensionsstyrelsen med ledning av de i 14 § pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckningar, omfattade vid årets slut omkring 3,600,000 personer.

Till pensionsstyrelsen hava under år 1920 till och med november månad inkommit ansökningar om pension eller understöd för 27,053 personer, därav 12,492 män och 14,561 kvinnor.

Under tiden januari—november 1920 utfärdades pensionsbrev för 21,786 personer, av vilka 3,783 tillhörde de kategorier, som avses i lagen om övergångsbestämmelser den 8 juni 1915. Dessutom hava under samma tid pensionsbrev utfärdats för 456 personer, vilka på grund av stadgandena i 6 och 33 §§ pensionsförsäkringslagen, sådana nämnda lagrum lyda jämlikt lagen den 28 juni 1918, åtnjuta särskilt pensionstillägg (understöd) för barn. Av dessa pensionstagare tillhörde 20 de kategorier, som avses i ovannämnda lag om övergångsbestämmelser den 8 juni 1915.

Jämkningar enligt 8 § pensionsförsäkringslagen hava under tiden januari—november 1920 förekommit i 7,979 fall.

Avslag å ansökningar om pension eller understöd eller ökning därav har under tiden januari—oktober 1920 meddelats beträffande 4,173 sökande.

De kostnader för pensionstillägg och understöd, som bestritts under år 1920, hava utgjort omkring 18,400,000 kronor. Därav har statsverket haft att bestrida omkring 9,300,000 kronor och pensionsförsäkringsfonden omkring 4,500,000 kronor. Återstående kostnader, omkring 4,600,000 kronor, skola betalas av kommuner och landsting.

Till styrelsen hava under tiden januari—november 1920 inkommit 1,179 ärenden angående besvär om avgiftspåföring m. m. enligt 16 § pensionsförsäkringslagen, och har beslut fattats i 913 dylika ärenden.

Till pensionsstyrelsen hava under år 1920 till och med november månad inkommit 1,742 ansökningar om vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet, varjämte styrelsen på eget initiativ upptagit frågan om dylika åtgärder i 150 fall. Antalet till förnyad prövning upptagna ärenden har under samma tid utgjort 1,002. Styrelsen har i 1,888 fall beslutit bidraga till sjukvårdande åtgärder. Dessa åtgärder hava avsett, bland annat, vård å kurorter, kustsanatorier, lasarett (specialvård), bidrag till inackordering i lupushem under finsenbehandling,

yrkesutbildning å vanföreanstalt, i blindskola, hos privat yrkesidkare, handelsskola m. m. samt anskaffande av stickmaskiner, arbetsverktyg och dylikt.

Från pensionsförsäkringsfonden hava under tiden januari—november 1920 beviljats lån dels till kommuner eller mot kommunal garanti för bostadsändamål 2,152,500 kronor och för andra ändamål 5,422,225 kronor, dels till centralkassor för jordbrukskredit 700,000 kronor, dels ock till andra företag (sjukvårdsanstalter m. m.) 650,500 kronor, tillhopa 8,925,225 kronor. Den 30 november 1920 uppgingo fondens tillgångar, förutom oguldna räntor, till sammanlagt 129,027,455 kronor.

Arbetsrådets verksamhet.

Arbetsrådet trädde i verksamhet den 1 november 1919. Under tiden från och med nämnda dag till och med den 31 december 1919 inkommo till rådet 1,415 ärenden, av vilka 130 ärenden under samma tid slutligt avgjordes. Under tiden från och med den 1 januari till och med den 20 december 1920 hava till rådet inkommit 2,895 ärenden, medan under samma tid 3,964 ärenden blivit av rådet slutligt avgjorda. Antalet av de ärenden, som den 21 december 1920 voro beroende på rådets prövning, utgjorde således 216.

Flertalet ärenden hava avsett avgöranden och utlåtanden angående tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning samt medgivande av undantag från tillämpningen av nämnda lag. Ett fåtal framställningar till rådet hava avsett medgivande av undantag från tillämpningen av lagen om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete. Ansökningar om avgörande, huruvida lagen om arbetstidens begränsning äger tillämpning på visst arbete eller arbetstagare, hava nästan uteslutande inkommit från vederbörande arbetsgivare eller arbetstagare. Endast i 4 fall hava domstolar gjort framställning om dylikt avgörande.

Centrala skiljenämndens verksamhet.

Centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister trädde i verksamhet den 1 september 1920. Under tiden från och med nämnda dag till och med den 22 december 1920 hava till nämnden hänskjutits två tvister angående tolkning och tillämpning av kollektiva arbetsavtal. Den ena av ifrågavarande tvister har av nämnden genom slutligt beslut avgjorts, medan den andra är beroende på fortsatt utredning.

På *kommunikationsdepartementets* föredragning hava följande författningar under andra halvåret 1920 av Kungl. Maj:t utfärdats:

Den 9 juli: kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 7, 8 och 13 i instruktionen för direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa den 30 december 1910. (575.)

» 16 » kungörelse angående fördelning å de i 9 § avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk upptagna ortsgrupper av sådana orter, där tjänstemän tillhörande något av ifrågavarande verk finnas stationerade. (524.)

» » » kungörelse angående avlysning av vissa frimärken. (526.)

» » » kungörelse angående lufttrafik över svenskt område. (577.)

» 24 » kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk tillkommande dyrtidstillägg. (525).

» » » kungörelse med föreskrifter rörande tillämpningen av lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (579.)

» 25 sept.: kungörelse om ändring i vissa delar av telefonreglementet den 29 november 1915 (nr 474). (610.)

» » » kungörelse om ändring i vissa delar av telegrafreglementet den 27 maj 1909 (nr 52). (611.)

» » » förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 (nr 315) om automobiltrafik. (624.)

» » » kungörelse med formulär till viss kungörelse enligt § 15 i förordningen den 30 juni 1916 (nr 315) om automobiltrafik. (625.)

» » » kungörelse med föreskrift angående registrering av vissa motorcyklar. (626.)

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 1 och § 2 mom. 1 i kungörelsen den 20 oktober 1916 (nr 484) med bestämmelser angående tillämpningen av den internationella konventionen rörande automobiltrafik (627.)

» » » kungörelse angående ändring i kungörelsen den 30 juni 1916 (nr 316) om formulär till körkort för automobilförare m. m. (628.)

Den 15 okt.: kungörelse angående fortsatt tillämpning av bestämmelserna i kungörelsen den 19 februari 1915 (nr 46) angående desinfektion av järnvägsvagnar, som med ångfärja från utlandet ankomma till Sverige. (699.)

» » » kungörelse angående fortsatt tillämpning av bestämmelserna i kungörelsen den 31 december 1919 (nr 819) angående desinfektion av svenska järnvägsvagnar, som över svensk-finska gränsen ankomma till Sverige. (700.)

» 22 » kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk tillkommande dyrtidstillägg. (704.)

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 42 mom. 7 i instruktionen den 30 juni 1920 (nr 591) för generalpoststyrelsen. (718.)

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 65 mom. 7, § 114 mom. 6 och § 135 mom. 5 i instruktionen den 30 juni 1920 (nr 593) för järnvägsstyrelsen med underlydande linjeförvaltningar. (719.)

» 5 nov.: instruktion för automobilbesiktningsmän. (725.)

» » » kungörelse angående ändring i kungörelsen den 15 november 1915 (nr 449) om automobilregisters förande m. m. (726.)

» 19 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 17 mom. 2 i telegrafreglementet den 27 maj 1909. (nr 52.)

» 26 » kungörelse med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet. (744.)

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 2 mom. 4 och § 11 mom. 3 i byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 (nr 25). (745.)

» » » kungörelse angående förfarandet vid avyttringar av staten tillhörig tomtmark av visst slag. (746.)

» 10 dec.: kungörelse angående maximiskjutslega inom Uppsala m. fl. län.

» » » kungörelse angående ändring av reglementet för telegrafverkets änke- och pupillkassa m. m.

» 17 » kungörelse angående desinfektion av järvägsvagnar, som använts för transport av levande djur.

Kungl. Maj:t har fastställt stadsplan för vissa delar av Hjorthagsområdet, Gröndal och Äppelvikens trädgårdsstad i Stockholm, för vissa delar av stadsdelen Majorna i Göteborg, för stadsdelen Lervik i Söderhamn, för vissa delar av städerna Falköping, Gävle, Mariestad och Skellefteå, för visst område vid Porjus samt för Järpens, Kvänums, Rimbo samt Gravarne och Bäckeviks municipalsamhällen. Fastställda stadsplaner.

Kungl. Maj:t har förordnat, att stadsplan skall upprättas för visst ytterligare område vid Örsundsbro järnvägsstation, för visst område i Örgryte socken samt för ett område vid Bengtsfors järnvägsstation. Förordnanden om upprättande av stadsplan.

Sedan generalpoststyrelsen avgivit förslag i fråga om de förändringar beträffande vissa postanstalters befogenhet och organisation, som kunde påkallas i samband med inrättande av stationsmästartjänster, har Kungl. Maj:t genom brev den 4 juni 1920, för tillämpning från och med den 1 juli samma år, föreskrivit, bland annat, att postanstalt, som förestås av stationsmästare, skall benämnas postexpedition och i fråga om postförsändelsers mottagande från och utlämnande till allmänheten hava samma befogenhet som postkontor. Nytt slag av postanstalter.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har generalpoststyrelsen den 17 juni och den 29 juli 1920 utfärdat närmare föreskrifter i ämnet.

Kungl. Maj:t, som den 19 juni 1919 utfärdat avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, har genom brev samma dag i enlighet med av riksdagen lämnat medgivande, från och med den 1 juli 1920 bestämt antalet sådana befattningar vid postverket, vilkas antal enligt förenämnda avlöningsreglemente skall fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen. Löneregleering för postverket m. m.

Genom brev den 12 december 1919 har Kungl. Maj:t vidare dels bestämt antalet ordinarie befattningar vid postverket av högst kontrollörs och postmästares av klass 3 grad under tiden från och med den 1 januari 1920 till och med den 30 juni samma år, dels ock beslutat, att antalet högre befattningar vid postverket skulle för första halvåret 1920 vara lika med vad för år 1919 bestämts.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1920 bestämt antalet ordinarie befattningar av högst kontrollörs och postmästares av klass 3 grad vid postverket under tiden från och med den 1 juli 1920 till och med den 31 december samma år.

Bestämmelser om övergång till ny stat.

Genom brev den 16 april 1920 har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser i fråga om övergången till ny stat för personalen vid postverket, varjämte Kungl. Maj:t genom brev den 11 juni 1920 utfärdat särskilda bestämmelser beträffande postmästares övergång till samma nya stat.

Utväxling av postförskottspaket mellan Sverige samt Storbrittannien och Irland.

Efter erhållet bemyndigande av Kungl. Maj:t har generalpoststyrelsen med brittiska postförvaltningen för tillämpning från och med den 1 maj 1920 avslutat ett tilläggsavtal till det mellan svenska och brittiska postförvaltningarna den 10/26 maj 1904 avslutade avtal angående utväxling av paketpostförsändelser, enligt vilket tilläggsavtal postförskott kan tagas å paket, som utväxlas mellan Sverige samt Storbrittannien och Irland.

Vissa ändringar i den skandinaviska postutväxlingen.

Jämlikt därtill av Kungl. Maj:t erhållet bemyndigande har generalpoststyrelsen med postförvaltningarna i Danmark och Norge träffat överenskommelse om höjning av dels brevportot, dels ock paketportot samt, i viss mån, postanvisnings- och postförskottsavgifterna i postutväxlingen mellan Sverige, Danmark och Norge, för tillämpning, i fråga om höjning av brevportot, för tiden från och med den 1 juli 1920, och, i fråga om paketportot m. m., för tiden från och med den 1 oktober 1920.

Internationell post- och telegrafkonferens i Paris.

Den 7 juli 1920 sammanträdde i Paris en internationell konferens för överläggning om återställandet och förbättrandet av post-, telegraf- och telefonförbindelserna.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1920 har generalpostdirektören A. J. Juhlin såsom ombud för Sverige deltagit i nämnda konferens.

Världspostkongress i Madrid.

Världspostföreningens sjunde kongress har under höstens lopp avhållits i Madrid.

Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 21 maj 1920 hava såsom Sveriges ombud resp. biträdande ombud i kongressen deltagit generalpostdirektören Juhlin och postdirektören T. G. B. Wennqvist. I egenskap av de delegerades sekreterare har sekreteraren hos generalpoststyrelsen G. F. E. Lager övervarit kongressen.

Vid förenämnda kongress hava ett flertal även för svenska postverket viktiga beslut fattats.

Tillfällig höjning av postavgifterna m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 11 juni 1920 utfärdat kungörelse angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m., har Kungl. Maj:t med ändring av i ämnet meddelade föreskrifter genom brev samma dag för tillämpning

från och med den 1 juli 1920 meddelat beslut angående höjning av vissa postavgifter, rörande vilkas belopp riksdagens hörande icke påfordras.

Förändrad behandling av tjänsteförsändelser.

Kungl. Maj:t, som den 5 mars 1920 utfärdat ny förordning angående utgörandet av postavgifter för tjänsteförsändelser, har genom brev den 5 mars 1920 emellertid från tillämpning av denna förordning undantagit tjänsteförsändelser från sådana i anledning av kristiden tillsatta kommissioner eller dem underlydande organ, som erhållit tjänstebrevsrätt.

Angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.

I samband med utfärdande av ny lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk har Kungl. Maj:t genom brev den 4 juni 1920, bland annat, dels anbefallt statskontoret att enligt vissa angivna grunder till generalpoststyrelsen i lämpliga värdehandlingar överlämna vad på tjänstinnehavare vid postverket vid utgången av juni månad 1920 belöper av pensionsfonden för civila tjänstinnehavare, dels ock föreskrivit, att förenämnda andel i pensionsfonden samt däremot svarande förpliktelser vid utgången av juni månad 1920 skola övertagas av postverkets pensionsfond.

Ändrade bestämmelser rörande traktamenten till posttjänstemän, tjänstgörande å järnvägs- eller ångbåtslinjer m. m.

Genom brev den 30 januari 1920 har Kungl. Maj:t meddelat vissa ändrade bestämmelser rörande traktamenten till posttjänstemän, tjänstgörande å järnvägs- eller ångbåtslinjer m. m.

Tjänstgöringstiden för viss driftpersonal vid postverket.

Kungl. Maj:t har den 4 juni 1920, för tillämpning i huvudsak från och med den 1 juli 1920, utfärdat kungörelse angående tjänstgöringstiden för viss driftpersonal vid postverket.

Upphävande av föreskrift om tilläggsarvode åt redogörare vid postkontor för deras bestyr med stämpelupphörden.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t förklarat, att de särskilda tilläggsarvoden, som genom brev den 28 juni 1918 tillerkänts redogörare vid postkontor på grund av deras bestyr med stämpelupphörden, skola från och med den 1 juli 1920 upphöra att utgå.

Avlöningsförmåner för vissa tillförordnade postmästare.

Kungl. Maj:t har, genom brev den 10 september 1920 meddelat bestämmelser angående avlöningsförmåner för vissa tillförordnade postmästare m. m.

Semester under år 1920 för extra ordinarie tjänstemän vid postverket m. fl. verk.

Genom brev den 12 november 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat generalpoststyrelsen att under år 1920, i den mån sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, tilldela sådan befattningshavare vid postverket, vilken är att hänföra till extra ordinarie tjänstemän, tjänstledighet med bibehållen lön (semester) enligt vissa angivna grunder.

Förhöjning av ersättningen för handhavande av postgöromål vid statens järnvägars och de enskilda järnvägarnas stationer.

Genom brev den 30 april 1920 har Kungl. Maj:t medgivit, att det jämlikt breven den 21 december 1917 och den 31 december 1918 angående grunder för utbetalande av ersättning för handhavande av postgöromålen vid de enskilda järnvägarnas och statens järnvägars stationer utgående särskilda tillägget av 20 procent å det för dylik station bestämda fasta ersättningsbeloppet må, räknat från och med den 1 januari 1919, tills vidare utgå med fyrtiofem procent.

Provisorisk förhöjning av ersättningen för postbefordran å enskilda samt å statens järnvägar.

Genom särskilda brev den 23 juli 1920 har Kungl. Maj:t förordnat, dels att till förvaltningarna vid de enskilda järnvägar, å vilka post befordras för postverkets räkning, skall, räknat från och med den 1 januari 1920 intill utgången av juni månad samma år, för utförande av posttransporter utgå provisorisk tilläggsersättning med 100 procent å de genom kungörelsen den 4 oktober 1895 fastställda avgifter, dels ock att till statens järnvägar skall, räknat från och med den 1 januari 1920 intill utgången av juni månad samma år, för utförande av posttransporter utgå provisorisk tilläggsersättning med 150 procent å de avgifter, som fastställts genom brev den 18 maj 1900.

Fasta postanstalter.

Under år 1920 hava två nya postkontor inrättats, nämligen dels i Kramfors municipalsamhälle av Västernorrlands län och dels i Nälden i Näskotts socken av Jämtlands län, varemot under året fyra postkontor indragits, nämligen postkontoren i Frånö, Krokom, Malmköping och Ödeshög. Vid årets slut utgjorde antalet postkontor tillhopa 254.

Såsom redan omnämnts, hava under år 1920 utfärdats bestämmelser angående postexpeditionernas befogenhet och organisation. Under året hava inrättats fyra sådana postanstalter, nämligen i Fränsta, Kungsör, Teckomatorp och Ödeshög.

Efter indragning av en del äldre och inrättande av nya poststationer uppgick antalet sådana postanstalter vid 1920 års slut till 3,397.

Antalet brevsamlingsställen utgjorde vid 1920 års ingång 18. Under året nyinrättades en sådan postanstalt, varjämte en indrogs. Antalet dylika postanstalter var alltså vid årets slut oförändrat.

Hela antalet fasta postanstalter utgjorde sålunda vid utgången av år 1920 3,673 eller 16 mera än vid slutet av år 1919.

Järnvägspostbefordran har under år 1920 anordnats å linjen Alunda—Faringe, varemot postföringen å järnvägslinjen Värtan—Tomteboda indragits. Postföringen å linjen Hvellinge—Falsterbo var indragen under tiden 1 januari—25 maj på grund av järnvägstrafikens inställande. Järnvägspostbefordran.

Genom brev den 6 august 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t generalpoststyrelsen att med tyska postförvaltningen träffa avtal om anordnande försöksvis av luftpostbefordran mellan Malmö och Berlin, dock att i det avtal, som i sådant hänseende kunde komma att träffas, förbehåll skulle ske om rätt för svenska postverket att, när så från dess sida påfordrades, deltaga uti ifrågavarande lufttrafik med svenska luftfartyg till ett antal, motsvarande hälften av de luftfartyg, som för nämnda trafiks uppehållande erfordrades. Genom brev den 10 september 1920 har Kungl. Maj:t vidare bemyndigat generalpoststyrelsen att med vederbörande utländska postförvaltningar träffa avtal om anlitande av upprättade eller planerade luftpostförbindelser å linjen Köpenhamn—Hamburg—Bremen—Amsterdam—London för befordran av luftpost från Sverige. På hemställan av generalpoststyrelsen har Kungl. Maj:t den 24 september detta år bemyndigat styrelsen att träffa avtal med Svenska Lufttrafikaktiebolaget om utförande tills vidare försöksvis av luftpostbefordran från Malmö till Warnemünde i den omfattning och mot den ersättning, varom generalpoststyrelsen kunde med bolaget överenskomma. Luftpostbefordringen å linjen Malmö—Warnemünde tog sin början i riktningen från Tyskland den 11 och från Sverige den 12 augusti. På grund av osäkra väderleksförhållanden och i anledning därav uppkommande mera avsevärda rubbningar i luftposttrafiken, upphörde generalpoststyrelsen med luftbefordran av post från Sverige med utgången av den 17 oktober. I riktningen från Tyskland pågick dock luftpostbefordringen under hela oktober månad. Trafiken å sträckan Malmö—Warnemünde har under tiden 11 augusti—14 september uppehållits huvudsakligen medelst sjöflygplan, tillhörande tyskt lufttrafikbolag. Från och med den 15 september, vilken dag luftpostlinjen drogs över Köpenhamn, har luftpostbefordringen uppehållits jämväl medelst danskt lufttrafikbolag tillhöriga sjöflygplan. Svenska Lufttrafikaktiebolaget har fullgjort allenast tre turer från Malmö till Warnemünde och åter. Mellan Warnemünde och Berlin har trafiken uppehållits uteslutande medelst tyskt lufttrafikbolag tillhöriga landflygplan. Från Malmö till Warnemünde har under tiden 12 augusti—17 oktober, eller en tidsperiod av 67 dagar, flygning ägt rum under 59 dagar. I den motsatta riktningen hava flygningar verkställts under 66 av den 82 dagar omfattande tidsperioden 11 augusti—31 oktober. Då luftposttrafiken i fråga varit avsedd att utgöras med Luftpostbefordran.

dagliga turer, har densamma således uppehållits i riktningen till Warnemünde under ett antal dagar motsvarande omkring 88 procent och i den motsatta riktningen motsvarande omkring 80 procent, av hela det antal dagar, varunder flygning varit avsedd att äga rum.

Antalet postförsändelser.

Under år 1919 — det senaste år, för vilket fullständiga statistiska uppgifter föreligga — hava enligt anställda beräkningar inom riket behandlats tillhopa 667,068,875 postförsändelser, vilket antal vid jämförelse med nästföregående år utvisar en minskning med nära 33 miljoner eller 4,7 procent. Postutväxlingen med utlandet visar en betydande ökning, under det den inrikes posttrafiken minskats med över 50 miljoner försändelser eller med 7,7 procent.

I fråga om de assurerade försändelserna märkes, att, ehuru det angivna värdet per försändelse i allmänhet ökats, det sammanlagda assuransbeloppet dock visar nedgång, beroende på en minskning i antalet dylika försändelser. Postanvisningsrörelsen visar ökning beträffande såväl antalet postanvisningar som beloppen per anvisning, vilket senare torde vara att tillskriva penningens minskade värde.

Nya posthus.

För postverkets räkning hava under år 1920 inköpts fastigheter i Bengtsfors, Borlänge, Gävle, Vetlanda, Jörn, Trollhättan, Vännäs och Ystad.

Postverkets överskott.

Postverkets inkomster för år 1919 uppgingo till 55,471,799 kronor 64 öre och utgifterna för samma år till 54,423,799 kronor 88 öre, vadan det under år 1920 till statskontoret levererade överskottet utgjorde 1,047,999 kronor 76 öre.

Nya frankotecken.

Generalpoststyrelsen, som från och med 1920 års ingång själv övertagit tillverkningen av frankotecken, har under nämnda år utgivit följande vanliga frimärken av nya typer, nämligen å 3, 5, 10, 15, 20, 30, 40, 60, 80, 110 och 140 öre ävensom frimärkshäften, innehållande 20 vanliga frimärken å 20 öre, samt kortbrev å 20 öre. Med anledning därav, att luftpostförbindelse under sommaren upprättats med flera främmande länder, har styrelsen även utsläppt luftpostfrimärken å 10, 20 och 50 öre.

Som den 28 juli 1920 trehundra år förflutit, sedan regelbunden postbefordran av enskilda personers brev genom svenska statens försorg tog sin början, utgav styrelsen nämnda dag ett nytt 20-öres frimärke med Gustav II Adolfs bild.

Ett nytt s. k. välgörenhetsmärke har under år 1920 utgivits av svenska nationalföreningen mot tuberkulos. Det nya märket tillhandahålles allmänheten under tiden december 1920—januari 1921. Välgörenhetsmärken.

Genom brev den 23 januari 1920 har Kungl. Maj:t uppdragit åt telegrafstyrelsen att verkställa undersökning rörande revidering av gällande telefonreglemente, vid vilket uppdrags fullgörande styrelsen ägde att samarbeta med sakkunniga utom telegrafverket, som av chefen för civildepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande komme att utses. Detta uppdrag har fullgjorts, och har styrelsen med skrivelse i ämnet den 23 september 1920 till Kungl. Maj:t överlämnat det vid sammanträden med de sakkunniga förda protokollet, varefter Kungl. Maj:t den 25 september 1920 utfärdat förut omförmälda kungörelse angående vissa ändringar i telefonreglementet den 29 november 1915. Omarbetning av telefonreglementet.

Kungl. Maj:t har genom brev till järnvägsstyrelsen den 30 januari 1920 förordnat, bland annat, att bemyndigande för järnvägsstyrelsen att utfärda biljetter till fria resor å statens järnvägar för telegraftjänstemän och -betjänte skulle upphöra med utgången av februari månad 1920. Upphävande av bemyndigande för järnvägsstyrelsen att utfärda fribiljetter för telegraftjänstemän och -betjänte.

Genom brev den 13 februari 1920 har Kungl. Maj:t, för tiden från och med den 1 januari 1920 tillsvidare till och med den 30 juni samma år, meddelat bestämmelser angående gottgörelse till tjänsteman vid telegrafverket för fullgörande av uppdrag såsom särskilt tillkallad sakkunnig m. m. Gottgörelse till tjänsteman vid telegrafverket för fullgörande av uppdrag såsom särskilt tillkallad sakkunnig m. m.

Genom brev den 19 mars 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att för tiden från och med den 1 januari till och med den 30 juni 1920 till personal vid telegrafverket av högst kontrollörs tjänsteställning utbetala övertidsersättning för arbete, som på vederbörandes order av samma personal utföres, att utgå enligt de grunder, som jämlikt breven den 31 december 1918 och den 5 december 1919 bestämts beträffande av ifrågavarande personal under sistnämnda år utfört övertidsarbete. Ersättning för övertidsarbete till viss ordinarie personal vid telegrafverket.

Kungl. Maj:t har genom brev den 16 april 1920 meddelat bestämmelser i fråga om övergång till den från och med den 1 juli 1920 gällande lönestaten för personalen vid telegrafverket. Bestämmelser i fråga om övergång till ny stat för personalen vid telegrafverket.

Utsträckning av tiden för befattningshavares anmälan att kvarstå på äldre lönestat.

Genom brev den 23 april 1920 har Kungl. Maj:t medgivit, att den i 45 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk stadgade tid, inom vilken tjänsteman, som vid utgången av juni månad 1920 innehar befattning å då gällande stat för postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk och som icke vill underkasta sig nämnda reglementes villkor och bestämmelser, därom skall göra anmälan till styrelsen för vederbörande verk, finge utsträckas till den 1 juni 1920.

Upphävande av bestämmelse i fråga om förbud mot nyttjande inom svenskt hamnområde av elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd ombord å krigförande makts fartyg.

Jämlikt brev den 14 maj 1920 har Kungl. Maj:t upphävt bestämmelsen i brevet den 10 augusti 1914 angående förbud mot nyttjande inom svenskt hamnområde av elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd ombord å krigförande makts fartyg.

Tillsättande av vissa ledigförklarade befattningar vid telegrafverket.

Genom brev den 28 maj 1920 har Kungl. Maj:t förklarat hinder från Kungl. Maj:ts sida icke möta för telegrafstyrelsen att under tiden till och med den 30 juni 1920 tillsätta sådana ledigförklarade befattningar vid telegrafverket, vilka äro att hänföra till lägre lönegrad än den adertonde enligt den vid det från och med den 1 juli 1920 gällande avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen och icke finnas upptagna i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket.

Statsverkets övertagande av telegrafverkets pensionsinrättning.

Genom brev den 4 juni 1920 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående statsverkets övertagande av telegrafverkets pensionsinrättning m. m. under vissa av riksdagen godkända villkor.

Anställande av en extra sekreterare hos telegrafstyrelsen.

Genom brev den 18 juni 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att från och med den 1 juli 1920 tillsvidare till och med den 31 december 1921 förordna lämplig vid telegrafverket anställd tjänsteman att såsom sekreterare biträda styrelsen vid handläggning av ärenden angående pensioneringen av den ordinarie personalen vid telegrafverket m. m.

Genom brev den 18 juni 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att vid den tidpunkt, som styrelsen funne lämplig, indraga den på grund av brevet den 23 mars 1860 inrättade telegrafstationen i Vivstavarv; och har indragning av telegrafstationen skett från och med den 1 augusti 1920.

Indragning av telegrafstationen i Vivstavarv.

Genom brev den 18 juni 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att tillsvidare anställa en arkitekt hos styrelsen.

Anställande av en arkitekt på extra stat hos telegrafstyrelsen.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t medgivit, att ur telegrafverkets tjänst avgången person, vilken innehaft med pensionsrätt icke förenad befattning och som befinnes vara i behov av understöd, finge efter vissa av riksdagen gillade grunder av telegrafstyrelsen tilldelas årligt understöd.

Bemyndigande att tilldela ur telegrafverkets tjänst avgången person årligt understöd.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t bestämt antalet ordinarie befattningar vid telegrafverket av högst ingenjörsassistents, kontrollörs och telegrafkommissaries av klass 3 tjänsteställning under tiden från och med den 1 juli 1920 till och med den 31 december samma år.

Fastställande av antalet ordinarie befattningar av högst 12:e lönegraden vid telegrafverket under sista halvåret 1920.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t, bland annat, förordnat om viss av riksdagen beslutad ändring i antalet av vissa högre befattningar vid telegrafverket från och med den 1 juli 1920.

Ändring i antalet av vissa högre befattningar vid telegrafverket från och med den 1 juli 1920.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående utbetalande av begravningshjälp från telegrafverkets pensionsinrättning till dödsboet efter sådan delägare eller pensionstagare i pensionsinrättningen, som avlider under första halvåret 1920.

Utbetalande av begravningshjälp från telegrafverkets pensionsinrättning till dödsboet efter sådan delägare eller pensionstagare i pensionsinrättningen, som avlider under första halvåret 1920.

Sveriges deltagande i en internationell post- och telegrafkonferens i Paris år 1920 m. m.

Genom brev den 30 juni 1920 har Kungl. Maj:t meddelat uppdrag åt vissa befattningshavare i telegrafstyrelsen att såsom ombud för Sverige deltaga i en internationell post- och telegrafkonferens i Paris år 1920 m. m.

Provisoriska föreskrifter i fråga om avlöning åt vissa icke ordinarie befattningshavare vid telegrafverket.

Genom brev den 30 juli 1920 har Kungl. Maj:t meddelat provisoriska föreskrifter i fråga om avlöning åt vissa icke-ordinarie befattningshavare vid telegrafverket.

Ändrade bestämmelser i fråga om förvaltningen av »Bångska donationsfonden» vid telegrafverket.

Genom brev den 6 augusti 1920 har Kungl. Maj:t meddelat ändrade bestämmelser i fråga om förvaltningen av »Bångska donationsfonden» vid telegrafverket.

Utbetalande av särskild ersättning för år 1918 till vissa befattningshavare vid telegrafverket.

Genom brev den 1 oktober 1920 har Kungl. Maj:t förklarat hinder icke möta för telegrafstyrelsen att av telegrafmedel utbetala särskild ersättning för år 1918 till befattningshavare vid telegrafverket, som vid 1918 års ingång icke innehaft ordinarie anställning därstädes och enligt av telegrafstyrelsen, jämlikt § 7 av kungl. kungörelsen den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst utfärdade bestämmelser, på grund av tjänstledighet vid 1918 års början för fullgörande av värnplikt eller tjänstgöring till rikets försvar varit berättigad allenast uppbära krigstidstillägg med högst en tredjedel av vederbörandes kontanta avlöningsförmåner.

Abonnemangsavgifter för av telegrafstyrelsen till fartyg uthyrda anläggningar för trådlös telegrafering.

Genom brev den 8 oktober 1920 har Kungl. Maj:t, för tillämpning från och med den 1 juni 1920, fastställt avgifter för huvudabonnemang å av telegrafstyrelsen uthyrda anläggningar för trådlös telegrafering ombord å fartyg.

Särskilt tillägg till avlöningen åt icke ordinarie befattningshavare vid telegrafverket med undantag för arbetare.

Genom brev den 11 oktober 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att till icke-ordinarie befattningshavare vid telegrafverket med undantag för arbetare i avräkning å blivande avlöningsförmåner utbetala särskilt tillägg till avlöningen enligt vissa angivna grunder.

Genom brev till kommunikationsverkens lönenämnd den 12 november 1920 har Kungl. Maj:t, bland annat, meddelat bestämmelser angående semester under år 1920 för extra ordinarie tjänstemän vid telegrafverket.

Semester under år 1920 för extra ordinarie tjänstemän vid telegrafverket.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev till överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond den 3 december 1920 angående fastställelse av dagavgift vid folksanatorierna för vård därstädes av vissa statstjänare skall dagavgiften vid de under överstyrelsens förvaltning stående sanatorierna för därstädes vårdade tuberkulossjuka bland den till kostnadsfri läkarvård berättigade personalen vid telegrafverket under åren 1921—1923 utgöra sju kronor.

Dagavgift vid de under överstyrelsens för Konung Oscar II:s jubileumsfond förvaltning stående folksanatorierna.

Genom brev den 12 november 1920 har Kungl. Maj:t bestämt antalet ordinarie befattningar vid telegrafverket av högst ingenjörsassistents, kontrollörs och telegrafkommissaries av klass 3 tjänsteställning under år 1921.

Antalet ordinarie befattningar av högst 12:e lönegraden vid telegrafverket under år 1921.

Genom kungörelse den 23 juni 1920, sv. förf.-saml. nr 527, har telegrafstyrelsen, efter samråd med marinförvaltningen, beslutat, att styrelsens kungörelse den 12 januari 1917 angående förbud för nyttjande av elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd inom svenska skärgården skall upphöra att gälla.

Upphävande av förbud för nyttjande av elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd inom svenska skärgården.

Telegrafstyrelsen har den 16 december 1920 för sin del godkänt av ombud för svenska, danska och norska telegrafförvaltningarna vid konferens i Köpenhamn den 5—8 november 1920 upprättade förslag till nya överenskommelser angående telefon- och telegraftrafiken mellan dels Sverige och Danmark, dels Sverige och Norge, dels ock Danmark och Norge genom Sverige ävensom angående undantag från vissa bestämmelser i det internationella radiotelegrafreglementet.

Nya överenskommelser rörande den interskandinaviska telefon- och telegraftrafiken.

Vid 1920 års utgång funnos 203 radiotelegrafstationer i riket, därav 9 fasta s. k. kuststationer, 40 inrättade å krigsfartyg och 154 å andra fartyg.

Radiotelegrafstationer.

De staten tillhörande telegraf- och telefonnätens linjer hava genom de under år 1920 utförda byggnadsarbetena ökats med omkring 975 kilo-

Telegrafverkets linjer.

meter stolplinjer och kablar; och utgjorde sammanlagda längden av stolplinjer och kablar vid 1920 års utgång omkring 39,285 kilometer.

Telegrafförbindelseledningar.

De uteslutande för telegrafering avsedda trådledningarna hava under år 1920 ökats med ungefär 1,530 kilometer, och uppgick vid 1920 års slut nämnda ledningars sammanlagda längd till omkring 44,260 kilometer.

Järnvägsstationer i förbindelse med telegrafnätet.

Under år 1920 har antalet järnvägsstationer, vilka blivit satta i förbindelse med telegrafnätet, ökats med 27. Dessa stationer hava samtliga upplåtits för internationell telegramväxling.

Antalet telegrafstationer.

Statstelegrafstationerna i riket, däri inberäknade 20 filialstationer, utgjorde vid 1920 års utgång 171, och voro då med dem förbundna 1,283 telegramexpeditioner samt 1,909 järnvägstelegrafstationer, så att hela antalet av rikets i förbindelse med varandra stående telegrafanstalter vid slutet av år 1920, oberäknat telegraminlämningsställen, uppgick till 3,363.

Telegramväxling.

Under år 1919, det senaste för vilket fullständig statistik är upprättad, hava befordrats 8,389,709 taxerade telegram samt 903,781 avgiftsfria telegram och meteorologiska observationer. Av de taxerade telegrammen hava 4,622,426 varit inländska, 2,957,215 till eller från utlandet samt 810,068 transiterande.

Rikstelefonnätets riks- och landsledningar.

Rikstelefonnätets riks- och landsledningar hava under år 1920 genom utförda nybyggnadsarbeten ökats med omkring 12,330 kilometer dubbeltrådiga ledningar samt med omkring 130 kilometer enkeltrådiga ledningar; och utgjorde vid 1920 års slut riks- och landsledningarna omkring 242,460 kilometer i dubbeltrådiga och omkring 3,080 kilometer i enkeltrådiga ledningar.

Central- och växeltelefonstationer.

Antalet central- och växeltelefonstationer i telegrafverkets telefonnät uppgick vid 1920 års utgång till 2,986. Av stationer i telegrafverkets Stockholmstelefons nät, vilka ännu ej sammanslagits med rikstelefonnätets stationer, återstodo vid 1920 års utgång endast centralstationerna i Stockholm och Uppsala.

Telefonapparater.

Antalet av de i telegrafverkets telefonnät uppsatta telefonapparater har under år 1920 ökats med omkring 10,500, och utgjorde sammanlagda antalet i bruk varande telefonapparater vid samma års utgång omkring 389,300.

Under år 1919, det sista för vilket fullständig statistik blivit upprättad, har antalet samtal mot abonnemangsavgift i telegrafverkets telefonnät uppgått till omkring 585,784,200 och antalet av de mot särskild avgift mellan taxeområdena i nämnda nät och med utlandet växlade samtalsperioderna till 53,980,150. Växlade telefonsamtal.

Längden av statens trafikerade järnvägar, som vid 1919 års utgång utgjorde 5,500,7 km., har sedan dess, å ena sidan, ökats med bandelen Höganäs-Mölle om 10,2 km., och, å andra sidan, minskats med 0,5 km. på grund av spårminskning å III distriktet och utgör sålunda 5,510,4 km. Statens järnvägstrafik.

Bruttoinkomsterna av statsbanornas trafik hava för år 1920 beräknats till omkring 336 miljoner kronor. Bruttoinkomster.

Å statsbanan genom Bohuslän samt statsbanorna Karungi—Haparanda och Ulriksfors—Volgsjön ävensom å utfartsvägarna mellan Boden och Lappträsk hava utförts en del kompletteringsarbeten. Statens järnvägsbyggnader.

Å statsbanan Sveg—Brunflo hava terrasseringsarbetena å sträckan Åsarna—Sveg fortsatts och en valvbro över Jämnån fullbordats. Permanent huvudspår har utlagts på en sträcka av 32 km. eller från Bryngelhögens bangård till bron över Hoan och från Svegs bangård till bron över Norrälven. Terrasseringsarbetena å samtliga bangårdar mellan Bryngelhögen och Sveg hava fullbordats.

Å statsbanan Haparanda—Finska gränsen hava utförts en del kompletteringsarbeten dels å Haparanda bangård, dels å bron över Torne älv, varförutom målning av Nörrunda bro verkställts.

Å Inlandsbanan, södra distriktet, hava terrasseringsarbetena till Norrheds bangård fullbordats och stenarbetena för broar över Vojmån och Ume älv utförts. Terrassering av Holmsele, Aronsjö och Volgsele bangårdar hava pågått, varjämte verkställts en del ballastningsarbeten och uppförts provisoriska husbyggnader utefter arbetslinjen. Vidare har materialväg norrut från Storuman brutits till en längd av c:a 10 km.

Å Inlandsbanan, norra distriktet, hava stationshuset och godsmagasinet å Porjus bangård fullbordats. Dessutom hava utbyggnadsarbetena å sagda bangård pågått, varjämte utförts vissa kompletteringsarbeten å bandelen Gällivare—Porjus.

Å statsbanan Sveg—Hede hava arbetena med skogsröjning, terrassering och trumläggning mellan Sveg och Vemdalen fortgått.

Å broförbindelsen över Dalälven vid Mora hava samtliga arbeten för pelare n:r I slutförts samt för pelare n:r II betonggjutnings- och gra-

nitmurningsarbeten intill upplaget för klaffkonstruktionen utförts. Järnöverbyggnaden för de båda östra spannen har uppsatts, varjämte nitställning för konsol- och klaffspannen uppförts. Vidare hava vissa terrasseringsarbeten verkställts, en del by- och ägovägar omlagts och en vägport i linjen Mora—Orsa utförts.

Å statsbanan Forsmo—Hoting hava arbetena med skogsröjning, terrassering och trumläggning å sträckan Forsmo—Ådalsliden fortgått och terrasseringsarbeten för bangårdarna å nämnda sträcka utförts. Huvudspåret har utlagts på en längd av omkring 5 km. En del vägar hava omlagts och 4 provisoriska husbyggnader uppförts.

Å statsbanan Hällnäs—Stensele har renstakning mellan Hällnäs och Lycksele utförts, arbeten för terrassering och trumläggning mellan Hällnäs och Skatan påbörjats samt materialväg mellan sistnämnda orter anlagts. Vidare hava terrasserings-, husbyggnads- och rälsläggningsarbeten å Hällnäs bangård påbörjats.

Å statsbanan Umeå—Holmsund hava renstakning från Storsandskär till Holmsund utförts och terrasseringsarbetena å såväl linjen som å Holmsunds bangård påbörjats, varförutom trumläggningsarbetena å nämnda linje fullbordats.

Trollhätte kanalverk.

Trollhätte kanal har hållits öppen för trafik under hela år 1920, med undantag för tiden 7 januari—17 mars. Trafiken har under året varit i stort sett normal med en ökning i den transporterade godsmängden av cirka 18 % jämfört med föregående år.

Kanalinkomsterna under året hava uppgått till omkring 1,025,000 kronor; motsvarande summa år 1919 var 788,720 kronor 92 öre.

Södertälje kanalverk.

Södertälje kanal har under år 1920 hållits öppen för trafik från och med den 3 april.

Kanalinkomsterna för året uppgå till 117,000 kronor mot 90,729 kronor 66 öre för år 1919.

Inkomstökningen för kanalerna sammanhänger med tillämpad taxeförhöjning.

Statens kraftverk.

Den sammanlagda belastningen vid statens kraftverk har under år 1920 uppgått till cirka 182,000 kilowatt emot cirka 160,000 kilowatt under föregående år. Den totala energiproduktionen har utgjort cirka 740 miljoner kilowattimmar emot cirka 685 miljoner kilowattimmar föregående år. Att energiproduktionen icke ökats i samma proportion som maximibelastningen beror på, att under de första månaderna av år 1920 drif-

ten vid speciellt de elektrokemiska och elektrotermiska industrierna inom Trollhätte kraftverks distributionsområde varit inskränkt på grund av konjunkturförhållanden och arbetskonflikter.

Bruttoinkomsterna av samtliga statens kraftverk belöpa sig för år 1920 till omkring 15,070,000 kronor, motsvarande summa år 1919 var 12,370,463 kronor 79 öre.

Kraftverkens distributionsanläggningar hava under året ökats på följande sätt:

Landslinjernas längd är oförändrad cirka 1,150 km.; bygdelinjernas längd har ökats från cirka 2,960 till cirka 3,425 km. Sekundärstationernas antal är oförändrat 24, men har den installerade transformatoreffekten ökats från cirka 135,000 till cirka 146,000 kilovoltampère. Antalet tertiärstationer för allmän distribution har ökats från 240 till cirka 270. Nya distributionsområden av större omfattning hava ej tillkommit under år 1920.

Arbetet med stamlinjebyggnaden Trollhättan—Västerås har fortskridit så långt, att hela linjen är stakad samt grunder för stolparna gjutna å sträckan Örebro—Västerås. Därjämte hava stolpar samt en del isolatorer och ledningsmateriel beställts.

Vattenfallsstyrelsen har under år 1920 från Trollhättans elektrotermiska aktiebolag återköpt dess tvenne kraftkontrakt av februari 1910 och november 1911 å 5,172 respektive 8,070 kilowatt, genom vilket förvärv en värdefull ökning av tillgången på prima kraft vunnits under tiden intill dess Vänerns reglering blivit genomförd.

Vattenfallsstyrelsen har vidare under året träffat avtal om leverans av överskottskraft till betydande belopp för ånggenerering.

Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning.

Under år 1920 hava försålts sex tomter inom Trollhättans till stadsplan indelade område samt fyra tomter inom egnahemsområdet å Stavered, Hjulkvarn och Stallbacka. Å Stallbacka industriområde hava fyra tomtdelar blivit sålda. Dessutom har från vardera av fastigheterna 1/2 mantal Lilla Håjum och 1/2 mantal Fuxerna n:r 5 Lars Svensgården, Lilla Edet, försålts ett tomtområde.

På industri- och bostadsområdena vid Porjus hava ytterligare arbeten för anordnande av vägar samt vatten- och avloppsledningar utförts. Å bostadsområdet hava nio tomter försålts.

Statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Statens vattenfallsverks byggnadsarbeten hava i allmänhet bedrivits enligt de uppgjorda planerna, med undantag för Harsprångets kraftverksbyggnad, där av nedan angivna orsaker arbetstakten väsentligt inskränkts.

Även i övrigt har en viss minskning i arbetenas omfattning måst ske, enär de alltjämt ökade arbetslönerna gjort de tillgängliga anslagen otillräckliga för de planerade arbetena.

Arbetsstyrkan vid vattenfallsverkets byggnadsavdelning har varierat mellan 1 300 och 1 700 man, varav i genomsnitt varit anställda:

vid Trollhätte-arbetena	300	man
» Motala-arbetena	430	»
» Södertälje-arbetena	70	»
» Luleälvs-arbetena	730	»

Därvid är att märka, att arbetsstyrkan vid Luleälvs-arbetena avsevärt minskats under senare delen av året, varemot en ökning ägt rum vid Södertälje sedan den årslånga arbetskonflikten därstädes i september månad funnit sin lösning.

Södertälje kanals ombyggnad.

För förvärv av de fastigheter, som erfordras för kanalarbetenas genomförande, har expropriationsförfarande under året använts i de fall, där godvilliga överenskommelser ej kunnat träffas. De flesta av dessa expropriationsmål hava avdömts under år 1920.

De i september månad efter strejkens upphörande återupptagna arbetena hava koncentrerats huvudsakligen på fortsättning av grundvattensänkningen för slussen och utschaktning av massorna för slussgraven. Dessa arbeten utföras till största delen på entreprenad.

Trollhätte kraftverksbyggnader.

Det sista, 13:e, maskinaggregatet i kraftstationens 3:dje utbyggnad i Trollhättan har efter provkörning tagits i definitiv användning.

Vid Lilla Edet hava arbetena för den nya kraftstationen fortskridit så långt, att den stora fångdamm, inom vilken hela arbetsplatsen skall torrläggas, under sommaren blivit färdig, varefter länspumpningen fortgått under hösten 1920.

Kartläggningar och markskadevärderingar för en blivande reglering av Vänern har pågått med stor personal under hela året, för att frågan så snart som möjligt skall kunna föreläggas vederbörande vattendomstol.

Luleälvens kraftverksbyggnader.

I Porjus har den första maskinen i andra utbyggnaden, eller maskinen n:r 6 i kraftstationen, slutavsynats och tagits i bruk.

Den för arbetena vid Harsprånget i slutet av år 1919 uppgjorda arbetsplanen innefattade dels uppförande av 3 permanenta bostäder för driftpersonal, att till en början tagas i anspråk för byggnadens befäl och underbefäl, kontorsbyggnad, marketenteri, övriga erforderliga provisoriska

husbyggnader samt baracker för ungefär halva den arbetsstyrka, som vid fullt bedrivande av arbetena behövde förläggas till platsen, dels framdragande av stickspår från Inlandsbanan i närheten av bron över Stora Lule älv, dels ock fullbordande av vägförbindelsen mellan Porjus och Harsprånget. Därjämte skulle sänkschakten för den långa avloppstunneln samt vissa förberedande arbeten med fångdammar m. m. utföras. Den vid Harsprånget alstrade elektriska energin är avsedd att huvudsakligen användas för elektrokemisk industri. Den option å kraftleverans, som lämnats till Aktiebolaget Elektrosalpeter, var bestämd att utgå den 1 juli 1920, varför vid sistnämnda tidpunkt skulle kunnat avgöras, huruvida arbetena i fortsättningen borde bedrivas med rask arbetstakt eller, för den händelse bolaget icke skulle begagna sig av optionen, endast i mindre omfattning. På bolagets framställning och med Kungl. Maj:ts medgivande blev emellertid optionstiden förlängd till den 1 november 1920, då bolaget lämnade definitivt meddelande, att det icke kunde begagna sig av optionen. Ovan angivna arbeten hava under året pågått, dock efter sistnämnda tidpunkt med stark begränsning.

Arbetena för regleringsdammen vid Suorvajaure hava under år 1920 fortskridit på sådant sätt, att den östra älvfåran vid dammbyggnadsplatsen kunnat helt torrläggas genom uppförande av en större fångdamm ovanför dammstället. Sedan därjämte uppförandet av erforderliga bostäder för befäl och arbetare i stort sett avslutats under år 1920, hava sprängning för regleringstunnlar och förberedande arbeten för själva dammbyggnaden kunnat påbörjas under året. För transporten mellan Porjus och Suorvajaure har man under sommaren begagnat sig av motorbåtar och pråmar på de tre sjöar, som förbinda de båda platserna, och decauvilletransport förbi de fallsträckor, som åtskilja sjöarna. För hastigare personbefordran samt för post, läkare etc. har lufttrafik anordnats mellan Porjus och byggnadsplatserna vid Suorvajaure.

Motala kraftverksbyggnad.

Motala kraftverksbyggnad har bedrivits med relativt stark forcering, för att staten så snart som möjligt skall erhålla ett välbehövligt krafttillskott i denna del av landet. På grund av de svåra grundförhållandena hava emellertid arbetena blivit något försenade, varför de sannolikt ej hinna fullbordas förrän i början av år 1922. Vattenbyggnaderna till de två första maskinaggregaten hava under sommaren 1920 utförts i sådan omfattning, att älvens vatten nu helt och hållet framledes genom provisoriska utskov, förlagda i sugrören till de två första turbinerna, varigenom schaktning och grundläggning för de övriga maskinaggregaten och för dammbyggnaden i älvens norra del på hösten kunnat påbörjas. Avlopps-

kanalen från kraftstationen ned till Boren är fullt färdig i den omfattning, som erfordras för kraftverkets första utbyggnad. Ställverkets första utbyggnad är färdig och tagen i bruk till en början för transformering av från Älvkarleby kraftverk överförd energi. Fyra bostadshus för driftpersonalen hava fullbordats.

Fullbordade och godkända arbeten.

Bland med statsmedel understödda väg- och vattenbygnadsarbeten hava under år 1920 såsom fullbordade av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkänts:

95 företag avseende vanliga vägar, omfattande en väglängd av 503 kilometer, för vilka kostnaden beräknats till 3,898,020 kronor, varav 2,462,585 kronor utanordnats såsom statsbidrag från de till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar anvisade medel och 132,600 kronor från av Kungl. Maj:t särskilt anvisade medel;

3 företag avseende enklare vägar, omfattande en väglängd av 36 kilometer, för vilka kostnaden beräknats till 127,350 kronor, varav 85,700 kronor utanordnats såsom statsbidrag från de till bidrag för anläggning av enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län anvisade medel; samt

18 bro-, hamn- och farledsarbeten, för vilka kostnaden beräknats till 735,000 kronor, varav 436,900 kronor utgått såsom statsbidrag från de till understödjande av brobyggnader och företrädesvis mindre hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder anvisade medel och 52,600 kronor från sjätte huvudtitelns allmänna besparingar.

Fiskehamnar.

Under år 1920 har arbetet fortgått å följande fiskehamnsbyggnader nämligen Träslöv, Glommen, Hällevik, Nogersund, Hönö—Klåva, Gislöv, Grönhögen, Östra Torp och Sandviken.

Andra hamnar.

Arbetet har även pågått vid Visby hamnbyggnad, vartill särskilt statsbidrag av riksdagen ävensom lån ur handels- och sjöfartsfonden beviljats.

Vid Umeå stads hamnanläggning vid Holmsund, vartill ett lån ur handels- och sjöfartsfonden å 1,100,000 kronor beviljats den 23 juli 1920, hava arbetena påbörjats.

Enskilda järnvägar.

Under år 1920 har Kungl. Maj:t beviljat nedanstående järnvägar koncession:

	Spårvidd meter.	Längd km.
Hällevik—Hörvik	1,067	5,0
Tingstäde—Lärbro	0,891	12,3
Slite—Lärbro	»	10,0
Summa —		27,3

Under år 1920 har meddelats tillstånd till ombyggnad till normal spårvidd av bandelen Västanhede—Näs av Näs—Morshyttans järnväg med förutvarande spårvidd av 0,891 m. 1,435 7,6

Under år 1920 hava nedanstående järnvägar erhållit väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tillstånd att öppnas för allmän trafik.

	Spårvidd meter.	Längd km.
Vattjom—Matfors—Ljunga älv (ombyggd till normal spårvidd)	1,435	3,7
Jularbo—Månsbo (persontrafik)	»	4,8
Faringe—Alunda (Bandelen Faringe—Upplandstuna förut öppnad för godstrafik)	0,891	12,4
Summa —		20,9

För nedanstående, för allmän trafik öppnade järnvägar har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under år 1920 utfärdat avsyningsbetyg:

	Spårvidd meter.	Längd km.
Sommarbo (Islinge)—Bo (Kyrkviken) på Lidingön	1,435	3,2
Alsterbro—Fagerhult	0,891	30,8
Tierps lastbrygga—Strömsnäs bruk	1,435	8,50
Summa —		42,5

Under år 1920 har arbetet påbörjats å nedanstående järnvägar:

	Spårvidd meter.	Längd km.
Hällevik—Hörvik	1,067	5,0
Tingstäde—Lärbro	0,891	12,3
Källby—Ödbogården	»	10,0
Stormossen—Lövsta bruk	»	29,0
Fängersfors—Ärrsjön	0,600	2,5
Summa —		58,8

Under år 1920 hava överlåtelser av nedanstående järnvägar och spårväg ägt rum:

Järnvägar:		Spårvidd meter.	Längd km.
Falun—Rättvik—Mora Noret	överlåtna på Gävle—Dala järnvägsaktiebolag	1,435	89,7
Mora strand—Älvdalen och		»	41,3
Falun—Björbo		»	70,1
Bjärka—Åtvidaberg, överlåten på Östra Centralbanans järnaktiebolag		»	18,3
	Summa —		219,4

Spårväg:			
Liljeholmsbron—Fridhems villastad med bispår till Tellusborg samt	överlåtna på aktiebolaget Stockholms spårvägar.	1,435	5,9
Grönbrink—Midsommarkransen . .		»	1,6
	Summa —		7,5

Under nedannämnda dagar av år 1920 hava på chefens för finansdepartementet föredragning av Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med av riksdagen fattade beslut, utfärdats följande författningar, nämligen:

Den 6 febr.: lag om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank (nr 27);

» 27 » lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 (nr 27) och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 (nr 31) (nr 61);

» » » förordning om ändrad lydelse av 5 §, 25 § 2 mom., 32 § 1 mom. samt 35 § i förordningen den 7 augusti 1907 (nr 63) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker (nr 65);

» » » förordning om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till bevillning för inkomst (nr 68);

» 17 mars: kungörelse angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld (nr 81);

» 19 » lag innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst (nr 90);

» » » kungörelse angående vissa ändringar i gällande tulltaxa (nr 94);

Den 16 april: förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. i förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar (nr 153);

» 23 » lag om ändrad lydelse av 16 och 30 §§ i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank (nr 160);

» 7 maj: förordning angående ändrad lydelse av 1 § punkten a) i förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar (nr 189);

» 14 » förordning om ändrad lydelse av 22 och 32 §§ i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka (nr 198);

» 21 » lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 166 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse (nr 210);

» » » lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse (nr 211);

» 7 » kungörelse med vissa bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst (nr 212);

» 14 » förordning om ändrad lydelse av § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor (nr 213);

» » » förordning om ändrad lydelse av § 3 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn (nr 117) (nr 217);

» » » förordning om ändrad lydelse av § 4 i förordningen den 20 december 1912 om frilager (nr 351) (nr 218);

» 21 » förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper (nr 223);

» 28 » förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 (nr 401) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror (nr 224);

» » » förordning om uppskattning av mark i och för framdeles skeende taxering till jordvärde- eller jordräntestegringsskatt (nr 230);

» 4 juni: kungörelse angående rätt till semesterledighet för föreståndare vid rikets navigationsskolor (nr 263);

Den 11 juni: förordning angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning (nr 277);

» » » förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående tillverkning av brännvin (nr 278);

» » » lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juli 1892 (nr 59) angående sparbanker (nr 285);

» 18 » lag angående vissa ändringar i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 (nr 31 sid. 1) (nr 309);

» 4 » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1921 för riksräkenskapsverket gällande avlöningsstat (nr 319);

» » » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner å de från och med år 1921 å statskontorets avlöningsstat uppförda befattningar (nr 320);

» » » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner å de från och med år 1921 å kammarrättens avlöningsstat uppförda nya befattningar (nr 321);

» 18 » kungörelse angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för tiden 1 juli 1920—31 december 1921 (nr 322);

» » » kungörelse angående rätt för vissa befattningshavare att för avlöningsförhöjning tillgodoräkna sig tid, varunder tjänstledighet åtnjutits för fullgörande av militär tjänstgöring (nr 323);

» » » förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående tillverkning äv brännvin (nr 328);

» 22 » förordning angående dels en omsättnings- dels en utskänkningsskatt å spritdrycker (nr 330);

» » » förordning angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften (nr 338);

» » » lag om vissa ändringar i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension (nr 347);

» 18 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 10 i instruktionen den 19 maj 1893 (nr 38) för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken (nr 353);

Den 30 juni: kungörelse angående förhöjning i vissa fall i det för första halvåret 1920 till befattningshavare i statens tjänst utgående dyrtidstillägg (nr 362);

» » » kungörelse angående förhöjning i vissa fall i det för första halvåret 1920 till f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer utgående dyrtidstillägg (nr 363);

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (nr 364)

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer (nr 365);

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (nr 366);

» » » kungörelse angående dyrtidstillägg för år 1920 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare (nr 367);

» 11 » lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen den 29 juli 1892 (nr 59) angående sparbanker (nr 430);

» 30 » kungörelse angående villkor och grunder för tilldelande av statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner (nr 440);

» 22 » förordning angående upphörande av taxering enligt förordningen den 30 juni 1916 (nr 260) om krigskonjunkturskatt m. m. (nr 443);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av punkterna 3:o) och 7:o) i kungörelsen den 17 juni 1916 (n:r 230) angående ändrade bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri (nr 444);

» » » kungörelse angående ortstillägg för år 1921 åt viss personal vid tullverket (nr 445).

» 30 » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1921 gällande stat för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. (nr 451);

» 9 juli: kungörelse angående extra lönetillägg för år 1921 åt vissa tjänstemän och betjänte, m. m. (nr 486);

» 16 » kungörelse angående tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal inom den civila statsförvaltningen (nr 530);

Den 9 juli: kungörelse om ändring i vissa delar av kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 507) angående nya avlöningsbestämmelser att tillämpas från och med år 1920, för de hos ämbetsverk och myndigheter uppförda, under andra—åttonde huvudtitlarna, med undantag av postsparbanken, befintliga ordinarie kvinnliga biträdesbefattningarna m. m. (nr 583);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 3 mom. 1 i kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836) angående avlönings förbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (nr 584);

» 25 sept: förordning angående särskilda bestämmelsar rörande mantalsskrivningen för år 1921 med anledning av folkräkningen den 31 december 1920 (nr 630);

» » » förordning om ändrad lydelse av § 3 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 (nr 61) angående mantalsskrivning (nr 635);

» » » förordning om ändrad lydelse av 15, 16 och 19 §§ i förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva (nr 636);

» 19 nov.: förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 (nr 115) om inkomst- och förmögenhetsskatt (nr 758);

» » » förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 (nr 116) angående bevillning av fast egendom samt av inkomst (nr 759);

» » » förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 (nr 117) om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering (nr 760);

» » » förordning om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924 (nr 761);

» » » förordning angående särskilda grunder för utgörande av 1921—1924 års allmänna kommunalutskylder m. m. (nr 762);

» » » förordning angående beräkning av utlagor, som skall utgå i förhållande till 1921—1924 års taxering till bevillning för inkomst eller efter de för utgörande av kommunalutskylder stadgade grunder (nr 763);

» » » förordning om byggnadsskatt (nr 765);

» » » förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt (nr 782);

Den 19 nov.: förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till bevillning av inkomst (nr 783);

» » » förordning angående det procenttal av stadgade grundbelopp, varmed inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1921 skall utgå (nr 785);

» 10 dec.: kungörelse angående utbetalande av förskott i avräkning å tillfällig löneförbättring för år 1921 åt viss personal inom den civila statsförvaltningen (nr 812);

Härjämte har Kungl. Maj:t på chefens för finansdepartementet föredragning låtit utfärda följande, i Svensk författningssamling under år 1920 utkomna författningar, nämligen:

Den 16 jan.: förordning angående upphandling och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom (nr 10);

» 30 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 6 mom. 8 och 9 i förordningen den 17 november 1905 (nr 64) angående mantalsskrivning i Göteborg (nr 16);

» 16 » kungörelse angående upptagande för svenska statens räkning av ett sex procents svenskt statslån (nr 20);

» 30 » kungörelse angående upphävande av viss inskränkning i tillämpningen av 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 (nr 63) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker (nr 24);

» 23 » kungörelse angående Kungl. Maj:ts garanti å viss del av 1917 års fem procents statsräntelån (nr 28);

» 27 febr.: kungörelse angående fastställelse av vissa, till ledning vid uträknandet av särskilda avdrag vid 1920 års taxering till bevillning för inkomst erforderliga tabeller (nr 69);

» 9 april: kungörelse angående undantag i vissa fall från förbudet mot utförsel ur riket av smörjoljor och smörjmedel (nr 129);

» 27 febr.: kungörelse angående fastställelse av vissa tabeller till ledning vid uträknandet av skatt enligt förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvskatt och skatt för gåva (nr 146);

» 30 mars: kungörelse angående justering av en av ingenjören Gustaf von Post konstruerad så kallad arithmosvåg såsom lagligt vägningsredskap (nr 147);

» 16 april: kungörelse angående fastställande enligt kungörelsen den 30 maj 1919 (nr 262) med allmänna grunder för dyrtids-

tillägg åt befattningshavare i statens tjänst av nytt grundtal att gälla tillsvidare från och med april månad år 1920 (nr 149);

Den 16 april: kungörelse angående tabeller till hjälp vid uträkning av befattningshavare i statens tjänst tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 147) (nr 150);

» » » kungörelse angående tabeller till hjälp vid uträkning av f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 147) (nr 151);

» » » kungörelse angående tabeller till hjälp vid uträkning av pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 147) (nr 152);

» 9 » kungörelse angående understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer (nr 157);

» 23 » kungörelse angående upphävande av förbudet mot utförsel ur riket av hästar och tobak, arbetad (nr 164);

» » » förordning angående visst undantag från tillämpningen av förordningen den 5 december 1919 (nr 755) angående behörighet att utföra elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring m. m. (nr 166);

» 30 » kungörelse angående förhöjning av riddarhuskapitationsavgiften (nr 179);

» 7 maj: kungörelse angående upphävande av vissa förbud mot utförsel ur riket av varor (nr 182);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 9 i förordningen den 18 oktober 1901 (nr 78) angående registrering av svenska fartyg (nr 188);

» 23 april: kungörelse angående ändrad lydelse av åttonde kapitlet, avdelningen D, i förordningen den 23 december 1915 (nr 515) angående vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjande av fartyg (nr 190);

» 21 maj: kungörelse angående förbud mot utförsel ur riket av ved m. m. (nr 214);

» 28 » kungörelse angående fortsatt tullfrihet å vissa livsmedel (nr 221);

» 23 april: börsordning för Stockholms fondbörs (nr 222);

» 14 maj: kungörelse angående ändrad lydelse av rubriken 1106 i den av Kungl. Maj:t den 17 oktober 1919 (nr 694) fastställda förteckning å de varuslag, för vilka rätt till resti-

tution av erlagd tull enligt förordningen den 13 december 1912 (nr 355) angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara må åtnjutas m. m. (nr 231);

Den 4 juni: kungörelse om ändrad lydelse av § 60 mom. 1 och § 61 mom. 1 i reglementet för navigationsskolorna i riket den 29 mars 1912 (nr 55) (nr 264);

» 11 » kungörelse angående förbud mot utförsel av ved från Gottland och Öland (nr 275);

» » » kungörelse angående försäljning av sulfitsprit till den, som till avsalu äger bedriva rening av brännvin (nr 279);

» 4 » förordning angående utvidgad kontroll å användningen av guld och silver ävensom angående kontroll å användningen av platina (nr 282);

» » » förordning angående probering av platina (nr 283);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av 27 § mom. 4 i förnyade instruktionen för mynt- och justeringsverket den 18 oktober 1918 (nr 897) (nr 284);

» 11 » kungörelse angående ändrad lydelse av 2, 3 och 5 §§ i förordningen den 11 april 1919 (nr 139) angående förbud mot förtyngning av vissa lädersorter m. m. (nr 301);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 22 i uppbördsreglementet den 14 december 1917 (nr 838) (nr 302);

» 18 » kungörelse angående tiden för ikraftträdandet av lagen den 18 juni 1920 (nr 309) angående vissa ändringar i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 (nr 31 sid. 1) (nr 310);

» » » kungörelse angående tillämpning å skiljemynt av kopparnickel av vissa bestämmelser rörande skiljemynt av brons eller järn m. m. (nr 311);

» » » kungörelse angående vad som är att iakttaga, då skiljemynt av järn i någon av statens kassor inkommit (nr 312);

» 21 maj: kungörelse angående fortsatt tillämpning av genom kungörelse den 28 november 1913 (nr 334) beslutat tillägg till de i reglementet för navigationsskolorna i riket den 29 mars 1912 (nr 55) intagna övergångsbestämmelser (nr 327);

» 22 juni: kungörelse angående fastställelse av vissa för tillämpningen av förordningen den 28 maj 1920 (nr 230) om uppskattning av mark i och för framdeles skeende taxering till jordvärde- eller jordräntestegringsskatt avsedda formulär (nr 336);

Den 22 juni: kungörelse angående förbud mot utförsel ur riket av torv m. m. (nr 357);

» 30 » kungörelse angående utbetalande av statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner (nr 441);

» » » kungörelse med särskilda bestämmelser att gälla i avseende å vissa å extra stat för år 1921 uppförda befattningar vid tullverket (nr 446);

» 11 » kungörelse angående ändrad lydelse av § 32 mom. 3 i tullstadgan den 1 juli 1904 (nr 35) sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelse den 24 november 1916 (nr 493) (nr 450);

» 9 juli: kungörelse angående fastställande enligt kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 364) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst av grundtal att gälla tills vidare från och med juli månad år 1920 (nr 482);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av befattningshavare i statens tjänst tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164) (nr 483);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164) (nr 484);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164) (nr 485);

» 16 » kungörelse om ändrad lydelse av § 16 mom. 3 och § 185 i tullstadgan den 1 juli 1904 (nr 35) (nr 510);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av punkten 2) i taxan den 23 december 1910 (nr 134) å ersättning, som enligt särs kilda bestämmelser skall av trafikerande utgöras för vissa av tulltjänstemän verkställda tjänstförrättningar (nr 511);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 4 i kungörelsen den 10 november 1911 (nr 115) med särskilda kontrollföreskrifter och bestämmelser i övrigt till förekommande av missbruk av den enligt § 4 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 9 juni 1911 medgivna tullfrihet (nr 578);

Den 31 aug.: kungörelse angående fortsatt tullfrihet å vissa livsmedel (nr 585);

» 25 sept.: kungörelse angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld (nr 614);

» » » kungörelse med närmare föreskrifter till ledning vid 1920 års särskilda markuppskattning (nr 615);

» » » kungörelse angående fastställelse av formulär till uppgift till mantalsskrivningen för år 1921 (nr 631);

» » » förordning angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1921 i Stockholm med anledning av folkräkningen den 31 december 1920 (nr 632);

» » » förordning angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1921 i Göteborg med anledning av folkräkningen den 31 december 1920 (nr 633);

» 11 okt.: kungörelse angående fastställande enligt kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 364) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst av grundtal att gälla tillsvidare från och med oktober månad år 1920 (nr 672);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabeller till hjälp vid uträkning av befattningshavare i statens tjänst, f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 176) (nr 673);

» 29 » kungörelse om ändring av kungörelsen den 24 oktober 1919 (nr 772) angående taxa för lösen av medaljer vid mynt- och justeringsverket (nr 712);

» 5 » kungörelse om insändande till statistiska centralbyrån av vissa uppgifter rörande i november och december 1920 förrättade val av stads-, kommunal- och municipalfullmäktige (nr 715);

» » » kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 16 december 1910 (nr 139) om ändring av de i kungörelsen den 4 november 1859 angående meddelande av uppgifter till rikets officiella statistik givna föreskrifter rörande statistik över dödsorsakerna (nr 716);

» 19 nov.: kungörelse angående anställande av kommissionär hos statistiska centralbyrån (nr 727);

Den 19 nov.: kungörelse angående upphävande av kungörelsen den 2 augusti 1919 (nr 536) angående ersättning av statsmedel i vissa fall för understöd åt arbetslös tobakspersonal (nr 734);

» » » kungörelse angående fastställelse av särskilt formulär för uppgift till mantalsskrivningen för år 1921 i Stockholm (nr 770);

» » » kungörelse angående fastställelse av särskilt formulär för uppgift till mantalsskrivningen för år 1921 i Göteborg (nr 771);

» » » kungörelse angående ändrad avfattning av vissa för tillämpning av förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering avsedda formulär (nr 772);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabeller för bestämmande av skattefria avdrag jämlikt 18 § 1 mom. a) och b) i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt samt 12 § 3 mom. a) i förordningen angående bevillning av fast egendom samt av inkomst (nr 773);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabeller för utfinnande av beskattningsbara belopp jämlikt 18 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt och 12 § 3 mom. a) i förordningen angående bevillning av fast egendom samt av inkomst (nr 774);

» » » kungörelse angående fastställelse av vissa till ledning vid uträknandet av kommunala progressivskattens grundbelopp, kommunandel och utjämningsandel erforderliga tabeller (nr 775);

» » » kungörelse angående fastställelse av tabeller för bestämmande av skattefria avdrag jämlikt a) och b) i förordningen med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt och a) i förordningen med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till bevillning av inkomst (nr 784);

» » » kungörelse angående fastställelse av vissa till ledning vid uträknandet av inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1921 erforderliga tabeller (nr 786).

» 26 » kungörelse angående fortsatt tullfrihet å vissa livsmedel (nr 739);

» » » kungörelse angående vissa ändringar i uppbördsreglementet den 14 december 1917 (nr 787);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av det i 4 § av re-

glementet för uppbördsverket i Stockholms stad den 23 juli 1908 omförmälda formulär (nr 788).

Den 10 dec.: kungörelse angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld (nr 794).

Under år 1920 hava följande belopp av de olika myntvalörerna blivit vid Kungl. Myntet utmyntade: **Mynt- och justeringsverket.**

	Stycken.	Stycken.	Kronor.	Kronor.
Nickelmynt:				
50-ören . . .	300,000		150,000	
10-ören . . .	3,612,250	3,912,250	361,225	511,225
Bronsmynt:				
5-ören . . .	2,938,540		146,927	
2-ören . . .	3,539,750		70,795	
1-ören . . .	4,722,600	11,200,890	47,226	264,948
Summa		15,113,140		776,173

Därjämte hava under samma tid från Mynt- och justeringsverket utväxlats:

i silver- och nickelmynt	kronor	1,926,700
i bronsmynt	»	259,300
eller tillsammans	kronor	2,186,000

Vidare hava under år 1920 vid verket präglats 29,786 medaljer, till värde av kronor 256,663: 57.

Kungl. Maj:t har den 11 juni 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av § 32 mom. 3 i tullstadgan den 1 juli 1904 (nr 35) sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelse den 24 november 1916 (nr 493). **Tullstadgan.**

Kungl. Maj:t har den 16 juli 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av § 16 mom. 3 och § 185 i tullstadgan den 1 juli 1904 (nr 35).

Kungl. Maj:t har den 19 mars 1920 utfärdat kungörelse angående vissa ändringar i gällande tulltaxa. **Tulltaxan.**

Kungl. Maj:t har den 14 maj 1920 utfärdat förordning om ändrad lydelse av § 13 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor.

Kungl. Maj:t har den 21 maj 1920 utfärdat kungörelse med förklaring att för tiden 1 juni—31 augusti 1920 icke skall utgå tull enligt förordningen den 21 augusti 1919 (nr 567) angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.

Kungl. Maj:t har den 16 juli 1920 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av § 4 i kungörelsen den 10 november 1911 (nr 115) med särskilda kontrollföreskrifter och bestämmelser i övrigt till förekommande av missbruk av den enligt § 4 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 9 juni 1911 medgivna tullfrihet.

Kungl. Maj:t har den 24 augusti 1920 utfärdat kungörelse med förklaring att för tiden 1 september—30 november 1920 icke skall utgå tull enligt förordningen den 21 augusti 1919 (nr 567) angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.

Kungl. Maj:t har den 19 november 1920 utfärdat kungörelse med förklaring att för tiden 1 december—28 februari 1921 icke skall utgå tull enligt förordningen den 21 augusti 1919 (nr 567) angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.

Tullfrihet.

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1920 utfärdat kungörelse angående fortsatt tullfrihet å vissa livsmedel.

Kungl. Maj:t har den 31 augusti 1920 utfärdat kungörelse angående fortsatt tullfrihet å vissa livsmedel.

Avlönings-bestäm-melser.

Kungl. Maj:t har den 7 maj 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av punkten 6 i övergångsbestämmelserna till avlöningsreglementet den 18 juni 1910 (nr 78) för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning.

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1920 utfärdat kungörelse angående tillfälliga lönetillägg åt viss personal vid tullverket för tiden den 1 juli 1920—31 december 1921.

Extrastats-befattningar vid tull-verket.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 utfärdat kungörelse med särskilda bestämmelser att gälla i avseende å vissa å extra stat för år 1921 uppförda befattningar vid tullverket.

Ortstillägg.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 utfärdat kungörelse angående ortstillägg för år 1921 åt viss personal vid tullverket.

Sporteltaxan.

Kungl. Maj:t har den 16 juli 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av punkten 2 i taxan den 23 december 1910 (nr 134) å

ersättning, som enligt särskilda bestämmelser skall av trafikerande utgöras för vissa av tulltjänstemän verkställda tjänstförrättningar.

Kungl. Maj:t har den 14 maj 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av rubriken 1106 i den av Kungl. Maj:t den 17 oktober 1919 (nr 694) fastställda förteckning å de varuslag, för vilka rätt till restitution av erlagd tull enligt förordningen den 13 december 1912 (nr 355) angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara må åtnjutas m. m. Restitution.

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1920 utfärdat förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 (nr 401) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror. Stämpelavgift.

Kungl. Maj:t har den 14 maj 1920 utfärdat förordning om ändrad lydelse av § 3 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn (nr 117). Frihamn och frilager.

Kungl. Maj:t har den 14 maj 1920 utfärdat förordning om ändrad lydelse av § 4 i förordningen den 20 december 1912 om frilager (nr 351).

Kungl. Maj:t har den 30 april 1920 utfärdat kungörelse angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkoppornas införande i riket. Smittsamma sjukdomar.

Kungl. Maj:t har den 16 juli 1920 utfärdat kungörelse angående lufttrafik över svenskt område. Lufttrafik över svenskt område.

Kungl. Maj:t har under år 1920 utfärdat förbud mot utförsel av åtskilliga varuslag samt mot införsel av skjutvapen och ammunition ävensom upphävt vissa förut stadgade utförselförbud. Utförselförbud och införselförbud.

Kungl. Maj:t har den 22 oktober 1920 utfärdat förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 16 juli 1919 (nr 435) angående införselmonopol å socker. Införselmonopol.

Kungl. Maj:t har den 2 oktober 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i förordningen den 3 mars 1916 (nr 49) om straff för olovlig varuutförsel m. m. Straff för olovlig varuutförsel.

Införsel av tomsäckar m. m.

Kungl. Maj:t har den 23 januari 1920 utfärdat kungörelse angående utsträckt tillämpning av kungörelsen den 17 december 1914 (nr 435) angående villkoren för införsel av begagnade tomsäckar från vissa av smittsam mul- och klövsjuka smittade länder.

Kungl. Maj:t har den 30 januari 1920 utfärdat kungörelse angående särskilda villkor för införsel av begagnad stallinredning och använda stallinventarier från av skabb hos djur, hörande till hästsläktet, smittade länder.

Fortskaffande av gods med svenskt fartyg.

Lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 (nr 105) om förbud i vissa fall mot fortskaffende av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, given den 27 februari 1920.

Kungl. Maj:t har den 27 februari 1920 utfärdat förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 28 mars 1917 (nr 106) angående förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter m. m.

Lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 juni 1918 (nr 497) om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort, given den 27 februari 1920.

Kungl. Maj:t har den 27 februari 1920 utfärdat förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 20 juni 1918 (nr 498) angående förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort.

Fartygsregistrering.

Kungl. Maj:t har den 7 maj 1920 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av § 9 i förordningen den 18 oktober 1901 (nr 78) angående registrering av svenska fartyg.

Förtyngning av vissa lädersorter.

Kungl. Maj:t har den 11 juni 1920 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av 2, 3 och 5 §§ i förordningen den 11 april 1919 (nr 139) angående förbud mot förtyngning av vissa lädersorter m. m.

Statslån.

Kungl Maj:t har den 16 januari 1920 utfärdat kungörelse angående up ptagande för svenska statens räkning av ett sex procents svenskt statslån och den 23 januari 1920 kungörelse angående Kungl. Maj:ts garanti å viss del av 1917 års fem procents statsräntelån.

Ändring i lagen om Sveriges riksbank.

Den 6 februari 1920 har Kungl. Maj:t utfärdat lag om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen den 12 maj 1897 för Sveriges Riksbank och den 23 april 1920 lag om ändrad lydelse av 16 och 30 §§ i samma lag.

Kungl. Maj:t har den 27 februari 1920 utfärdat lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges Riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Rätt för Konungen att fritaga riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Den 17 mars, den 25 september och den 10 december 1920 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelser angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Den 21 maj 1920 har Kungl. Maj:t utfärdat lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse samt lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ i banklagen.

Ändringar i banklagen m. m.

Kungl. Maj:t har den 19 mars 1920 utfärdat lag innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

Sparbanksförfattningar.

Den 11 juni 1920 har Kungl. Maj:t utfärdat lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker och lag om ändrad lydelse av 26 § i samma lag.

Allmänna hypoteksbankens obligationsskuld, som vid 1918 års utgång uppgick till 300,658,393 kronor, utgjorde vid 1919 års slut 300,729,533 kronor, varav mot inhemska obligationer 139,595,000 kronor, mot tyska 128,169,333 kronor och mot franska 32,965,200 kronor, och utgjorde räntan, varmed obligationerna voro förskrivna, 5 procent å 20,688,900 kronor, 4 procent å 203,564,100 kronor, $3^3/_4$ procent å 28,669,400 kronor och $3^1/_2$ procent å 47,807,133 kronor.

Allmänna hypoteksbanken.

Banken har under år 1920 upplagt ett svenskt 6-procent obligationslån å 15,000,000 kronor.

Under år 1920 hava blivit försålda: obligationer av 1920 års svenska 6-procentlån till ett belopp av 15,000,000 kronor och obligationer av 1919 års svenska 5-procentlån till ett belopp av 6,086,000 kronor samt obligationer av 1909 års franska 4-procentlån till ett belopp av 64,800 kronor.

Följande amorteringar hava under år 1920 verkställts å bankens obligationslån, nämligen: å 1877 års svenska 5-procentlån 636,300 kronor, å 1880 och 1883 års svenska till 4-procent avstämplade lån 652,200 kronor, å 1880 och 1883 års svenska till $3^3/_4$ procent avstämplade lån 282,800 kronor, å 1889 års svenska $3^1/_2$ procentlån 153,000 kronor, å 1910 års svenska 4-procentlån 70,000 kronor, å 1878 års tyska 4-procentlån 1,053,600 kronor, å 1886 års tyska $3^1/_2$ procentlån 336,533 kronor samt å 1879, 1908 och 1909 års franska 4-procentlån 2,166,840 kronor.

Hypoteksföreningarnas ställning.

Enligt den översikt av hypoteksföreningarnas ställning vid 1919 års slut, vilken upprättats i bank- och fondinspektionen efter uppgifter från de särskilda hypoteksföreningarna, utgjorde summan av den amorteringslåneskuld, vari hypoteksföreningarna, efter avdrag av de å lånen verkställda amorteringarna, då häftade till allmänna hypoteksbanken, 294,711,803 kronor eller 3,486,698 kronor utöver motsvarande belopp vid utgången av år 1918.

Konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationsskuld, som vid 1918 års utgång utgjorde 240,023,800 kronor, uppgick vid slutet av år 1919 till 242,295,100 kronor, varav mot svenska och tyska obligationer 119,895,100 kronor, och mot franska obligationer 122,400,000 kronor, och utgjorde räntan, varmed obligationerna voro förskrivna, 5 procent å 79,714,500 kronor, $4^1/_2$ procent å 4,897,000 kronor, 4 procent å 26,911,600 kronor och $3^1/_2$ procent å 130,772,000 kronor.

Under år 1920 har hypotekskassan utlämnat obligationer av 5-procentlånet av år 1915 å kronor 43,500 och av 6-procentlånet av år 1920 å kronor 1,852,000.

Följande amorteringar hava under år 1920 verkställts å hypotekskassans obligationslån, nämligen å 1883 års 4-procentlån 242,400 kronor, å 1888 års $3^1/_2$-procentlån 240,800 kronor, å 1902 års 4-procentlån 79,200 kronor, å 1904 års 4-procentlån 91,600 kronor och å 1906 års 4-procentlån 57,600 kronor.

Fordringar hos delägande stadshypoteksföreningar och kommuner uppgingo vid 1919 års slut, efter avdrag av verkställda amorteringar, till sammanlagt 230,324,580 kronor, mot 226,915,713 kronor vid utgången av år 1918.

Riksbankens och bankbolagens guldkassa och ställning till utlandet.

Riksbankens metalliska kassa, beräknad i enlighet med gällande bestämmelser, utgjorde vid slutet av november år 1920 i runt tal 282,353,300 kronor mot 299,954,800 kronor vid samma tid år 1919.

Bankbolagen ägde vid utgången av november år 1920 i myntat och omyntat guld 959,652 kronor mot 836,186 kronor vid samma tid år 1919.

Riksbanken och bankbolagen hade vid november månads utgång år 1920 fordringar hos utlandet i räkning och på grund av växlar till ett belopp av 445,634,910 kronor mot skulder å tillhopa 163,692,095 kronor, så att bankens överskjutande fordran hos utlandet utgjorde 281,942,815 kronor mot en överskjutande fordran på 510,233,849 kronor vid samma tid år 1919.

Riksbankens utelöpande sedlar uppgingo vid utgången av november år 1920 till ett belopp av i runt tal 752,838,400 kronor. Då motsvarande belopp vid samma tid år 1919 utgjorde 723,485,400 kronor, har alltså en ökning i riksbankens sedelstock ägt rum med i runt tal 29,353,000 kronor. **Utelöpande banksedlar.**

I riksbanken och bankbolagen voro vid utgången av november år 1920 innestående på sparkasseräkning 973,834,545 kronor mot 977,545,712 kronor vid samma tid år 1919, på giro- och löpande räkning 1,535,471,159 kronor mot 1,467,105,986 kronor vid samma tid år 1919 samt på depositions- och kapitalräkning 2,834,752,280 kronor mot 2,692,133,176 kronor år 1919. **Bankernas in- och utlåning.**

Beloppet av diskonterade inrikes växlar, som vid november månads utgång år 1919 var 1,982,690,186 kronor, utgjorde vid samma tid år 1920 2,480,147,459 kronor. Vid slutet av november år 1920 utestod såsom lån ett belopp av 2,578,005,156 kronor. Motsvarande belopp för 1919 uppgick till 2,593,726,929 kronor. Det å kassa-, rese- och byggnadskreditivräkning samt löpande räkning utestående belopp hade från slutet av november år 1919 till samma tid år 1920 ökats från 1,620,245,731 kronor till 1,621,731,355 kronor.

Totalsumman av bankernas till den allmänna rörelsen lämnade försträckningar utgjorde alltså vid slutet av november 1920 6,679,883,970 kronor mot 6,196,662,846 kronor vid samma tid år 1919 och har således ökats med 483,221,124 kronor, under det att hela inlåningen på sparkasse-, giro- och löpande räkning samt depositions- och kapitalräkning samtidigt ökats från 5,136,784,874 kronor till 5,344,057,984 kronor eller med 207,273,110 kronor.

Bankernas sammanlagda fonder hava från utgången av november år 1919 till samma tid år 1920 minskats från 1,177,973,880 kronor till 1,174,680,271 kronor eller med 3,293,609 kronor. **Bankernas fonder.**

Följande banker hava under år 1920 trätt i likvidation, nämligen aktiebolaget Hudiksvalls kreditbank, som uppgått i Uplands enskilda bank, bankaktiebolaget Mellersta Sverige, som övertagits av Östergötlands enskilda bank, samt aktiebolaget Nya banken. **Upphörda bankbolag.**

Kungl. Maj:t har under år 1920 meddelat tillstånd att driva bankrörelse åt aktiebolaget Västernorrlands bank intill utgången av år 1929 samt åt bankaktiebolaget Norden och aktiebolaget Skånska banken intill utgången av år 1930 under förutsättning att de övertaga aktiebolaget **Nya oktrojer.**

Västernorrlands bank den rörelse, som hittills utövats av aktiebolaget Nylands folkbank och aktiebolaget Sundsvalls kreditbank, bankaktiebolaget Norden den rörelse, som utövats av aktiebolaget Nya banken, och aktiebolaget Skånska banken den rörelse, som i Skåne utövats av aktiebolaget Köpmannabanken.

Antal bankbolag.

Antalet i verksamhet varande bankbolag, vilket vid 1919 års slut utgjorde 43, uppgick vid slutet av år 1920 till 41.

Tillsynen över fondkommissionärer och fondbörser.

Den under år 1919 genomförda lagstiftningen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet har med 1920 års ingång trätt i kraft och har den tillsyn, som i nämnda lagstiftning avses, på grund av Kungl. Maj:ts den 1 oktober 1919 meddelade uppdrag utövats av bank- och fondinspektionen.

Fondbörsordning.

Kungl. Maj:t har den 23 april 1920 fastställt ordning för Stockholms fondbörs att tillämpas från och med den 1 juli 1920.

Antal fondkommissionärer.

Antalet fondkommissionärer, som efter erhållet tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, voro i verksamhet vid 1920 års utgång, utgjorde, frånsett bankbolag, 40.

Postsparbanken.

Genom nådigt brev till styrelsen den 21 maj 1920 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att av postsparbankens reserverade medel ett belopp av högst 20,000 kronor måtte användas till gratifikationer åt poststationsföreståndare, lantbrevbärare och enskilda sparmärksförsäljare, vilka med nit och framgång verkat för postsparbanksrörelsens utveckling.

Jämlikt tillgängliga uppgifter gestaltar sig bankens verksamhet under tiden 1 januari—30 november 1920 på följande sätt:

Delägarnas antal utgjorde vid utgången av 1919 658,301. Under tiden 1 januari—november 1920 hava tillkommit 45,921, under det att 29,059 avgått genom uttagande av samtliga innestående medel. Antalet delägare utgjorde således, om ej hänsyn tages till motböcker, som preskriberats, sistnämnda dag 675,163.

De under tiden $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{11}$ 1920 i 634,852 poster insatta medlen hava utgjort 23,971,973 kronor, varemot uttagningarna till ett antal av 159,365 hava belöpt sig till 24,775,695 kronor 80 öre. Delägarnas behållning, som vid årets ingång uppgick till 83,022,137 kronor 19 öre, utgjorde tillhopa med tillgodoförda räntor i runt tal kronor 85,146,000: —.

Inlåningsräntan har under år 1920, i likhet med föregående år, utgjort 4 %.

Vid november månads utgång voro av postsparbankens medel kronor 63,134,273: 06 med ett nom. värde av 68,036,604: 17 placerade i obligationer utfärdade av Svenska staten, Allmänna Hypoteksbanken eller kommuner inom landet, kronor 13,535,329: 36 i direkta lån till kommuner samt i lån mot säkerhet av fastighetsinteckningar kronor 6,759,512: 78.

Omfattningen av postsparbankens bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstaltens räkning under tiden 1 januari—30 november 1920 framgår av följande uppgifter.

Antalet inbetalningar, som förmedlas av postsparbanken på grund av 1901 års försäkringslag, utgjorde 33 och utbetalningarnas antal 15,017; de förra å kronor 46,892: 70, de senare belöpande sig till kronor 335,298: 57.

Enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag hava av banken för leverering till riksförsäkringsanstalten inkasserats kronor 8,761,529: 98 i 53,347 poster, enligt 1918 års förordning kronor 41,362: 75 i 2,537 poster.

Av de för riksförsäkringsanstaltens räkning av postsparbanken förvaltade medlen voro den 30 november placerade i obligationer 6,414,086: 97 å nom. värde av 6,606,255: 21 kronor, 1,580,751: 36 i direkta lån till kommuner samt i förskrivningar nom. kronor 73,541: 78 bokförda till kronor 69,385: 36. Mot säkerhet av fastighetsinteckningar voro därjämte placerade kronor 105,000: —.

Av de för fiskareförsäkringens räkning av postsparbanken förvaltade medlen voro den 30 november i oblikationer placerade sammanlagt kronor 98,870: — nom. till ett värde av 102,660: — kronor.

Utbetalningar från nämnda fond hava utgjort 210 st. å tillhopa kronor 5,686: 41.

Genom postsparbankens försorg hava under året till och med den 30 november verkställts 4,467 utbetalningar av pensioner för civilstatens änke- och pupillkassa till ett sammanlagt belopp av 460,718: 74 kronor.

Likaledes har genom förmedling av postsparbanken under samma tid utbetalats sjuk- och begravningshjälp samt livräntor i anledning av kroppsskada ådragna under militärtjänstgöring till sammanlagt belopp av kronor 420,581: 05 fördelade i 8,021 poster.

Rörande det postsparbanken jämlikt nådigt beslut den 28 november 1913 givna uppdrag att från och med ingången av 1914 tills vidare verkställa utbetalning av pension eller understöd, som utgår, på grund av bestämmelserna i lagen den 20 juni 1913 och den 8 juni 1915 om allmän pensionsförsäkring, meddelas att under tiden 1 januari till 30 november 1920 förmedlats utbetalning av 1,824,540 st. understöd till ett sammanlagt belopp av kronor 15,844,254: 06.

För beredande av pension på grund av frivilliga avgifter jämlikt § 34 av pensionsförsäkringslagen av 30 juni 1913 har under samma tid i 1,129 poster insatts ett sammanlagt belopp av 16,921 kronor samt utfärdats 79 nya motböcker.

Slutligen hava genom postsparbanken av Statens räntefria lån utlämnats till 130 låntagare ett sammanlagt belopp av 157,250 kronor.

Författningar i varjehanda ämnen.

På föredragning av chefen för eeklesiastikdepartementet har Kungl. Maj:t under år 1919 utfärdat:

Den 30 jan.: kungörelse om ändrad lydelse av § 128 i statuterna för universiteten i Uppsala och Lund den 28 januari 1916 (nr 35);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 105 i stadgarna för karolinska mediko-kirurgiska institutet den 28 januari 1916 (nr 36);

» 14 febr.: lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 (nr 38);

» 27 » kungörelse angående särskilda lönetillägg åt lärare inom vissa skoldistrikt i Västerbottens och Norrbottens län (nr 141);

» » » stadga för statsunderstödda skolhem inom Västerbottens och Norrbottens län (nr 142);

» » » kungörelse angående avlöning åt föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Västerbottens och Norrbottens län samt angående statsbidrag till sådan avlöning (nr 143);

» » » kungörelse angående statsbidrag till vissa skoldistrikt inom Västerbottens och Norrbottens län för inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem (nr 144);

» » » kungörelse angående statsbidrag till vissa skoldistrikt inom Västerbottens och Norrbottens län för skolhemsbyggnader och deras inredning (nr 145);

» 12 mars: kungörelse angående grunder för beräkning av tjänstgöringspenningar m. m. för rektorerna vid tekniska fackskolor, tekniska gymnasier och tekniska elementarskolor samt av avlöningsförmåner i vissa fall för tjänstledig lärare ävensom av arvoden åt ordinarie och extra ordinarie lärare vid samma läroanstalter (nr 121);

» 19 » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 37, 38 och 39 i stadgan för den kommunala yrkesundervisningen den 16 september 1918 (nr 237);

Den 23 april: kungörelse angående grunder för de försäkringstekniska beräkningar, som statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. har att utföra (nr 167);

» » » lag om ändrad lydelse av 27 § 3 mom. i lagen den 13 juli 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn (nr 168);

» » » instruktion för naturhistoriska riksmuseet (nr 174);

» » » kungörelse angående ändring av vissa paragrafer i de den 15 april 1904 fastställda grundstadgarna för vetenskapsakademien (nr 175);

» 14 maj: kungörelse angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i stadgan för gymnastiska centralinstitutet den 13 juli 1887 (nr 215);

» 28 » kungörelse angående bestämmande av läroböcker för kristendomsundervisningen vid vissa läroanstalter i riket (nr 259);

» 18 juni: kungörelse om ändrad lydelse av §§ 3 och 19 i stadgarna för tekniska högskolan den 28 juni 1901 (nr 521);

» 22 » kungörelse angående tillfällig löneförbättring för år 1920 åt lärarpersonal vid kommunala mellanskolor (nr 503);

» » » kungörelse angående understöd åt vissa föreningar, som verka för musiklivets höjande (nr 512);

» » » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten för farmaceutiska institutet upptagna avlöningsförmåner (nr 513);

» » » kungörelse angående provisorisk löneregleringen under år 1921 för notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna (nr 514);

» » » kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för skogsförvaltaren vid universitetet i Uppsala och dennes assistent bestämda avlöningsförmånerna (nr 515);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 52 mom. 1 och § 75 mom. 1 i statuterna för universiteten i Uppsala och Lund den 28 januari 1916 (nr 516);

» » » lag om ändrad lydelse av § 5 i lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen (nr 517);

» » » kungörelse angående ökad tjänstgöring för lärarinnor i kvinnligt handarbete vid statens samskolor m. m. (nr 539);

» » » kungörelse angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier i Haparanda och Murjek m. m. (nr 542);

Den 22 juni: kungörelse angående tillfällig löneförbättring under år 1921 åt vissa lärare vid privatläroverk (nr 567);

» 30 » lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 (nr 387);

» » » lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 (nr 388);

» » » kungörelse angående vissa ändringar i stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 (nr 453);

» » » kungörelse angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154 sid. 1) angående avlöning av lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt angående statsunderstöd åt dessa läroanstalter m. m. (nr 454);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 122 och 138 i stadgan den 3 juli 1914 (nr 133) för statens folkskoleseminarier (nr 455);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 11 mom. 1, § 42 och § 46 i stadgan den 16 september 1918 (nr 1064) för högre folkskolor (nr 456);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 55 i stadgan för kommunala mellanskolor den 19 november 1918 (nr 457);

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier (nr 496);

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk (nr 497);

» » » kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor (nr 502);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 79 i statuterna för universiteten i Uppsala och Lund den 28 januari 1916 (nr 537);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 60 i stadgarna för karolinska mediko-kirurgiska institutet den 28 januari 1916 (nr 538);

» » » kungörelse angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid statsunderstödda högre folkskolor (nr 570);

» » » kungörelse angående statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid statsunderstödda högre folkskolor (nr 571);

Den 30 juni: kungörelse angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola (nr 572);

» » » kungörelse angående statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt (nr 573);

» 16 juli: kungörelse angående dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster (nr 504);

» » » kungörelse angående dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 åt innehavare av prästerliga emeritilöner (nr 505);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 5 och formulär B i reglementet den 19 juni 1919 för utdelning av statens räntefria studielån (nr 540);

» 25 sept.: kungörelse angående fastställande av formulär vid rekvisition av statsbidrag till undervisningen vid kommunal mellanskola m. m. (nr 659);

» » » kungörelse angående anställande av kommissionär hos statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (nr 661);

» » » kungörelse om ändring i vissa delar av förnyade stadgan den 10 december 1897 (nr 108) angående folkundervisningen i riket (nr 682);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av kungörelsen den 11 september 1909 (nr 127) rörande tillämpning i vissa städer av förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 december 1897 med flera författningar (nr 683);

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 april 1914 (nr 40) angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning samt angående gottgörelse till ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda (nr 708);

» 2 okt.: kungörelse angående ändrad lydelse av § 20 i stadgan angående teologiska examina vid universiteten den 30 oktober 1903 (nr 709);

» » » kungörelse om ändring av § 10 mom. 3 i förnyade stadgan den 10 december 1897 (nr 108) angående folkundervisningen i riket (nr 766);

» 11 » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 1, 2, 7 och 8 i förordningen den 5 december 1901 (nr 125) angående antagande av släktnamn (nr 695);

Den 5 nov.: kungörelse angående arvoden åt manlig lärare i manlig slöjd vid de allmänna läroverken m. m. (nr 791);

» 19 » lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 (nr 768);

» » » lag om ändrad lydelse av 10 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 (nr 769);

» » » lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

» » » kungörelse om tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1920—1921 åt kyrkoherdar och komministrar i nyglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster m. m.;

» » » lag angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar;

» » » kungörelse angående dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 åt kontraktsprostar;

» » » kungörelse angående visst tillägg till gällande bestämmelser om ersättning av allmänna medel åt svenska kyrkan tillhörande församling med anledning av främmande trosbekännare tillkommande lindring i skattskyldigheten till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning;

» » » kungörelse angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i statuterna för universiteten i Uppsala och Lund den 28 januari 1916 (nr 790);

» 26 » kungörelse om ändrad lydelse av § 60 i stadgan för tandläkarinstitutet den 22 september 1899 (nr 767);

» 3 dec.: kungörelse angående understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar (nr 801);

» 10 » lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910 (nr 141);

» » » kungörelse om ändrad lydelse av §§ 7 och 10 i stadgan den 9 december 1910 (nr 141 sid. 16) angående prästval;

» » » kungörelse angående särskild ordning vid tillsättning av vissa prästerliga tjänster;

» » » kungörelse om ändrad lydelse av § 21 i förnyade instruktionen för kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen den 31 december 1918;

Den 17 dec.: kungörelse angående formulär för rekvisition av dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor, vissa småskoleseminarier och folkhögskolor;

» » » kungörelse om ändrad lydelse av mom. 2 i övergångsstadgandena till kap. VI av reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

» » » kungörelse angående understöd åt kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning;

» » » kungörelse angående förändrade bestämmelser om anskaffande av statskalendrar åt vissa ämbetsverk och andra myndigheter;

» 31 » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid folkskoleseminarier;

» » » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid småskoleseminarier;

» » » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid fortsättningsskolor;

» » » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid högre folkskolor;

» » » kungörelse angående resestipendier åt folkskollärare;

» » » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor;

» » » kungörelse angående resestipendier åt lärare vid rikets abnormskolor samt åt lärare vid uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn;

» » » kungörelse angående resestipendier åt rektorer och lärare vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter;

» » » kungörelse angående resestipendier åt föreståndare och facklärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Kyrkomöte.

Efter av Kungl. Maj:t utfärdad kallelse hava svenska kyrkans ombud varit samlade till allmänt kyrkomöte under tiden den 23 oktober—4 december 1920.

Den kyrkliga indelningen och religionsvården.

Kungl Maj:t har förordnat, att Korpilombolo församling skulle från och med den 1 maj 1920 avskiljas från Övertorneå pastorat för att utgöra ett eget pastorat, benämnt Korpilombolo församlings pastorat, med endast kyrkoherde.

Kungl. Maj:t har förordnat, att med indragning av kyrkoherdetjänsten i Vassunda och Haga församlingars pastorat, detta pastorat samt Sigtuna, S:t Olovs och S:t Pers församlingars pastorat skulle från och med den 1 maj 1920 förenas till ett pastorat, benämnt Sigtuna, S:t Olovs, S:t Pers, Vassunda och Haga församlingars pastorat, med kyrkoherde bosatt i Sigtuna och komminister bosatt i Vassunda.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Segerstads, Valtorps och Håkantorps församlingars pastorat, detta pastorat samt Stenstorps pastorat, skulle från och med den 1 maj 1920 förenas till ett pastorat benämnt Stenstorps, Brunnhems, Södra Kyrketorps, Segerstads, Valtorps och Håkantorps församlingars pastorat, med kyrkoherde, bosatt i Stenstorp, och komminister, bosatt i Segerstad.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Furingstads församlings pastorat, detta pastorat och Dagsbergs församlings pastorat skola från och med den 1 maj 1921 förenas till ett pastorat, benämnt Dagsbergs och Furingstads församlingars pastorat, med endast kyrkoherde, bosatt i Dagsberg.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av komministerstjänsten i Hälleberga församling vid nuvarande innehavarens avgång, nämnda församling skall från och med den 1 maj 1921 avskiljas från Älghults och Hälleberga församlings pastorat för att bilda eget pastorat, benämnt Hälleberga församlings pastorat samt att i Älghults församlings pastorat skola vara anställda kyrkoherde och komminister och i Hälleberga församlings pastorat endast kyrkoherde.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Hörsne med Bara församlingars pastorat, detta pastorat samt Dalhems, Ganthems och Halla församlingars pastorat skola från och med den 1 maj 1921 förenas till ett pastorat, benämnt Dalhems, Ganthems, Halla och Hörsne med Bara församlingars pastorat, med endast kyrkoherde, bosatt i Dalhem.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av komministerstjänsten i Gullabo församling vid nuvarande innehavarens avgång, nämnda församling skall från och med den 1 maj 1921 avskiljas från Torsås och Gullabo församlingars pastorat för att utgöra eget pastorat, benämnt Gullabo församlings pastorat och att i Torsås församlings pastorat skola vara

anställda kyrkoherde jämte komminister samt i Gullabo församlings pastorat endast kyrkoherde.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Kungs-Barkarö församlings pastorat, detta pastorat och Björskogs pastorat skola å dag, som Kungl. Maj:t vill framdeles bestämma, förenas till ett pastorat, benämnt Björskogs och Kungs-Barkarö församlingars pastorat, med endast kyrkoherde bosatt i Björskog.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Tävelsås församlings pastorat, detta pastorat samt Vederslövs och Dänningelanda församlingars pastorat skola å dag, som Kungl. Maj:t vill framdeles bestämma, förenas till ett pastorat, benämnt Vederslövs, Dänningelanda och Tävelsås församlingars pastorat, med endast kyrkoherde, bosatt i Vederslöv.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av andre komministerstjänsten i Gällstads, Södra Säms, Grönahögs, Tvärreds, Marbäcks och Finnekumla församlingars pastorat, nämnda pastorat skall från och med den 1 maj 1921 delas i två pastorat, det ena benämnt Gällstads, Södra Säms och Grönahögs församlingars pastorat och bestående av dessa tre församlingar samt det andra benämnt Tvärreds, Marbäcks och Finnekumla församlingars pastorat, ävensom att i vartdera av de nybildade pastoraten skola vara anställda kyrkoherde och komminister.

Kungl. Maj:t har förordnat, att Svarteborgs församling skall från och med den 1 maj 1921 avskiljas från Foss nuvarande pastorat för att bilda eget pastorat med endast kyrkoherde.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Himmeta församlings pastorat, detta pastorat och Medåkers församlings pastorat skola från och med den 1 maj 1921 förenas till ett pastorat, benämnt Medåkers och Himmeta församlingars pastorat, med endast kyrkoherde, bosatt i Medåker.

Kungl. Maj:t har förordnat, att Partille församling skall från och med den 1 maj 1921 avskiljas från Landvetters, Härryda och Partille församlingars pastorat för att bilda eget pastorat med endast kyrkoherde.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av komministertjänsten i Bräcke församling, Revsunds, Sundsjö, Bräcke, Bodsjö och Nyhems församlingars pastorat skall från och med den 1 maj 1921 delas i två pastorat, det ena benämnt Revsunds, Sundsjö och Bodsjö församlingars pastorat och bestående av dessa tre församlingar samt det andra benämnt Bräcke och Nyhems församlingars pastorat och bestående av sistnämnda två församlingar samt att i de sålunda nybildade pastoraten skola vara

anställda, i Revsunds pastorat kyrkoherde och två komministrar, av vilka sistnämnda den ene skall vara bosatt i Sundsjö och den andre i Bodsjö samt i Bräcke pastorat kyrkoherde och komminister, komministern bosatt i Nyhem.

Kungl. Maj:t har förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Badelunda församlings pastorat, detta pastorat och Irsta församlings pastorat skola från och med den 1 maj 1921 förenas till ett pastorat, benämnt Irsta och Badelunda församlingars pastorat med endast kyrkoherde, bosatt i Irsta.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat, att, med indragning av kyrkoherdetjänsten i Tärna församlings pastorat, detta pastorat och Kumla församlings pastorat skola å dag, som Kungl. Maj:t vill framdeles bestämma förenas till ett pastorat, benämnt Kumla och Tärna församlingars pastorat, med endast kyrkoherde, bosatt i Kumla.

Kungl. Maj:t har förordnat, att Nors, Grums, Eds, Segerstads och Borgviks församlingars pastorat skall från och med den 1 maj 1921 delas i tre pastorat, det ena benämnt Nors och Segerstads församlingars pastorat och bestående av sagda två församlingar, det andra benämnt Grums församlings pastorat och bestående av denna församling samt det tredje benämnt Eds och Borgviks församlingars pastorat och bestående av sistnämnda två församlingar, samt att i de sålunda nybildade pastoraten skola vara anställda, i Nors pastorat kyrkoherde och komminister, av vilka komministern skall vara bosatt i Segerstad, i Grums pastorat endast kyrkoherde samt i Eds pastorat kyrkoherde och komminister, komministern bosatt i Borgvik.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat, att Ljuders församling skall från och med den 1 maj 1921 avskiljas från Långasjö och Ljuders församlingars pastorat för att utgöra eget pastorat, benämnt Ljuders församlings pastorat, med endast kyrkoherde.

Nya löneregleringar för prästerskapet.

I enlighet med 1910 års lagstiftning angående reglering av prästerskapets avlöning hava under år 1920 nya löneregleringar fastställts för prästerskapet i 151 pastorat, därav 13 i Uppsala stift, 5 i Linköpings stift, 5 i Skara stift, 7 i Strängnäs stift, 11 i Västerås stift, 21 i Växjö stift, 52 i Lunds stift, 18 i Göteborgs stift, 9 i Karlstads stift, 20 i Härnösands stift, 4 i Luleå stift samt 1 inom Stockholms stads konsistorium.

Dissenters.

Kungl. Maj:t har förklarat Metodist-episkopalförsamlingen i Torsång och Stora Tuna av staten erkänd med rätt till offentlig religionsövning.

Kungl. Maj:t har under år 1920 tilldelat 9 prästmän stipendier till företagande av studieresor utom riket. Resestipendier.

Kungl. Maj:t har under år 1920 fastställt ritningar till 3 nya kyrkor, 1 kapell, 3 gravkapell och 1 klockstapel, till ändring och reparation av 14 kyrkor samt till altare, orgelfasad och andra inredningsföremål i 87 kyrkor. Nya kyrkor m. m.

Vid rikets allmänna läroverk utgjorde antalet närvarande lärjungar vid början av 1920 års höst termin 27,828. Allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.

Under år 1920 hava 2,048 lärjungar från offentlig och enskild undervisning, därav 1,671 (81,6 %) manliga och 377 (18,4 %) kvinnliga, undergått godkänd studentexamen vid allmänna läroverk och privata läroanstalter med dimissionsrätt.

Under år 1920 hava 2,197 lärjungar från offentlig och enskild undervisning, varav 1,434 (65,3 %) gossar och 763 (34,7 %) flickor, undergått godkänd realskolexamen vid allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och sådana enskilda läroanstalter, vilka erhållit rätt att anställa dylik examen.

Provårskurser för praktisk utbildning av blivande lärare hava under år 1920 varit anordnade vid högre latinläroverket å Norrmalm, högre allmänna läroverket å Södermalm och högre reallläroverket å Normalm i Stockholm, vid högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund samt vid högre reallläroverket och högre latinläroverket i Göteborg. För att genomgå dylik kurs hava under året 78 lärarkandidater blivit hänvisade till nämnda läroverk.

Provårskurser hava jämväl under år 1920 varit anordnade vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg; och hava 10 lärarkandidater använt sig av den därvid meddelade provårsundervisningen.

Av de till understöd åt högre goss- och samskolor anslagna medel har under år 1920 utgått understöd till 14 läroanstalter samt av anslaget till enskilda mellanskolor understöd till 11 dylika skolor.

Understöd av för ändamålet anvisade anslag har under år 1920 utgått till 79 högre flickskolor.

Anslag har under år 1920 utgått till 3 enskilda lärarinneseminarier.

Under år 1920 har därjämte anslag utgått till 52 kommunala mellanskolor.

Tekniska undervisningen.

Vid tekniska högskolan utgjorde vid början av läroåret 1920—1921 lärjungeantalet 663, därav ordinarie elever i 1:a årskursen 195, i 2:a 161, i 3:e 171 och i 4:e 136 samt specialelever och tillfälliga elever 92.

Vid Chalmers tekniska institut i Göteborg utgjorde elevantalet vid början av läsåret 1919—1920: ordinarie elever i högre avdelningens 1:a årskurs 134, 2:a 81, 3:e 65 och 4:e 7 samt extra elever 41 eller tillsammans i högre avdelningen 328 samt ordinarie elever i lägre avdelningens 1:a årskurs 55, 2:a 88 och 3:e 88, eller tillsammans i lägre avdelningen 231.

Under läsåret 1919—1920 utgjorde elevernas antal vid tekniska skolan i Stockholm: inom tekniska afton- och söndagsskolan 1,196, inom tekniska skolan för kvinnliga lärjungar 165, inom den högre konstindustriella skolan 89, inom den till sistnämnda skolavdelning hörande s. k. övningsklassen för utbildande av tekningslärarkandidaternas undervisningsförmåga 180, inom byggnadsyrkesskolan 45 och inom maskinyrkesskolan 146.

Vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro, Borås och Härnösand uppgick de ordinarie elevernas antal vårterminen 1920, enligt uppgift, till sammanlagt 223. Samma termin begagnades undervisningen vid tekniska gymnasiet och fackskolan i Örebro av 258 elever, vid tekniska läroverket i Malmö av 146 elever, vid tekniska fackskolan i Västerås av 30 ordinarie elever, vid tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna av 256 elever samt vid fackskolan i samma stad för finare smides- och metallindustri av 16 elever.

Kungl. Maj:t har under år 1920 av de för ändamålet anslagna medel tilldelat understöd för samma år åt 6 handelsgymnasier oeh 26 enskilda anstalter för yrkesundervisning samt understöd för första halvåret 1920 åt 58 gamla lägre tekniska yrkesskolor.

Folkskoleseminarierna.

Elevernas antal utgjorde höstterminen 1920 vid statens nio manliga folkskoleseminarier 1,331 och vid de sex kvinnliga folkskoleseminarierna 967, varav vid Luleå seminarium 57 elever, eller tillsammans 2,298 elever.

Vid privata folkskollärarseminarierna i Stockholm och Göteborg utgjorde elevernas antal höstterminen 1920 respektive 87 och 102.

Avgångsexamen undergingo 1920 års vårtermin 329 manliga elever och 242 kvinnliga elever, eller tillsammans 571 elever.

Vid privata folkskollärarinneseminariet i Stockholm, vilket erhållit rättighet att utexaminera folkskollärarinnor, i avseende på kompetens likställda med de från statens seminarier utgående, utexaminerades 30 elever vid slutet av vårterminen 1920. Vid privata folkskollärarinneseminariet i Göteborg, vilket jämväl erhållit dylik examensrätt, utexaminerades 47 elever vid slutet av nämnda vårtermin.

Vid seminariet i Murjek, som är avsett för utbildande av lapsktalande småskollärare och -lärarinnor, voro höstterminen 1920 inskrivna 73 elever. Småskoleseminarierna.

Vid seminariet i Haparanda för utbildande av finsktalande småskollärare och -lärarinnor voro samma termin inskrivna 57 elever.

Vid slutet av vårterminen 1920 avlades examen för behörighet till lärarbefattning vid småskola av 26 elever vid seminariet i Murjek och av 16 elever vid seminariet i Haparanda.

Vid av landsting eller stad, som ej deltager i landsting, underhållna småskoleseminarier hava vid slutet av vårterminen 1920 enligt lämnade uppgifter 419 elever undergått den prövning vid under offentlig kontroll stående seminarium för anställning som lärare vid småskola m. m., som påbjudes i stadgan den 28 maj 1897.

Prövning av behörighet till erhållande av befattning såsom lärarinna vid småskola har undergåtts av 157 elever vid av enskilda personer anordnade småskoleseminarier.

Till stipendier åt elever vid statens folk- och småskoleseminarier hava för år 1920 anvisats: Stipendier.

Vid folkskoleseminarier:		v.t.	h.t.	Summa
klasserna 1—4	kronor	90,080: 65 [1]	139,598: 10 [2]	229 678: 75
parallell- och studentklasser . .	»	10,810: —	24,380: — [3]	35,190: —
lapsktalande elever	»	1,350: — [4]	1,800: — [5]	3 150: —
finsktalande	»	3,300: —	3,000: —	6,300: —
Summa	kronor	**105,540**: 65	**168,778**: 10	**274,318**: 75
Vid småskoleseminarier:				
lapsktalande elever	kronor	9,325: —	7,825: —	17,150: —
finsktalande »	»	7,000: — [6]	4,725: —	11.725: —
Summa	kronor	**16,325**: —	**12,550**: —	**28,875**: —

Till stipendier åt elever vid av landsting eller stad, som ej i landsting deltager, inrättade småskoleseminarier hava för år 1920 anvisats:

	v. t.	h. t.	Summa.
kronor	40,000: —	50,075: — [7]	90,000: —

[1] Varav besparade medel 567: 65 kronor.
[2] » » » 1,356: 10 »
[3] » » » 175: — »
[4] » » » 448: — »
[5] » » » 150: — »
[6] » » » 225: — »
[7] » » » 75: — » från vårterminen.

Folkskolorna. Enligt de — jämte föreskriften i § 67 av gällande stadga angående folkundervisningen samt nådiga breven den 14 maj 1915 och den 12 maj 1917 — av folkskoleinspektörerna och Stockholms folkskoledirektion insända uppgifterna angående folkundervisningen meddelades år 1919 undervisning i 52 högre folkskolor.

I rikets 2,433 skoldistrikt funnos

6,971	fasta	och	65	flyttande	eller	tillsammans	7,036	folkskolor,
2,147	»	»	612	»	»	»	2,759	mindre folkskolor,
6,991	»	»	299	»	»	»	7,290	småskolor,
Summa 16,109	fasta	och	976	flyttande	eller	tillsammans	17,085	skolor,

eller, med inräknande av de högre folkskolorna, 17,137 skolor.[1]

I de högre folkskolorna undervisade antingen endast i läsämnen eller i såväl läs- som övningsämnen 121 lärare och 61 lärarinnor samt i

folkskolorna	6,717	lärare	och	5,564	lärarinnor	eller	tillsammans	12,281
mindre folkskolorna	100	»	»	2,663	»	»	»	2,763
småskolorna	58	»	»	9,163	»	»	»	9,221
Summa	6,875	lärare	och	17,390	lärarinnor	eller	tillsammans	24,265

Med inräknande av de högre folkskolornas lärarpersonal utgjorde antalet 24,447.

Antalet barn i 7—14 års ålder utgjorde vid mitten av år 1919 942,048, varav 480,074 gossar och 461,974 flickor. Vid slutet av vårterminen 1919 (resp. 30 juni) undervisades

	745,484	på något av nedan angivna sätt.
	192,481	åtnjöto vid nämnda tidpunkt ingen undervisning.
Om	4.083	saknas uppgifter.
Summa	942,048.	

Bland de vid mitten av år 1919 befintliga barnen i 7—14 års ålder undervisades vid vårterminens slut i

[1] Skolornas antal är beräknat på samma sätt som i ecklesiastikdepartementets berättelser om folkskolorna.

sina egna distrikts fasta folkskolor	402,264	
» » » flyttande folkskolor	2,948	
» » » fasta mindre folkskolor	49,457	
» » » flyttande mindre folkskolor	15,644	
» » » fasta småskolor	200,914	
» » » flyttande småskolor	7,390	
enskilda skolor anordnade som folkskolor	364	
i folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom sina egna distrikt	18,837	697,818
» seminariernas övningsskolor		2,404
» högre folkskolor		1,261
» kommunala mellanskolor		1,522
» allmänna läroverk		14,700
» högre flickskolor, enskilda mellanskolor m. fl. privata läroanstalter		22,897
» skolor för abnorma barn		1,516
» anstalter för vanartade barn		666
» hemmen		2,629
» fackskolor		71
	Summa	745,484

Bland de vid mitten av år 1919 befintliga barnen i 7—14 års ålder, vilka under vårterminen ej åtnjutit undervisning på något av angivna sätt, hade

	65,590	undergått godkänd avgångsprövning, och
	6,267	inhämtat folkskolans minimikurs.
	104,431	skola först vid höstterminens början inskrivas:
För	10,678	hade undervisningen uppskjutits med stöd av folkskolestadgans § 35 mom. 2, varjämte
	3,078	uteblivit till följd av sjukdom eller naturfel och
	2,437	» av annan anledning.
Summa	192,481.	

Med inräknande av dem, som voro över eller under den ovan angivna skolåldern av 7—14 år, undervisades i högre folkskolor samt i folkskolor, mindre folkskolor och småskolor 709,577.

Folkhögskolor.

På därom av vederbörande styrelser gjorda ansökningar har Kungl. Maj:t, efter skolöverstyrelsens hörande, för år 1920 beviljat understöd till folkhögskolorna till följande belopp:

för huvudkurserna 1919—20 åt 52 folkhögskolor . . .	kr.	550,600: —
såsom tillfällig förhöjning	»	82,590: —
till undervisning i hushållsgöromål	»	10,280: —
för fristående kvinnliga kurser 1920 åt 42 folkhögskolor	»	200,712: 50
såsom tillfällig förhöjning	»	29,966: 25
till undervisning i hushållsgöromål	»	10,900: 01
	Kr.	885,048: 76

dessutom har skolöverstyrelsen beviljat i ålderstillägg . . kr. 56,333: 36

Enligt styrelsernas berättelser hava under nämnda år vid dessa skolor undervisats vid huvudkurserna 1,792 manliga och 519 kvinnliga elever samt vid fristående kvinnliga kurserna 1,116 kvinnliga elever och 1 manlig elev eller tillsammans 3,428 elever.

Anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor har av skolöverstyrelsen fördelats på följande sätt:

Antal elever	Kurser.	Kronor.	Kronor.
1 052	Vinterkurserna 1919—1920	167 817: 50	
	varav av olika anledningar ej disponerades	4 152: —	163 665: 50
487	Sommarkurserna 1920	51 165: —	
	varav av olika anledningar ej disponerades	350: —	50 815: —
	Summa kronor	—	**214 480**: 50

De av överstyrelsen utdelade stipendierna beräknades för varje läsmånad till 35 kronor för obemedlade och 20 kronor — i ett mindre antal fall 15 eller 12 kronor — för mindre bemedlade.

Folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar.

Till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar har, enligt uppgift från statskontoret, för år 1920 å länsstat varit uppfört ett belopp av 89,680 kronor, allt till höjande av folkskollärarnas löner till och över minimum, till ökande av lärares löner vid mindre folkskolor och småskolor, till avlönande av lärare vid av staten anordnade skolor, till anskaffande av undervisningsmateriel, bildande av lärare m. m.

Folkskolorna, småskoleseminarierna, de högre folkskolorna, kommunala mellanskolorna och andra folkundervisningsanstalter, som därtill äro berättigade, hava även under år 1919 till nedsatt pris erhållit viss undervisningsmateriel, som tillhandahållits genom skolöverstyrelsen. För detta ändamål har utbetalts ett belopp av 29,998 kronor 43 öre. Undervisningsmateriel.

Från anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar har utbetalts tillhopa 14,883 kronor 7 öre för anskaffande av undervisningsmateriel för vissa församlingar inom Norrbottens län samt till statens småskoleseminarium i Haparanda, varjämte till samma ändamål utbetalts 366 kronor 40 öre från anslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, till undervisningsmateriel åt statens småskoleseminarium i Murjek.

Läroanstalter för dövstumma och blinda.

Vid institutet å Manilla för bildande av dövstumsskollärare voro under läsåret 1919—1920 två elever intagna. I provårskurs vid Manilla och Lund dövstumsanstalter under nämnda läsår deltogo två elever.

Vid samtliga dövstumsanstalterna voro vid början av höstterminen 1919 intagna 607 elever.

Till uppehållande av dövstumsskolor har för år 1920 anslagits ett belopp av 150,938 kronor 37 öre, varav till seminariet å Manilla 2,477 kronor 85 öre, varjämte till tredje dövstumsskoldistriktets lantbruksskola å Råbylund utanordnats ett belopp av 500 kronor.

Vid institutet för blinda å Tomteboda voro vid början av höstterminen 1919 intagna 113 elever, därav 74 gossar och 39 flickor. Under läsåret 1919—1920 hava 17 av gossarne varit hänvisade till hantverksskolan i Kristinehamn för erhållande av undervisning, 20 elever avgingo efter fullbordad lärokurs, 1 på grund av väsentligt förbättrad synförmåga, en på grund av sjukdom, en för att övergå till annat arbete och en relegerades. Under vårterminen utbildades en handarbetslärarinna och en korgmakerilärare vid institutet.

Vid förskolan för blinda å Tomteboda voro vid början av höstterminen 1919 intagna 38 elever, varav 24 gossar och 14 flickor. Under läsåret 1919—1920 avled en elev.

Vid förskolan för blinda i Växjö voro under höstterminen 1919 intagna 36 elever, 16 gossar och 20 flickor. Under läsåret 1919—1920 utskrevos 6 lärjungar på grund av oförmåga att tillgodogöra sig fortsatt undervisning.

Vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda voro vid början av höstterminen 1919 inskrivna 49 elever. Vid vårterminens slut utskrevos

efter fullbordad kurs 22 lärjungar, av vilka 10 tillhörde institutet å Tomteboda.

Till skolhemmet för blinda dövstumma i Vänersborg har Kungl. Maj:t för år 1920 beviljat för förra halvåret 1920 5,346 kronor 55 öre samt för senare halvåret 1920 5,346 kronor 55 öre. Höstterminen 1920 undervisades därstädes 22 elever.

Sunnerdahlska stiftelsen.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 17 december 1920 utsett en ledamot jämte en suppleant av direktionen för stiftelsen Sunnerdahls hemskolor på landet för tiden tillsvidare under åren 1921—1925.

Nobelstiftelsen.

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1920 utsett en av de revisorer, som skola granska styrelsens för Nobelstiftelsens förvaltning och räkenskaper för år 1920.

Understöd åt vittra författare m. m.

Kungl. Maj:t har av det till understöd åt vittra författare beviljade anslag tilldelat särskilda belopp åt dels äldre vitterhetsidkare, dels yngre personer, som genom sina arbeten ådagalagt framstående anlag för litterär verksamhet.

Antikvariska forskningsresor.

Antikvariska forskningsresor hava under år 1920 genom vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens försorg blivit företagna i åtskilliga delar av riket.

Akademien för de fria konsterna.

Vid den under akademiens för de fria konsterna inseende ställda konsthögskolan hava höstterminen 1920 varit inskrivna 67 elever och 43 aspiranter.

Musikaliska Akademien.

Under år 1920 hava vid det under musikaliska akademiens inseende ställda musikkonservatoriet varit inskrivna vårterminen 176 och höstterminen 174 elever. Under samma år har organistexamen avlagts av 12 elever, 2 f. d. elever och 3 privatister, kyrkosångarexamen av 3 f. d. elever, examen för behörighet till musiklärartjänst vid allmänt läroverk av 6 elever, 3 f. d. elever och 1 privatist, varjämte utfärdats specialbetyg i pianostämning för 4 elever och 1 privatist, i flöjtspelning för 1 f. d. elev och i orgelspelning för 1 elev.

Populärvetenskapliga föreläsningar.

Till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, beviljade riksdagen på extra stat för år 1920 ett anslag av 285,000 kronor samt medgav, att av detta anslag finge enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas dels högst 22,000 kronor till

understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, dels 2,000 kronor till en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, dels högst 3,000 kronor till understöd åt vissa nybildade anstalter, dels ock högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare. Av nämnda anslag har Kungl. Maj:t tilldelat understöd med sammanlagt 282,900 kronor åt 553 anstalter för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar samt åt 1 centralbyrå och 20 andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar.

Farmaceutiska institutet.

Under år 1920 hava vid farmaceutiska institutet varit inskrivna vårterminen 84 och höstterminen 58 farmacie kandidater, varjämte 76 apotekselever deltagit i den för dem anordnade halvårskursen. Under samma år har farmacie kandidatexamen avlagts av 40 apotekselever och apotekarexamen av 23 farmacie kandidater.

Barnmorskeundervisningen.

Under loppet av år 1920 hava inalles 105 elever blivit vid rikets läroanstalter för barnmorskor utexaminerade i den allmänna förlossningskonsten och förklarats berättigade att utöva barnmorskeyrket. Av dessa hava 54 utgått från läroanstalten i Stockholm och 51 från den i Göteborg.

Vidare hava 96 barnmorskor, därav 46 i Stockholm och 50 i Göteborg erhållit undervisning i den instrumentala förlossningskonsten och efter att däruti hava ådagalagt godkända insikter och färdighet förklarats berättigade att i de fall och på sätt lag stadgar, använda instrument vid barnförlossningar.

Sedan på extra stat för år 1920 av riksdagen anvisats ett anslag av 2,800 kronor till fortbildningskurser för barnmorskor, hava under sistnämnda år vid barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm 2 sådana kurser hållits med tillhopa 36 deltagare samt vid motsvarande anstalt i Göteborg 2 kurser med tillhopa 34 deltagare.

Premiering av mindre jordbruk och mindre odlingsföretag; studieresor och undervisning för mindre jordbrukare; anslag till kontrollföreningar.

Statsunderstödd premiering av mindre jordbruk och mindre odlingsföretag ävensom studieresor och undervisning för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor hava anordnats, varjämte bidrag av statsmedel lämnats dels till bestridande av kostnaderna för organisation av kontrollföreningar med ändamål att underlätta och ordna undersökningar av och kontroll å utfodringen och avkastningen av ladugårdsbesättningar, tillhörande föreningsmedlemmar dels ock till understöd åt föreningsmedlemmar med visst begränsat koantal.

Lån ur gödselvårdslånefonden.

För anordnande av ändamålsenliga gödselstäder hava lån ur gödselvårdslånefonden beviljats till 18 hushållningssällskap med tillhopa 245,355 kronor.

Statskonsulenten i fröodling.

Statskonsulenten i fröodling har verkat för den inhemska fröodlingens befordrande samt för vall- och beteskulturens utveckling.

Fröodlingsföreningar.

Statsunderstödda åtgärder för fröodlingens främjande hava vidtagits av ett flertal hushållningssällskap och fröodlingsföreningar.

Sveriges pomologiska förening.

Sveriges pomologiska förening har för sin verksamhet för fruktodlingens befrämjande åtnjutit statsanslag.

Slöjdinstruktör.

För undervisning i husslöjd och inspektion av slöjdskolor m. m. har en slöjdinstruktör varit verksam.

Statsbidrag till husslöjdens befrämjande.

Statsbidrag till husslöjdens befrämjande har utgått till de flesta hushållningssällskapen och vissa landsting.

Statsbidrag till linodlingens befrämjande.

För främjande av den inhemska linodlingen har statsanslag beviljats åt 4 hushållningssällskap.

Sveriges lantbrukskonsulenter i England och Tyskland.

För befrämjande av lantmannaprodukters avsättning i utlandet hava två lantbrukskonsulenter varit anställda, den ene i England med station i London och den andre i Tyskland med station i Berlin.

Statsunderstödda och statsunderhållna institutioner.

Verksamheten vid redskapsprovningsanstalterna, kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, de kemiska stationerna, frökontrollanstalterna och bokföringsbyråerna har under året upprätthållits och understötts med statsmedel.

Statsunderstödda föreningar.

Sveriges utsädesförening, svenska mosskulturföreningen och svenska motokulturföreningen, vilka envar å sitt område utöva en gagnande verksamhet, hava i likhet med föregående år åtnjutit bidrag av statsmedel.

Jordbrukskonsulenter.

Statsbidrag har beviljats till avlönande av hos hushållningssällskapen anställda jordbrukskonsulenter.

Vandringsrättare.

Till avlönande av vandringsrättare har statsanslag beviljats åt 17 hushållningssällskap.

För främjande av upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen av lantmannaprodukter ävensom beträffande jordbrukskasserörelsen har statsbidrag beviljats till 6 hushållningssällskap. Upplysningsverksamhet rörande jordbruksekonomiska frågor.

Statskonsulenten i boskapsskötsel har varit verksam för nötboskapsavelns förkovran. Statskonsulenten i boskapsskötsel.

Under året hava 22 avelscentra för nötboskap, därav 8 för ayrshireras och 14 för fjällras, varit i verksamhet. Avelscentra.

Den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen, vars ändamål är att verka för åstadkommande av goda och för olika trakter inom landet fullt lämpliga nötkreatursstammar, har fortgått. Nötboskapspremiering.

Den gagnande verksamhet, som utövas av avelsföreningarna för ayrshireras, rödbrokig svensk boskap, röd kullig svensk lantras samt svensk låglandsboskap för de olika nötkreatursrasernas förkovran, har understötts med statsmedel. Statsunderstödda avelsföreningar.

Statskonsulenten i mejerihushållning har verkat för mejerihanteringens utveckling. Statskonsulenten i mejerihushållning.

Smörprovningarna i Malmö och Göteborg hava fortgått med anlitande av därtill anvisade medel. Smörprovningar.

Statskonsulenten i svinskötsel har varit verksam för svinavelns höjande. Statskonsulenten i svinskötsel.

Statsanslag har utgått till svinpremiering, till bildande och upprätthållande av svinavelsstationer samt till bildande av svinavelsföreningar. Svinpremiering m. m.

Svenska svinavelsföreningen har i likhet med föregående år åtnjutit statsanslag. Svenska svinavelsföreningen.

Statskonsulenten i får- och getskötsel har verkat för får- och getavelns förkovran. Statskonsulenten i får- och getskötsel.

Statsbidrag har utgått till fårpremiering, till bildande och upprätthållande av fåravelsstationer, gäldande av kostnader för stambokföring av får samt anordnande av utställningar för premiering och försäljning av ull. Fårpremiering m. m.

Sveriges allmänna fjäderfäavelsförening.

Sveriges allmänna fjäderfäavelsförening, som huvudsakligen genom konsulent- och undervisningsverksamhet söker befordra fjäderfäavelns utveckling, har åtnjutit statsbidrag.

Statsbidrag till biskötselns befrämjande.

För biskötselns befrämjande har statsbidrag utgått till 22 hushållningssällskap.

Torvtjänstemännen.

I ändamål att verka för torvtillgångarnas tillgodogörande hava under året varit anställda en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer, tre torvassistenter, av vilka en tagits i anspråk för statsmosseinventeringen, samt tre torvbiträden.

Statskonsulenten för landsbygdens elektrifiering.

En statskonsulent för landsbygdens elektrifiering har varit anställd för att tillhandagå med råd och upplysningar rörande åtgärder för den elektriska kraftens användning därstädes.

Lantbruks- och mejeriinstitut.

För den högre lantbruksundervisningen hava lantbruksinstituten vid Ultuna och Alnarp varit i verksamhet. Den högre mejeriundervisningen har tillgodosetts vid Alnarps mejeriinstitut.

Lantbruksskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

För den lägre lantbruksundervisningen hava verkat, förutom de vid Ultuna och Alnarp förlagda lantbruksskolorna, tio fristående lantbruksskolor, därav sju i södra och mellersta Sverige samt tre i Norrland och Dalarna, ävensom fyrtisex lantmannaskolor och trettifem lanthushållsskolor.

Lanthushållningsskolor.

För utbildande av lärarinnor för undervisning i kvinnliga lantbruksgöromål hava två lanthushållningsskolor varit i verksamhet.

Trädgårdsskolor.

Fyra med statsmedel understödda trädgårdsskolor hava varit i verksamhet, nämligen en för södra Sverige vid Alnarp, två för mellersta Sverige vid Adelsnäs och Experimentalfältet samt en för norra Sverige i Härnösand.

Mejeriskolor och mejeristationer.

Den lägre mejeriundervisningen har ombesörjts vid Åtvidaberg och Alnarp samt av ett flertal mejeristationer.

Torvskolan.

För undervisning i torvtillgångarnas tillgodogörande har torvskolan vid Markaryd varit i verksamhet.

Utbildningskurser för olika ändamål.

För utbildande av kontrollassistenter, ladugårdsförmän, svinskötare, vandringsrättare m. fl. hava särskilda kurser varit anordnade.

Tillsynen över den med statsmedel understödda lägre lantbruksundervisningen har utövats av två inspektörer och en inspektris.

Inspektörer för den ägre lantbruksundervisningen.

I stipendier för studieresor avseeende jordbruket och dess binäringar hava till 25 personer utgått sammanlagt 20,000 kronor.

Resestipendier.

För studerande av trädgårdsskötsel inom främmande länder hava utdelats 4 statsstipendier, vart och ett å 1,200 kronor.

Trädgårdsstipendier.

Kungl. Maj:t har under året fastställt vissa ändringar i gällande stadgar för Kalmar läns södra, Malmöhus och Norrbottens läns hushållningssällskap.

Hushållningssällskapen.

För att bistå vid bekämpandet av tuberkulosen hos nötkreatur har varit anställd en konsulent med huvudsakligt åliggande att tillhandagå den ladugårdsägande allmänheten med råd och upplysningar i berörda hänseende.

Konsulent för bekämpandet av tuberkulosen hos nötkreatur.

Undersökningar med tuberkulin av nötkreatur hava oavbrutet fortgått och hava därvid undersökts omkring 85,000 djur.

Tuberkulinundersökningar.

De för år 1920 under benämning allmänna avdikningsanslaget tillgängliga medel, 800,000 kronor, hava i dess helhet disponerats.

Allmänna avdikningsanslaget.

Av de till understödjande av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, norrländska avdikningsanslaget, vid 1920 års ingång till Kungl. Maj:ts förfogande stående belopp eller omkring 3,360,000 kronor hava statsbidrag beviljats med tillhopa 1,138,860 kronor.

Norrländska avdikningsanslaget

Lantbruksstyrelsen har hos statskontoret gjort framställning om utbetalning av tilläggsbidrag med 98,810 kronor till 73 med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag. För sådana tilläggsbidrag hava under året 200,000 kronor funnits tillgängliga.

Tilläggsbidrag till med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag.

Lantbruksstyrelsen har hos statskontoret gjort framställning om utbetalande av tilläggsbidrag med 180,730 kronor till 197 med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag. För sådana tilläggsbidrag hava under året 1,000,000 kronor funnits tillgängliga.

Tilläggsbidrag till med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag.

Odlingslånefonden.

Odlingslånefondens för år 1920 tillgängliga medel, 1,500,000 kronor, hava i dess helhet disponerats.

Täckdikningslånefonden.

Från täckdikningslånefonden har intet lån utgått.

Allmänna nyodlingsfonden.

Av allmänna nyodlingsfondens tillgängliga lånemedel, 200,000 kronor, har lantbruksstyrelsen för tillgodoseende av 4 företag beviljat 1,625 kronor åt 3 hushållningssällskap.

Norrländska nyodlingsfonden.

Av tillgängliga lånemedel från norrländska nyodlingsfonden, 300,000 kronor, hava 99,809 kronor av lantbruksstyrelsen beviljats till 5 hushållningssällskap för tillgodoseende av 218 företag.

Godkända avdikningsföretag.

Under tiden den 1 januari—den 9 december 1920 hava bland de med statsmedel understödda avdiknings- och vattenavledningsföretag av lantbruksstyrelsen godkänts:

22 företag, för vilka kostnaden beräknats till 96,780 kronor 78 öre, varav 38,540 kronor utgått såsom statsbidrag ur allmänna avdikningsanslaget. Genom omförmälda företag har avdikats en areal av 637.76 hektar;

189 företag, för vilka kostnaden beräknats till 1,209,153 kronor 8 öre, varav 600,350 kronor utgått såsom bidrag av norrländska avdikningsanslaget. Genom företagen har avdikats en areal av 9,591.87 hektar;

5 företag, för vilka kostnaden beräknats till 92,031 kronor 95 öre, varav 45,090 kronor utgått såsom statsbidrag ur allmänna frostminskningsanslaget. Genom företagen har avdikats en areal av 506.41 hektar;

18 företag, för vilka kostnaden beräknats till 236,880 kronor 45 öre, varav 184,060 kronor utgått såsom statslån ur odlingslånefonden. Genom företagen har en areal av 1,385.19 hektar befriats från vatten eller eljest förbättrats;

80 företag, för vilka kostnaden beräknats till 1,393,630 kronor 56 öre, varav utgått dels 895,530 kronor såsom statslån ur odlingslånefonden och dels 371,440 kronor såsom statsbidrag ur allmänna avdikningsanslaget. Genom företagen har en areal av 7,790.30 hektar befriats från vatten eller eljest förbättrats;

4 företag, för vilka kostnaden beräknats till 22,817 kronor 14 öre, vartill utgått dels 9,850 kronor såsom statslån ur odlingslånefonden och dels 11,260 kronor såsom statsbidrag ur norrländska avdikningsanslaget. Genom företagen har en areal av 109.16 hektar befriats från vatten eller eljest förbättrats.

Vid landets viktigaste fiske, sillfisket med snörpvadar, hava till den 4 december 1920 upptagits blott omkring 282,000 hl. sill, utgörande endast omkring hälften av föregående års fångst vid samma tid. Sillfisket med drivgarn på västkusten och i södra Östersjön har givit medelmåttiga fångster eller något däröver. Strömmingsfisket i Östersjön och Bottniska viken har likaledes i regel varit medelmåttigt. Torskfisket har särskilt i Öresund och södra Östersjön samt vid Gottland varit ovanligt rikligt. Laxfisket i Östersjön och älvarna har i allmänhet varit gott, ålfisket däremot ringa. Övriga fisken hava visserligen varit växlande men torde kunna sägas hava lämnat normala fångster. Fiskerinäringen.

Emellertid hava avsättningsmöjligheterna för fisk under året varit mycket små, beroende i främsta rummet på, att rådande valutaförhållanden lagt stora hinder i vägen för en lönande export. Detta gör, att fiskerinäringen befinner sig i ett synnerligen betryckt läge, särskilt där en större befolkning såsom på västkusten är helt beroende av fisket. Där har också det stora fisket med ångtrålfartyg på grund av de svåra avsättningsförhållandena till största delen inställts.

Fiskodlingen i dammar, som bedrivits i normal utsträckning, befinner sig jämväl på grund av de små exportmöjligheterna i ett mycket tryckt läge.

Under juni och juli månader fortsattes med undersökningsfartyget Eystrasalt de förut påbörjade fiskeribiologiska undersökningarna i Östersjön vid Öland och Gottland samt utanför kusten av Blekinge. Resultaten av dessa och föregående års undersökningar i Östersjön äro i det närmaste utarbetade. Undersökningar för ett bättre tillgodogörande av Östersjöfisket.

Under maj månad hava med undersökningsfartyget Eystrasalt verkställts fiskeribiologiska undersökningar i sjöarna Roxen, Boren och Vänern, i sistnämnda sjö huvudsakligen för utrönande av ändamålsenligheten av inrättande av en större sikodlingsanstalt, varom hos Kungl. Maj:t gjorts framställning. Två mera omfattande undersökningar, nämligen om »resultaten av fiskplanteringar i Sverige» och om »kräftpesten i Sverige» hava under året avslutats och publicerats i »Meddelanden från Kungl. Lantbruksstyrelsen». Undersökningar rörande sötvattensfisket.

De hydrografiska och biologiska undersökningarna till havs hava under år 1920 fortsatts i den utsträckning, som varit möjlig med hänsyn till det otillräckliga driftsanslaget till undersökningsfartyget Skagerak, vilket till följd av anslagsbrist varit upplagt under tiden 27 mars—25 oktober. Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen.

Under årets första månader upptogs fartyget av sillrekognosceringar med i flera fall gynnsamt resultat i form av ökade fångster för fiskarna.

De fortlöpande hydrografiska observationerna från undersökningsstationen Bornö samt från vissa fyrskepp hava i till dels ökad utsträckning fortsatts med användande av de av kommissionen utarbetade modernare instrumenten. Under hösten har en omfattande undersökning över Gullmarfjordens hydrografi och plankton utförts av kommissionens tjänstemän.

För övrigt hava de biologiska undersökningarna under året huvudsakligen varit inriktade på studiet av koljans, sillens och ålens förekomst, tillväxt och vandringar.

Resultaten av kommissionens undersökningar hava sammanfattats i ett antal avhandlingar, av vilka några offentliggjorts i facktidskrifter, under det de övriga äro under tryckning i VI häftet av kommissionens skrifter (för närvarande under utgivning).

Den internationella havsforskningens råd höll sitt första sammanträde efter kriget i London under början av mars 1920. Vid detta möte företrädde kommissionen utom av tre sina ledamöter, den ene som mötets president, även av två experter. Vid mötet deltogo för första gången representanter för Frankrike, varjämte senare från Portugal och Polen ingått anmälan om önskan att deltaga i det internationella havsforskningsarbetet. Samtliga i mötet deltagande delegerade, representerande åtta nationer, uttalade sig för önskvärdheten av samarbetets fortsättande för en period av tillsvidare fem år. Beslut fattades därjämte om arbetets upptagande i ökad omfattning för det närmaste arbetsåret, varvid de svenska delegerade bland annat anmodades verka för, att de av kommissionen i höst påbörjade, fortlöpande undersökningarna av de inre rörelserna i havet måtte bliva i utsträckt omfattning fortsatta.

I enlighet med mötets beslut hava under större delen av året genom kommissionens försorg regelbundna ytobservationer över havsvattnets temperatur och salthalt blivit verkställda från svenska handelsångare på Nordsjön och Norra Atlanten och undersökningar i större skala utförts över rödspottans förekomst och storlek i Skagerak och Kattegatt.

Ett samarbete mellan kommissionens hydrografer och det engelska Departement of agriculture and fisheries har under årets lopp påbörjats i syfte att tillämpa svenska instrument och metoder vid de omfattande havshydrografiska undersökningar, vilka utföras genom nämnda departement.

Vid de under 1920 hållna besiktningsmötena för prisbelönande av hästar hava enligt gällande premieringsreglementes allmänna föreskrifter premierats tillhopa 8,545 hästar, i det att utav statsmedel och av de inom underdistrikten tillskjutna medel gemensamt utdelats penningpris för 7,381 hästar, nämligen 461 hingstar, 3,351 betäckta ston och fölston samt 3,569 ungston, varjämte utfärdats intyg om godkännande för 1,164 hingstar. Stuteriöverstyrelsen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1920 blevo, på grund av inom Skaraborgs län rådande epidemi av smittsam kastning hos sto, hästpremieringarna inom sagda läns underdistrikt för året inställda.

Vid 1920 års premieringsförrättningar måste på grund av bristande tillgång på medel 1,291 hästar uteslutas från premiering med penningpris, nämligen 384 hingstar och 907 betäckta ston och fölston.

För statens hingstdepåers räkning hava inköpts dels inom landet 1 fullblodshingst i sjätte året, 3 halvblodshingstar, varav 2 i fjärde och 1 i andra året, samt 21 hingstföl av halvblodsras, och dels från utlandet 6 unghingstar i tredje året, likaledes av halvblodsras.

Kronoparkers tillökning.

För bildande av nya eller utvidgande av förut befintliga kronoparker hava under år 1920 köp avslutats för en köpeskilling av 127,800 kronor. Inköp av ströängar å kronoparker i Norrland och Dalarna har ägt rum för 653 kronor. Vid markutbyte har i vederlag för större uppskattningsvärde å kronans i visst byte ingående fastighet kronan tillgodoförts 1,000 kronor.

Försäljning av mindre kronoegendomar.

Kungl. Maj:t har antagit avgivna köpeanbud å hela eller delar av 15 kronoegendomar med ett sammanlagt taxeringsvärde av 378,400 kronor, och uppgå försäljningsbeloppen härför till 770,348 kronor.

Dessutom hava försålts för tillsammans 86,627 kronor 17 stycken från utarrenderade kronoegendomar och kronoparker avsöndrade lägenheter och för 130 kronor ett område från egendom, avsedd till försäljning.

Odlingslägenheter å kronoparker.

I enlighet med gällande författningar rörande upplåtande av skogstorp och odlingslägenheter å kronoparker och kronoöverloppsmarker i de sex norra länen voro vid 1920 års början sådana lägenheter upplåtna i följande omfattning:

skogstorp upplåtna på 20-årigt arrende	562	stycken
» » » 50- » »		
samt odlingslägenheter	1,265	» .

Under året har upplåtande av dylika ägt rum i ungefär samma omfattning som under därförut gångna år.

Flottleder.

För byggnad och underhåll av flottleder anvisat anslag har till fullo utnyttjats.

Domänstyrelsen.

Kungl. Maj:t har den 22 juni 1920 utfärdat nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket att provisoriskt lända till efterrättelse från 1 januari 1921.

Skogsstaten.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1920 har revirreglering skett rörande Norra och Södra Skånes revir samt Kolleberga skolrevir. Därjämte har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1920 skett viss reglering av Linköpings och Kinda revir.

Skogshögskolan.

Skogshögskolans verksamhet har under året försiggått i överensstämmelse med gällande stadgar och läroplan.

Vid förberedande jägmästarkursen å Garpenberg studerade under vårterminen 35 elever, vilka samtliga utexaminerades med godkända betyg vid vårterminens slut. Till den nya kursen, som tog sin början den 5 juli, antogos 45 elever, av vilka dock 1 icke inställde sig, varförutom 1 under höstterminen skildes från kursen, så att antalet elever under senare delen av höstterminen var 43.

Från högskolans jägmästarkurs utexaminerades vid årets början 31 elever med godkända betyg. Under vår- och sommarterminen kvarstodo 72 elever. Vid höstterminens början anmälde sig 38 nya elever, så att hela elevantalet vid årets slut utgjorde 110.

Från högskolans forstmästarkurs utexaminerades vid årets början 10 lärjungar med godkända betyg. Under vårterminen kvarstodo 12. Till sommarterminen antogos ytterligare 16, vadan hela antalet lärjungar vid årets slut utgjorde 28.

Förutom de ordinarie eleverna samt 2 svenska tillfälliga elever hava under året 5 amerikanska och 4 österrikiska unga skogsmän idkat studier vid högskolan.

Förutom den i högskolans stat upptagna lärarpersonalen hava under året anställts 3 docenter, av vilka en åtnjutit docentstipendium.

Statens skogsförsöksanstalt.

Vid statens skogsförsöksanstalt hava undersökningar fortgått efter för treårsperioden 1917—1920 fastställt arbetsprogram.

Skogsavdelningen har fortsatt sina omfattande försök i yngre och medelålders bestånd med gallringar av olika styrka samt för utrönande av skogsbeståndens produktion. Härvid har särskild uppmärksamhet ägnats produktionen av de å sydvästra Sveriges ljunghedar uppdragna skogsplan-

teringarna. Under året har för nämnda ändamål anlagts och nyuppskattats 44 försöksytor, varjämte 57 äldre gallringsytor reviderats. Vid avdelningens uppskattningar av försöksytor hava uppmätts 255 stående provstammar och sektionerats 4,821 fällda provstammar. Dessutom hava sektionerats 4,562 gallringsstammar.

Avdelningen har vidare bedrivit undersökningar rörande skogarnas naturliga föryngring, framförallt genom ingående revision av det omfattande försöket enligt Wagners kanthuggningsmetod å Alkvettern i Värmland.

Specialundersökningarna rörande de norrländska skogarnas föryngring hava bedrivits enligt fastställd plan och hava omfattat dels undersökning av skogsfröet dels nyanläggning av skogsodlingsförsök och revision av tidigare anlagda sådana. Under året hava 226 nya kottpartier från alla delar av Norrland insamlats och undersökning därav påbörjats. Flertalet av de gamla försöksytorna, nämligen 65 stycken med inalles 553 underavdelningar, hava underkastats en ingående revision, 5 ytor med 15 underavdelningar om 6.63 hektar hjälpplanterats och ytterligare 5 ytor med 13 avdelningar om 7.95 hektar nyanlagts. Gjorda rön över tallfröets grobarhet och över de olika skogsodlingsmetodernas känslighet för uppfrysning hava publicerats.

Naturvetenskapliga avdelningens undersökningar hava särskilt omfattat kväveomsättningen i råhumus och lufttillgång i marken. Vidare hava mulljordarnas utveckling i olika delar av landet varit föremål för studier. Tiden för skogsträdens utveckling med hänsyn till vegetationens början på våren har undersökts genom prov från skilda delar av landet.

En omfattande redogörelse om marken i det nordsvenska barrskogsområdet har under året utgivits.

Vid den skogsentomologiska avdelningen hava under år 1920 utförts kompletterande undersökningar över den större märgborrens biologi, varjämte studierna över lämpligaste tiden att ställa fångstträd för granens och tallens barkborrar fortsatts och försök med barkning av virke påbörjats. Under våren publicerades en undersökning över nunnans uppträdande vid Gualöv, och under hösten har utarbetats en sammanfattning av de hittills vunna resultaten av märgborreundersökningarna, varjämte undersökningar över granspinnarestekeln, barrlössen och boksköldlusen fortsatts.

Av det av riksdagen på extra stat för år 1920 beviljade förslagsanslaget å 20,000 kronor till bestridande av kostnader för vissa av lant- Lantmäteriväsendet.

Vissa lantmätares tjänsteresor.

mätare företagna tjänsteresor har enligt vad till lantmäteristyrelsen inkomna redogörelser utvisa under år 1920 tagits i anspråk ett belopp av 19,463 kronor 28 öre.

Skiften och avvittringar.

I enlighet med den av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstaten för avvittringsverket i Västerbottens och Norrbottens län för år 1920 hava därvid varit anställda för hela året en avvittringslantmätare tillika styresman samt därjämte å skilda tider lantmätare under sammanlagt 9 månader.

Reparation och renovation av kartor å lantmäterikontoren i länen.

Arbetet med reparation och renovation av kartor i lantmäterikontoren i länen, vilket arbete tog sin början i slutet av år 1911, har fortgått även under år 1920.

Kopior av kartor och avskrifter av handlingar till lantmäterikontoret i Karlstad.

Det under år 1918 påbörjade arbetet med anskaffande för lantmäterikontorets i Karlstad räkning av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar, som gått förlorade vid eldsvåda år 1865, har fortgått under år 1920.

Kopior av kartor m. m. angående statens järnvägars jordområden för lantmäterikontoren i länen.

Arbetet med anskaffande för lantmäterikontorens i länen räkning av kopior av kartor m. m. angående statens järnvägars jordområden, vilket arbete tog sin början under år 1917, har fortgått under år 1920.

Nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen.

Arbetet med uppläggande av nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen, vilket arbete påbörjades under år 1912, har fortsatts även under år 1920.

Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.

Jämväl arbetet med inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen har fortgått under år 1920.

Lantmäteriundervisningen.

Sedan lantmäteristyrelsen avgivit förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 16 juli 1920 dels fastställt läroplaner till efterrättelse vid lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande under läsåret 1920—1921, dels ock anvisat och ställt till styrelsens förfogande ej mindre återstående 16,000 kronor av det av riksdagen för ifrågavarande ändamål för år 1920 anvisade reservationsanslag å 39,800 kronor än även efter ingången av år 1921 24,400 kronor av det för sistnämnda år för samma ändamål anvi-

sade reservationsanslaget å 41,500 kronor samt desslikes ett belopp av intill 18,000 kronor, därav intill 13,000 kronor under år 1920, av nionde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. att användas till eldning, städning och rengöring samt belysning av undervisningslokalerna ävensom för anskaffning och underhåll av undervisningsmateriel och övriga inventarier m. m. I enlighet med sålunda meddelade föreskrifter fortgick undervisningen under läsåret 1920.

Fotomekanisk reproduktion av lantmäterikartor.

Sedan riksdagen för bestridande av utgifter vid lantmäteristyrelsens reproduktionsanstalt å extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 6,000 kronor, har Kungl. Maj:t den 31 oktober 1919 ställt anslaget till styrelsens förfogande ävensom bemyndigat styrelsen att under år 1920 för anstalten disponera ej allenast behållningen av anstaltens rörelse vid utgången av år 1919 än även de under år 1920 inflytande inkomster av vid anstalten utfört arbete. Arbetena vid reproduktionsanstalten hava fortgått under år 1920.

Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen.

För anställande under år 1920 av examinerade biträden å lantmäterikontoren i länen har lantmäteristyrelsen haft till förfogande ett sammanlagt belopp av 79,017 kronor 67 öre. Examinerade biträden hava för året i dess helhet eller vissa tider därav förordnats å lantmäterikontoren i rikets samtliga län med undantag av Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Blekinge och Västmanlands län.

För beredande av skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen under år 1920 har lantmäteristyrelsen haft att disponera ett sammanlagt belopp av 64,701 kronor 6 öre.

Jordregistret.

Arbetet med uppläggande av jordregister för rikets landsbygd, som påbörjades å lantmäterikontoren i länen med ingången av år 1909, har under år 1920 fortsatts.

Rikets allmänna kartverk.

Vid rikets allmänna kartverk hava under år 1920 utförts följande arbeten:

A. Byråarbeten.

1. Bearbetning av sista årens trianguleringsresultat, nämligen beräkning av 2. och 3. ordningens ytnät i Kristianstads län, beräkningar till 1919 års trianguleringsarbeten å topografiska bladen Karlskrona, Ottenby, Skinnskatteberg, Sala och Gysinge.
2. Redaktionsarbeten samt areal- och höjdberäkningar.

3. Rit- och gravyrarbeten för kartreproduktion och försök.
4. Förberedelser till fältarbeten.

B. Geodetiska fältarbeten.

1. Trianguleringsarbeten av 1. ordningen:

Stakning av 1. ordningens nät Växjö—Ölandsbasen—Oskarshamn. Nätet omfattar 17 nya punkter. Mätning å 1 punkt inom 1. ordningens nät Karlsborg—Vikbolandet. Mätning å 3 punkter inom 1. ordningens nät Karlsborg—norrut.

2. Trianguleringsarbeten av 2. och 5. ordningen:

I Kristianstads län stakning, bebyggande och mätning av omkring 8 kv.-mil å topografiska bladen Finja, Karlshamn, Ljungby och Huseby. Nätet omfattar 41 punkter, varav 29 nybestämda. För mätningen hava byggts 3 instrumentställningar om 10, 13 och 15 meters höjd.

I Örebro och Östergötlands län stakning, bebyggande och mätning av omkring 45 kv.-mil å de delar av topografiska bladen Örebro och Sävstaholm, som falla inom dessa län, samt å angränsande delar av topografiska bladen Nora, Askersund och Finspång. Nätet omfattar 128 punkter, varav 122 nybestämda. För mätningen hava byggts 6 instrumentställningar, nämligen en om 15, två om 12 och tre om 7 meters höjd.

I Norrbottens län bebyggande och mätning av dels ett detaljnät, omfattande omkring 15 kv.-mil å huvudsakligen topografiska bladet Över-Kalix, dels ett nordsydligt huvudnät, omfattande omkring 40 kv.-mil å topografiska bladen Luleå, Över-Kalix och Korpilombolo. De båda näten omfatta tillsammans 41 punkter, varav 38 nybestämda.

C. Ekonomiska och topografiska fältarbeten.

1. *Stomkartearbeten* i skalan 1 : 20,000 inom Hallands län och i skalan 1 : 50,000 inom Kopparbergs och Uppsala län.

2. *Ekonomisk fältmätning* i skalan 1 : 20,000, omfattande 8,6 kv.-mil inom Hallands län.

3. *Topografisk fältmätning* i skalan 1 : 50,000, även omfattande övningsmätning av generalstabens aspiranter, av 19,80 kv.-mil i Blekinge och Kalmar län (å bladen Karlskrona och Ottenby), av 1,69 kv.-mil i Västmanlands och Södermanlands län (å bladet Västerås) och av 9,35 kv.-mil i Västerbottens län (å bladet Skellefteå), samt i skalan 1 : 20,000 (försöksmätning) av 1,81 kv.-mil i Blekinge län (å bladet Karlskrona).

4. *Höjdmätning* genom linjeavvägning inom Hallands, Blekinge, Kalmar, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Örebro län på en sträcka av 139,9 mil, varvid 463 punkter och 73 vattenytor bestämts.

D. Utgivning.

Utgivna eller färdiga att före årets slut utgivas äro:

av *ekonomiska kartor* i skalan 1 : 20,000 inom Blekinge län bladen Hasslö och Busören, Nättraby, Holmsjö med Törn, Äringsboda och Älmeboda;

av *topografiska kartor* i skalan 1 : 100,000 bladen N. Finnskoga och Älvdalen, i skalan 1 : 200,000 bladet Fredrika;

av *generalstabens översiktskarta* i skalan 1 : 400,000 bladen Malmö och Karlskrona.

Sveriges geologiska undersökning.

Fältarbetena för de geologiska kartbladen hava under år 1920 omfattat dels revisionsarbeten inom olika delar av södra och mellersta Sverige, huvudsakligen för kartbladen i skalan 1 : 50,000 men även för berggrundskartan i skalan 1 : 200,000, dels i nykartering för skalan 1 : 50,000 av ett 196 kvkm. omfattande område i Värmlands län.

Den år 1919 påbörjade praktiskt-geologiska undersökningen av Västerbottens läns kust- och skogsområden har under året fortsatts. Härvid har upprättats jordartskarta i skala 1 : 100,000 över ett 664 kvkm. omfattande område i länets sydöstra del, berg- och jordartskartor i skala 1 : 200,000 över en areal av omkring 600 kvkm. inom nedre delen av Vilhelmina socken samt bergartskartor i sistnämnda skala över delar av Lycksele, Malå, Norsjö, Skellefteå och Jörns socknar. Inom sistnämnda områden har uppdagats ett antal malmanledningar, vilka inmutats för kronans räkning samt under hösten börjat undersökas i detalj. I anslutning till övriga arbeten inom Västerbottens läns kust- och skogsområden hava kalkstenarna och övriga kalkhaltiga jordförbättringsmedel därstädes blivit föremål för specialundersökningar.

De praktiskt-geologiska undersökningarna inom Västerbottens läns fjälltrakter hava under året förnämligast bestått i detaljundersökningar av de för kronans räkning inmutade malmförekomsterna inom övre delen av Vilhelmina socken.

Fältarbetena för den malmgeologiska specialundersökningen över Riddarhyttans gruvfält hava under året i huvudsak slutförts.

I anslutning till revisionsarbetena på norra Gottland hava de in-

dustriellt viktiga bergarterna därstädes blivit föremål för specialundersökning.

Den förrådsstatistiska utredningen beträffande södra Sveriges torvtillgångar har pågått och i det närmaste avslutats inom Värmlands, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län och har påbörjats i Blekinge län. Den kvalitativa rekognosceringen av torvmarker i närheten av kommunikationslederna har slutförts å de topografiska kartbladen Mariestad, Ulricehamn, Göteborg, Uddevalla och Fjällbacka samt dessutom bedrivits å kartbladen Linköping och Strömstad. Bearbetningen av fältmaterialet har till större delen bestått i upprättande av detaljerat kortregister över undersökta torvmarker, utarbetande av torvmarkskartor med beskrivning samt beräkningar rörande torvkvantiteter och torvanalyser.

I samband med Sveriges allmänna lantbrukssällskaps undersökningar har å Valinge egendom i Södermanlands län påbörjats en detaljerad agrogeologisk utredning, av vilken under året slutförts den allmänna geologiska kartläggningen i skalan 1 : 20,000 samt påbörjats detaljundersökning över huvudgårdens åkerjord inklusive dennas vattenhushållning, luckringsgrad, salpeterhalt m. m.

De tidigare påbörjade hydrogeologiska specialundersökningarna inom Alsterns och Ölmans vattenområden i Värmlands län hava under året omfattat fortsatta utredningar över områdets geologiska byggnad samt bestämningar av grundvattenytans nivå och mätningar av vattenavrinningen ifrån olika marktyper. Andra hydrogeologiska utredningar hava utförts inom Säveåns flodområde i Skaraborgs län ävensom rörande erosion och erosionsrisker efter Dalälven.

Under året hava från trycket utkommit 4 avhandlingar, tillhörande Årsböckerna för åren 1919 och 1920, ny omarbetad upplaga av Geologisk beskrivning med kartor över Jämtlands län, varjämte tryckningen av ett omfattande arbete om Sveriges ädlare malmer fortskridit så långt, att detsamma kan beräknas föreligga färdigt i början av instundande år.

Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Väderleksrapporter, innehållande synoptiska väderlekskartor, väderleksbeskrivningar och väderleksutsikter samt i förekommande fall stormvarningar, hava utfärdats morgon och afton på grundval av iakttagelser, vilka, i stor utsträckning per radio, inkommit från Europas flesta stater. Under månaderna maj—oktober har en särskild väderlekstjänst middagstid varit anordnad till jordbrukets fromma, varvid per telefon detaljerade förutsägelser spredos till omkring 4,000 abonnenter, företrädesvis jordbrukare.

Ett stort antal av stormvarningsstationerna och kontrollstationerna

för stormvarningar hava under året inspekterats, varjämte flera nya stormvarningsstationer inrättats vid rikets östra kust samt arbeten pågått för förseende av kontrollstationerna med nya registrerande vindmätare.

De meteorologiska iakttagelserna hava under året fortgått vid 42 stationer av 2:a klassen, vid 326 stationer av 3:e klassen med enbart nederbördsiakttagelser samt 231 med jämväl temperaturiakttagelser; de hydrografiska vid 736 pegelstationer för vattenståndsiakttagelser.

Under året hava genom anstalten utförts 201 vattenmängdsmätningar. Flygelprovningar hava utförts dels vid provningsanstalten vid Norsborg, dels vid tekniska högskolans vattenbyggnadslaboratorium till ett antal av 74, därav 19 rörande anstaltens instrument.

Arbeten med förbättring av pegelstationernas utrustning hava påbörjats, varvid 22 viktigare peglar hava ombyggts eller nyuppförts. Av pegelstationerna hava 233 under året inspekterats.

Insamlande av agrikulturmeteorologiska rapporter över höstsädens utveckling under vegetationstiden har under året organiserats och påbörjats.

Profilavvägningen för vattenfallsförteckningen har fortskridit 1,190 km., därav nyavvägda sträckor Luleälv 50 km., Öreälv 140 km., Gideälv 150 km., samt omavvägda sträckor Torneälv 240 km., Piteälv 70 km., Byskeälv 140 km., Öreälv 140 km., Gideälv 210 km. och Fyrisån 50 km.

Av trycket har utgivits: Hydrografiska Byråns årsbok 1917; Statens meteorologisk-hydrografiska anstalts årsbok, årgång 1, 1919, band I, II, III och V, årgång 2, 1920, band I, h. 1—10, band II, h. 1—7, band III, h. 1—10; Meddelanden från Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt band I, n:r 1: Stärke der Sonnenstrahlung im Mittelschwedischen Ostseegebiet März 1918—Maj 1919 av J. Westman, n:r 2: Isläggning och islossning i Sveriges insjöar av J. V. Eriksson.

Kommittén för den naturvetenskapliga stationen i Vassijaure har med statsunderstöd utgivit årgångarna 1913 och 1919 av Meteorologiska Iakttagelser i Abisko.

Efter en rätt blid vinter och varm vår följde i juni ett plötsligt temperaturfall med frost överallt i landet. Även under sommar- och höstmånaderna var temperaturen i regel normal eller högre. Nederbörden föll ojämnt såväl med hänsyn till året som till landet men översteg genomsnittligt den normala, om också årets sista månader, särskilt oktober, hade mycket liten nederbörd. Under årets första 7 månader rådde ofta stormigt väder, varemot de återstående utmärktes av mindre blåst än vanligt.

Vattentillgången var under januari manad ganska dålig men god eller riklig under månaderna februari—september, därefter flerstädes ringa.

Veterinärväsendet.

Veterinärernas tjänsteverksamhet.

Kungl. Maj:t har utfärdat särskilda kungörelser dels den 22 juni 1920 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten för länsveterinärer upptagna avlöningar samt angående dyrtidstillägg för år 1920 åt vissa distriktsveterinärer (n:r 466 och 533), dels ock den 2 oktober 1920 angående fortsatt provisorisk höjning av de i taxan för distriktsveterinärer den 31 juli 1914 (n:r 180) bestämda arvoden (n:r 652).

Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar.

Kungl. Maj:t har utfärdat särskilda kungörelser den 19 mars 1920 angående tillämpning å sjukdomen smittsam kastning hos häst av vissa föreskrifter i förordningen den 9 december 1898 (n:r 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren (n:r 85); den 16 april 1920 angående förbud mot utförsel av hästar och stråfoder från Skaraborgs län (n:r 139); samt den 25 september 1920 med vissa föreskrifter rörande inskränkningar i tillträde till ladugård, stall eller annat rum, där kreatur eller foder förvaras (n:r 642).

Införsel av djur och varor.

Kungl. Maj:t har dels den 30 januari 1920 utfärdat kungörelse angående särskilda villkor för införsel av begagnad stallinredning och andra stallinventarier från av skabb hos djur, hörande till hästsläktet, smittade länder (n:r 21), dels den 5 mars 1920 bemyndigat medicinalstyrelsen att medgiva dispens i fråga om vissa för införsel meddelade föreskrifter (n:r 79), dels ock utfärdat särskilda kungörelser den 14 maj 1920 angående vissa bestämmelser rörande införsel till riket av idisslande djur och svin samt angående vissa bestämmelser rörande införsel till riket av hundar (n:r 191 och 192); den 4 juni 1920 angående vad iakttagas bör vid införsel sjöledes till riket av levande brevduvor samt om ändrad lydelse av 1 § i kungörelsen den 28 september 1906 (n:r 84 s. 3) angående vad iakttagas bör vid införsel sjöledes till riket av levande höns, gäss, ankor och duvor (n:r 249 och 250); den 7 september 1920 angående vissa bestämmelser rörande införsel till riket från Danmark av färskt kött av nötkreatur eller får (n:r 597); den 2 oktober 1920 angående förbud mot utförsel ur riket av hästar samt angående utsträckt tillämpning av kungörelsen den 17 december 1914 (n:r 435) angående villkoren för införsel av begagnade tomsäckar från vissa av smittsam mul- och klövsjuka smittade länder (n:r 646 och 647); den 11 oktober 1920 angående förbud mot införsel till riket av levande höns, gäss, ankor, kalkoner och duvor från land eller del därav, som förklaras smittat av

smittsam mul- och klövsjuka (n:r 671) samt den 22 oktober 1920 med bestämmelser att iakttagas vid införsel av potatis från land eller del därav, som förklarats smittat av smittsam mul- och klövsjuka m. m. (n:r 688).

Medicinalstyrelsen har den 15 maj 1920 utfärdat kungörelse angående vissa bestämmelser rörande tillstånd för införsel till riket av hundar (n:r 225) samt den 10 juni 1920 kungörelse med fastställelse av formulär för intyg, som avses i sagda kungörelse (n:r 291).

Veterinärhögskolan.

De studerandes antal vid veterinärhögskolan uppgick vid 1920 års början till 118. Under årets lopp hava 15 nyinskrivna tillkommit. Av eleverna hava under året 17 avlagt veterinärexamen och 5 avgått utan examen. Elevantalet utgjorde vid årets slut 111.

13 hovslagarlärlingar hava under året varit intagna vid skolan, varav 4 utexaminerats och 1 avgått utan examen.

Statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Kungl. Maj:t har den 16 januari 1920 utfärdat instruktion för statens veterinärbakteriologiska anstalt (n:r 11).

Undersökningar för juvertuberkulos hava under året verkställts å tillsammans 600 prov. I övrigt äro undersökningar i diagnostiskt syfte gjorda å 1,396 djurdelar eller hela kroppar. För lantbruksstyrelsens behov har tillverkats och levererats 35,000 kcm tuberkulin av bovin typ, varjämte en mindre kvantitet levererats till läkare. Till skydd mot kalvsjukdomar hava framställts coli-, paracoli-, pyogenes- och pasteurellasera; till användning vid rödsjuka hos svin och svinsjuka hava framställts rödsjukeserum och en annan art pasteurellaserum; mot kvarka och anasarka specifika streptokocksera samt mot vissa former av sårinfektion hos häst streptokock- och stafylokocksera. Av dessa anstaltens egna sera hava under året inalles expedierats 728,000 kcm.

För bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur har fortsatts med försöken med vaccinering enligt den vid anstalten utarbetade metoden. Under året har utsänts abortvaccin för 9,540 djur. Under anstaltens ledning hava med statsunderstöd fortsatts de under 1917 började åtgärderna mot smittsam kastning i Norrbottens län. Serologisk undersökning för diagnostiserande av smittsam kastning har verkställts å prov från 737 djur.

Därjämte hava framställts 51 autogena vacciner samt åtskilliga bakteriepreparat för diagnostiserande av infektionssjukdomar.

Enligt kungörelsen den 22 februari 1916 med särskilda föreskrifter

till förekommande av införande i riket av rots hos djur av hästsläktet, hava å anstalten verkställts serologiska undersökningar av 2,321 blodprov från till riket importerade hästar, och har för undersökning av sådana hästar med malleinprov till rikets karantänsanstalter för husdjur expedierats 451 kcm mallein.

Med anledning av att smittsam kastning hos häst uppträtt med farsotartad karaktär inom Skaraborgs län, hava omfattande arbeten igångsatts. Sålunda hava 117 kastade foster samt ett stort antal sperma- och träckprov undersökts. Serologisk undersökning har verkställts å 4,003 insända blodprov. Vaccin mot sjukdomen har framställts och utsänts för 267 djur.

På *handelsdepartementets* föredragning hava från och med den 1 juli 1920 till utgången av samma år följande författningar av Kungl. Maj:t utfärdats:

1920 den 9 juli: kungörelse angående uppgifter för inventering av landets förråd av bränsleved ävensom pappersved, props, splitved och kolved; (463)

» » 16 » kungörelse angående befrielse i vissa fall för finska fartyg att anlita kronolots; (488)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av § 4 i kungörelsen den 27 mars 1885 (nr 18 s. 3) om kontrollanters för undersökning av eldfarliga oljor förordnande och arvode m. m.; (499)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av 12 § i förordningen den 12 juli 1907 (nr 55) angående de slag av papper, bläck, skrivmaskin- och stämpelfärger, som må till vissa offentliga handlingar användas; (500)

» » 24 » kungörelse om undantag från meddelat förbud mot utförsel från riket av vissa slag av virke; (522)

» » 10 aug.: kungörelse angående upphävande av förbud mot utförsel ur riket av vissa hudar m. m.; (580)

» » 31 » kungörelse angående överflyttande på statens provningsanstalt av kontrollstyrelsens befattning med kontrollen å normalpapper, normalbläck m. m.; (613)

» » » » kungörelse angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 november 1875 (nr 98) angående eldfarliga oljors och vissa andra därmed jämförliga vätskors transporterande å järnväg; (832)

1920 den 31 aug.: kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 3 och 10 i förordningen den 19 november 1897 (nr 103) angående explosiva varors transporterande å järnväg; (833)

» » 25 sept.: kungörelse angående upphävande av vissa förbud mot utförsel ur riket av varor; (643)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 11 och 19 i instruktionen för nautisk-meteorologiska byråns kontrollstationer den 27 november 1908 (nr 148); (644)

» » » » kungörelse angående användning av dissousgasbelysning i fartygslanternor; (669)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 3 och 15 i förnyade instruktionen för lotsstyrelsen den 13 december 1907 (nr 132); (678)

» » 2 okt.: kungörelse med föreskrifter rörande import av vissa slag av skrot; (660)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i förordningen den 3 mars 1916 (nr 49) om straff för olovlig varuutförsel m. m.; (687)

» » 11 » kungörelse angående upphävande av förbud mot utförsel av ull; (674)

» » » » förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ samt 5 § 1 mom. i förordningen den 9 maj 1919 (nr 219) angående förbud mot användning av papp och konstläder i skodon; (720)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av 6 § i kungörelsen den 15 december 1911 (nr 135) om föreningsregistrens förande m. m.; (803)

» » » » kungörelse angående ändrad lydelse av 6 § i kungörelsen den 4 november 1887 (nr 79) om handelsregistrens förande m. m.; (802)

» » » » kungörelse med allmänna bestämmelser för reseunderstöd från vissa anslag för främjande av industri och hantverk m. m.; (819)

» » 15 » kungörelse angående upphävande av förbud mot utförsel av jute; (713)

» » 5 nov.: kungörelse angående förbud mot utförsel ur riket av sockrad choklad m. m.; (722)

» » 19 » kungörelse angående upphävande av förbud mot utförsel av vissa slag av trävaror; (755)

1920 den 19 nov.: kungörelse angående dyrtidsförhöjning under år 1921 å taxan för statens provningsanstalt; (776)

» » » » kungörelse angående upphävande av förordningen den 22 juli 1918 (nr 628) med föreskrifter angående fartygs bemanning vid fart i vissa farvatten; (777)

» » 26 » kungörelse angående tiden för ikraftträdandet av vissa bestämmelser i förordningen den 23 december 1915 (nr 514) angående fartygs byggnad och utrustning; (864)

» » 10 dec.: kungörelse angående tiden för ikraftträdandet av vissa bestämmelser i förordningen den 29 mars 1912 (nr 54) angående befäl å svenska handelsfartyg m. m.; (855)

Kommerskollegium.

Den av 1919 års lagtima riksdag beslutade omorganisationen av kommerskollegium har med 1920 års början trätt i verksamhet. Enligt den nya organisationen har kollegii verksamhetsområde erhållit en väsentlig utvidgning, i det kollegium övertagit funktionerna som överstyrelse för navigationsskolorna och som chefsmyndighet för skeppsmätningsväsendet. Vidare hava under kollegium förlagts sprängämnesinspektionen och kontrollanterna av eldfarliga oljor. Slutligen har tillagts kollegium som en ny uppgift att bedriva kommersiell upplysningsverksamhet beträffande in- och utländska förhållanden, särskilt i fråga om de inom kollegii verksamhetsområde fallande näringarna.

Sistnämnda uppgift omhänderhaves av en särskild inom ämbetsverket upprättad upplysningssektion. Till densamma inflytande material — främst bestående av rapporter från beskickningar och konsulat — har efter granskning publicerats eller överlämnats till i saken närmast intresserade sammanslutningar. Sektionen har vidare, sedan nämnda material systematiskt ordnats, sökt att med ledning av detsamma besvara inkommande förfrågningar och tillhandagå med utredningar i ämnen, som ligga inom dess verksamhetsområde. Verksamheten är alltjämt stadd i rask utveckling.

Vid rikets navigationsskolor hava under läsåret 1919—1920 varit inskrivna i navigationsavdelningen 329 elever, av vilka 62 utexaminerats såsom skeppare, 128 såsom styrmän och 90 såsom sjökaptener, samt i maskinistavdelningen 172, av vilka 31 avlagt 3:e maskinistexamen, 62 2:a maskinistexamen och 54 1:a maskinistexamen. Antalet av dem, som, utan att såsom elever hava tillhört skolorna, anmält sig till undergående av examen har utgjort 57, av vilka 4 avlagt sjökaptensexamen, 17 styrmans-

examen, 1 skepparexamen av 1:a klass, 1 1:a maskinistexamen, 3 2:a maskinistexamen och 7 3:e maskinistexamen.

Skeppsmätningsärendena hava under år 1920 ökats betydligt. Sålunda har antalet till kommerskollegium till och med den 8 december 1920 inkomna mätningsbevis utgjort 2,361. Under åren 1918 och 1919 inkommo respektive 1,264 och 1,675 bevis. Under året närmast före kriget, år 1913, utgjorde antalet allenast 891.

Lotsverket.

För Salvorev inom mellersta lotsdistriktet har anskaffats en kombinerad lys- och ljudboj, och för södra lotsdistriktet har en kombinerad lys- och ljudboj anskaffats såsom reservboj.

Å Lillieudden, Yttre Vännskär, Runö och Långskär hava uppförts nya fyrar, försedda med s. k. agabelysning.

Vid Käringöns fyr har fotogenbelysningen utbytts mot s. k. agabelysning.

Vid Skags, Näskubbens och Ölands södra uddes fyrplatser har, för att bereda personalen förbättrade bostadsförhållanden, å vardera platsen uppförts ett nytt boningshus, varjämte vid Smygehuks fyrplats uppförandet av ett nytt boningshus påbörjats.

Vid Kalix lotsplats har uppförts ett nytt uppassningshus jämte uthus m. m.

Vid Öregrunds lotsplats har uppförts ett förrådshus och en brygga.

Å Dämman, Sälhällan och Lakaskär hava uppsatts nya kummel av betong.

Nautisk-meteorologiska byrån.

Nautisk-meteorologiska byråns verksamhet har under år 1920 fortgått efter i huvudsak samma plan som förut.

Kristidens verkningar hava fortfarande gjort sig gällande med höga priser å arbete, förnödenheter och instrument, varför åtskilliga inknappningar varit nödvändiga. Reparationer och underhållsarbeten å byråns vattenhöjdregistreringshus och instrumentuppställningar hava dock under året måst utföras i tämligen stor utsträckning.

Någon förändring med hänsyn till antalet eller förläggningen av byråns observationsstationer av olika slag har icke förekommit.

De jordmagnetiska rekognosceringarna hava omfattat Mälaren och kustfarvattnet från Stockholms norra skärgård till trakten av Ulfö och i allmänhet fortgått under gynnsamma förhållanden. Någon specialundersökning av störingsområden, vilka längs norrlandskusten icke äro särdeles utpräglade, har icke utförts, utan avsetts att i mån av behov verkställas

under kommande år. För rekognosceringarna anvisade medel hava såsom förut visat sig otillräckliga.

Utlåtanden och utredningar för myndigheter och enskilda hava lämnats i tämligen stor utsträckning, i ett flertal fall berörande frågor om tillämpningen av föreskrifterna i förordningen om fartygs byggnad och utrustning. Anbefalld utredning rörande förarbeten för internationella överenskommelser om ömsesidigt erkännande av utfärdade certifikat har under året påbörjats, men torde lämpligen resultaten av i England och Norge pågående arbeten med respektive författningars omredigering böra avvaktas före yttrandes avgivande.

Kontrollstationernas arbete har fortfarande visat stark ökning, såsom framgår av följande översikt.

	Stockholm			Göteborg			Malmö		
	1918	1919	1920	1918	1919	1920	1918	1919	1920
Undersökta lanternor	425	486	1,343	1,069	1,019	1,260	823	879	1,303
Undersökta kompasser	266	1,102	2,553	84	164	404	1	36	335

Härvid är att märka, att 1920 års statistik omfattar endast tiden t. o. m. november månads utgång. Vid byråns samtliga fem kontrollstationer hava under nämnda tid av året undersökts 4,290 lanternor och 3,318 kompasser mot respektive 2,844 och 1,302 under föregående kalenderår.

Rörande byråns administrativa ställning må erinras därom, att byrån sedan den 1 juli 1920 förlagts från sjöförsvars- till handelsdepartementet. Till årets slut hava dock byråns i stat anvisade anslag utanordnats av marinförvaltningen. I samband med den förändrade departementala förläggningen har av Kungl. Maj:t vissa ändringar i instruktionen för byrån fastställts.

Under år 1920 hava av Kungl. Maj:t utfärdats ny taxa för undersökning av lanternor samt förordning om användande av dissousgasbelysning i lanternor.

Den sedan flera år svävande frågan om byråns omorganisation har bragts närmare sin lösning genom avgivande av yttrande i frågan av sakkunnige för utredning och förslag i fråga om förläggning till Göteborg av en avdelning av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt samt yttrande av löneregleringskommittén. Ett gemensamt yttrande av styrelsen för nämnda anstalt och chefen för sjökarteverket, närmast avseende av

organisationsförslaget betingade förändringar i respektive stater, har även avgivits.

Den rådande ovissheten om de blivande formerna för uppehållandet av byråns olika verksamhetsgrenar har givetvis inverkat menligt med hänsyn till planläggandet av byråns arbete, enär det ansetts olämpligt att föregripa ett blivande beslut i frågan genom införande av nya observationsmetoder och instrument, påbörjandet av nya publikationsserier m. m.

Till tryckning har avlämnats en serie jordmagnetiska iakttagelser i Stockholms skärgård. Texten till redan färdigtryckta årgångar av vattenståndssiffror från byråns registreringsstationer är under utarbetande.

Patent- och registreringsverket.

Till patent- och registreringsverket hava under år 1920 intill början av december månad inkommit 5,608 ansökningar om patent, 1,882 ansökningar om registrering av varumärken samt 50 ansökningar om registrering av mönster och modeller.

Under nämnda del av året har patent- och registreringsverket beviljat 1,743 patent samt registrerat 1,421 varumärken och 44 mönster och modeller.

Under samma tid hava till ämbetsverket inkommit 8,073 anmälningar till aktiebolagsregistret, därav 1,010 avsett registrering av nya bolag, och hava registrerats 1,133 aktiebolag och banker, vilkas sammanlagda aktiekapital utgjorde kronor 253,701,165, varav kronor 224,494,169: 51 eller 88,52 % av det tecknade aktiekapitalet vid registreringen anmäldes vara inbetalt.

Ovanstående tecknade belopp fördelar sig på vissa grupper av bolag och banker, nämligen:

bankaktiebolag	med	ett	sammanlagt	belopp	av	kronor	5,000,000
industri- och lantbruksaktiebolag	»	»	»	»	»	»	82,269,815
handelsaktiebolag	»	»	»	»	»	»	80,588,450
trafikaktiebolag	»	»	»	»	»	»	16,227,250
bolag för diverse ändamål	»	»	»	»	»	»	69,615,650

Försäkringsinspektionen.

Inom försäkringsinspektionen hava under år 1920 endast handlagts löpande ärenden av vanlig beskaffenhet.

Statens provningsanstalt.

Statens provningsanstalts nybyggnader, vilkas uppförande beslöts av 1916 års riksdag, hava under år 1920 fullbordats vid Drottning Kristinas väg, Norra Djurgården, Stockholm.

Byggnadsarbetet har stått under byggnadsstyrelsens ledning; byggnadskostnaderna hava uppgått till c:a 1,735,000 kronor och kostnaderna för utrustning till c:a 230,000 kronor.

Anstaltens verksamhet började den 1 januari 1920 med organisation i enlighet med beslut av 1919 års lagtima riksdag och Kungl. Maj:ts instruktion av den 12 november 1919. Anstaltens olika avdelningar hava successivt, allt efter byggnadernas färdigblivande, inflyttat i de nya lokalerna och voro samtliga i full drift vid utgången av oktober 1920.

Arbetsmängden och därav härflytande inkomster hava under året något överstigit vad som beräknats. Antalet provningsuppdrag har under året uppgått till c:a 2,800 st., omfattande c:a 6,300 föremål.

Kommittéer och dylika beredningar.

Justitiedepartementet.*

Revision av strafflagstiftningen.

Professorn vid universitetet i Lund Johan C. W. Thyrén, åt vilken Kungl. Maj:t den 19 februari 1909 uppdragit att verkställa utredning rörande de ändringar i gällande lagstiftning angående bötes- och bötesförvandlingsstraffen, vilka kunde befinnas lämpliga, samt på grundvalen av denna utredning framlägga utkast till sådana ändringsförslag, har under år 1920 av trycket utgivit »Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen III. Förmögenhetsbrotten. Första delen». Under utarbetande är »Förmögenhetsbrotten. Andra delen» (bedrägeribrott m. m.); och torde denna del kunna tryckas under innevarande års början.

Statsverkets kostnader för utredningen belöpa sig intill 1920 års slut till 84,381 kronor 59 öre.

Sakkunniga för utredning av frågan om förundersökning i brottmål.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 9 oktober 1914 chefen för justitiedepartementet att tillkalla en och, därest så sedermera skulle befinnas önsk-

---

* Arbetsredogörelser för år 1920 angående lagberedningen och den förberedande utredningen angående en rättegångsreform äro, för att bringas till riksdagens kännedom, bilagda det till årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden.

ligt, ytterligare en sakkunnig person för att inom justitiedepartementet biträda vid utredningen av frågan om ny lagstiftning angående förundersökning och häktning i brottmål ävensom vid uppgörande av de lagförslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda.

På grund av nämnda bemyndigande tillkallades den 19 november 1914 advokaten Eliel Löfgren och den 5 september 1916 revisionssekreteraren Algot Bagge att biträda vid ifrågavarande utredning.

Sedan Löfgren utnämnts till statsråd och chef för justitiedepartementet, har advokaten friherre Georg Stjernstedt den 26 oktober 1917 tillkallats att jämte Bagge biträda vid nämnda utredning.

I anledning därav, att Bagge under år 1917 och första hälften av år 1918 varit sysselsatt såsom biträde inom justitiedepartementet med annat brådskande lagstiftningsarbete, har arbetet på nu ifrågavarande lagstiftningsärende först under senare hälften av år 1918 kunnat på fullt allvar upptagas.

Under år 1919 hava de sakkunniga utarbetat utkast till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m. jämte utkast till andra därmed sammanhängande författningar. Över dessa utkast hava den 27 juni 1919 utlåtanden infordrats från vederbörande myndigheter. Sedan dessa utlåtanden inkommit under oktober och november månader, hava i anledning av desamma utkasten ytterligare genomarbetats.

Den 27 februari 1920 beslöt Kungl. Maj:t att för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler lagrådets yttrande över de sålunda utarbetade förslagen skulle inhämtas.

Den 8 oktober 1920 avgav lagrådet yttrande över förslagen.

Kostnaderna för de sakkunniga hava till 1920 års slut uppgått till 11,948 kronor 38 öre.

Sakkunnig för fortsatt behandling av frågan om lagstiftning rörande stiftelser.

Jämlikt nådigt bemyndigande förordnade chefen för justitiedepartementet den 4 februari 1915 hovrättsrådet i Svea hovrätt Gustav Olin att inom departementet biträda vid fortsatt behandling av frågan om lagstiftning rörande stiftelser. Till fullgörande av uppdraget har Olin efter förnyad utredning av nämnda lagstiftningsfråga omarbetat det den 21 december 1903 av därtill utsedda kommitterade avgivna förslag till lag om offentligen erkända stiftelser. Emellertid har arbetet, som på grund därav att Olin varit sysselsatt såsom ledamot och sekreterare i strafflagskommissionen redan förut upprepade gånger under längre tid varit avbrutet, av samma anledning sedan år 1917 fullständigt vilat och torde till följd av

den omläggning av strafflagskommissionens verksamhet, som skett genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 april 1919, icke komma att återupptagas, förr än kommissionen utarbetat och till Kungl. Maj:t ingivit lagförslag med motiv rörande de ämnen, som falla inom straffrättens allmänna del.

Kostnaderna för utredningen hade till 1917 års slut uppgått till 7,867 kronor 14 öre. Därefter har statsverket icke haft några utgifter i ärendet.

Strafflagskommissionen.

Genom beslut den 10 mars 1916 uppdrog Kungl. Maj:t åt en strafflagskommission att med föranledande av ett av professorn vid universitetet i Lund Johan C. W. Thyrén utarbetat förberedande utkast till strafflag, allmänna delen, ävensom övriga av Thyrén verkställda förarbeten till en ny strafflagstiftning avgiva yttrande rörande huvudgrunderna för en sådan lagstiftning.

Kommissionen utgjordes vid 1920 års början av presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge Berndt Hasselrot, ordförande, samt följande ledamöter: ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Sven Bengtsson i Norup, häradshövdingen i Askims, Hisings och Sävedals domsaga Ivar Peterson Ernberg, professorn vid universitet i Lund Ernst Anton Kallenberg, ledamoten av riksdagens andra kammare, glassliparen Axel Albert Lindqvist i Kosta, advokaten vice häradshövdingen Otto Salomon Mannheimer, hovrättsrådet i Svea hovrätt Gustav Olin, tillika kommissionens sekreterare, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren David Hjalmar Pettersson i Bjälbo, läkaren vid centralfängelset i Malmö, medicine licentiaten Carl Thure Henrik Petrén, vice häradshövdingen Axel Westman, häradshövdingen i Hallands läns södra domsaga Assar Emanuel Åkerman samt vid behandling av frågor, hörande till strafflagstiftningens allmänna del, överdirektören och chefen för fångvårdsstyrelsen Viktor Almquist.

Kommissionens uppdrag och planen för dess verksamhet hava sedan år 1916 i vissa avseenden förändrats. Genom beslut den 8 april 1919 har nämligen Kungl. Maj:t förklarat, att det genom ovannämnda beslut den 10 mars 1916 åt kommissionen givna uppdrag skall anses gälla avgivande av förslag till lagtext jämte motiv rörande de ämnen, som falla inom allmänna delen av strafflagen, att förslag till lagtext jämte motiv skall, i den mån kommissionen fattat beslut om grunderna för den nya lagstiftningen, inom kommissionen utarbetas av ett särskilt arbetsutskott, vars förslag i berörda avseende skall i den ordning kommissionens ordförande äger bestämma underställas kommissionens prövning och godkän-

nande, att sagda arbetsutskott skall bestå av Hasselrot, som skall vara ordförande i utskottet, Olin, Thyrén, Kallenberg och Åkerman samt att arbetsutskottet skall äga anmoda Almquist att i den utsträckning utskottet finner lämpligt deltaga i dess arbete. Sedermera har Kungl. Maj:t förordnat Thyrén att vara ledamot jämväl av strafflagskommissionen.

Numera revisionssekreteraren Gustaf Masreliez har den 23 maj 1919 förordnats att från och med den 1 augusti 1919 tills vidare vara biträdande sekreterare i kommissionen och dess särskilda arbetsutskott.

Sedan kommissionen under tiden före arbetsutskottets tillsättande genomgått och granskat de delar av ovan omförmälda av Thyrén utarbetade förberedande utkast, som ansetts lämpligen kunna göras till föremål för behandling av kommissionen i dess helhet, har arbetsutskottet under senare delen av år 1919 till förnyad behandling upptagit frågorna om straffens arter och om skyddsåtgärder, varefter på grundval av utskottets beslut förslag till lagtext rörande nämnda ämnen utarbetats. Berörda förslag har därefter underställts kommissionens prövning och av kommissionen godkänts. Under år 1920 har utskottet genomgått och granskat samtliga återstående kapitel i förenämnda utkast, och har därefter på grundval av utskottets beslut lagtext till vissa av sistnämnda kapitel utarbetats.

Arbetsutskottet har under år 1920 jämväl behandlat åtskilliga av Kungl. Maj:t eller chefen för justitiedepartementet till utskottet remitterade ärenden.

Utgifterna för kommissionen hava intill 1920 års slut uppgått till 103,384 kronor 14 öre.

Sakkunniga för fortsatt behandling av frågan om särskild instansordning för mål angående avlöningsförmåner och pension m. m.

Jämlikt den 19 april 1916 meddelat nådigt bemyndigande tillkallade chefen för justitiedepartementet den 5 maj 1916 hovrättsrådet i hovrätten över Skåne och Blekinge Axel Uno Strandberg och dåvarande advokatfiskalen Per Georg Widén att såsom sakkunniga biträda inom justitiedepartementet vid fortsatt behandling av frågan om särskild instansordning för mål angående avlöningsförmåner och pension m. m.

Sedan under år 1920 i arbetet gjorts ett uppehåll, varunder Strandberg förvaltat sitt hovrättsrådsämbete, har dels den 23 april 1920 assessorn, numera hovrättsrådet i Svea hovrätt Erik Geijer förordnats att f. o. m. den 1 maj 1920 inom departementet biträda vid frågans fortsatta behandling och dels den 30 april 1920 Widén på egen begäran entledigats från det honom meddelade uppdraget. Arbetet har sedermera bedrivits av

Strandberg och Geijer, och torde förslag i ämnet kunna förväntas under år 1921.

Intill 1920 års slut hava till de sakkunniga utbetalts 39,240 kronor 92 öre.

Sakkunniga för undersökning rörande verkningarna av gällande lagstiftning till förekommande av vanhävd av viss jord i Norrland och Dalarne.

Jämlikt nådigt bemyndigande tillkallade chefen för justitidepartementet den 13 oktober 1916 häradshövdingen i Norra Hälsinglands domsaga Nils Wihlborg och sedermera även förste lantmätaren Olof Nilsson att biträda inom nämnda departement med verkställande av en allsidig undersökning rörande verkningarna av gällande lagstiftning till förekommande av vanhävd av viss jord i Norrland och Dalarne samt utarbetande av därav föranledda förslag.

Arbetet med berörda undersökning har fortskridit så långt, att tryckning av betänkandet torde kunna ske i början av år 1921.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete har intill 1920 års slut uppgått till 43,835 kronor 73 öre.

Kommittén för revision av gällande bestämmelser om stadsplan och tomtindelning.

Kungl. Maj:t har den 15 december 1916 uppdragit åt en kommitté att verkställa revision av gällande bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning. Till ordförande i denna kommitté har Kungl. Maj:t förordnat presidenten i kammarrätten Gustaf Albert Petersson samt till ledamöter byggnadsrådet Isak Gustaf Clason, f. d. rådmannen Peter Adolf Dahl, rådmannen i Malmö, numera statsrådet Knut Dahlberg, ledamoten av riksdagens första kammare, grosshandlaren Herman Fredrik Lamm och förste stadsingenjören i Göteborg Albert Lilienberg ävensom filosofie doktorn Yngve Larsson, vilken emellertid den 16 augusti 1918 på ansökan entledigades från uppdraget.

Under år 1920 hava ordföranden och Dahlberg, vilka utgjort kommitténs beredningsutskott, varit sysselsatta med arbete för kommittén — inräknat tiderna för nedan angivna plenisammanträden och sammanträden med delegerade av lantmäterikommissionen — ordföranden under tiden 15 januari—15 april, 1 augusti—31 oktober och den 15 december, samt Dahlberg under tiden 19 januari—2 februari och 20 september—10 oktober.

Kommittén har hållit plenisammanträden den 21 och 23 januari, den 2 februari, den 20 september—1 oktober samt den 15 december.

I anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 26 september 1919 att upp-

draga åt 1917 års lantmäterikommission att verkställa ytterligare utredning av frågan om städernas mätningsväsen, därvid jämväl kommitténs mening borde inhämtas, hava delegerade av kommittén, nämligen ordföranden, Clason, Dahlberg och Lilienberg den 19, 20, 22 och 23 januari sammanträtt med delegerade av lantmäterikommissionen.

Under sammanlagt 5 månader 15 dagar av året har hovrättsrådet i Svea hovrätt S. Dahlqvist, vilken enligt nådigt beslut den 19 juli 1918 förordnats att biträda kommittén vid utredning av vissa till dess arbete hörande frågor, varit sysselsatt med arbete åt kommittén.

De författningsförslag, som vid 1920 års början förelågo inom kommittén, hava under året undergått revision i vissa delar, varjämte fullständig motivering till desamma utarbetats.

Efter avslutandet av ovannämnda överläggningar mellan delegerade från kommittén och delegerade från lantmäterikommissionen avgav kommittén den 2 februari 1920 till lantmäterikommissionen yttrande i det ämne, överläggningarna avsett.

Den 27 september 1920 har kommittén, i anledning av nådig remiss, avgivit underdånigt utlåtande över ett inom justitiedepartementet uppgjort förslag till kungörelse med vissa föreskrifter om mätningsväsendet inom rikets städer.

Den 15 december var kommitténs arbete slutfört och avgav kommittén sitt betänkande med förslag till *stadsplanelag* och författningar, som därmed hava samband.

Kostnaderna för kommitténs arbete hava uppgått till omkring 41,500 kronor.

Sakkunniga beträffande frågan om utträde ur statskyrkan m. m.

Jämlikt bemyndigande den 21 maj 1918 förordnade chefen för justitiedepartementet ledamoten av riksdagens andra kammare, professorn Knut Kjellberg, ledamoten av riksdagens första kammare, predikanten Vilhelm Gullberg, ledamoten av riksdagens andra kammare, komministern Harald Hallén, ledamoten av riksdagens första kammare, läroverksadjunkten Olof Olsson samt konstituerade revisionssekreteraren A. E. Rodhe att såsom sakkunniga biträda inom departementet vid utredning av frågan om rätt till utträde ur statskyrkan m. m.

I de sakkunniges sammansättning har under år 1919 den ändring ägt rum, att Rodhe den 9 maj 1919 på därom framställd begäran entledigats från ifrågavarande sakkunniguppdrag samt hovrättsrådet i Svea hovrätt V. E. O. Petrén samma dag utsetts att i stället såsom sakkunnig biträda vid nämnda utredningsarbete.

I de sakkunnigas sammansättning har under år 1920 den ändring ägt rum att Olsson och Gullberg på därom framställd begäran entledigats från ifrågavarande sakkunniguppdrag, den förre den 30 april 1920 och den senare den 12 november 1920, samt att i deras ställe resp. dagar utsetts filosofie doktorn Erik Hedén och filosofie doktorn J. Julén att såsom sakkunniga biträda vid nämnda utredningsarbete.

De sakkunniga sammanträdde under februari månad för granskning av uppgjort förslag till lag angående jordfästning. Under mars och april månader utarbetade ett arbetsutskott, bestående av ordföranden och Petrén, promemorior med preliminära utkast till bestämmelser i samtliga övriga ämnen, som de sakkunnigas uppdrag avser. Därefter sammanträdde de sakkunniga in pleno under första hälften av juni månad, därvid motivering till lagen angående jordfästning genomgicks och justerades, och beslöts att, sedan jämväl historik och redogörelse för utländsk lagstiftning i ämnet utarbetats, i vilket hänseende preliminära utkast förelågo, särskilt betänkande i denna del skulle avgivas.

Under senare hälften av oktober och första hälften av november månad hade de sakkunniga likaledes hållit plenisammanträden, därvid av Petrén uppgjorda lagutkast behandlats. Preliminärt hava justerats förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 4 och 28 regeringsformen och förslag till lag om edgångs utbytande mot edlig försäkran eller löfte i vissa fall, varjämte påbörjats behandling av förslag till lag angående rätt till utträde ur statskyrkan m. m., avseende att ersätta den nu gällande s. k. dissenterförordningen.

De sakkunniga hade avsett att under december månad fortsätta plenisammanträdena för sistnämnda lagförslags vidare behandling, men måst avstå därifrån dels på grund av en ledamots insjuknande dels ock till följd därav, att Petrén under denna tid tagits i anspråk för mera brådskande uppdrag inom justitie-, finans- och jordbruksdepartementen. De sakkunnigas sammanträden under december månad hava därför måst inställas.

De sakkunniga hava hållit samtliga sammanträden i Stockholm. De kostnader, som de sakkunnigas arbete intill 1920 års slut medfört för statsverket, torde, approximativt beräknat, uppgå till ungefär 14,500 kronor.

Tvångsuppfostringssakkunniga.

Den 28 juni 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga personer för att inom nämnda departement biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande beredande av ökad möjlighet att å uppfostringsanstalt mottaga till tvångsuppfostran dömda minderåriga manliga förbrytare.

Den 1 därpå följande juli förordnade departementschefen landshövdingen Axel Ekman, direktören vid statens uppfostringsanstalt å Bona Knut Blomquist, ledamoten av riksdagens första kammare, överinspektören Daniel Alfred Petrén, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Johan Jönsson i Revinge och fältläkaren Conrad Vahlquist att i nämnda hänseende biträda i departementet, därvid Ekman såsom ordförande skulle leda de sakkunnigas arbete samt Blomquist tjänstgöra såsom sekreterare.

I skrivelse den 16 augusti samma år anmodade departementschefen de sakkunniga att vid utredningsarbetet jämväl taga hänsyn till det behov av anstaltsvård, som kunde väntas uppkomma, därest Kungl. Maj:t förordnade att bestämmelserna i 5 kap. 3 § strafflagen, såsom detta lagrum lyder enligt lag den 7 maj 1917, skulle träda i kraft. De sakkunniga hade ock att taga under övervägande frågan, huruvida eventuella nya anstalter borde ställas under särskilda styrelser samt i vad mån anstaltsvården borde på skilda sätt anordnas med hänsyn till elevernas olika ålder och anlag.

Sedan de sakkunniga under loppet av år 1919 avgivit fyra betänkanden anmälde de i slutet av oktober samma år till chefen för justitiedepartementet, att det av verkställda undersökningar blivit tydligt, att ungdomsbrottsligheten, som under kristiden ökats, så att extraordinära åtgärder för anskaffande av anstaltsutrymme måst omedelbart vidtagas, dåmera vore i avtagande. Med departementschefens tillstånd ajournerade de sakkunniga tillsvidare sina förhandlingar för att bliva i tillfälle att under någon tid iakttaga utvecklingen på det ifrågavarande området och kunna, sedan förhållandena stadgat sig, efter dessa avpassa de åtgärder, till vilka de sakkunniga i enlighet med det åt dem givna uppdrag ytterligare hade att avgiva förslag.

När de sakkunniga efter sammanträden den 14 maj och den 3 juni 1920 sistnämnda dag avgåvo betänkande V med planer och ritningar till utbyggande vid behov av statens uppfostringsanstalt å Venngarn, vilka planer utarbetats vid sakkunnigas sammanträden under sommaren år 1919, uttalade de sakkunniga, att de förhållanden, som under loppet av år 1919 föranlett de sakkunniga att förorda uppskov med åtgärderna för anskaffande av ytterligare anstaltsplatser, fortfarande vore för handen. Innan förhållandena på nu ifrågavarande område stadgat sig och säkra erfarenheter vunnits om verkningarna av de övriga åtgärder från samhällets sida för ungdomsbrottslighetens bekämpande, som nyligen vidtagits eller voro planerade, vore den av de sakkunniga tidigare förordade iakttagande och avvaktande hållningen inför nu berörda företeelser fortfarande påkallad

med hänsyn till under kristiden gjorda erfarenheter om möjligheterna av hastiga och stora fluktuationer i elevantalet.

Under den 16—17 december 1920 hava emellertid de sakkunniga efter samråd med chefen för justitiedepartementet ånyo sammanträtt för överläggning om riktlinjerna för sitt slutbetänkande, vilket de beräknat avlämna under början av innevarande år.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbeten, inberäknat kostnader för byggnadsritningar m. m., hava under år 1920 uppgått till 51,536 kronor 49 öre.

Försäkringslagstiftningskommittén.

För fortsättande av det gemensamma skandinaviska lagstiftningsarbetet på obligationsrättens område har den 8 november 1918 tillsatts en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lagbestämmelser angående försäkringsavtal. Till ordförande i nämnda kommitté hade Kungl. Maj:t förordnat justitierådet, juris doktorn Tore Almén samt till ledamöter i kommittén numera hovrättsrådet Rudolf Eklund, förre verkställande direktören i försäkringsaktiebolaget Skandia, vice häradshövdingen, juris och filosofie kandidaten K. G. Herlitz och verkställande direktören i Allmänna livförsäkringsaktiebolaget, förre professorn, filosofie doktorn L. E. Phragmén.

Efter det Almén den 14 mars 1919 avlidit, har till ordförande i hans ställe den 16 maj 1919 förordnats f. d. justitierådet tillförordnade presidenten i Svea hovrätt friherre E. Marks von Würtemberg.

Till sekreterare har kommittén antagit ombudsmannen hos livförsäkringsaktiebolaget Thule, juris kandidaten Gunnar Palme.

Kommittén, som börjat sitt arbete den 1 januari 1919, har erhållit bemyndigande att med danska, norska och finländska kommittéer, som för motsvarande ändamål blivit tillsatta, sammanträda till gemensamma överläggningar i syfte att åstadkomma största möjliga överensstämmelse mellan kommittéernas blivande förslag. Sedan under år 1919 förberedande förhandlingar ägt rum vid gemensamma sammanträden med de tre andra kommittéerna, tillsattes ett arbetsutskott, bestående av två ledamöter från varje land. Detta arbetsutskott har år 1920 sammanträtt i Stockholm under januari och februari, i Hälsingfors under maj och juni samt i Gjeilo, Norge, under september. Från den 10 november till den 10 december 1920 har ett mindre redaktionsutskott, bestående av en ledamot från varje land, sammanträtt i Köpenhamn.

Kostnaden för kommittén har intill 1920 års slut utgjort 104,685 kronor 60 öre.

Sakkunniga för utarbetande av förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 22 november 1918 förordnade chefen för justitiedepartementet samma dag överdirektören och chefen för fångvårdsstyrelsen Viktor Almquist, dåvarande hovrättsrådet i Svea hovrätt, numera häradshövdingen i Gärds och Albo härads domsaga Holdo Edling, ledamoten av riksdagens andra kammare, järnarbetaren Bernhard Eriksson i Grängesberg, överläkaren vid Långbro sjukhus, medicine doktorn Olof Kinberg och direktören vid åkerbrukskolonien Hall, filosofie doktorn David Lund att i egenskap av sakkunniga biträda inom justitiedepartementet vid utarbetande av förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten. Åt Almquist uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Den 29 april 1919 blev Eriksson på begäran entledigad från uppdraget, och förordnade chefen för justitiedepartementet samma dag dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare, glassliparen Axel Albert Lindqvist i Kosta att i Erikssons ställe såsom sakkunnig biträda vid utarbetandet av nämnda förslag.

Till sekreterare hos de sakkunniga har utsetts e. o. notarien i Svea hovrätt Olof Barklind.

De sakkunniga hava under år 1920 hållit sammanträden under tiden 13 januari—19 juni. Den 27 maj sammanträdde de sakkunniga till gemensam överläggning med fattigvårdslagstiftningskommittén rörande vissa inom området för nämnda kommittés uppdrag fallande frågor av intresse för de sakkunnigas arbete. Vid de sakkunnigas sammanträde den 4 juni har slottspastorn August Wirén på anmodan meddelat upplysningar angående föreningen Skyddsvärnets verksamhet beträffande förundersökning och övervakning enligt lagen om villkorlig straffdom. Diakonissanstaltens i Stockholm skyddshem å Viebäck och statens uppfostringsanstalt å Venngarn hava i studiesyfte besökts.

De sakkunniga hava utarbetat ett förberedande utkast till lagbestämmelser angående särskild behandling av unga förbrytare.

Under senare hälften av år 1920 har Edling, i den mån han ej varit hindrad av med hans häradshövdingämbete förenade göromål, jämte sekreteraren varit sysselsatt med utarbetande av utkast till motiv till nämnda lagförslag. I detta arbete hava under viss tid deltagit jämväl ordföranden och Lindqvist. Ett förberedande utkast till allmän motivering samt till vissa delar av den speciella motiveringen torde jämte ovan omförmälda utkast till lagbestämmelser kunna under början av år 1921 uppsättas i tryck för att därefter underkastas granskning av samtliga de

sakkunniga. På uppdrag av de sakkunniga har Lund utarbetat en redogörelse för ungdomsbrottslighetens orsaker, avsedd att såsom bilaga bifogas de sakkunnigas betänkande. Sekreteraren har därjämte varit sysselsatt med statistiska utredningar och med utarbetande av en redogörelse för främmande lagar och lagförslag angående ungdomsbrottslighetens bekämpande.

De sakkunnigas betänkande torde komma att föreligga färdigt under loppet av år 1921.

Utgifterna för de sakkunniga hava intill 1920 års slut uppgått till 31,993 kronor 70 öre.

Sjölagstiftningskommittén.

Sedan Kungl. Maj:t på initiativ av den norska regeringen den 28 september 1917 beslutat återupptagande av samarbetet med Danmark och Norge för revision av de svenska, danska och norska sjölagarna, hölls i Stockholm den 23 och 24 oktober 1918 en förberedande konferens mellan delegerade för Sverige, Danmark och Norge. Därvid enades man beträffande organisationen av det beslutade samarbetet om följande punkter:

1. För varje land utses en kommitté av nio ledamöter. I varje kommitté insättas tre jurister, av vilka en skall vara kommitténs ordförande, samt vidare en representant för redarna, en för affärsmännen, en för assuradörerna, en för fartygsbefälhavarna, en för maskinbefälet samt en för däcksmanskapet och eldarna. Det avses att så ordna arbetet, att de två ledamöter, som komma att företräda besättningen, skola deltaga i kommittéförhandlingarna endast så vitt angår frågor, som röra besättningens intressen.

2. Arbetet skall bedrivas dels av var kommitté för sig dels vid gemensamma sammanträden, avsedda att hållas alternerande i de tre länderna.

3. Vidkommande frågan, huruvida bestämmelserna om sjöförsäkring skulle behålla sin plats i sjölagen och således tillhöra sjölagskommittéernas arbetsuppgift eller i sin helhet hänskjutas till de planerade skandinaviska försäkringslagstiftningskommittéerna, överenskoms, att sjölags- och försäkringslagstiftningskommittéerna skulle avgiva gemensamt yttrande härutinnan, varefter frågan skulle slutligen upptagas och avgöras av de tre ländernas regeringar.

4. Kommittéerna skola upptaga till behandling alla ämnen, som finnas böra regleras i själva sjölagen, oberoende därav huruvida vissa frågor, såsom om bemanningen och bostäder ombord, under senare tid gjorts till föremål för lagstiftning eller utredning i det ena eller andra landet.

Sedan denna konferens hållits, har Finland anslutit sig till samarbetet ifråga, varjämte Island berättigats att deltaga i detsamma.

Med godkännande av det av de delegerade uppgjorda programmet har Kungl. Maj:t den 31 december 1918 uppdragit åt en kommitté att deltaga uti ifrågavarande lagstiftningsarbete samt förordnat till ordförande i kommittén före detta regeringsrådet Herman Otto Falk samt till ledamöter i kommittén verkställande direktören i Stockholms sjöförsäkringsaktiebolag Casper Harald Andersson, delägaren i firman Ekman & C:o Carl Johan Jacob Emil Ekman, dispaschören Per Axel Hasselrot, ombudsmannen i svenska maskinbefälsförbundet, övermaskinisten Eskil Jordman, verkställande direktören i Sveriges fartygsbefälsförening, sjökaptenen Nils Peter Larsson, verkställande direktören i Trälleborgs ångfartygs nya aktiebolag, vice häradshövdingen Frans Didrik Malmros, ombudsmannen i Svenska eldareunionen Einar Martin Roth och förutvarande statsrådet, advokaten, vice häradshövdingen Gustaf Sandström.

Sedermera har Kungl. Maj:t dels den 8 april 1919 efter därom gjord framställning entledigat Falk från uppdraget att vara ordförande i kommittén samt till ordförande i hans ställe förordnat förutvarande statsrådet, rådmannen i Malmö Knut Dahlberg, dels den 23 maj 1919 på ansökning entledigat Ekman från ledamotskapet i kommittén samt till ledamot i hans ställe förordnat direktören Vollrath Henrik Sebastian Tham.

I kommitténs sammansättning har under år 1920 inträtt följande ändringar: Den 11 juni förordnade Kungl. Maj:t hovrättsrådet i hovrätten över Skåne och Blekinge John Samuelson till ledamot av kommittén. Sedan på gjord framställning Samuelson entledigats, förordnades den 7 september revisionssekreteraren Algot Bagge att i Samuelsons ställe vara ledamot. Efter det kommitténs ordförande rådmannen Knut Dahlberg utnämnts till statsråd, förordnade Kungl. Maj:t den 29 oktober 1920 Bagge att tillsvidare under det Dahlberg är statsråd vara ordförande i kommittén, dock med rätt för Dahlberg att, då han så önskade, utöva ordförandeskapet, varjämte Kungl. Maj:t den 5 november förordnat hovrättsrådet i Svea hovrätt juris doktorn Hugo Wikander att tillsvidare intill utgången av år 1921 såsom ledamot av kommittén deltaga i kommitténs arbeten såvitt angår befraktningsavtalet.

Till sekreterare i kommittén förordnade Kungl. Maj:t den 20 juni 1919 assessorn i hovrätten över Skåne och Blekinge John Alsén.

Kommittén har under år 1920 hållit sammanträden i Stockholm den 22—24 april, den 4 juni och den 6—11 september. Därjämte hava de nordiska kommittéerna för behandling av bestämmelserna om fraktavtalet sammanträtt till gemensamt möte i Köpenhamn den 10—21 oktober. Slut-

ligen har kommitténs ordförande jämte sekreterare sammanträtt med delegerade från övriga ländernas kommittéer, dels i Köpenhamn den 8—24 mars, dels i Stockholm den 17—22 maj, därvid överläggningar hållits angående förslag till reglering av besättningens tjänsteförhållande samt befälhavarens tjänsteavtal och förhållande till besättningen.

Sedan kommittéerna överenskommit att föreslå till utbrytande ur sjölagen de avdelningar av densamma, som röra nyssnämnda ämnen, till en särskild lag, och enighet i allt väsentligt uppnåtts om förslag till sådan, överlämnade kommittén till Kungl. Maj:t i skrivelse den 4 juni 1920 av kortfattade motiv åtföljda förslag till sjömanslag och lag om ändring i vissa delar av sjölagen med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte anmoda de myndigheter, korporationer och andra, vilkas utlåtanden över förslagen borde inhämtas, att avgiva sådana utlåtanden samt i och för ytterligare övervägande av förslagen bereda kommittén tillfälle att av de inkommande yttrandena taga del. Motsvarande förfarande har följts inom de andra kommittéerna. Yttranden hava under höstens lopp inkommit och överlämnats till kommittén samt inom densamma varit föremål för övervägande. För slutbehandling av de preliminära lagförslagen torde delegerade från de olika kommittéerna komma att sammanträda i Stockholm i början av innevarande år, varefter framläggande av slutligt förslag torde vara att vänta under våren.

Jämsides med arbetet på förslaget till sjömanslag bedrives lagstiftningen på befraktningsavtalets område.

Utgifterna för kommittén hava intill 1920 års slut uppgått till 89,921 kronor 34 öre.

Jordkommissionen.

Den 29 november 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst nio sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning i vissa angivna hänseenden huvudsakligen rörande *dels* omfattning av bolags jordförvärv och enskilda personers större jordinnehav särskilt i mellersta och södra delarna av riket samt i vad mån berörda jordförvärv i olika hänseenden kunde anses verka avsevärt till men för jordbrukets utveckling och ortsbefolkningens berättigade intressen, dels i vad mån lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 kunde jämkas i syfte att bereda bolagsarrendatorer, torpare och deras vederlikar en mera tryggad ställning, *dels* huruvida och i vad mån tvångsavlösning av jord för tillgodoseende av jordbruksändamål utöver vad för närvarande är stadgat borde på lagstiftnings väg genomföras, *dels ock* frågan om upphävande av fideikommisstiftelser i fast egendom och därmed sammanhän-

gande spörsmål, särskilt med hänsyn till denna frågas bedömande ur sociala och ekonomiska synpunkter, ävensom avgiva de förslag, vartill utredningarna kunde föranleda.

I anledning härav tillkallade nämnda departementschef den 10 januari 1919 landshövdingen August Robert Hagen, disponenten Anders Hugo Brundin, förtroendemannen Albin Hansson, ledamöterna av riksdagens andra kammare, hemmansägarna Carl Petter Jansson i Edsbäcken och Carl Johan Johansson i Uppmälby, ledamoten av riksdagens första kammare, borgmästaren Carl Albert Lindhagen, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Olof Olsson i Kullenbergstorp, häradshövdingen i Norra Hälsinglands domsaga Nils Wihlborg samt professorn Nils Richard Wohlin att i sagda avseenden biträda inom justitiedepartementet samt uppdrog tillika åt Hagen att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete. De sakkunniga hava antagit benämningen *jordkommissionen.*

Sedan Hagen och Brundin den 12 november 1919 på ansökan entledigats från de dem lämnade uppdrag, förordnade chefen för justitiedepartementet samma dag ledamoten av riksdagens första kammare Åke Ingeström och hovrättsrådet i Svea hovrätt Tor Bertil Wieselgren att deltaga i ifrågavarande sakkunnigutredning, varjämte åt Wihlborg uppdrogs att tillsvidare vara de sakkunnigas ordförande.

Den 12 april 1920 entledigade chefen för justitiedepartementet på ansökan Wihlborg och Wieselgren från deras uppdrag samt förordnade i deras ställe revisionssekreteraren Johan Hansson att vara ordförande och ledamot samt hovrättsrådet i hovrätten över Skåne och Blekinge Erik Michael Carl Ehrenborg att vara ledamot i kommissionen.

Slutligen blev Albin Hansson den 29 juli 1920 på ansökan entledigad från ledamotskapet av kommissionen och förordnades i hans ställe landstingsmannen Gustaf Pettersson i Hällebacken att vara ledamot i kommissionen.

Till sekreterare hos de sakkunnige utsåg enligt nådigt bemyndigande chefen för justitiedepartementet den 4 februari 1919 hovrättsrådet i Svea hovrätt Gustaf Lindstedt. Sedermera har chefen för justitiedepartementet *dels* den 14 mars 1919 entledigat Lindstedt från berörda uppdrag och till sekreterare i hans ställe förordnat assessorn i samma hovrätt Nils Vult von Steyern, *dels ock* den 20 april 1920 med entledigande av Vult von Steyern till sekreterare i hans ställe förordnat assessorn och fiskalen i hovrätten över Skåne och Blekinge Seve Ekberg.

Jordkommissionen har under 1920 hållit plenisammanträden den 9 januari—den 9 mars, den 22 och den 23 mars, den 22 april—den 14

juni, den 6—11 september, den 27 september—den 15 oktober samt den 6—16 december.

Kommissionen har utarbetat och avlämnat *dels* den 21 januari 1920 förslag till lag om förlängning av vissa arrendeavtal, *dels* den 28 i samma månad förslag till lag angående inskränkning under viss tid i bolags och förenings rätt att förvärva fast egendom i södra och mellersta Sverige, *dels ock* den 9 mars 1920 förslag till lag om åtgärder till upphävande av bulvanförhållande i fråga om fastighet.

Inom kommissionen har vidare utarbetats förberedande förslag till lagstiftning i vissa av de ämnen, som hänskjutits till kommissionen.

I likhet med föregående år har jämväl under år 1920 utarbetats frågeformulär rörande vissa under utredningen fallande frågor, vilka formulär för besvarande tillställts ett stort antal statliga och kommunala myndigheter.

Den under föregående år igångsatta statistiska bearbetningen av inkomna svar å utsända frågeformulär har fortsatts. Därjämte har jämväl den under 1919 genom statistiska centralbyråns försorg för kommissionens räkning påbörjade statistiska utredningen fortgått.

Kommissionen har slutligen under år 1920 besvarat ett flertal Kungl. Maj:ts remisser i olika ämnen.

Kostnaderna för kommissionen hava intill 1920 års slut uppgått till 154,875 kronor 75 öre.

Sakkunnige för fortsatt behandling av frågan om ny jordabalk.

Genom beslut den 17 januari 1919 bestämde Kungl. Maj:t, att frågan om ny jordabalk skulle återupptagas, samt förordnade f. d. hovrättsrådet, häradshövdingen i Västra Hälsinglands domsaga fil. doktorn Hjalmar Himmelstrand att såsom sakkunnig biträda i justitiedepartementet vid frågans fortsatta behandling. Härefter tillkallade, på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 april 1919, chefen för justitiedepartementet samma dag såsom sakkunniga att, jämte Himmelstrand såsom ordförande, deltaga i berörda arbete numera chefen för justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet i Svea hovrätt Gustaf Grefberg, revisionssekreteraren Yngve Wisén ävensom, i vad anginge inskrivning av rätt till fast egendom och vad därmed hade samband, häradshövdingen i Luggude härads domsaga Axel Östergren.

Under år 1920 har den förändring skett, att Östergren förordnats att utan ovan antydda begränsning biträda vid behandlingen av ifrågavarande lagstiftningsärende, varjämte Himmelstrand på begäran entledigats från ordförandeskapet, vilket i stället uppdragits åt Östergren; och har

till sekreterare hos de sakkunniga förordnats assessorn i Svea hovrätt Erik Martin Kellberg.

De sakkunniga hava under år 1920 utarbetat preliminärt förslag jämte motiv till bestämmelser motsvarande 1—13 kap. av lagberedningens år 1909 avlämnade förslag till jordabalk; och föreligger de sakkunnigas nämnda förslag i korrektur. Därjämte hava de sakkunniga haft under arbete dels ett särskilt förslag till lag med vissa bestämmelser i avseende å köp, byte och gåva av fast egendom, dels ock, i anledning av nådig remiss, förslag till kungörelse med vissa föreskrifter angående äganderätts- och gravationsbevis.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till omkring 38,500 kronor, därav omkring 23,500 kronor belöpa på år 1920.

Sakkunniga för utredning av frågan angående utsträckt behörighet för kvinnor att vinna tillträde till civil statstjänst.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1919 har chefen för justitiedepartementet samma dag tillkallat fru Emilia Broomé, ledamoten av riksdagens andra kammare komministern Harald Hallén, byråchefen Sigurd Ribbing och advokaten Mathilda Staël von Holstein att såsom sakkunniga inom departementet biträda med utredning av frågan om beredande av utsträckt behörighet för kvinnor att vinna tillträde till civil statstjänst ävensom uppdragit åt fru Broomé att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Sedan därefter den 21 november 1919 såsom sakkunnig ytterligare tillkallats byråchefen Henrik von Schulzenheim, har Ribbing på begäran erhållit entledigande från uppdraget.

De sakkunniga avlämnade den 14 februari 1920 betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till fullmaktstjänster.

Sedan von Schulzenheim på framställning entledigats från uppdraget att deltaga i de sakkunnigas arbete, har chefen för justitiedepartementet den 15 april 1920 för sådant ändamål tillkallat assessorn och fiskalen i Svea hovrätt Axel Afzelius samt ledamoten av riksdagens första kammare redaktören Anders Pers.

Vid utredningsarbetet har hela tiden biträtt förste aktuarien i kontrollstyrelsen filosofie licentiaten Hans Gahn.

De sakkunnigas arbete har numera fortskridit så långt, att i början av år 1921 torde komma att avlämnas nytt betänkande, avseende samtliga förut icke behandlade ämnen inom de sakkunnigas uppdrag med undantag av frågan om behörighet för kvinna att innehava prästerlig tjänst. I sistnämnda fråga, som jämväl varit föremål för behandling av de sakkunniga, kommer särskilt betänkande att avgivas under innevarande år.

Kostnaderna för sakkunnigutredningen hava hittills utgjort 28,252 kronor 38 öre.

Sakkunniga för fortsatt utredning av frågan om lagstiftning beträffande de nuvarande ägostycknings- och jordavsöndringsinstituten och vad därmed äger sammanhang.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 19 juni 1919 chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga att biträda inom nämnda departement vid fortsatt utredning av frågan om ny lagstiftning beträffande de nuvarande ägostycknings- och jordavsöndringsinstituten och vad därmed äger sammanhang. Den 23 i samma månad tillkallade departementschefen häradshövdingen i Luggude härads domsaga Axel Östergren, hovrättsrådet i Svea hovrätt Tor Bertil Wieselgren, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Olof Olsson i Kullenbergstorp samt förste lantmätarna Karl Isak Grubbström och Olof Nilsson att i sådant avseende biträda inom departementet, därvid Östergren skulle såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Den 25 oktober 1920 hava de sakkunniga avlämnat betänkande med förslag till lag om delning av jord å landet, till lag om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet samt till vissa andra med sålunda föreslagna lagar sammanhörande författningar.

De sakkunnigas uppdrag, som därmed fullgjorts, har medfört kostnader till sammanlagt belopp av omkring 24,450 kronor, vartill komma kostnaderna för tryckning av de sakkunnigas betänkande.

Sakkunniga för behandling av frågan om avskaffande av den s. k. jus patronatus.

Sedan Kungl. Maj:t den 2 augusti 1919 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst två sakkunniga personer för att inom departementet biträda vid behandling av frågan om avskaffande av den s. k. jus patronatus, har departementschefen för uppdraget tillkallat dels den 2 augusti 1919 numera hovrättsrådet i Svea hovrätt Gunnar Bendz, dels den 1 november 1919 kanslirådet i ecklesiastikdepartementet C. F. T. Vougt.

De sakkunniga hava biträtt vid utarbetande av förslag till lag om upphävande av patronell kallelserätt, vilket av Kungl. Maj:t den 5 mars 1920 remitterats till lagrådet samt, sedan lagrådet däröver avgivit yttrande, framlagts för 1920 års lagtima kyrkomöte.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete, som under 1920 avslutats, hava uppgått till sammanlagt 12,009 kronor 57 öre.

Sakkunniga angående utredning rörande disciplinstraffen inom fängelserna.

Chefen för justitiedepartementet har, jämlikt nådigt bemyndigande den 21 augusti 1919, såsom sakkunniga att inom departementet biträda vid utredning av frågan rörande lämpligheten och tillräckligheten av de vid fångvården nu brukliga disciplinstraffen ävensom att avgiva det förslag till ändrade bestämmelser i detta ämne, vartill utredningen må föranleda, tillkallat byråchefen i fångvårdsstyrelsen Carl Vilhelm Natanael Sandell, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören vid straffängelset i Karlskrona Ulrik Leander, ledamoten av riksdagens andra kammare, glassliparen Axel Albert Lindqvist, läkaren vid centralfängelset i Malmö Carl Thure Henrik Petrén samt direktören vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö Carl Gerhard Reutercrona, ävensom åt Sandell uppdragit att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga hava under år 1920 slutfört sitt uppdrag och avfattat ett den 4 oktober 1920 dagtecknat betänkande.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 11,469 kronor 43 öre.

Sakkunniga för utredning och avgivande av förslag angående de ändringar i gällande bestämmelser rörande proportionella val, som för avhjälpande av bristerna i det nuvarande valsystemet må anses påkallade.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för justitiedepartementet den 28 november 1919 professorn vid universitetet i Lund, filosofie doktorn Mårten Johan Sigfrid Wallengren, professorn vid handelshögskolan i Stockholm, juris doktorn Martin Nikolaus Fehr, f. d. majoren Werner Johan Ernst von Heidenstam och ledamoten av riksdagens andra kammare, godsägaren Axel Wilhelm Teodor von Sneidern att inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående de ändringar i gällande bestämmelser rörande proportionella val, som för avhjälpande av bristerna i det nuvarande valsystemet må anses påkallade, ävensom rörande vissa därmed sammanhängande ämnen. Chefen för justitiedepartementet uppdrog tillika åt Wallengren att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och förordnade som sekreterare hos de sakkunniga assessorn i Svea hovrätt Eskil Johan Emanuel Drangel.

Sedan Drangel efter ansökan entledigats från sekreterarebefattningen från utgången av juni månad 1920, har till sekreterare hos de sakkunniga fr. o. m. den 1 juli förordnats filosofie licentiaten Johan Edvard Nilsson. Att jämte förut tillkallade personer såsom sakkunnig biträda inom justitie-

departementet med verkställande av ovannämnda utredning tillkallade chefen för departementet den 6 augusti 1920 revisionssekreteraren Sixten Hadar Ivanoff Kylander, vilken tillika fick i uppdrag att vara lagfaren sekreterare hos de sakkunniga.

Hos chefen för justitiedepartementet föreslogo de sakkunniga, att arbetet till en början närmast skulle inriktas på de ämnen, vilkas behandling var mest trängande och i vilka förslag kunde framläggas till 1920 års riksdag. I ett första betänkande, daterat den 10 mars 1920, föreslogo de sakkunniga i anslutning härtill åtgärder till förebyggande av s. k. masskassering och motverkande av olägenheterna därav, vissa ändringar i vallagen, vilka icke hava samband med frågan om masskassering, samt slutligen ändringar i riksdagsordningen angående andrakammarledamots avsägelserätt.

Det fortsatta arbetet med utredningen har så fortskridit, att ett andra betänkande inom kort torde i tryck föreligga.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete hava intill 1920 års slut uppgått till omkring 65,024 kronor 15 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning av vissa frågor på strafflagstiftningens område.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 augusti 1919 har chefen för justitiedepartementet samma dag tillkallat professorn vid universitetet i Lund Johan C. W. Thyrén, hovrättsrådet i Göta hovrätt Fredrik William Linder och borgmästaren i Södertälje Jakob Gustav Petterson att såsom sakkunniga biträda inom justitiedepartementet för verkställande av utredning av frågan om dödsstraffets avskaffande ävensom av andra lagstiftningsfrågor på straffrättens område, som funnos böra upptagas utan avbidan på strafflagskommissionens förslag och som överlämnades till de sakkunniga; och har åt Thyren uppdragits att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Till sekreterare hos de sakkunniga har förordnats juris doktorn Alvar Montelius.

I januari månad 1920 utgåvo de sakkunniga från trycket »Betänkande rörande dödsstraffets avskaffande».

Den 13 februari 1920 förordnades Montelius att jämte ovannämnda sakkunniga såsom sakkunnig biträda i justitiedepartementet vid behandling av vissa frågor på strafflagstiftningens område.

För närvarande tryckes och torde efter ett par veckors förlopp utgivas »Betänkande och förslag rörande straffnedsättning vid barnamord

och fosterfördrivning». Under år 1920 har även utarbetats ett första utkast till förslag rörande omarbetning av 14 kap. strafflagen.

Kostnaderna för de sakkunniga hava intill 1920 års slut uppgått till 24,996 kronor 4 öre.

Sakkunniga för upprättande av förslag till lag om rätt till släktnamn.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1919 förordnat professorn vid Stockholms högskola Gösta Eberstein att tillsvidare biträda inom justitiedepartementet med upprättande av förslag till lag om rätt till släktnamn; och har Kungl. Maj:t tillika den 29 oktober 1920 förordnat kanslirådet i ecklesiastikdepartementet Carl Fredrik Teodor Vougt att jämte Eberstein biträda vid behandlingen av förenämnda lagstiftningsfråga.

De sakkunnigas arbete har fortskridit så långt, att förslag till lag i ämnet torde kunna föreligga färdigt i början av nästkommande februari månad.

Sakkunniga för utarbetande av förslag till ny gruvlagstiftning.

Sedan Kungl. Maj:t den 6 februari 1920 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga personer för att inom departementet biträda med utarbetande av förslag till ny gruvlagstiftning, har chefen för justitiedepartementet den 20 i samma månad såsom sakkunniga för nämnda fråga tillkallat ledamoten av riksdagens andra kammare borgmästaren Jakob Gustav Pettersson, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare, bergmästaren C. I. Asplund, numera hovrättsrådet i Svea hovrätt Gunnar Bendz, tillika sekreterare, ledamöterna av riksdagens andra kammare Bernhard Eriksson i Grängesberg och Bernhard Nilsson i Landeryd, direktören i Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund Gustaf Wallin samt ledamoten av riksdagens andra kammare Petrus Ödström.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för justitiedepartementet den 26 november 1920 tillkallat professorn vid Tekniska högskolan Arvid Johansson att jämte de förut tillkallade såsom sakkunnig biträda med ifrågavarande arbete.

De sakkunniga hava sammanträtt dels under februari och dels under oktober och november 1920, därvid behandlats — förutom särskilda till de sakkunniga för avgivande av yttrande remitterade frågor — de allmänna grunderna för en ny gruvlagstiftning. Arbetet har dessutom under mellantiderna bedrivits av sekreteraren ensam.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete hava till 1920 års slut uppgått till 8,591 kronor 80 öre.

Sakkunniga för behandling av frågan om en rättslig reglering av byggnadsborgenärernas ställning.

Kungl. Maj:t har den 5 mars 1920 förordnat häradshövdingen i Uppsala läns norra domsaga, f. d. revisionssekreteraren Nils Edling och professorn vid Uppsala universitet A. V. Lundstedt att inom justitiedepartementet biträda vid utredning av frågan om rättslig reglering av de så kallade byggnadsborgenärernas ställning.

Så snart efter uppdragets mottagande som omständigheterna medgåvo, hava de sakkunniga hållit överläggningar och därunder funnit en lagstiftning i ämnet — därest en sådan över huvud kunde tänkas — svårligen kunna äga rum annat än i ungefärlig överensstämmelse med de på vissa ställen i utlandet redan gällande. Denna uppfattning har vunnit bekräftelse vid överläggningar, som de sakkunniga sedermera haft med representanter för skilda fack inom byggnadsbranschen.

Edling har därefter utarbetat ett provisoriskt förslag till lagstiftning i ämnet jämte en därvid fogad promemoria. Sedermera har Lundstedt varit sysselsatt med granskning av berörda förslag.

Kostnaderna för de sakkunniga hava intill 1920 års slut uppgått till 3,771 kronor 52 öre.

Kommittén för verkställande av utredning huruvida krigsdomstolarna i fredstid kunna avskaffas. (Krigslagstiftningskommittén.)

Den 28 maj 1920 förordnade Kungl. Maj:t borgmästaren i Hälsingborg Johan Bååth att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet med en förberedande utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid kunna avskaffas. Jämlikt nådigt bemyndigande samma dag tillkallade chefen för justitiedepartementet expeditionssekreteraren vid militieombudsmansexpeditionen Sture Centerwall att såsom sekreterare biträda Bååth vid nämnda utredning.

Den 31 augusti 1920 förordnade Kungl. Maj:t ej mindre ledamoten av riksdagens första kammare, professorn vid Stockholms högskola Nils Alexanderson, borgmästaren Bååth, hovrättsrådet i Svea hovrätt Olof af Geijerstam, ledamoten av riksdagens andra kammare, lokomotiveldaren Henning Vilhelm Leo, översten och sekundchefen för Göta livgarde Johan Gustaf Nauckhoff och ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Jonas Nikolaus Svedberg i Mo att vara ledamöter, Bååth tillika ordförande, i en kommitté, åt vilken uppdrogs att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid kunna avskaffas, ävensom att framlägga av utredningen föranledda lagförslag, än även Centerwall att tjänstgöra såsom kommitténs sekreterare.

Den 15 oktober 1920 entledigade Kungl. Maj:t af Geijerstam, på egen begäran, från ovannämnda uppdrag och förordnades borgmästaren i Södertälje Jakob Pettersson att i af Geijerstams ställe vara ledamot av kommittén. Den 12 november 1920 blev jämväl Alexanderson, på egen begäran, befriad från uppdraget att vara ledamot av kommittén.

Kommitténs första sammanträde hölls den 21 oktober 1920. Under tiden mellan den 13 och den 18 december 1920 har kommittén med Kungl. Maj:ts medgivande vistats i Danmark och studerat det danska rättegångsförfarandet i militära mål.

Kommitténs arbete väntas vara avslutat under år 1921.

Kostnaderna för utredningsarbetet inom justitiedepartementet och för kommitténs arbete hava under år 1920 belöpt sig till omkring 16,400 kronor.

Sakkunnig för utredning av frågan om beredande åt den rättsökande allmänheten av vissa lättnader beträffande handlingars inlämnande till offentlig myndighet.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 16 april 1920 har chefen för justitiedepartementet samma dag tillkallat före detta hovrättsrådet Gustaf Lilienberg att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet vid behandling av riksdagens skrivelse den 31 mars 1920 i fråga om beredande åt den rättsökande allmänheten av vissa lättnader beträffande handlingars inlämnande till offentlig myndighet jämte i samband därmed stående spörsmål.

Utredningen har avslutats; och pågår tryckning av utlåtande och förslag, som i anledning av utredningen uppsatts.

Sakkunnig för verkställande av en förberedande utredning angående införande i svensk rätt av s. k. manifestationsed vid utmätning.

Kungl. Maj:t har den 11 juni 1920 förordnat hovrättsrådet i Göta hovrätt Sven Lawski att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet med verkställande av en förberedande utredning angående införande i svensk rätt av s. k. manifestationsed vid utmätning; och har Lawski i anledning härav den 25 november 1920 avgivit betänkande med förslag till lag om manifestationsed.

Sakkunniga för fortsatt behandling av frågan om ny konkurslag.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 28 maj 1920 har chefen för justitiedepartementet den 21 juni samma år tillkallat professorn vid universitetet i Lund, juris doktorn Ernst Anton Kallenberg, hovrättsrådet i

Göta hovrätt Sven Lawski, häradshövdingen i Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga Carl Arhusiander, ledamöterna av riksdagens första kammare fabriksidkaren Gustaf Boman, grosshandlaren David Hansén och kassören Janne Gustaf Walles ävensom advokaten John Tjerneld att såsom sakkunniga biträda inom justitiedepartementet vid fortsatt behandling av frågan om ny konkurslag och vad därmed äger sammanhang samt uppdragit åt Kallenberg att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete och åt Lawski att bestrida de med de sakkunnigas arbete förenade sekreterargöromål.

De sakkunniga hava den 7 september 1920 avgivit betänkande i ämnet, innefattande jämväl förslag till erforderliga lagbestämmelser.

Kostnaderna för uppdragets utförande hava uppgått till 11,165 kronor 82 öre.

Kommittén för verkställande av utredning, huru folkomröstningsinstitutet verkat i främmande länder m. m.

Kungl. Maj:t har den 22 juni 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa en allsidig utredning, huru folkomröstningsinstitutet verkat i främmande länder, och huruvida, i vilken utsträckning samt under vilka former och betingelser ifrågavarande institut må för viktiga frågor införas i vår författning.

Till ordförande i kommittén förordnades ledamoten av riksdagens andra kammare, dåvarande professorn vid universitetet i Uppsala Nils Edén samt till ledamöter, ledamoten av riksdagens första kammare, borgmästaren i Trälleborg Knut Ebbe von Geijer, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören Maurits Hellberg och ledamöterna av riksdagens andra kammare, redaktörerna Viktor Larsson och Ivar Vennerström. Sedermera, den 24 augusti 1920, förordnades till ledamöter av kommittén även ledamoten av riksdagens första kammare, riksarkivarien Sam. Clason samt lektorn vid Uppsala folkskoleseminarium, docenten Axel Brusewitz, vilken tillika förordnades att tjänstgöra såsom kommitténs sekreterare. På egen begäran entledigades sedermera riksarkivarien Clason från sin befattning som ledamot av kommittén.

Kommittén har, efter den 25 september 1920 av Kungl Maj:t givet bemyndigande, utan avvaktande av den allmänna utredningens resultat upptagit frågan om anordnande av s. k. konsultativ folkomröstning till särskild behandling.

Kostnaderna för kommittén hava intill 1920 års slut uppgått till omkring 13,500 kronor.

Trustlagstiftningskommittén.

Den 22 juni 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att skyndsamt utarbeta och i god tid före nästkommande riksdag avgiva förslag till en provisorisk lagstiftning rörande undersökning och kontroll över truster och andra monopolistiska sammanslutningar inom produktion, handel och transportväsende.

Till ledamöter av denna kommitté förordnades direktören K. J. Beskow, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören A. Engberg, byråchefen A. E. Molin, ledamoten av riksdagens första kammare, ombudsmannen Gustaf Nilsson samt ledamoten av riksdagens första kammare, professorn K. G. Westman. Sedan direktören Beskow och redaktören Engberg efter därom gjord hemställan entledigats från sina uppdrag, förordnades den 9 augusti 1920 till ledamöter i kommittén docenten A. E. Huss samt redaktören Sigfrid Hansson och uppdrogs åt kommitténs ledamot professorn Westman att såsom ordförande leda kommitténs arbete. Till ledamot av kommittén har sedermera förordnats direktören N. P. Mathiason.

Jämlikt nådigt bemyndigande har chefen för justitiedepartementet förordnat aktuarien fil. lic. U. O. Nilsson att biträda kommittén såsom sekreterare.

Kommitténs arbete, vilket tog sin början omedelbart efter dess komplettering i augusti 1920, har sedan dess oavbrutet fortgått och har nu fortskridit så långt, att kommittén anser sig kunna slutföra sitt uppdrag under loppet av januari månad innevarande år.

De kostnader, kommittén intill 1920 års utgång medfört för statsverket, uppgå till 8,011 kronor 35 öre.

Sakkunnig för behandling av frågor rörande ny patent- och mönsterlagstiftning.

Kungl. Maj:t har den 7 september 1920 förordnat hovrättsrådet i Göta hovrätt H. Hjertén att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet *dels* vid fortsatt behandling av patentlagstiftningskommitténs förslag till lag om patent m. m., *dels ock* vid behandling av riksdagens skrivelse den 1 april 1919 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i och tillägg till lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller.

Hittills har Hjertén endast medhunnit att genomgå och förberedande granska de kommittéförslag, utlåtanden och övriga handlingar, som röra nämnda lagstiftningsfrågor, samt påbörja upprättandet av utkast till ändringar i föreliggande lagförslag.

Kostnaderna för utredningen hava intill 1920 års slut utgjort 1,051 kronor 67 öre.

Fångvårdssakkunniga.

Sedan Kungl. Maj:t den 28 maj 1920 bemydigat chefen för justitiedepartementet dels att tillkalla högst sju personer för att såsom sakkunniga inom departementet efter vissa närmare angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag i syfte att erhålla en bestämd plan för fångvårdsväsendets ordnande för framtiden samt till behandling upptaga en del därmed sammanhängande fångvårdsspörsmål dels ock att till sekreterare utse antingen en av de sakkunniga eller och särskild person, har under den 23 september 1920 dåvarande t. f. chefen för justitiedepartementet förordnat statssekreteraren och expeditionschefen i berörda departement Sven Hagströmer att vara ordförande för de sakkunniga samt till övriga sakkunniga kallat överdirektören och chefen för fångvårdstyrelsen Viktor Almquist, direktören vid statens uppfostringsanstalt å Bona Knut Blomquist, direktören vid centralfängelset i Malmö Axel Fredrik Norrman, ledamoten av riksdagens första kammare, t. f. överinspektören för sinnessjukvården Alfred Petrén samt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren David Petterson i Bjälbo, ävensom utsett Blomquist att vara sekreterare hos de sakkunniga.

De sakkunniga hava under den 22 och 23 oktober haft sina första sammanträden för handläggning av de närmaste arbetsuppgifterna. Sedan Kungl. Maj:t anbefallt de sakkunniga att avgiva utlåtande över fångvårdsstyrelsens förslag till äskanden av 1921 års riksdag i vad dessa avsåge nybyggnadsföretag m. m., hava de sakkunniga under den 16—27 november besökt flertalet av de fångvårdsanstalter, som av dessa företag skulle beröras och jämväl besett andra invid resrouten belägna fängelser. Utlåtande i ärendet avgavs den 3 december. Samma dag hava de sakkunniga avgivit utlåtande i anledning av remiss av tvångsarbetssakkunnigas betänkande den 2 i berörda månad, såvitt detta ärende avsåge väckt förslag om förflyttande av statens tvångsarbetsanstalt för kvinnor från Landskrona till nuvarande centralfängelset i Norrköping.

Förberedande arbeten för de sakkunnigas utredningar utföras av inom de sakkunniga utsett arbetsutskott bestående av ordföranden, överdirektören Almquist och sekreteraren.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbeten hava under år 1920 uppgått till 6,353 kronor 05 öre.

Sakkunnig för utredning angående sjunkvirkets tillvaratagande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 16 maj 1919 anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt det genom lagstiftning eller andra åtgärder kunde möjliggöras att i större omfattning än hittills tillvarataga det i de allmänna flottlederna sjunkna virket samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har Kungl. Maj:t den 25 september 1920 uppdragit åt vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol, revisionssekreteraren Johannes Natanael Gärde att verkställa en förberedande utredning av den i riksdagens skrivelse avsedda frågan.

Gärde är för närvarande sysselsatt med en förberedande utredning i ämnet.

Sakkunnig för fortsatt behandling av frågan om lagstiftning rörande församlingsfriheten.

Enligt nådigt bemyndigande den 21 maj 1918 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 5 juni 1918 sakkunniga att biträda inom nämnda departement vid upprättande av förslag till den nya lagstiftning och de ändringar av nu gällande författningar, som ansågos erforderliga för fastställande av församlingsfrihetens grundsats och av de för dess genomförande nödiga ordningsföreskrifterna.

Nämnda sakkunniga hava den 11 oktober 1919 avgivit betänkande med förslag till lag om utövande av den svenska medborgare tillförsäkrade församlingsrätt m. m.

Sedan efter remiss yttranden över de sakkunnigas förslag inkommit från länsstyrelserna m. fl. myndigheter har Kungl. Maj:t den 15 oktober 1920 förordnat hovrättsrådet i Svea hovrätt S. Dahlqvist att inom justitiedepartementet tillsvidare biträda vid fortsatt behandling av frågan om lagstiftning rörande församlingsfriheten. Arbetet härmed har under 1920 endast i mindre omfattning kunnat bedrivas på den grund att Dahlqvist varit sysselsatt med annat uppdrag.

Kostnaderna för uppdraget hava till 1920 år slut uppgått till omkring 400 kronor.

Sakkunnig för utredning av frågan om sportelsystemets bibehållande såsom avlöningsform för domare.

Sedan riksdagen i skrivelse den 21 juni 1920 anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande frågan, huruvida sportelsystemet såsom avlöningsform för domare lämpligen borde avskaffas eller under nuvarande förhållanden bibehållas, samt för riksdagen snarast möj-

ligt framlägga de förslag, som av utredningen föranleddes, har Kungl. Maj:t den 19 oktober 1920 förordnat häradshövdingen i Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga Carl Arhusiander att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet med en förberedande utredning av berörda fråga.

På grund av ämbetsgöromål har den sakkunnige icke kunnat påbörja utredningen, vilket emellertid torde komma att ske inom närmaste tiden.

Försvarsdepartementet.

A. Tillsatta på lantförsvarsdepartementets föredragning.

Djurgårdskommissionen.

Djurgårdskommissionen har under år 1920 försålt tomter för ett sammanlagt belopp av 308,000 kronor. Av detta belopp belöper 255,482 kronor 36 öre på lantförsvarets områden och 52,517 kronor 64 öre på jordbruksdepartementets.

Gatu- och ledningsarbeten hava under år 1920 utförts i mån under nuvarande förhållanden ansetts lämpligt.

Djurgårdskommissionens verksamhet har under år 1920 utvidgats därigenom, att kommissionen genom kungl. brev den 23 januari nämnda år erhållit uppdrag att företaga åtskilliga förberedande åtgärder för införlivande med Stockholms stads planlagda område av nya delar av Norra Djurgården.

Såsom ledamöter hava under år 1920 fungerat majoren I. Petersson och vice häradshövdingen G. Abenius, och har majoren Petersson tjänstgjort såsom verkställande ledamot och chef för kommissionens expedition.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande underbefäls befordran till officer och reservofficer.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 17 september 1914 chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer för att inom departementet verkställa utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid armén och marinen vid yngre år må kunna befordras till officer och reservofficer, ävensom avgiva det förslag, vartill nämnda utredning kunde giva anledning; och utsågos härtill överstelöjtnanten vid Livregementets grenadjärer G. Hedengren, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören A. J. C. Christiernson och fanjunkaren vid Kalmar regemente C. G. Andersson.

Sedan överstelöjtnanten Hedengren på därom gjord anhållan entledigats från ovannämnda uppdrag, utsågs i hans ställe till sakkunnig dåvarande översten i armén, överstelöjtnanten i Svea livgarde G. Bouveng; och uppdrogs åt den sistnämnde att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Vidare anmodades chefen för krigsskolan, överstelöjtnanten i Upplands infanteriregemente E. Nordenskjöld att i egenskap av sakkunnig biträda vid berörda utredning.

Efter det fanjunkaren Andersson på därom gjord anhållan entledigats från det honom meddelade uppdraget, anmodades fanjunkaren på reservstat vid Svea livgarde M. Mårtensson att i Anderssons ställe fullgöra detsamma.

Genom beslut den 11 februari 1919 biföll Kungl. Maj:t en av de sakkunniga gjord framställning att få tillkalla folkskoleinspektören, rektorn K. Nordlund för utredning av vissa frågor.

De sakkunniga hava den 24 januari 1920 avgivit utredning och förslag i ämnet.

Utgifterna för de sakkunniga hava uppgått till 18,693 kronor 69 öre.

Kommissionen för organiserandet av samarbete mellan militära förvaltningsmyndigheter och industrien.

Den 26 juli 1915 tillsattes av Kungl. Maj:t en kommission med huvudsaklig uppgift att enligt vissa angivna grunder leda och organisera samarbetet mellan militära förvaltningsmyndigheter och industrien, i syfte att vid ett eventuellt krigsutbrott industrien skulle vara i möjligaste mån rustad för tillverkning av krigsmateriel; och utsågos till ledamöter av kommissionen generallöjtnanten i generalitetets reserv C. D. L. W. W:son Munthe, nuvarande chefen för marinförvaltningen, konteramiralen i flottans reserv H. F. Lindberg, överingenjören vid järnkontoret A. F. Wahlberg, direktören för Allmänna svenska elektriska aktiebolaget i Västerås J. S. Edström, majoren vid generalstaben A. I. Lyström och verkställande direktören i Sveriges industriförbund, kaptenen i kustartilleriets reserv E. Nordlund. Åt generallöjtnanten Munthe uppdrogs att såsom ordförande leda kommissionens förhandlingar.

Sedan kaptenen Nordlund avgått från befattningen såsom verkställande direktör i Sveriges industriförbund och i denna egenskap efterträtts av överstelöjtnanten i intendenturkåren A. F. Hultkrantz, förordnades överstelöjtnanten Hultkrantz den 3 november 1916 att jämväl vara ledamot av kommissionen.

Kommissionens arbete har under året pågått utan avbrott. Vid behov hava plenisammanträden, tillsamman 20 stycken, hållits.

Utgifterna för kommissionen hava uppgått till 229,300 kronor.

Sakkunniga för granskning av förslag till lag angående upplåtande av mark till militära övningar m. m.

Genom beslut den 14 juni 1916 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga personer jämte sekreterare för granskning av ett inom departementet utarbetat förslag till lag angående upplåtande av mark för militära övningar m. m.; och utsågos härtill generallöjtnanten i generalitetets reserv J. G. Björlin samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren C. Persson i Stallerhult, redaktören N. A. Nilsson i Kabbarp och lantbrukaren J. Jönsson i Revinge.

Genom beslut den 15 december 1916 uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnda sakkunniga att i samband med det förut meddelade uppdraget avgiva yttrande över ett inom lantförsvarsdepartementet utarbetat förslag rörande den tillfälliga inkvarteringens ordnande ävensom inkomma med förslag, i vad mån förordningen om truppers och persedlars fortskaffande den 6 september 1842 borde, vad lantförsvaret anginge, ersättas med nya och mera tidsenliga bestämmelser.

Förutom ovannämnda personer tillkallades den 14 februari 1917 andre länsnotarien i Göteborgs och Bohus län T. A. U. von Sydow att såsom sakkunnig deltaga i sistberörda arbete.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari 1918 utvidgades sistnämnda uppdrag att gälla jämväl motsvarande frågor rörande marinen.

De sakkunniga hava den 4 oktober 1920 slutfört sitt arbete.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 38,750 kronor 82 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag angående åtgärder mot den försvarsfientliga propagandan.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 29 juni 1917 chefen för lantförsvarsdepartementet att, i samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet, tillkalla högst fem sakkunniga personer jämte sekreterare för att inom lant- och sjöförsvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående åtgärder mot den försvarsfientliga propagandan.

På grund härav anmodades generalmajoren i armén H. E. Hult, kommendören A. Ekström, sekreteraren i justitieombudsmansexpeditionen, friherre E. Gyllenstierna, tillika sekreterare, ledamoten av riksdagens andra kammare, borgmästaren J. O. Holmdahl samt ledamoten av riksdagens första kammare, borgmästaren G. S. Neiglick att i egenskap av sakkunniga verkställa ifrågavarande uppdrag varjämte uppdrogs åt generalmajoren Hult att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Sedan friherre Gyllenstierna, på härom gjord anhållan, entledigats från ifrågavarande uppdrag, anmodades krigsdomaren G. H. O. Collin att i friherre Gyllenstiernas ställe fullgöra samma uppdrag, och sedan därefter krigsdomaren Collin, likaledes på därom gjord anhållan, den 27 februari 1920 entledigats från sekreteraruppdraget, uppdrogs åt vice auditören Th. Wikström att såsom sekreterare biträda de sakkunniga.

De sakkunniga hava under år 1920 arbetat dels genom ett redaktionsutskott under perioderna den 1 januari—10 februari samt den 26 mars—16 november dels ock varit fulltaligt samlade under perioderna den 11 februari—25 mars samt från och med den 17 november.

De sakkunnigas betänkande torde kunna avlämnas i början av år 1921.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 8,647 kronor 24 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 29 juni 1917 chefen för lantförsvarsdepartementet att, i samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet, tillkalla högst sju sakkunniga personer jämte sekreterare för att inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen.

På grund härav anmodades generallöjtnanten G. A. H. Jungstedt, ledamoten av riksdagens andra kammare J. B. Eriksson i Grängesberg, chefen för marinstaben, konteramiralen H. V. M. von Krusenstierna, ledamöterna av riksdagens andra kammare P. B. Nilsson i Linnås och J. Pålsson i Anderslöv, majoren vid generalstaben J. G. Sylvan och kommendörkaptenen av andra graden vid flottan G. Unger att i egenskap av sakkunniga verkställa ifrågavarande uppdrag, varjämte uppdrogs åt generallöjtnanten Jungstedt att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Sedan Eriksson, på därom gjord ansökning, entledigats från berörda uppdrag, anmodades kaptenen vid kustartilleriet T. C. N. Wahlman att i egenskap av sakkunnig biträda med verkställande av omförmälda utredning.

Sedan de sakkunniga den 31 oktober 1918 avlämnat sitt betänkande nr 2 angående organisationen av ballongvapnet, har arbetet med det dem tilldelade uppdraget att uppgöra en fullständig plan för ordnandet av Sveriges luftförsvar oavbrutet pågått och fortskridit så långt, att betänkande kunnat börja tryckas.

För att icke överlämnandet av betänkandet i vad detta rör det egentliga luftförsvaret må fördröjas, har det härmed sammanhängande förslaget rörande organisationen av väderlekstjänsten och flygkartors utarbetande icke medtagits i betänkandet, utan kommer detta förslag att avgivas särskilt.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 108,533 kronor 98 öre.

Kommittén för verkställande av utredning rörande samarbete mellan civila och militära sjukhus m. m.

Genom beslut den 9 november 1917 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida och under vilka organisatoriska, administrativa och andra förhållanden ett samarbete skulle kunna med fördel åstadkommas mellan å annan ort än Stockholm belägna civila och militära sjukhus dels på det sättet, att de civila sjukhusen å orter, där två eller flera truppförband vore förlagda, utvidgades därhän, att de kunde mottaga även de sjuka från armén, varvid jämväl borde tagas under omprövning lämpligheten av, att å dessa sjukhus inrättades vissa specialavdelningar, såsom för ögonsjukdomar samt för öron-, näs- och svalgsjukdomar, dels ock på så sätt, att på de orter, å vilka redan funnes militärsjukhus men ej civila sjukhus, de militära sjukhusen anordnades så, att de kunde mottaga även civila sjuka i större utsträckning, än hittills varit fallet;

och förordnade Kungl. Maj:t i denna kommitté: till ordförande: generalfältläkaren, medicine doktorn F. J. Bauer, till ledamöter: ledamoten av riksdagens andra kammare J. B. Eriksson i Grängesberg, lasarettsläkaren vid länslasarettet i Umeå, medicine doktorn K. H. Giertz, dåvarande översten och chefen för Första livgrenadjärregementet, numera generalmajoren, statsrådet och chefen för försvarsdepartementet C. G. V. Hammarskjöld, ledamoten av riksdagens andra kammare J. Jönsson i Revinge, medicinalrådet, medicine doktorn E. Sederholm och ledamoten av riksdagens andra kammare, fältläkaren i fältläkarkåren, regementsläkaren vid Andra livgrenadjärregementet C. F. Vahlquist, samt till sekreterare t.f. kanslirådet i försvarsdepartementet, juris kandidaten C. O. H. Humble.

Eriksson har på därom gjord ansökan entledigats från uppdraget att vara ledamot av kommittén.

Kommittén har år 1920 sammanträtt under januari, mars, maj och oktober månader.

Förhandlingar hava ägt rum med delegerade för Norrbottens läns landsting angående utvidgning av garnisonssjukhuset i Boden för mot-

tagande av civila sjuka, och har därvid uppgjorts förslag till avtal mellan kronan och landstinget rörande vård av civila patienter å garnisonssjukhuset. Sedan landstinget vid 1920 års lagtima möte för sin del fattat beslut i förevarande ärende, har kommittén den 22 oktober 1920 till Kungl. Maj:t avlåtit underdånig framställning i ämnet.

Kommittén har vidare i skrivelse till Skaraborgs läns landsting framlagt förslag rörande samarbete mellan den militära och den civila sjukvården å militärsjukhuset i Skövde, vilket förslag landstinget emellertid ansett sig för närvarande icke kunna biträda.

Kostnaderna för kommittén hava uppgått till 19,003 kronor 95 öre.

Sakkunniga för utarbetande av plan för ordnande av det militära sjuktransportväsendet under krig.

Jämlikt bemyndigande den 16 november 1917 anmodade chefen för lantförsvarsdepartementet fördelningsläkaren vid andra arméfördelningen, fältläkaren A. Gullström, majoren vid Norrbottens regemente T. M. G. Alsterlund, kaptenen vid trängen S. E. T. Carlsson och kaptenen vid generalstaben S. O. Wijkman att inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse såsom sakkunniga biträda med utarbetande av plan för ordnande av det militära sjuktransportväsendet under krig samt avgivande i samband därmed av förslag å de olika transportmedel, som enligt de under nu pågående krig vunna erfarenheter visat sig nödvändiga och lämpliga. Tillika uppdrogs åt fältläkaren Gullström att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga hava den 17 februari 1920 avgivit betänkande och förslag i ämnet.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 45,450 kronor 90 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning rörande inom landet befintlig sjukvårdsmateriel m. m.

Jämlikt bemyndigande den 7 december 1917 anmodade chefen för lantförsvarsdepartementet överfältläkaren A. H. Christenson, medicine licentiaten A. Ahlström, disponenten K. F. Kjellander och kaptenen vid intendenturkåren A. A. E. Palm att såsom sakkunniga biträda med verkställande av utredning angående dels inom landet befintlig sjukvårdsmateriel, dels mängden av den materiel, som vore behövlig för driften av såväl samtliga krigssjukhus i hemorten som ock karantänssjukhusen, dels huru mycket materiel, som omedelbart borde anskaffas, dels ock slutligen sättet för säkerställande av det övriga behovet av sjukvårdsmateriel, allt i

enlighet med av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse meddelade föreskrifter. Tillika uppdrogs åt överfältläkaren Christenson att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga ingåvo under september månad 1920 till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse betänkande och förslag i ämnet.

Kostnaderna för ifrågavarande sakkunniga hava uppgått till 10,759 kronor 80 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning rörande arméns behov av tekniska officerare m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 18 januari 1918 bemyndigat chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer för att inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående arméns behov av vissa tekniska officerare samt rörande den utbildning dylika officerare borde erhålla, anmodades generallöjtnanten C. A. H. Jungstedt, majoren vid generalstaben G. J. Hazelius, majoren vid fortifikationen J. S. Ericsson och kaptenen vid Göta livgarde E. M. H. G. Testrup att fullgöra ifrågavarande uppdrag. Tillika uppdrogs åt generallöjtnanten Jungstedt att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

De sakkunnigas arbete har under år 1920 ovabrutet pågått. Under året hava felande kapitel av betänkandet tryckts i korrektur.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 17,168 kronor 70 öre.

Sakkunnig för avgivande av förslag till närmare bestämmelser i fråga om värnpliktiga tillkommande penningtillskott vid tjänstgöring såsom underbefäl.

Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 25 januari 1918 anmodade chefen för lantförsvarsdepartementet dåvarande översten, nuvarande generalmajoren, statsrådet och chefen för försvarsdepartementet C. G. V. Hammarskjöld att såsom sakkunnig inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag till närmare bestämmelser i fråga om värnpliktiga tillkommande penningtillskott vid tjänstgöring såsom underbefäl.

Den 4 december 1920 anmodades översten i armén, chefen för krigshögskolan H. O. H. Wikner att i generalmajoren, statsrådet Hammarskjölds ställe inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag i berörda hänseende.

Arbetet har så fortskridit, att detsamma beräknas bliva slutfört under januari månad 1921.

Några kostnader hava icke redovisats.

Sakkunniga för verkställande av utredning angående behovet av sanitetshundar för det militära sjukvårdsväsendet m. m.

Jämlikt bemyndigande den 3 maj 1918 anmodade chefen för lantförsvarsdepartementet kaptenen vid generalstaben N. H. Strandberg och bataljonsläkaren i fältläkarkårens reserv K. A. E. Fries att hos arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse såsom sakkunniga biträda med verkställande av utredning angående behovet av sanitetshundar för vårt lands militära sjukvårdsväsende, sättet för åstadkommande av erforderligt samarbete mellan arméns myndigheter och en under bildning varande frivillig sanitetshundsförening samt övriga i samband härmed stående frågor.

De sakkunniga hava under år 1920 fortsatt föregående års arbete samt följt organisationsarbetet inom den nybildade föreningen svenska skydds- och sjukvårdshunden. Ett samarbete med denna förening måste tänkas ligga till grund för en blivande sjukvårdshundsorganisation, vilken med största sannolikhet kommer att bliva uteslutande frivillig.

De sakkunnigas arbete fördröjes därigenom att erfarenheter måste vinnas från ovannämnda förenings nystartade och årligen upprepade dressyrkurser.

Sannolikhet förefinnes för att de sakkunnigas arbete under år 1921 kan slutföras.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 12,282 kronor 33 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning ooh avgivande av förslag rörande definitiv löneregleringen för arméns och marinens personal m. m.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 14 juni 1918 chefen för lantförsvarsdepartementet att, i samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet, tillkalla högst fem sakkunniga personer jämte sekreterare för att inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande dels tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén och marinen, dels definitiv löneregleringen för arméns och marinens personal, dels ock de ytterligare förslag till tillfällig löneförbättring för vissa personalgrupper, som till äventyrs befunnes erforderliga, med rätt för departementscheferna att, efter därom av de sakkunniga gjord framställning, under arbetets fortgång tillkalla, för att i de sakkunnigas överläggningar deltaga, representanter för olika personalkategorier vid armén och marinen.

På grund härav anmodades kanslirådet, nuvarande A. E. M. Ericsson, ledamoten av riksdagens första kammare, överdirektören J. L. Widell, krigsrådet C. E. T. Sterky, förste marinintendenten S. F. Lagerholm och ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören N. A. Nilsson i Kabbarp att fullgöra ifrågavarande uppdrag, varjämte uppdrogs åt kanslirådet, nuvarande statsrådet Ericsson att leda de sakkunnigas förhandlingar.

Jämlikt ovannämnda bemyndigande anmodades sedermera, efter framställning av de sakkunniga, översten K. E. W. Söderhielm, kommendörkaptenen av 1:a graden O. E. Lybeck, fanjunkaren E. Nyquist och flaggstyrmannen K. O. Tallberg att, med bibehållande av innehavande befattningar, tillsvidare, på kallelse av de sakkunnigas ordförande, deltaga i de sakkunnigas överläggningar.

På grund av bemyndigande den 26 september 1918 anmodades vidare dels byråchefen hos arméns pensionskassa C. H. E. Hallin och kamreraren hos flottans pensionskassa A. R. Lundgren att i egenskap av sakkunniga deltaga i förenämnda sakkunnigas överläggningar, såvitt anginge tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén och marinen, dels ock fullmäktigen i riksgäldskontoret, professorn G. Kobb att biträda de sakkunniga med verkställande av de för utredning angående berörda pensionsförbättring erforderliga kostnadsberäkningar.

Vidare har, jämlikt bemyndigande den 30 september 1918, f. d. kanslirådet A. G. Afzelius anmodats att i egenskap av sakkunnig biträda vid fullgörandet av ifrågavarande uppdrag och att därvid jämväl tjänstgöra såsom sekreterare.

Den 30 april 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för lantförsvarsdepartementet att, efter samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet, tillkalla ytterligare högst fem sakkunniga personer för att biträda med ifrågavarande uppdrag.

På grund härav anmodades kommendörkaptenen av 1:a graden O. E. Lybeck, majoren O. G. Thörnell, fanjunkaren E. Nyquist och flaggstyrmannen K. O. Tallberg att i egenskap av sakkunniga biträda vid fullgörandet av nämnda uppdrag.

Slutligen har, sedan statsrådet A. E. M. Ericsson anmält att han för den tid, varunder han komme att utöva statsrådsämbetet vore förhindrad att vara de sakkunnigas ordförande, förutvarande statssekreteraren, kanslirådet A. Unger den 28 oktober 1920 anmodats att i statsrådet Ericssons ställe under berörda tid deltaga och såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga hava under år 1920 bland annat avgivit särskilda förslag rörande tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal

vid armén och marinen, vilka förslag legat till grund för propositioner i ämnet till 1920 års riksdag.

Därjämte hava intill den 30 november 1920 36 skriftliga utlåtanden eller förslag avgivits i ärenden, som till de sakkunniga överlämnats från försvarsdepartementet (lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen) eller vilka eljest tillhört de sakkunnigas handläggning.

I övrigt hava de sakkunniga under året varit sysselsatta med utarbetande av betänkande och förslag till en mera definitiv löneregleringförr arméns och marinens personal; och torde detta arbete hinna avslutas i sådan tid, att proposition i ämnet kan framläggas till 1921 års riksdag.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 54,345 kronor 45 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande förbättrad andlig och sedlig vård för den värnpliktiga ungdomen.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 28 juni 1918 chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande förbättrad andlig och sedlig vård för den värnpliktiga ungdomen.

På grund härav tillkallades såsom sakkunniga översten i fjärde arméfördelningens reserv B. H. Dillner, tillika ordförande, ledamöterna av riksdagens första kammare, fattigvårdskonsulenten A. V. Gullberg och seminarieadjunkten O. U. B. Olsson samt regementspastorn vid Upplands artilleriregemente N. G. Lindberg.

De sakkunnigas betänkande torde kunna komma att avlämnas i början av år 1921. Olsson kommer att i särskild reservation framställa eget förslag till lösning av de sakkunnigas uppdrag. Såsom bilaga kommer att medfölja av regementspastor Lindberg upptecknade erfarenheter, gjorda under en år 1920 företagen studieresa i Tyskland.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 23,883 kronor 68 öre.

Sakkunnig för verkställande av utredning rörande biblioteksverksamheten inom armén.

Sedan Kungl. Maj:t den 7 mars 1919 bemyndigat chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla en sakkunnig person för att inom departementet biträda med verkställande av utredning angående beskaffenheten av de vid arméns truppförband befintliga bibliotek för officerare, underofficerare och manskap samt uppgörande av förslag till den organisation av biblioteksverksamheten inom armén, som kunde finnas av be-

hovet påkallad, anmodades förste bibliotekskonsulenten, filosofie doktorn J. F. B. Hjelmqvist att såsom sakkunnig biträda med berörda arbete.

Det insamlade statistiska materialet har under året genomgåtts och bearbetats.

Några kostnader för ifrågavarande utredning hava ännu icke redovisats.

Sakkunniga för verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande militärapoteksväsendets ordnande i fredstid.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 16 maj 1919 chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga jämte sekreterare för att inom departementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande militärapoteksväsendets ordnande i fredstid samt därvid taga i övervägande, huruvida den redan befintliga apoteksinrättningen vid garnisonssjukhuset i Stockholm kunde utvidgas så, att densamma bleve i stånd att tillgodose hela arméns och marinens behov, vare sig genom anordningar i den till garnisonssjukhuset hörande fastigheten Hantverkaregatan 27 eller, om lämpligen så ej läte sig göra, annorstädes, eventuellt genom nybyggnad.

På grund av nämnda bemyndigande anmodades förste marinläkaren i marinläkarkåren, docenten O. T. Hult, apotekaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm C. F. Bergendorff, kaptenen vid intendenturkåren A. A. E. Palm och sekreteraren i generalpoststyrelsen filosofie doktorn Å. Eliæson att verkställa ifrågavarande uppdrag, varjämte uppdrogs åt Hult att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar samt åt Eliæson att jämte sakkunniguppdraget sköta befattningen såsom de sakkunnigas sekreterare.

De sakkunniga hava, på framställning ar arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse den 9 januari 1920 yttrat sig angående en av medicinalstyrelsen ifrågasatt försäljning till sjukvårdsstyrelsen av det lager utav läkemedel, som medicinalstyrelsen på sin tid upplagt för att tjäna armén och marinen såsom reservlager vid eventuell mobilisering. I sitt utlåtande den 28 februari 1920 tillstyrkte de sakkunniga försäljningen samt föreslogo, att viss del av lagret måtte genom garnisonssjukhusets i Stockholm apotek, mot ersättning enligt gällande medicinaltaxa, tillhandahållas arméns truppförband.

Den utredning rörande läkemedelsåtgången respektive läkemedelskostnaden vid arméns och marinens formationer, som under 1920 påbörjats, har under året fortsatts. De sakkunniga hava, på grund av dem under hand lämnat medgivande, preliminärt utsträckt ifrågavarande utredning till åtskilliga civila verk och institutioner. Med stöd av därvid

vunna resultat ingingo de sakkunniga den 12 april 1920 till chefen för lantförsvarsdepartementet med hemställan om utverkande, dels att det åt de sakkunniga lämnade uppdraget måtte utsträckas att omfatta — utom armén och marinen — jämväl statens civila verk och inrättningar respektive statsunderstödda sådana, dels ock att de sakkunniga måtte erhålla tillstånd att från statens verk och inrättningar respektive statsunderstödda sådana infordra de uppgifter, som kunde finnas erforderliga för de sakkunnigas arbete. Under avvaktan på ifrågavarande framställnings behandling har de sakkunnigas arbete, enligt tillsägelse av dåvarande chefen för lantförsvarsdepartementet, vilat sedan den 15 april 1920.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt den 29 januari, 15 mars och 12 april. Däremellan hava överläggningar ägt rum mellan enskilda ledamöter.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 3,000 kronor.

Kommissionen för verkställande av utredning och avgivande av förslag om en revision av Sveriges försvarsväsende m. m.

Den 12 november 1919 beslöt Kungl. Maj:t att tillkalla en kommission av fjorton ledamöter för att *dels* i första rummet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om en provisorisk avkortning av första tjänstgöringstiden för värnpliktiga, tilldelade härens specialvapen och marinen, ävensom för studenter och med dem likställda, och rörande övriga av 1919 års urtima riksdag i dess skrivelse nr 9 berörda spörsmål; *dels* verkställa utredning och avgiva förslag om en revision av Sveriges försvarsväsende; och förordnade Kungl. Maj:t till ordförande i denna kommission ledamoten av riksdagens andra kammare, riksgäldsfullmäktigen S. H. Kvarnzelius och till medlemmar ledamöterna av samma kammare, redaktören C. G. Ekman, f. d. majoren friherre O. H. A. Fleming, redaktören J. Nilsson, överdirektören J. L. Widell och lektorn E. J. Wigfors samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren S. Bengtsson, generalmajoren C. G. V. Hammarskjöld, redaktören P. A. Hansson, lantbrukaren J. Jönsson, redaktören V. Larsson, redaktören K. F. Månsson, bergsmannen E. G. Nilsson och lantbrukaren D. H. Pettersson.

Till kommissionens generalsekreterare förordnade Kungl. Maj:t statssekreteraren C. A. G. Malmroth.

Redaktören Månsson har på därom gjord anhållan entledigats från uppdraget att vara ledamot av kommissionen.

Den 19 mars 1920 tillkallades ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören J. A. Engberg att i redaktören, dåvarande statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet P. A. Hanssons ställe vara med-

lem av kommissionen. Redaktören Engberg har, sedan redaktören Hansson efter avgången från statsrådsämbetet åter inträtt som ledamot av kommissionen, avslutat uppdraget som ledamot av samma kommission.

Kommissionen har den 12 februari 1920 avgivit betänkande rörande minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass samt den 4 maj 1920 betänkande rörande ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1920 års klass.

Beträffande den kommissionen förelagda uppgiften, har kommissionen, som under större delen av året varit samlad, förehaft överläggningar rörande grunderna för såväl lantförsvarets som sjöförsvarets framtida ordnande och äro för närvarande på grundvalen härav vissa alternativa förslag under utarbetande.

Kostnaderna för kommissionen hava uppgått till 122,269 kronor 30 öre.

Sakkunniga för planläggande och ledande av försök med vissa beklädnadspersedlar för armén m. m.

Jämlikt bemyndigande den 19 december 1919 anmodade chefen för lantförsvarsdepartementet översten och chefen för Smålands husarregemente N. A. S. Adlercreutz, överstelöjtnanten vid intendenturkåren C. A. Ryrberg och löjtnanten vid Svea livgarde frih. A. W. C. Gyllenkrok att hos arméförvaltningens intendentsdepartement såsom sakkunniga biträda för planläggande och ledande av försök med vissa beklädnadspersedlar vid armén. Åt överste Adlercreutz uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

Genom beslut den 23 januari 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnda sakkunniga att, utöver dem förut lämnat uppdrag, jämte kaptenen vid Bodens artilleriregemente G. T. Jakobsson, stå till arméförvaltningens intendentsdepartements förfogande för planläggande och ledande av försök med nya modeller å hjälmar av stålplåt för armén.

De sakkunnigas arbete tog sin början under februari 1920 och har arbetet därefter oavbrutet pågått med sammanträden en eller flera gånger varje vecka. Första omgångens försök äro slutförda. De vid truppförbanden därvid gjorda erfarenheterna hava kommit de sakkunniga tillhanda. Planerna för andra omgångens försök äro utarbetade varjämte en del förberedande arbeten för desamma pågå. Dessa försök beräknas kunna igångsättas i slutet av januari eller början av februari 1921.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 11,555 kronor 80 öre.

Sakkunniga för följande av försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 19 december bemyndigat chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer jämte sekreterare att följa gången av vissa anbefallda försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta m. m. anmodades översten och inspektören för trängen J. G. G. Améen, överstelöjtnanten vid fortifikationen C. G. L. Olson och chefen för artilleristaben, överstelöjtnanten N. E. Ekelöf att verkställa ifrågavarande uppdrag, varjämte uppdrogs åt kaptenen vid intendenturkåren E. K. Elfgren att i egenskap av sekreterare biträda de sakkunniga.

De sakkunnigas arbete har fortgått under tiden den 12 februari—16 juni 1920 med sammanträde i medeltal en gång varje vecka samt under tiden den 2 september—30 november 1920 med sammanträde i medeltal varje tionde dag.

De sakkunniga hava under året utarbetat för försökens utförande erforderliga bestämmelser, vilka, efter prövning av arméförvaltningens intendentsdepartement, meddelats truppförbandscheferna till efterrättelse. Vidare har inhämtats kännedom om antalet och beskaffenheten av de ackordhästar, som av truppförbanden innehades samt under vilka förhållanden dessa hästar utackorderats och i övrigt disponerats. De sakkunniga hava även avgivit yttrande till arméförvaltningens intendentsdepartement beträffande vissa till departementet inkomna framställningar berörande anslaget till hästlega och ackordhästars disponerande.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 4,110 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning beträffande ordnandet av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet och därmed sammanhängande frågor.

Sedan statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet genom kungl. brev den 6 februari 1920 bemyndigats att i samråd med statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet tillkalla högst fem sakkunniga personer, varav en ordförande och en sekreterare, för att biträda med verkställande av utredning beträffande ordnandet av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet och därmed sammanhängande frågor samt att avgiva det yttrande och förslag, vartill denna utredning kunde föranleda, anmodade genom beslut den 23 februari 1920 statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet generalkrigskommissarien F. E. Bergenholtz, statssekreteraren A. Unger och marinöverkommissarien C. A. B. Boalt att i egenskap av sakkunniga utföra ifrågavarande uppdrag, var-

jämte uppdrogs åt generalkrigskommissarien Bergenholtz att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar samt åt statssekreteraren Unger att jämte sakkunnigeuppdraget sköta befattningen såsom de sakkunnigas sekreterare.

Uti skrivelse till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet den 20 november 1920 har statssekreteraren Unger anmält, att han på grund av honom den 29 oktober 1920 meddelat uppdrag att under den tid, statsrådet A. E. M. Eriksson komme att utöva statsrådsämbetet, deltaga i och såsom ordförande leda förhandlingarna hos de sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande definitiv lönereglering för arméns och marinens personal m. m., från och med den 1 november 1920 varit och framgent tillsvidare vore förhindrad att deltaga i de sakkunnigas utredning beträffande ordnandet av den centrala förvaltningen under försvarsdepartementet samt att vara sistnämnda sakkunnigas sekreterare.

I anledning härav anmodades den 16 november 1920 byråchefen A. J. E. Andersson att under den tid, statssekreteraren Ungers förhinder fortfore, såsom sakkunnig biträda med verkställandet av sistnämnda utredning och vara sekreterare hos ifrågavarande sakkunniga.

Utredningsarbetet pågår fortfarande.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 18,378 kronor 89 öre.

Sakkunniga för utarbetande av förslag till bestämmelser för transport av sjuka hästar under krig.

Jämlikt kungl. brev den 26 mars 1920 bemyndigades statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla två sakkunniga personer för att inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse biträda med utarbetande av förslag till bestämmelser för transport av sjuka hästar under krig.

Med anledning härav tillkallades fältveterinären J. O. Hederstedt och kaptenen vid trängen S. E. T. Carlsson att i egenskap av sakkunniga inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse biträda med utarbetande av förslag till bestämmelser i berörda hänseende.

Under år 1920 hava sammanträden hållits under tiden 29 april—5 maj i Stockholm, under tiden 6—9 juli i Jönköping och den 22 oktober i Linköping. Därjämte hava de sakkunniga under tiden från den 12 april 1920 var för sig varit sysselsatta med av uppdraget betingade arbeten, Hederstedt under tillsammans 63 dagar i Jönköping och Linköping samt Carlsson under tillsammans 112 dagar i Stockholm och Sollefteå.

De sakkunniga torde hava slutfört sitt uppdrag i början av år 1921.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 4,556 kronor 70 öre.

Sakkunniga för verkställande av överarbetning av framlagt förslag till nytt kavalleriexercisreglemente.

Sedan Kungl. Maj:t den 9 april 1920 bemyndigat chefen för lantförsvarsdepartementet att tillkalla fyra sakkunniga personer för att verkställa överarbetning av framlagt förslag till nytt kavalleriexercisreglemente, anmodades överstelöjtnanten J. V. E. D. af Sandeberg, tillika ordförande, majoren H. E. F. von Krusenstjerna, ryttmästaren C. E. Knös och ryttmästaren J. A. R. Montgomery-Cederhielm att i egenskap av sakkunniga verkställa berörda arbete.

De sakkunniga hava den 18 juni 1920 slutfört ifrågavarande uppdrag.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 2,379 kronor 82 öre.

B. Tillsatta på sjöförsvarsdepartementets föredragning.

Sakkunniga för verkställande av förberedande utredning och avgivande av preliminärt förslag rörande en mera rationell uppställning av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel.

På grund av chefen för sjöförsvarsdepartementet den 9 november 1917 givet bemyndigande att tillkalla högst tre sakkunniga personer, varav en ordförande, för att inom departementet biträda med verkställande av förberedande utredning och avgivande av preliminärt förslag rörande en mera rationell uppställning av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel tillkallade departementschefen den 16 i samma månad generalkrigskommissarien F. E. Bergenholtz, ordförande, revisionskommissarien K. M. Kinnander och marinintendenten av 1:a graden R. C. T. Näsman att verkställa berörda arbete.

De sakkunniga hava den 26 april 1919 avgivit förslag i ämnet.

Samtliga kostnader för ifrågavarande utredning hava uppgått till 13,324 kronor 32 öre.

Genom brev den 13 augusti 1919 uppdrog Kungl. Maj:t åt bemälda sakkunniga att taga frågan om förändrad uppställning av anslagen å femte huvudtiteln under förnyad omprövning samt att avgiva det yttrande och förslag, som därav kunde föranledas. I samband därmed borde jämväl verkställas undersökning rörande de eventuella mindre vä-

sentliga ändringar i de marina myndigheternas organisation och verksamhet, som härav kunde påkallas. Samtidigt bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla ytterligare högst två sakkunniga personer, varav en representant för marinen samt en utom marinen stående, på budgettekniska området förfaren person, för att jämte nyssnämnda sakkunniga deltaga i berörda arbete. Med stöd av detta bemyndigande har chefen för sjöförsvarsdepartementet den 30 september 1919 för berörda ändamål utsett konteramiralen i marinen A. B. Juel samt överdirektören, filosofie doktor J. L. Widell, båda i Stockholm.

De sakkunniga hava den 25 maj 1920 avgivit förslag i ämnet.

Samtliga kostnader för denna senare utredning hava uppgått till 7,392 kronor 11 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande marinläkares av 2:a graden m. fl:s anställning såsom underläkare och amanuenser vid civila sjukvårdsanstalter och medicinska institutioner m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 14 juni 1918 bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer, varav en ordförande, för att under bemälde departementschefs och, såvitt lantförsvaret anginge, jämväl under chefens för lantförsvarsdepartementet ledning biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande marinläkares av 2:a graden och marinläkarstipendiaters samt med nämnda läkare och stipendiater jämställda befattningshavares vid fältläkarkåren anställning såsom underläkare och amanuenser vid civila sjukvårdsanstalter och medicinska institutioner, ordnandet av viss fråga med avseende å värnpliktiga medicine kandidaters och studerandes studie- och utbildningsförhållanden samt villkoren för anställning såsom marinläkarstipendiat jämte i samband med nu nämnda spörsmål stående frågor, har chefen för sjöförsvarsdepartementet nämnda dag tillkallat marinöverläkaren, medicine doktorn L. G. E. Nilson, i egenskap av ordförande, samt dåvarande fältläkaren, numera överfältläkaren, medicine licentiaten S. R. Erhardt, ledamoten av riksdagens andra kammare, professorn, medicine doktorn K. E. O. Kjellberg och professorn, medicine doktorn J. H. Forsner, samtliga med bostadsort i Stockholm, att verkställa förenämnda arbete.

Arbetet har omfattat dels insamlande och bearbetande av för utredningen erforderligt statistiskt material, dels överläggningar för klarläggande av de riktlinjer, varefter till de sakkunniga hänskjutna spörsmål må anses böra lösas.

Sedan försvarsrevisionen blivit tillsatt och inom densamma före

handläggningen av försvarets allmänna organisation fråga uppstått om avkortning av utbildningstiden för värnpliktiga, hava de sakkunniga ansett sig böra lägga arbetet med utredningen så, att hänsyn kan tagas till den inverkan på de sakkunnigas uppdrag, som resultatet av försvarsrevisionens arbete kan komma att medföra. I följd härav har arbetet ansetts böra ajourneras tillsvidare.

Hittills har för bemälda sakkunnigas räkning utbetalts 559 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om erforderliga bestämmelser beträffande daglönarnas vid marinen anställande, avlöning och pensionering m. m.

Genom brev den 11 september 1918 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet uppdraga åt de enligt nådigt brev den 23 november 1917 tillkallade sakkunniga rörande månadslönarnas vid marinen anställande, avlöning och pensionering m. m., nämligen dåvarande kommendörkaptenen av 1:a graden, numera kommendören H. A. M. Eneström, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare redaktören C. G. Ekman, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören J. A. Ingvarsson och kontrollanten vid flottans varvs i Karlskrona ingenjördepartement T. Langwagen, att inom departementet biträda jämväl med verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om erforderliga bestämmelser beträffande de vid marinen med dag- eller timlön anställda personers (daglönares) anställande, avlöning och pensionering samt därmed sammanhängande frågor. På grund av detta bemyndigande uppdrog chefen för sjöförsvarsdepartementet åt bemälda sakkunniga att verkställa ifrågavarande utredning. Att biträda med samma utredning tillkallades samtidigt ytterligare två sakkunniga, nämligen marindirektören I. J. Falkman och överingenjören O. E. Smith, och uppdrogs i samband härmed dessutom åt daglönaren vid flottans varv i Karlskrona J. O. K. Olausson att inträda bland de sakkunniga i stället för kontrollanten Langwagen, vilken i och med slutförandet av utredningen rörande månadslönarna avgått från det lämnade uppdraget. Av de sakkunniga hava redaktören Ingvarsson och överingenjören Smith avlidit, den förre den 27 december 1918 och den senare den 9 mars 1919, och hava såsom ersättare för dem tillkallats ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören P. A. Hansson i Stockholm samt ingenjören G. R. Ågren i Råsunda.

Under tiden den 7 januari—16 mars 1920 hava avhållits 27 sammanträden.

Härunder fastställdes förslag till pensionsreglemente och till ändringar i Reglemente för marinen, del I, samt granskades korrekturet till betänkandet.

Redaktören P. A. Hansson deltog i arbetet intill den 8 mars 1920, då han utnämndes till statsråd och chef för lantförsvarsdepartementet.

De sakkunniga hava avgivit betänkande och förslag den 8 mars 1920.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 31,826 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande officerskårens vid flottan rekrytering och utbildning m. m.

På grund av bemyndigande den 15 mars 1918 tillkallade chefen för sjöförsvarsdepartementet konteramiralen i marinen G. af Klint, ordförande, dåvarande kommendörkaptenen av 1:a graden, numera kommendören J. C. Schneidler och dåvarande kommendörkaptenen av 2:a graden, numera kommendörkaptenen av 1:a graden C. H. Åkermark för att inom sjöförsvarsdepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande rekryteringen och utbildningen av flottans officerskår samt underofficers befordran till officer på stat jämte därmed i samband stående frågor.

Den 3 september 1918 förordnades kommendörkaptenen av 2:a graden, numera kommendörkaptenen av 1:a graden N. E. Selander att biträda vid de sakkunnigas arbete i stället för kommendören Schneidler, som till följd av sjökommendering varit förhindrad deltaga i nämnda arbete.

De sakkunniga hava avgivit följande utlåtanden och förslag:

Officerskårens rekrytering, avgivet den 31 december 1918,

Chef för flottans officerskår, avgivet den 15 maj 1919, samt

Underofficers befordran till officer, marinintendent och mariningenjör, avgivet den 30 april 1920.

Utredning angående »antagning och utbildning av befäl i flottans reserv» beräknas kunna avgivas i början av år 1921. Därefter återstår utredning och avgivande av förslag angående officerskårens vid flottan utbildning.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 39,600 kronor.

Sakkunniga för verkställande av omarbetning av kustartilleriets skolreglemente m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 6 december 1918 bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer, varav en ordförande, för verkställande av omarbetning av kustartilleriets skolreglemente m. m., har departementschefen samma dag utsett överste-

löjtnanten vid kustartilleriet A. L. Törner till sådan sakkunnig och att i egenskap av ordförande leda förenämnda arbete, varjämte departementschefen den 31 december 1918 till sakkunniga för ifrågavarande arbete utsett kaptenerna G. A. Peterson och G. H. Engblom.

Genom brev den 31 december 1918 har Kungl. Maj:t uppdragit åt de sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag till ändrade bestämmelser för kustartillerikadetternas utbildning samt genom brev den 21 mars 1919 att verkställa utredning och avgiva förslag jämväl beträffande rekryteringen och utbildningen av kustartilleriets officerskår.

Kaptenen Engblom upphörde med den 14 oktober 1919 och kaptenen Peterson med den 30 oktober 1919 att vara sakkunniga och ersattes med kaptenen G. Rubenson från och med den 15 oktober 1919 och dåvarande kaptenen, numera majoren E. N. Larsén från och med den 1 november 1919. Majoren Larsén har entledigats med den 31 december 1919 och kaptenen A. A. S. Ballé utsetts i hans ställe.

De sakkunniga avgåvo den 14 maj 1919 »Betänkande och förslag angående officerskårens vid kustartilleriet rekrytering och utbildning intill tiden för kommendering till sjökrigsskolan» samt den 30 april 1920 förslag till »Artilleriinstruktion för kustartilleriet».

Kostnaderna för ifrågavarande sakkunnigeutredning hava för år 1920 uppgått till 23,200 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande undervisningen i marinens korprals- och underofficersskolor.

Genom brev den 16 maj 1919 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga personer, varav en ordförande och en sekreterare, för att under departementschefens ledning biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående i vad mån med hänsyn till allmänna pedagogiska synpunkter samt i och för åstadkommande av en rationell undervisning ändring erfordrades beträffande vare sig ämnesfördelning, timplan, undervisningsmetod eller andra därmed sammanhängande förhållanden vid marinens underbefälsskolor, varvid skulle iakttagas, att undervisningen därstädes, vilken i främsta rummet hade till syfte att bibringa för den militära banan erforderliga insikter, i möjlig utsträckning jämväl borde vara ägnad att meddela kunskap av allmännyttig art. Med stöd härav tillkallade departementschefen samma dag följande personer att verkställa sagda utredning, nämligen dåvarande kommendören, numera konteramiralen greve C. A. Wachtmeister, i egenskap av ordförande, generaldirektören, nuvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet B. J:son Berg-

qvist, undervisningsrådet N. O. Bruce, tillika sekreterare, kommendörkaptenen av 1:a graden J. A. F. Eklund samt flaggstyrmannen A. E. Åkerberg, samtliga med bostad i Stockholm.

Statsrådet Bergqvist har icke sedan den 26 oktober 1920 deltagit i de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga hava för biträde i sitt arbete tillkallat åtskilliga personer med speciell insikt och erfarenhet i olika grenar av manskapets inom flottan utbildning.

Arbetet har utan avbrott pågått under år 1920. Under året hava fullständiga förslag till utbildningsplaner, avseende såväl rekrytskola, korpralsskola och underofficersskola som olika yrkesskolor och yrkeskurser, utarbetats, och föreligga i korrektur sådana förslag beträffande skolorna för samtliga fyra avdelningar inom sjömanskåren. Dessutom har jämsides med förslagen till utbildningsplaner utarbetats motivering till de sakkunnigas förslag i detta hänseende, och föreligger denna motivering delvis i korrektur.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 34,500 kronor.

Flygkommissionen.

Genom brev den 23 maj 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en kommission att för befrämjande av enhetlighet och planmässighet inom det militära flygväsendet i avseende å såväl materiel som personalens utbildning hos Kungl. Maj:t eller underordnad myndighet föreslå de åtgärder, som härför finnas erforderliga, ävensom att verkställa undersökningar rörande vid framförande av militära och andra luftfartyg inträffande flygolyckor och svårare flyghaverier samt avgiva därav föranledda yttranden. Till ledamöter i denna kommission har Kungl. Maj:t utsett chefen för fälttelegrafkåren, överstelöjtnanten i fortifikationen K. A. B. Amundson, tillika kommissionens ordförande, chefen för marinens flygväsende, dåvarande kommendörkaptenen av 2:a graden, numera kommendörkaptenen av 1:a graden T. W. M. Lübeck, kaptenen vid fortifikationen C. G. von Porat, Linköping, kaptenen vid flottan S. A. O. Beckman, t. f. professorn vid tekn. högskolan A. H. Rosborg, torpedingenjören E. J. Sjögren, t. f. flygingenjören vid fälttelegrafkårens flygkompani H. Kjellson, Malmslätt, samt, jämlikt kungl. brev den 30 april 1920, filosofie doktor I. Malmer.

Enligt kungl. brev den 27 juni 1919 har under kaptenen von Porats utrikes kommendering såsom ledamot i kommissionen varit förordnad kaptenen vid fortifikationen P. F. C. Koch till och med den 4 augusti 1919.

Undersökningar hava kommissionens ledamöter verkställt vid:

1) Malmslätt med anledning av ett skolflygplans av Albatrosstyp förolyckande den 5 februari 1920, varvid föraren, löjtnant N. F. Rodéhn och flygeleven, underlöjtnant O. R. Hedenblad omkommo.

2) Stockholm med anledning av haveri med svenska lufttrafikaktiebolagets flygplan L. 6. den 13 april 1920, varvid flygplanet svårt ramponerades, men såväl förare som passagerare förblevo oskadade. Med anledning av detta haveri har kommissionen hos rikets samtliga flygföretag framhållit nödvändigheten av att effektiv och sakkunnig kontroll utövas vid flygplans färdigställande för flygning.

3) Refvingehed med anledning av ett arméflygplans av typ S-18 förolyckande därstädes den 25 augusti 1920, varvid föraren, furiren Fries, och spanaren, fänriken Sylvan, omkommo.

4) Ett antal flyghaverier av mindre omfattande följder hava inom kommissionen varit föremål för undersökning, varvid, när så ansetts erforderlig, kommissionen direkt meddelat sig med vederbörande flygmyndighet eller flygföretag för rättelsers vidtagande.

Med anledning av ovannämnda flygolyckor och haverier och i samband med flygindustriens utveckling har kommissionen till militära flygmyndigheter samt flygplansfabriker och lufttrafikföretag lämnat särskilda meddelanden i ändamål att vinna framtida större flygsäkerhet.

Av den under föregående år påbörjade serien »Råd och anvisningar för flygare» har kommissionen fullbordat och till alla förefintliga flyginstitutioner utdelat avdelningen II: Försiktighetsmått för undvikande av eldfara å flygplan.

Kommissionen har hos Kungl. Maj:t utverkat förordnande om bestämmelser, att gälla från 1 oktober 1920, för prov till privatförare- och trafikförarecertifikat för erhållande av tillstånd att föra luftfartyg, och hava dessa bestämmelser utdelats i likhet med ovannämnda Råd och anvisningar.

Dessutom har kommissionen utarbetat

ett sammandrag av inom riket till och med år 1919 inträffade flygolyckor och svårare flyghaverier med angivande av orsakerna till desamma i ändamål att medelst en statistik härom kunna giva lärdomar för framtiden ifråga om flygolyckors förhindrande. Denna statistik har i rapport insänts till Kungl. Maj:t den 3 juli 1920 och har i avskrift tillställts militära och civila flygmyndigheter.

Kommissionen har granskat utkast till lag om luftfart, vilket av kommunikationsdepartementet meddelats kommissionen för yttrande.

Sedan kommissionens tillsättande är aproximativa kostnaden för dess verksamhet intill utgången av år 1920 51,100 kronor, därav 33,600 kronor för året 1920.

Sakkunniga för utredning rörande inträffade torpedförluster m. m.

Genom brev den 3 september 1919 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer, därav en ordförande, för att biträda inom nämnda departement med verkställande av utredning rörande orsakerna rörande till de under år 1919 inträffade torpedförlusterna och torpedhaverierna vid flottan samt avgiva förslag till de åtgärder, som kunde anses erforderliga till förebyggande för framtiden i möjligaste mån av sådana förluster och haverier. Denna utredning skulle omfatta varje särskilt fall, då torped gått förlorad eller havererat, med angivande därvid, huruvida enligt de sakkunnigas mening fel eller försummelse i tjänsten förelegat, samt jämväl avse möjligheten av att genom trålning återfinna och bärga förlorade torpeder. På grund härav har chefen för sjöförsvarsdepartementet samma dag utsett viceamiralen W. Dyrssen, i egenskap av ordförande, samt kommendörkaptenen av 1:a graden C. H. Åkermark, kaptenen friherre L. M. Beck-Friis och torpedingenjören E. J. Sjögren att verkställa förenämnda arbete.

De sakkunniga hava den 13 april 1920 avgivit betänkande i ämnet.

Kostnaderna härför hava uppgått till 6,986 kronor 80 öre.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag ifråga om ordnandet av förrådsverksamheten vid marinen m. m.

Jämlikt bemyndigande den 20 september 1919 att tillkalla högst fyra sakkunniga personer, varav en ordförande, för att biträda inom sjöförsvarsdepartementet med verkställande av utredning ifråga om ordnandet av förrådsverksamheten vid marinen och därmed sammanhängande förhållanden samt att avgiva det yttrande och förslag, vartill denna utredning kunde föranleda, har chefen för sjöförsvarsdepartementet den 17 oktober 1919 utsett viceamiralen G. Dyrssen, i egenskap av ordförande, samt dåvarande kommendören, nuvarande konteramiralen i marinen A. B. Juel, marinintendenten av 1:a graden F. E. Aurell och revisorn S. Svensson att verkställa förenämnda arbete. Den 21 oktober 1919 har chefen för sjöförsvarsdepartementet utsett marinintendenten av 1:a graden G. S. W. Ehlin såsom sakkunnig i marinintendenten Aurells ställe.

Första korrektur föreligger för större delen av betänkandet, vilket beräknas kunna avgivas i början av år 1921.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 25,000 kronor.

Sakkunnig för verkställande av undersökning och avgivande av yttrande beträffande det nya redovisningsväsendet vid marinen.

Genom brev den 20 september 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statskommissarien och byråchefen i statskontoret C. L. Tenow att verkställa undersökning beträffande det nya redovisningsväsendet vid marinen och att avgiva det yttrande, vartill undersökningen kunde föranleda.

Under år 1920 har insamlats och bearbetats materiel för utredningen, som i början av år 1921 torde kunna föreläggas Kungl. Maj:t.

Kostnaderna hava uppgått till omkring 4,000 kronor.

Sakkunniga för utredning av vissa frågor angående marinen.

Genom brev den 31 december 1919 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer, varav en ordförande, för att biträda inom nämnda departement med verkställande av utredningar, vilka i anledning av försvarsrevisionens arbeten påkallades, med föreskrift tillika att de sakkunniga skulle vara skyldiga att på direkt framställning från försvarsrevisionen hos densamma verkställa muntlig föredragning i förekommande ärenden. Med stöd av detta bemyndigande har chefen för sjöförsvarsdepartementet nämnda dag utsett viceamiralen G. Dyrssen, i egenskap av ordförande, dåvarande kommendörkaptenen av 1:a graden, numera kommendören G. Starck, kommendörkaptenen av 1:a graden J. B. Maijström oah kaptenen vid kustartilleriet C. A. Claus att verkställa förenämnda arbete.

De sakkunniga (marinberedningen) sammanträdde första gången den 7 januari 1920 och arbetet har sedan dess pågått med undantag för tiden 1 juli—6 augusti, då marinberedningen varit ajournerad. Under första delen av år 1920 gjordes för försvarsrevisionen åtskilliga utredningar med anledning av väckta förslag om värnpliktstidens förkortande.

Jämlikt nådigt brev den 9 juli 1920 utvidgades marinberedningen från 4 till 10 medlemmar, varjämte marinberedningen bemyndigades att av marinens myndigheter infordra de yttranden, som kunde befinnas behövliga för arbetet. I sagda brev stadgades därjämte, att efter av marinberedningen gjord anmälan hos chefen för försvarsdepartementet må chefen för marinstaben, högste befälhavaren över kustflottan, chefen för kustartilleriet, inspektören för undervattensbåtvapnet och chefen för marinens flygväsende kunna av chefen för försvarsdepartementet förordnas att för visst eller vissa ärendens beredning i marinberedningens överläggningar deltaga med rätt att i besluten deltaga.

Marinberedningen utgöres numera av viceamiral G. Dyrssen, kommendör G. R. Starck, marindirektör J. Lindbeck, kommendörkaptenerna

C. H. Åkermark, J. B. Maijström, C. O. Lindsström, E. H. Bergmark samt kaptenerna K. O. J. Broman, C. A. Claus och A. H. von Bahr.

Med stöd av ovannämnda nådiga brev den 9 juli 1920 och därtill fogat direktiv har marinberedningen påbörjat utarbetandet av plan för sjöförsvarets ordnande, och har arbetet därmed fortskridit därhän att förslag till fartygstyper för flottan samt till nybyggnadsplan preliminärt färdigarbetats.

På anmodan av försvarsrevisionen hava marinberedningens medlemmar utarbetat och inför denna hållit sex föredrag i anslutning till vissa frågor, vilka med anledning av försvarsrevisionens skrivelse chefen för sjöförsvarsdepartementet den 19 juni förelagts marinberedningen.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 16,000 kronor.

C. Tillsatta på försvarsdepartementets föredragning.

Sakkunniga för utarbetande av förslag till de ändringar i gällande inskrivningsförordning, som betingas av lag den 21 maj 1920 om ändrad lydelse av § 17 mom. 7 värnpliktslagen den 17 september 1914 m. m.

Jämlikt beslut den 16 juli 1920 bemyndigades chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst två sakkunniga för att inom departementet biträda med utarbetande av förslag till de ändringar i gällande inskrivningsförordning, som betingades av lag den 21 maj 1920 om ändrad lydelse av § 17 mom. 7 värnpliktslagen den 17 september 1914, m. m.

Med anledning härav hava överstelöjtnanten vid Älvsborgs regemente G. J. F. Björnström och kanslirådet i försvarsdepartementet G. A. Åkerman den 16 juli resp. den 12 oktober 1920 anmodats att verkställa ifrågavarande arbete.

De sakkunniga hava den 21 november 1920 slutfört sitt arbete.

Kostnaderna för de sakkunniga hava uppgått till 1,656 kronor 50 öre.

Sakkunniga för prövning av ansökningar rörande uppskov m. m. för värnpliktiga med inställelse till tjänstgöring vid mobilisering.

Genom beslut den 15 oktober 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst sex personer, jämte sekreterare, för att i egenskap av sakkunniga biträda vid prövningen av ansökningar jämlikt kungörelsen den 21 januari 1916 angående uppskov med och frikallelse från inställelse till tjänstgöring vid mobilisering för vissa värnpliktiga.

Med anledning härav anmodades generalmajoren H. E. Hult, översten friherre C. A. Fock, kaptenen vid flottan J. E. G. Carlsson-Schenström,

kommerserådet P. G. Friberg, direktören, juris kandidaten M. Carlsson samt direktören E. A. Indebetou att i egenskap av sakkunniga deltaga uti berörda prövning, varjämte uppdrogs åt generalmajoren Hult att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Samtliga till de sakkunniga överlämnade ansökningar hava av dem slutbehandlats.

Några kostnader för ifrågavarande sakkunniga hava ännu icke redovisats.

Sakkunniga för verkställande av utredning m. m. beträffande förvaltnings- och handräckningsgöromålen vid armén och marinen.

Sedan chefen för försvarsdepartementet den 26 november 1920 bemyndigats att tillkalla två sakkunniga personer, därav en tillhörande armén och en tillhörande marinen, för att inom försvarsdepartementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag beträffande förvaltnings- och handräckningsgöromålen vid armén och marinen anmodades kommendören J. Ch. Schneidler och översten L. Lilliehöök att i egenskap av sakkunniga verkställa ifrågavarande uppdrag.

De sakkunnigas arbete har hittills varit av förberedande natur.

Några kostnader hava ännu icke redovisats.

Sakkunniga för avgivande av förslag rörande värnpliktstjänstgöring för värnpliktiga av 1921 års klass m. m.

Jämlikt bemyndigande den 26 november 1920 har chefen för försvarsdepartementet tillkallat kommendörkaptenen av 2:a graden A. E. Tydén och kaptenen vid Göta livgarde G. A. E. Ahlström att inom försvarsdepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande värnpliktstjänstgöring för värnpliktiga tillhörande 1921 års klass m. m.

De sakkunnigas arbete har sedan den 5 december 1920 pågått med verkställande av förberedande utredning i ärendet.

Några kostnader hava ännu icke redovisats.

Socialdepartementet.

Fattigvårdslagstiftningskommittén.

Fattigvårdslagstiftningskommittén, som tillsattes den 21 juni 1907, erhöll därvid i uppdrag att utarbeta förslag till den förändrade lagstiftning dels angående fattigvården och dels angående lösdrivares behandling, som kunde finnas erforderlig och lämplig, ävensom till de ändrade be-

stämmelser i andra delar av lagstiftningen, som härav påkallades. Sedermera har Kungl. Maj:t åt kommittén ytterligare uppdragit: den 12 juni 1908 att verkställa av riksdagen begärd revision av lagen om fosterbarns vård; den 9 oktober 1908 att verkställa utredning och avgiva förslag i anledning av riksdagens skrivelse om internering av alkoholister; den 20 november 1908 dels att taga i övervägande, huruvida och i vilken omfattning lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn den 13 juni 1902 och därmed sammanhängande stadganden tarvade omarbetning och dels att i anledning av riksdagens skrivelse den 7 april 1904 taga i övervägande, i vilken omfattning och på vad sätt åtal i vidsträcktare mån än nu medgåves kunde anställas för vissa förbrytelser, som av målsmän beginges mot minderåriga eller dem, vilka saknade förståndets fulla bruk; den 4 februari 1910 att i anledning av riksdagens skrivelse den 16 mars 1909 taga i övervägande i vad mån ändring kunde ske av 5 kap. 3 § strafflagen i syfte att där omförmälda minderåriga förbrytare måtte i större utsträckning än för närvarande vore medgivet kunna insättas i allmän uppfostringsanstalt; den 23 januari 1918 att avgiva utlåtande i anledning av riksdagens skrivelse den 11 juni 1917 angående förskott av allmänna medel åt barn utom äktenskap ävensom i vissa fall åt barn inom äktenskap; samt den 26 april 1918 att taga under övervägande riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 mars samma år om upptagande i samband med pågående revision av vissa barnavårdslagar till undersökning av frågor om utsträckning och enhetlig organisation av samhällets barnavård. Härförutom hava åtskilliga andra ärenden, som stå i sammanhang med de sålunda åt kommittén givna uppdrag, av Kungl. Maj:t remitterats till densamma.

Kommitténs ledamöter äro: landshövdingen Johan Widén, ordförande, godsägaren Olof Björklund, Rörön, Månsåsen, f. d. fattigvårdsinspektören Albin Lindblom, Stockholm, häradshövdingen Jacob Linders, Stockholm, tillika sekreterare, och hemmansägaren Ernst Otto Magnusson i Tumhult, Målaskog. Vid behandlingen av barnavårdslagstiftningen äro professorn, överläkaren vid allmänna barnhuset I. Jundell och fröken Ebba Wedberg, Stockholm, samt vid behandlingen av lösdrivarlagstiftningen direktören C. G. Reutercrona, Svartsjö, ledamöter av kommittén.

Under år 1920 hava av Kungl. Maj:t till kommittén för yttrande överlämnats: 1) Lunds domkapitels skrivelse den 14 mars 1917 om åtgärder för avhjälpande av missförhållanden beträffande fångars vid tvångsarbetsanstalterna moraliska tillstånd; 2) styrelsens för föreningen till minne av Oscar I och drottning Josefina skrivelse den 5 mars 1920 om statens övertagande av åkerbrukskolonien Hall; 3) barnavårdsnämndens i Göteborg

framställning om ökning av elevantalet å skyddshemmet å Vrångsholmen; och 4) fångvårdsstyrelsens skrivelse den 31 januari 1920 angående lösdrivares med fleras behandling.

Kommittén har tidigare avgivit betänkande och förslag till lagstiftning rörande behandling av alkoholister, angående fattigvården, angående utsträckt användning av tvångsuppfostran för minderåriga förbrytare samt angående ändrad lydelse av vissa stadganden i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, i vilka samtliga avseenden lagar sedermera blivit antagna och utfärdade. Därjämte har kommittén avgivit utlåtande i ett flertal av Kungl. Maj:t eller vederbörande departementschef till densamma remitterade frågor.

Kommittén har under år 1920 hållit plenisammanträden under följande tider: den 26 maj—den 5 juni, den 6—den 29 oktober samt den 9 november—den 4 december. För behandling av frågan om statens övertagande av åkerbrukskolonien Hall har kommittén under den nämnda tiden även haft sammanträden med styrelsen för denna anstalt och avlagt besök vid anstalten. Därjämte har kommittén, på grund av Kungl. Maj:ts föreskrift, haft överläggning med de sakkunniga, som inom justitiedepartementet tillkallats för att avgiva förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten, rörande vissa för kommitténs och de sakkunnigas arbeten gemensamma frågor. Under övriga tider av året med undantag av en kortare tid på sommaren har arbetet bedrivits av ordföranden och sekreteraren samt under kortare tider av subkommittérade eller särskilda ledamöter av kommittén.

Under år 1920 har kommittén avgivit utlåtande till Kungl. Maj:t dels rörande frågan om ökning av elevantalet å skyddshemmet å Vrångsholmen, dels ock rörande framställning om åkerbrukskolonien Halls övertagande av staten.

Kommittén har under året i huvudsak fullbordat avfattningen av de till barnavårdslagstiftningen hörande lagarna jämte tillhörande motivering, vilka därefter under hösten varit föremål för förnyad och slutlig granskning, som kommer att fortsättas i början av år 1921. Tryckningstillstånd är nu begärt för betänkande i ämnet, som avses att avlämnas under nästkommande februari månad sistnämnda år.

För lösdrivarlagstiftningen har redan tidigare en del utredningsarbeten undangjorts och provisoriska utkast till lagtext och reglemente utarbetats, men det vidare arbetet därpå har med hänsyn till kommitténs övriga uppdrag måst undanskjutas för att återupptagas, efter det arbetet med barnavårdslagstiftningen blivit avslutat.

Utgifterna för kommittén hava intill 1919 års slut uppgått till omkring 270,000 kronor, däri inbegripna kostnaderna för statistiska utredningar och tryckning av kommitténs betänkanden. För år 1920 hava de utgjort omkring 20,000 kronor.

Kommittén för utredning angående ordnandet av apoteksväsendet i riket vid 1920 års utgång m. m.

Kungl. Maj:t har den 23 september 1912 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning angående ordnandet av apoteksväsendet i riket vid 1920 års utgång m. m. Till ordförande i kommittén utsågs f. d. landshövdingen H. T. Biörklund, Stockholm, samt till ledamöter: hemmansägaren J. Ericsson i Vallsta, borgmästaren i Trälleborg K. E. von Geijer, examinerade apotekaren E. V. Hellström, Stockholm, redaktören S. Persson, Norrköping, medicinalrådet E. Sederholm, apoteksinnehavaren K. M. Sjöberg och revisionssekreteraren J. A. J. Österlöf, Stockholm, vilken sistnämnde samtidigt skulle vara kommitténs sekreterare.

Revisionssekreteraren Österlöf har den 27 juni 1919 entledigats från förordnandet att vara ledamot och sekreterare i kommittén, i samband varmed Kungl. Maj:t bemyndigat kommitténs ordförande att uppdraga åt någon ledamot i kommittén att fullgöra de för slutförande av kommitténs uppdrag erforderliga sekreterargöromål. Dylikt uppdrag har sedermera lämnats ledamoten i kommittén apotekaren Hellström.

Kommittén hade sitt sista sammanträde den 21 november 1919, vilken dag kommitténs betänkande daterats.

Efter sistnämnda dag hava tryckning och korrekturläsning av betänkandet fortgått och avslutats. I februari 1920 har betänkandet avlämnats i färdigtryckt skick, varmed kommitténs uppdrag är fullgjort.

Kostnaderna för kommittén hava under år 1920 uppgått till i runt tal 56,300 kronor, huvudsakligen innefattande dels hela tryckningskostnaden, dels ock arvoden till kommittéledamöter för år 1919.

Sakkunniga för verkställande av revision av stadgan angående sinnessjuka m. m.

Jämlikt bemyndigande den 12 september 1913 har chefen för civildepartementet uppdragit åt t. f. överinspektören för sinnessjukvården i riket D. A. Petrén, Stockholm, förste stadsläkaren i Malmö E. A. Fornmark, advokaten, vice häradshövdingen G. Huselius, Stockholm, hemmansägaren D. Pettersson i Bjälbo och borgmästaren i Västervik A. O. Rune att, i egenskap av sakkunniga, inom civildepartementet biträda med verkställande av revision av stadgan angående sinnessjuka m. m.; och har

chefen för nämnda departement tillika anmodat t. f. överinspektören Petrén att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbeten och vice häradshövdingen Huselius att vara sekreterare hos de sakkunniga.

Under månaderna januari—mars 1920 voro ordföranden och sekreteraren med kortare avbrott sysselsatta med att gemensamt fortsätta det under senare delen av 1919 påbörjade arbetet med uppgörande av fullständigt förslag till text till »lag angående vården av sinnessjuka».

Vid sammanträden med de sakkunniga under april och maj månader genomgingos därefter nämnda förslag till lagtext, varjämte en av de sakkunniga under sagda tid fortsatte tidigare påbörjat arbete med den utländska lagstiftningen i ämnet.

Sedan sekreteraren under delar av juli och augusti månader varit sysselsatt med visst förarbete för uppgörande av förslag till särskild förordning om vad som skall iakttagas med anledning av en blivande lag om vården av sinnessjuka, upptogo ordföranden och sekreteraren i slutet av augusti gemensamt arbetet på förslaget till dylik förordning, vilket arbete sedermera med kortare avbrott fortgått. Därunder ha de sakkunniga tidvis biträtts av överläkaren medicine licentiaten E. Göransson, som tillkallats på grund av de sakkunniga i sådant avseende tidigare lämnat bemyndigande.

De kostnader, de sakkunnigas uppdrag medfört för statsverket, ha till början av december 1920 uppgått till omkring 52,000 kronor, vilken summa endast obetydligt kommer att intill 1920 års slut överskridas.

Sakkunnig för utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser rörande det administrativa besvärsförfarandet m. m.

Kungl. Maj:t har den 12 september 1913 uppdragit åt landssekreteraren D. Ekelund, Stockholm, att inom civildepartementet biträda med utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser rörande det administrativa besvärsförfarandet jämte övriga författningsändringar, som i samband därmed kunde böra vidtagas m. m.

Landssekreteraren Ekelund har meddelat, att hans arbete vid länsstyrelsen i Stockholms län under år 1920 icke medgivit honom att ägna någon tid åt fullföljandet av ifrågavarande uppdrag samt att detta under år 1920 icke medfört några kostnader för statsverket.

Arbetslöshetskommissionen.

Kungl. Maj:t har den 10 augusti 1914 tillsatt en kommission med uppdrag att i samråd med socialstyrelsen upprätta och inkomma med förslag till åtgärder, ägnade att motverka den under dåvarande förhållanden

väntade eller rådande arbetslösheten och mildra verkningarna av densamma, ävensom föreskrivit, att chefen för civildepartementet, eller, vid förhinder för honom, chefen för finansdepartementet skulle vara ordförande i nämnda kommission, dels ock förordnat till ledamöter i kommissionen: fru Emilia Broomé, byråchefen, numera t. f. generaldirektören och chefen för socialstyrelsen E. G. Huss, redaktören, numera kanslirådet G. H. von Koch, f. d. fattigvårdsinspektören i Stockholm A. F. C. Lindblom, landsorganisationens dåvarande ordförande, talmannen i riksdagens andra kammare A. H. Lindqvist, f. d. generaldirektören F. W. H. Pegelow, direktören C. A. Ramström, Stockholm, och generalkonsuln J. Sachs, Stockholm, av vilka Pegelow utsågs till kommissionens vice ordförande och Huss till dess sekreterare. Hösten 1917 antogs förste aktuarien, numera t. f. byråchefen i socialstyrelsen O. E. F. Järte till biträdande sekreterare i kommissionen.

Genom beslut den 11 april 1919 har Kungl. Maj:t förordnat f. d. generaldirektören Pegelow att vara ordförande och t. f. generaldirektören Huss att vara vice ordförande i kommissionen. Samtidigt förordnades till nya ledamöter i kommissionen t. f. byråchefen Järte och assistenten i socialstyrelsen, numera borgarrådet i Stockholm W. Karlsson, varjämte uppdrogs åt Järte att vara kommissionens sekreterare. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t beträffande arbetets ordnande inom kommissionen, att i allmänhet endast ärenden av synnerlig betydelse skulle slutligt handläggas och avgöras i plenum; övriga ärenden skulle handhavas av ett arbetsutskott, bestående av kommissionens ordförande, vice ordförande, sekreterare, borgarrådet Karlsson och fru Broomé. På därom gjord ansökning har Kungl. Maj:t den 7 maj 1920 enledigat borgarrådet Karlsson från det honom meddelade förordnandet och i hans ställe förordnat ledamoten av riksdagens andra kammare, numera extra byråassistenten i socialstyrelsen E. O. Hagman att vara ledamot i kommissionen och dess arbetsutskott.

I fråga om kommissionens verksamhet under år 1920 har meddelats jöljande.

Under våren 1920 gjorde sig i Sverige, liksom flerstädes i utlandet, ett kraftigt uppsving gällande inom affärslivet. Den högkonjunktur, som rådde i Storbritannien under april och maj månader 1920 med stark efterfrågan och stigande priser på särskilt trä och dess biprodukter, verkade i hög grad stimulerande på motsvarande svenska exportgrenar. Som en följd av nämnda förbättring av det allmänna konjunkturläget och i samband med bilaggandet av den stora lockouten inom järn- och maskinindustrien gjorde sig behovet av arbetskraft vid vårsäsongens inbrott med särskild styrka gällande på den svenska marknaden. Det yppade sig brist på ar-

betskraft på de flesta områden, och arbetslösheten nedgick efter hand till ett minimum. Härtill bidrog också den omständigheten, att åttatimmarsdagens verkningar med avseende på ökad knapphet på arbetskraft först nu på allvar började visa sig.

Det mest karakteristiska för den brist på arbetskraft, som präglade svenska arbetsmarknaden under våren och hela sommaren 1920, var emellertid knappheten på grovarbetare. Företeelsen var icke ny utan hade med ökad styrka gjort sig kännbar under de tvenne sista åren, alltifrån de statliga massavverkningarna av ved sommaren 1917, då bränslekommissionen efter det civila tjänstepliktsförslagets fall i riksdagen såg sig nödsakad att genom lockelsen av höga löner fylla sitt för våra förhållanden avsevärda behov av arbetskraft (30,000 man). Till följd av den fortsatta kol- och tränöden på världsmarknaden kunde den svenska råvaruproduktionen ifråga om skogsalster alltfort absorbera stora skaror av olärd arbetskraft.

Särskilt i städerna, men även för jordbrukets behov, blev på grund av dessa och andra förhållanden tillgången på grovarbetare synnerligen knapp under våren och sommaren 1920. Belysande är det förhållandet, att flertalet av de i årets stora byggnadskonflikt indragna arbetarna med lätthet torde ha kunnat skaffa sig arbete på annat håll.

Arbetslöshetskommissionen, som med uppmärksamhet följde ifrågavarande företeelser på den svenska arbetsmarknaden, inrättade sin verksamhet därefter. Då alltsedan 1918—1919 understödsverksamhet i form av direkta understöd så gott som alldeles upphört — under tiden januari—oktober 1920 har den understödsverksamhet, som ännu bedrivits på enstaka orter, kostat staten c:a 53,000 kronor — och arbetslöshetskommissionens verksamhet sålunda begränsats till att söka förebygga understöds utbetalande genom att anvisa de arbetslösa till de nödhjälpsarbeten, som anordnas av särskilt *skogssällskapets statsarbeten*, kom begränsningen av arbetslöshetskommissionens verksamhet att i det väsentliga taga formen av ett minskat antal sådana nödhjälpsarbeten. Detta skedde av sig självt i den mån konjunkturerna förbättrades under våren. Till yttermera visso enades arbetslöshetskommissionen och arbetsdirektionen för statsarbetena därom att i enlighet med särskild utarbetad plan efterhand nedbringa antalet arbetsplatser och antalet sysselsatta arbetare.

Det var under förra delen av året arbetslöshetskommissionens förhoppning att under loppet av den kommande vintern och våren kunna tillmötesgå inom riksdagen uttalat önskemål att helt nedlägga sin verksamhet. Ovannämnda avvecklingsplan för skogssällskapets statsarbeten innebar jämväl dessas upphörande efter den 1 juli 1921.

Redan före ingången av fjärde kvartalet 1920 inträffade emellertid

i Sverige, liksom i utlandet, den på sina håll sedan länge förespådda »fredskrisen» med ty åtföljande lågkonjunktur.

Densamma gjorde sig först märkbar på kapitalmarknaden; arbetsmarknaden syntes till en början föga berörd. Enligt de upplysningar, som socialstyrelsen inhämtade från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, var ännu åtminstone den 1 oktober läget på arbetsmarknaden flerstädes långt ifrån oroväckande. Endast i fråga om ylleindustrien och vissa varvsföretag (samt stenindustrien, för vars särskilda förhållanden redogöres i det följande) förutsågs en avsevärd reducering av arbetsstyrkan. På grov- och lösarbetare rådde däremot vid nämnda tidpunkt ännu icke något överflöd. Därefter försämrades emellertid läget på arbetsmarknaden alltmera, och under årets sista månader blevo även andra yrkesarbetare än textilarbetare i vissa fall drabbade av arbetslöshet.

Understödsverksamhetens omfattning under år 1920 framgår av efterföljande tabell:

1920	Antal kommuner städer och köpingar	Antal kommuner landskommuner	understödens totalbelopp	därav in natura	statens andel (beräknad till)
januari	7	3	40,667	5,024	20,334
februari	8	1	41,787	4,017	20,893
mars	6	3	14,118	4,554	7,059
april	5	2	5,860	3,291	2,929
maj	3	1	2,314	1,601	1,157
juni	2	—	1,219	950	609
juli	1	—	336	—	168
augusti	2	1	310	—	154
september	1	—	118	—	59
oktober	1	—	91	—	46
november					
december					
			c:a 106,820	19,437	53,408

	Antal kommuner städer och köpingar	Antal kommuner landskommuner	understödens totalbelopp	därav in natura	statens andel (beräknad till)
oktober—december 1914	—	—	182,659	77,085	90,330
januari—december 1915	—	—	680,165	361,644	340,083
januari—december 1916	—	—	80,665	38,318	40,333
januari—december 1917	—	—	266,681	80,505	133,341
januari—december 1918	—	—	3,342,086	67,557	2,037,006
januari—december 1919	—	—	1,929,848	105,672	1,099,953
januari—oktober 1920	—	—	c:a 106,820	c:a 19,437	c:a 53,408

Kostnaderna för understödsverksamheten ha således under 1920 kunnat hållas väsentligt lägre än under år 1919.

För upprätthållande av *skogssällskapets statsarbetens* verksamhet ha under året 3 millioner kronor av Kungl. Maj:t beviljats från anslaget för arbetslöshetens bekämpande. Statsarbetena stå fortfarande under ledning av en särskild arbetsdirektion i Göteborg, inom vilken arbetslöshetskommissionen är representerad. Alla viktigare avgöranden träffas städse i samråd med kommissionen.

Genom Kungl. Maj:ts kungörelse angående understöd åt meddellösa arbetslösa samt bidrag av statsmedel därtill den 22 oktober 1920 (Svensk författningssamling 1920 n:r 696) ha förut gällande författningar beträffande den offentliga understödsverksamheten (Svensk författningssamling 1916 n:r 139, 1917 n:r 865 och 1918 n:r 748) blivit upphävda. Understödsbeloppen ha graderats ytterligare. De utgöra per dag högst 3 kronor för man och hustru; 2 kronor för ensam person, som fyllt 18 år; 1 krona 20 öre för ensam person, som fyllt 15 men ej 18 år, samt 60 öre för varje inom eller utom äktenskap fött barn. Vederbörande kommitté eller kommunala myndighet skall enligt den nya författningen för utbekommande av ersättning för under månaden utlämnade understöd senast den 15 i nästföljande månad ingiva framställning därom till arbetslöshetskommissionen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 augusti 1919 anordnades *understödsverksamhet* för sådana *arbetslösa f. d. tobaksarbetare*, vilka prövats vara i behov av särskild hjälp. Denna understödsverksamhet, som ställdes under tillsyn av statens arbetslöshetskommission, reglerades genom tvenne särskilda kungörelser n:r 535 och 536 år 1919. Den förra kungörelsen avsåg understöd åt personer, vilka »på grund av hög ålder, sjukdom eller eller lyte eller dylikt» icke voro arbetsföra. Den senare kungörelsen avsåg arbetsföra personer. I förra fallet skulle kostnaderna bestridas med ett av aktiebolaget svenska tobaksmonopolet anvisat belopp, medan i senare fallet medel skulle utgå från det av riksdagen beviljade anslaget till arbetslöshetens bekämpande och i enlighet med kungl. kungörelsen n:r 139 år 1916 med däri sedermera vidtagna jämkningar, dock med den ändringen att i förevarande fall hela kostnaden skulle bäras av staten.

Understödsverksamheten enligt kungl. kungörelsen n:r 535 år 1919 upphörde under mars månad 1920, sedan det till förfogande ställda beloppet, med undantag av kvarstående 49 kronor 56 öre, blivit förbrukat för ändamålet. Kungl. kungörelsen n:r 536 år 1919 upphävdes genom beslut den 19 november 1920 (Svensk författningssamling 1920 n:r 734).

Sedan på framställning av Kungl. Maj:t beslut fattats av 1920 års

riksdag om stadigvarande understöd av statsmedel åt de arbetslösa f. d. tobaksarbetare, vilka äro i trängande behov av understöd och som vid tiden för förlusten av anställning inom tobakshanteringen uppnått en ålder av 55 år eller ock till följd av sjukdom eller lyte eller dylikt nu icke äro arbetsföra, utfärdade Kungl. Maj:t i särskild kungörelse, n:r 157 år 1920, nya bestämmelser angående understödsverksamhetens ordnande. Den nya understödsverksamheten, vilken tillämpats från och med den 1 mars 1920, är avsedd att fortgå år för år med regelbundna utbetalningar varje kvartal. Kostnaderna i nu ifrågavarande avseende ha under år 1920 uppgått till omkring 146,000 kronor.

Då arbetslöshetskommissionen kostnadsfritt disponerar lokaler hos socialstyrelsen, vilken även lämnar sin medverkan vid förekommande utredningar och allt expeditionsarbete, hava administrationskostnaderna intill 1920 års utgång kunnat hållas nere vid en summa av omkring 50,000 kronor.

Beträffande särskilt *stenleveranscentralen* har meddelats:

Kungl. Maj:t hade den 2 juni 1916 bestämt, att övervakandet av leveransen av gatsten och därmed sammanhängande göromål skulle omhänderhavas av en stenleveranscentral, vilken vid fullgörandet av sitt uppdrag har att ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som meddelas av statens arbetslöshetskommission.

Till chef för stenleveranscentralen, med rätt att ensam fatta beslut i till densamma hörande frågor, förordnades dåvarande ledamoten av numera ordföranden i statens arbetslöshetskommission, f. d. generaldirektören Pegelow samt till sakkunniga med uppgift att, i den mån chefen så anser erforderligt, tillhandagå honom med råd och upplysningar Stockholms stads byggnadschef, överstelöjtnanten A. G. H. Kinberg, direktören V. Kullgren i Uddevalla och stenhuggaren C. G. Tinggren å Kronoberget, Lysekil, samt till suppleant för överstelöjtnanten Kinberg Stockholms stads ombudsman J. E. Johansson, till suppleant för direktören Kullgren disponenten K. Petersen i Örgryte och till suppleant för stenhuggaren Tinggren stenhuggaren P. O. Vesterberg i Älvsberg, Karlshamn.

Beträffande stenindustrien har icke någon nämnvärd förbättring i förut rådande förhållanden inträtt, enär fortfarande stora svårigheter förefinnas för export av denna industris alster.

För det av Kungl. Maj:t anvisade anslaget 3,300,000 kronor, sedan det till transportkostnader upptagna beloppet 375,000 kronor frånräknats, hava stenbeställningar för vintern 1919—1920 blivit gjorda för $^3/_5$ av anslaget eller omkring 1,980,000 kronor. Återstoden av anslaget har reserverats för beredande av arbetstillfällen åt stenarbetare under vintern 1920—1921.

Under vintern 1919—20 har sålunda genom statens åtgöranden beretts arbetstillfälle åt följande antal stenhuggare nämligen:

under	november	cirka	443
»	december	»	525
»	januari	»	2,279
»	februari	»	2,730
»	mars	»	2,818
»	april	»	839

Fördelade på de olika landsdelarna utgjorde dessa i genomsnitt under nämnda tid cirka 500 i Blekinge, 140 i Halland, 930 i Göteborgs- och Bohus län samt 50 i andra län.

Kommittén för utredning rörande obligatorisk sjukförsäkring m. m. (socialförsäkringskommittén).

Kungl. Maj:t har den 31 december 1915 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning dels angående införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring av arbetare, dels ock huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna må kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvållad arbetslöshet samt att inkomma med de förslag, som kunna av den verkställda utredningen föranledas.

Ordförande i kommittén är presidenten, filosofie doktorn A. Lindstedt, Stockholm, samt ledamöter: talmannen i riksdagens andra kammare A. H. Lindqvist, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. Nilsson i Bonarp, ledamoten av riksdagens första kammare, vice häradshövdingen A. H. von Sydow, Stockholm, och ledamoten av riksdagens första kammare, förlikningsmannen S. H. Kvarnzelius, Sundsvall.

Särskilda ledamöter i kommittén äro för att deltaga i dess behandling av frågan om obligatorisk sjukförsäkring av arbetare byråchefen, filosofie doktorn J. T. Andersson, byråchefen O. F. Enbom och kassören i Sveriges allmänna sjukkasseförbund J. E. Berglund, Stockholm, och ordföranden i styrelsen för Eskilstuna sjuk- och begravningskassa J. W. Westergren samt av frågan om främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvållad arbetslöshet t. f. byråchefen O. E. F. Järte, Stockholm, föreståndaren för Hälsingborgs stads arbetsförmedling C. Johansson och förtroendemannen i svenska typografförbundet E. A. Wiberg, Stockholm.

Kommitténs arbete rörande obligatorisk sjukförsäkring avslutades den 14 oktober 1919, och avgavs nämnda dag till Kungl. Maj:t betänkande

och förslag angående allmän sjukförsäkring. Under den följande tiden har kommittén i sin helhet under sammanträden i Stockholm tidvis varit sysselsatt med arbeten, som föranletts dels av det den 19 december 1919 åt kommitténs ordförande meddelade uppdraget att i egenskap av sakkunnig inom civildepartementet biträda vid beredning till föredragning av nämnda förslag, dels av det den 21 maj 1920 åt vissa sakkunniga meddelade uppdraget att verkställa ytterligare överarbetning av förslaget och dels av arbeten i enlighet med lämnat uppdrag för utarbetande av förslag till sådana ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, som kunde medföra förenkling i riksförsäkringsanstaltens förvaltning m. m. Förutom ordföranden hava fem av kommitténs ledamöter hela tiden till den 2 oktober 1920 varit sysselsatta med utredningar i olika hänseenden rörande frågor, som föranletts av ovannämnda uppdrag. Därjämte hava under hela år 1920 förutom ordföranden tre av kommitténs ledamöter varit sysselsatta med utredningar, som föranletts av kommitténs uppdrag att avgiva förslag rörande arbetslöshetsförsäkring.

Kostnaderna för kommitténs arbete komma att intill slutet av år 1920 sammanlagt uppgå till omkring 495,000 kronor, varav omkring 407,000 kronor belöpa sig å föregående års kostnader, företrädesvis för utförande av de erforderliga statistiska utredningarna rörande sjuklighetsförhållandena i landet.

Kommittén för utredning angående enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning.

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1916 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag till enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning.

Ordförande i denna kommitté är ledamoten av riksdagens andra kammare, rådmannen K. G. W. Kant, Uppsala, samt ledamöter: medicinalrådet, medicine licentiaten F. G. Bissmark, ingenjören G. T. Rosendahl och civilingenjören, medicine doktorn K. G. A. Sondén, Stockholm, samt andre stadsveterinären i Stockholm N. O. E. Åfeldt.

Beträffande kommitténs verksamhet under år 1920 har meddelats följande:

Kommittén har sammanträtt i Stockholm under tiden januari till maj och den 8—15 december. Dessutom hava överläggningar ägt rum mellan ordföranden och kommitténs sekreterare under täta sammanträden i Uppsala under tiden juni—november, därunder vid olika tillfällen särskilda ledamöter av kommittén anmodats närvara.

Med delegerade för Danmark och Norge hava sammanträden hållits

i Stockholm den 11—14 februari, i Sönderborg den 6—13 september och i Köpenhamn den 17—19 november.

Under året har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit underdånigt utlåtande i ett till kommittén överlämnat ärende angående märkning av strömmings- och sillkärl, och ingav kommittén i samband därmed ett motiverat förslag till författning i ämnet.

De i föregående årsredogörelser omnämnda, av kommittén utarbetade utkasten till livsmedelsförfattningar hava under året underkastats en genomgripande omarbetning. Som resultat härav hava framgått förslag till tre huvudförfattningar, livsmedelslag, livsmedelsstadga och livsmedelskontrollförordning, ävensom därtill anslutande kungörelser angående livsmedelslagens tillämpning å mjölk, ost, smör och margarin, matoljor och annat matfett än smör och margarin, härdat fett, kött, mjöl, bakpulver, ärter, bönor, saft, marmelad, läskedrycker, kaffe, té, choklad, ättika och honung samt en fristående kungörelse om vattenledningar.

De av kommittén enligt bemyndigande tillkallade sakkunniga, docenten Th. Sundberg och fil. d:r Harald Huss hava i likhet med vad föregående år ägt rum, utfört kemiska och biologiska undersökningar. Därjämte hava de sakkunniga påbörjat utarbetandet av detaljerade instruktioner för de kontrollmyndigheter, vilka enligt förslagen hava att övervaka livsmedelsförfattningarnas efterlevnad.

Kommittén tror sig kunna framlägga sitt betänkande under loppet av år 1921.

De kostnader, kommittén intill 1920 års slut medfört för statsverket, uppgå, inberäknat kostnaderna för kemiska och biologiska undersökningar, till omkring 115,000 kronor.

Kommittén för utredning i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1916 uppdragit åt en kommitté dels att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare jämte i samband därmed stående frågor, därvid även borde tillses, huruvida jämkning i rikets indelning i provinsialläkardistrikt kunde vara påkallad, dels ock att skyndsamt inkomma med yttrande och förslag, huruvida och i vad mån särskilda anordningar provisoriskt skulle kunna vidtagas för att avhjälpa svårigheterna att besätta mera avlägset belägna provinsialläkardistrikt, såväl ordinarie som extra.

Ordförande i denna kommitté är medicinalrådet, medicine licentiaten F. E. A. Block, Stockholm, och ledamöter: ledamoten av riksdagens andra

kammare, banvakten A. Andersson i Råstock, förre ledamoten av riksdagens andra kammare, extra jägmästaren O. E. Holm, Gällivare, förste provinsialläkaren, medicine licentiaten A. J. Larson, Gävle, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren O. Osberg, Åseby, samt ledamoten av riksdagens första kammare, häradshövdingen A. H. G. Rogberg, Ånäset.

Jämte det Kungl. Maj:t den 21 maj 1920 anbefallde kommittén att skyndsamt verkställa utredning angående av riksdagen i skrivelse den 29 april 1920, nr 168, gjord framställning rörande åtgärder till avhjälpande av läkarbristen i de norrländska länen, förordnade Kungl. Maj:t nämnda dag landshövdingen P. A. V. Schotte att såsom ledamot i kommittén deltaga i kommitténs överläggningar och beslut angående nyssberörda ämne.

På framställning av kommittén har Kungl. Maj:t därjämte den 9 juli 1920 bemyndigat kommittén att i mån av behov tillkalla en provinsialläkare och en extra provinsialläkare för att biträda kommittén vid fullgörande av densamma lämnade uppdrag, och hava i anledning härav tillkallats provinsialläkaren i Falu distrikt J. Krahé och extra provinsialläkaren i Vivstavarvs distrikt J. Odén. Dessa läkare hava deltagit i kommitténs sammanträden under tiden 25 oktober—6 november men ej i något av kommittén därunder fattat beslut.

Kommittén har under år 1920 haft sina sammanträden i Stockholm under följande tidsperioder: 13 januari—25 februari, 16 mars—17 april, 10 juni—18 juni, 12 juli—30 juli, 6 september—7 oktober samt 20 oktober—6 november; och fungerar sedan sistnämnda dag ett arbetsutskott, bestående av ordföranden medicinalrådet Block och landshövdingen Schotte samt kommitténs sekreterare, notarien M. Forsman. Därjämte hava ordföranden och sekreteraren varit sysselsatta med arbete för kommittén: ordföranden under följande tider: 1—12 januari, 4—9 juni, 19 juni—11 juli, 1 augusti—5 september samt 18—19 oktober, och sekreteraren under följande tider: 26 februari—14 mars, 1—5 september samt 8—19 oktober.

Kommittén har under år 1920 avgivit följande betänkanden och yttranden: den 23 februari betänkande i fråga om förbättrade avlöningsförmåner åt förste provinsialläkare m. m., vilket betänkande föranledde Kungl. Maj:ts proposition nr 211 till 1920 års riksdag; den 17 april betänkande med förslag angående läkarmottagningar utom läkarstationen med bidrag av statsmedel; samt den 5 oktober och den 6 november yttranden i några mindre ärenden.

Kommittén har hos Kungl. Maj:t anhållit att få låta trycka betänkande i fråga om överförande av extra provinsialläkardistrikt till ordinarie samt ordnande av bostadsfrågan för provinsialläkare å landsbygden

ävensom rörande de åtgärder, som borde vidtagas för avhjälpande av den inom de norrländska länen rådande läkarbristen m. m. Med avlämnande av detta betänkande, vilket väntades kunna ske före 1920 års utgång, har kommittén slutfört de uppdrag, som till densamma överlämnats.

Kommittén har den 31 december 1920 anbefallts att verkställa utredning och avgiva förslag rörande av förste provinsialläkarnes förening gjord framställning om anskaffande av bostad åt förste provinsialläkare och i stad stationerad provinsialläkare.

Statsverkets kostnader i sin helhet för kommittén under år 1920 intill årsskiftet torde approximativt kunna beräknas till 27,000 kronor.

Kommittén för utredning angående statens bakteriologiska laboratoriums organisation och utveckling.

Kungl. Maj:t har den 25 september 1917 uppdragit åt en kommitté att verkställa en allsidig utredning beträffande riktlinjerna för statens bakteriologiska laboratoriums organisation och utveckling samt därmed i samband stående spörsmål ävensom att däröver inkomma med förslag och till ordförande i berörda kommitté förordnat generaldirektören B. Buhre samt till ledamöter: förste provinsialläkaren i Uppsala län E. B. A. Bohlin, Uppsala, föreståndaren för bakteriologiska laboratoriet, professorn A. Pettersson och docenten vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet N. E. Selander, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare C. O. Strid, Halmstad, samt ledamoten av riksdagens första kammare, överdirektören J. L. Widell och föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt, professorn S. M. Bergman, Stockholm.

Kommittén har under år 1920 sammanträtt från och med den 8 till och med den 27 april samt från och med den 25 maj till och med den 1 juni.

Kommitténs arbeten äro nu slutförda. Dess betänkande är dagtecknat den 15 april 1920 och har efter slutad tryckning avlämnats i socialdepartementet i augusti månad 1920.

Kommitténs kostnader beräknas under år 1920 hava uppgått till omkring 23,955 kronor 27 öre.

Kommittén för verkställande av utredning angående lagstiftning för reglering av arbetstidens längd och förläggning m. m.

Kungl. Maj:t har den 15 februari 1918 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning för reglering av arbetstidens längd och förläggning, däri ingående frågorna om söndagsvila, arbetarsemester m. m., ävensom till de åtgärder i övrigt, som i sammanhang härmed anses böra ifrågasättas.

Till ordförande i kommittén har Kungl. Maj:t förordnat landshövdingen, numera statsministern friherre L. de Geer samt till ledamöter disponenten J. A. Ekman, yrkesinspektören B. O. V. Hellström, förtroendemannen i metallindustriarbetarförbundet K. V. Holmström, förste provinsialläkaren C. J. F. Lundberg, ingenjören E. Magnus, sekreteraren i grov- och fabriksarbetarförbundet C. Michaelson, byråchefen i socialstyrelsen J. A. E. Molin, förtroendemannen i sågverksindustriarbetarförbundet A. Svensson samt disponenten C. Wahren och förre disponenten B. E. Wijkander, med uppdrag åt byråchefen Molin att tillika vara sekreterare i kommittén. Av kommitténs ledamöter har sekreteraren Michaelson numera avlidit.

Vidare har Kungl. Maj:t den 1 juli 1918 till kommittén överlämnat det socialstyrelsen den 27 juli 1917 lämnade uppdrag att verkställa utredning angående nattarbete i bagerier, konditorier och s. k. hembagerier.

Kommittén har under år 1920 sammanträtt i Stockholm den 26—28 januari och den 8—13 mars.

Av kommittén har till Kungl. Maj:t avgivits betänkande med förslag till lag om arbetarsemester, utlåtande rörande ifrågasatt lagstiftning angående natt- och söndagsarbete samt en statistisk publikation benämnd »Arbetstiden inom industri och hantverk m. m. i Sverige vid år 1917.»

Med avlämnande av här omförmälda framställningar har kommittén fullgjort sitt uppdrag.

Förutom sådana arvoden samt rese- och traktamentsersättningar till kommitténs ledamöter, som utbetalas direkt av statskontoret, belöpa sig kommitténs kostnader under år 1920 till omkring 19,500 kronor.

Sakkunniga för utredning angående riktlinjerna för vanförevården.

Jämlikt bemyndigande den 28 juni 1918 har chefen för civildepartementet uppdragit åt professorn S. E. P. Haglund, överläkaren i riksförsäkringsanstalten, professorn J. H. Åkerman, byråchefen i pensionsstyrelsen H. I. Elliot, t. f. överinspektören för sinnessjukvården i riket, medicine doktorn D. A. Petrén samt fröken Tora Reuterswärd i Hälsingborg, att, i egenskap av sakkunniga, verkställa en allsidig utredning angående riktlinjerna för vanförevårdens vidare utveckling samt inkomma med de förslag, vartill utredningen må föranleda, varjämte chefen för civildepartementet utsett sekreteraren i pensionsstyrelsen E. A. Cederberg att vara sekreterare hos de sakkunniga.

Beträffande de sakkunnigas arbete under år 1920 har meddelats följande:

De sakkunniga hava hållit sina sammanträden i Stockholm; sammanträdena hava pågått under tiden 6—25 mars. Under vissa tider före och efter denna tid har ett arbetsutskott, bestående av professorn Haglund och en av ledamöterna jämte sekreteraren varit i verksamhet. De sakkunniga hava slutfört sitt arbete och den 25 mars 1920 till chefen för civildepartementet avgivit utlåtande. De kostnader, de sakkunniga under år 1920 medfört för statsverket, uppgå till 3,422 kronor 29 öre, förutom ett belopp av 4,867 kronor 50 öre, som utbetalts för tryckning av de sakkunnigas betänkande.

Delegationen för Sverige av den för de nordiska länderna och Finland gemensamma kommittén för fastställande av enahanda regler inom nämnda länder för skiftsystemet inom pappers-, cellulosa- och trämasseindustrin.

Sedan svenska regeringen förklarat sig biträda ett av norska regeringen framlagt förslag om utseende av representanter i en för Sverige, Norge, Danmark och Finland gemensam kommitté för fastställande av enahanda regler inom nämnda länder för skiftsystemet inom pappers-, cellulosa- och trämasseindustrin, har chefen för civildepartementet den 18 oktober 1918, jämlikt Kungl. Maj:ts därutinnan givna bemyndigande, till ledamöter för Sverige utsett ingenjören E. Biesèrt, Lennartsfors, ombudsmannen R. Palmgren, konsuln H. Wulff samt förtroendemännen G. O. Strand och C. J. J:son Söder, varjämte Biesèrt utsetts till ordförande i den svenska delegationen.

Delegationens ordförande har meddelat, att de delegerade icke haft något sammanträde under år 1920.

Sakkunniga för utredning rörande åtgärder, som erfordras för att bland allmänheten sprida kunskap om könssjukdomarnas natur och smittfarlighet m. m.

Jämlikt bemyndigande den 25 oktober 1918 har chefen för civildepartementet uppdragit åt generaldirektören, numera statsrådet B. J:son Bergqvist, professorn vid konsthögskolan, medicine doktorn K. E. O. Kjellberg, överläkaren vid sjukhuset S:t Göran i Stockholm, medicine doktorn K. J. Marcus, f. d. lektorn, filosofie doktorn C. K. S. Sprinchorn samt praktiserande läkaren, medicine licentiaten Alma Maria Katarina Sundquist att, i egenskap av sakkunniga, verkställa utredning angående de åtgärder, som erfordras för att bland allmänheten sprida kännedom om könssjukdomarnas natur och smittfarlighet, om medel, som stå till buds för att hindra smittas överförande, samt om skyldighet för en var, som angripits av sådan sjukdom, att skyndsamt söka läkarvård, samt därefter till Kungl.

Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen må föranleda, varjämte chefen för nämnda departement anmodat statsrådet Bergqvist att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Därefter har departementschefen den 7 februari 1919 entledigat dåvarande generaldirektören Bergqvist från berörda uppdrag ävensom uppdragit åt kanslirådet J. Franzén, Stockholm, att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga hava under år 1920 hållit sina sammanträden å ecklesiastikdepartementets lokaler under tiderna den 23 januari—22 mars, den 18 maj—11 juni samt från och med den 5 oktober 1920, varjämte de sakkunniga under mellantiderna varit var för sig sysselsatta med dem tilldelade arbetsuppgifter.

De sakkunniga hava under året fattat definitiva beslut rörande den uppgift, som varit de sakkunniga förelagd. Vidare hava de sakkunniga dels i manuskript, dels ock i korrektur genomgått och ingående diskuterat det av de sakkunnigas sekreterare utarbetade förslaget till betänkande, varjämte de sakkunniga överlagt angående flera, av olika personer bland de sakkunniga utarbetade förslag till handledning för undervisare, flygblad m. m., avsedda att bifogas de sakkunnigas betänkande.

Arbetet med det åt de sakkunniga lämnade uppdraget har fortskridit därhän, att förslag till de sakkunnigas blivande betänkande nu föreligger till fullo utarbetat i manuskript och, sedan Kungl. Maj:ts tillstånd till tryckning av betänkandet på gjord framställning erhållits, till allra största delen i korrektur. Det återstår endast en sista överarbetning av sagda förslag. Arbetet härmed torde vara avslutat inom utgången av år 1920 och de sakkunnigas uppdrag således slutfört.

Statsverkets utgifter för de sakkunniga kunna beräknas vid utgången av år 1920 utgöra omkring 14,900 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om normalritningar för ålderdomshem m. m.

Jämlikt bemyndigande den 31 januari 1919 uppdrog chefen för civildepartementet den 18 februari samma år åt landstingsdirektören A. Erikson, Stocksund, ordföranden i Markaryds sockens fattigvårdsstyrelse A. Andersson, landstingsmannen I. A. Jakobsson, Boden, fattigvårdskonsulenten i första distriktet J. Håkansson, ledarinnan av Svenska Fattigvårdsförbundets utbildningskurser Signe Rosenberg och ledamoten av riksdagens andra kammare E. Molin i Dombäcksmark att, under ledning av statens fattigvårdsinspektör G. H. von Koch och i samråd med fattigvårdsinspektionens arkitekt beträffande fattigvårdsbyggnader T. Kellgren, i egenskap

av sakkunniga, inom nämnda departement biträda med verkställande av utredning och beredning av frågan om normalritningar för ålderdomshem m. m.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt den 27 och den 28 april, varvid uppdraget slutfördes beträffande ålderdomshem och barnhem. Utarbetandet av principerna för arbetshem har påbörjats, men hava de sakkunniga beslutit uppskjuta slutbehandlingen av frågan intill dess landstingens planer i fråga om inrättandet av arbetshem blivit närmare klarlagda.

Sakkunnigas hittillsvarande kostnader belöpa sig till 20,184 kronor 49 öre.

Kommissionen för utredning rörande vissa spörsmål å kommunalförvaltningens område.

Jämlikt bemyndigande den 30 maj 1919 har chefen för civildepartementet uppdragit åt rådmannen E. E. Lyberg, Falun, dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare häradsskrivaren A. R. Rooth, Ljungby, samt ledamöterna av riksdagens andra kammare parkvaktmästaren K. E. Magnusson, Kalmar, hemmansägaren P. A. Lidström, Näsåker, och häradsdomaren P. J. Persson, Tofta, att i egenskap av sakkunniga inom civildepartementet biträda med utredning och förslag rörande vissa spörsmål å kommunalförvaltningens område, varjämte chefen för nämnda departement uppdragit åt rådmannen Lyberg att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar samt till sekreterare hos de sakkunniga utsett förste aktuarien S. A. Odén, Stockholm.

Vidare har nämnde departementschef jämlikt bemyndigande den 16 januari 1920 uppdragit åt förste aktuarien Odén att, jämte bibehållande av uppdraget att vara sekreterare, i egenskap av sakkunnig biträda med förberörda utredning och förslag.

Sistnämnda dag har Kungl. Maj:t jämväl bemyndigat de sakkunniga att till behandling upptaga även sådana kommunala frågor, vilka, utan att direkt kunna hänföras till de i beslutet den 30 maj 1919 omförmälda spörsmål, likväl stå dessa så nära, att deras behandling lämpligen bör ske i samband med dessa.

Genom brev den 14 maj 1920 har de sakkunnigas uppdrag utvidgats till att omfatta jämväl utredning och förslag angående dels upphörande av den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige, kommunal- och municipalfullmäktige samt stadsfullmäktige i Stockholm, dels ock sammanförande av valen av berörda kommunala korporationer till samma år som valen av landsting. Vidare har den 21 maj 1920 uppdragits åt de sakkunniga,

förstärkta med ytterligare tvenne för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga, att biträda med utredning och förslag rörande en revision av landstingsförordningen. De för detta arbete särskilt tillkallade sakkunniga voro borgmästaren G. M. Fredriksson Fant, Nyköping, samt muraren G. V. Källman, Sundbyberg. Sedan den senare avsagt sig det honom meddelade uppdraget, tillkallades i hans ställe kommunalkamreraren A.Sterne, Mjölby. Slutligen har Kungl. Maj:t den 10 september 1920 uppdragit åt de sakkunniga att skyndsamt inkomma med förslag till de föreskrifter och formulär m. m., som det jämlikt lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda.

De sakkunniga hava sammanträtt in pleno i Stockholm under tiden 1—9 januari, 9—15 april och 22 november—18 december samt i Båstad 1 juli—9 augusti, varjämte ordföranden och sekreteraren vid olika tillfällen sammankommit dels i Stockholm, dels i Falun.

Del I av de sakkunnigas betänkanden, omfattande frågorna om rätt att deltaga i kommunala val och avgöranden utan personlig inställelse, valdistriktsindelning vid kommunala och politiska val samt sammanförande av den kommunala och den politiska röstlängden, utkom av trycket under februari 1920. Uppdraget av den 10 september att skyndsammast möjligt inkomma med förslag till särskilda föreskrifter och formulär för röstning utan personlig inställelse vid vissa kommunala val har på grund av ärendets skyndsamma natur, som ej möjliggjort dess behandling av de sakkunniga in pleno, fullgjorts på så sätt, att ordföranden och sekreteraren i ett den 20 september 1920 avgivet betänkande framlagt förslag till kungörelse angående kuvert m. m., som avses i lagen den 30 juni 1920, ävensom förslag till viss cirkulärskrivelse till länsstyrelserna och P. M. angående valsedelsförsändelse, avsedd att utdelas till kommunerna. De sakkunniga hava vidare utarbetat förslag och motivering angående frågan om gränserna mellan kommunalstämmas och kommunalfullmäktiges befogenhet och frågan om upphörande av den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige, kommunal- och municipalfullmäktige samt sammanförande av valen till dessa korporationer till samma år som valen av landsting ävensom vissa i samband med dessa spörsmål stående frågor. Del II av de sakkunnigas betänkande, omfattande nämnda frågor, torde vara att förvänta under februari 1921. Frågorna om ersättning åt kommunala förtroendemän och landstingsförordningens revidering hava varit föremål för preliminär behandling.

Den kostnad, kommittén beräknas medföra för statsverket intill ingången av år 1921, uppgår till omkring 37,000 kronor.

Sveriges delegation av den permanenta nordiska socialpolitiska delegationen samt av den nordiska kommissionen för undersökning av möjligheterna för ett gemensamt uppträdande utåt från de nordiska ländernas sida på det socialpolitiska området.

Den 30 maj 1919 tillsatte Kungl. Maj:t Sveriges delegation av den permanenta nordiska socialpolitiska kommissionen. Till ordförande förordnades generaldirektören, numera statsrådet G. H. Elmquist samt till ledamöter: ledamoten av försäkringsrådet, förutvarande förtroendemannen för svenska stenindustriarbetarförbundet O. Carlsson, Stockholm, direktören förutvarande förre rådmannen A. Cederborg, Stockholm, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, Stockholm, landsorganisationens dåvarande ordförande, talmannen i riksdagens andra kammare A. H. Lindqvist, ordföranden i svenska arbetsgivarföreningen, ledamoten av riksdagens första kammare, vice häradshövdingen Hj. von Sydow och förre disponenten B. E. Wijkander. Därjämte förordnades en suppleant för ordföranden, byråchefen, numera t. f. generaldirektören och chefen för socialstyrelsen E. G. Huss.

Samtidigt utsåg Kungl. Maj:t en delegation för Sverige av den nordiska kommissionen för undersökning av möjligheterna för ett gemensamt uppträdande utåt från de nordiska ländernas sida på det socialpolitiska området och särskilt för att bevaka deras intressen å den tillämnade internationella socialpolitiska konferensen i Washington. Till ordförande i sistnämnda delegation förordnades dåvarande generaldirektören Elmquist samt till ledamöter: statens fattigvårdsinspektör, numera kanslirådet G. H. von Koch, byråchefen i socialstyrelsen J. A. E. Molin samt ovanbemälda talmannen Lindqvist och vice häradshövdingen von Sydow. Till suppleanter utsågos: för ordföranden t. f. generaldirektören Huss, för Lindqvist ledamoten av försäkringsrådet O. Carlsson samt för von Sydow direktören J. S. Edström i Västerås. Till sekreterare hava delegationerna utsett förste aktuarien, t. f. byråchefen i socialstyrelsen O. E. F. Järte.

Av delegationerna har under år 1920 liksom under år 1919, endast den för internationell socialpolitik varit i verksamhet. Under vintern och våren höllos sålunda flera sammanträden för att förbereda Sveriges representation vid den andra internationella socialpolitiska konferensen i Genua under försommaren 1920, vartill inbjudan ingått till svenska regeringen från Internationella Arbetsbyrån. Konferensens dagordning upptog följande 4 punkter:

1. Arbetstiden till sjöss.
2. Arbetsförmedling och arbetslöshet inom sjömansyrket.
3. Skydd för minderåriga inom sjöfarten.
4. Fråga om möjligheten av en internationell sjömanslagstiftning.

Från Internationella Arbetsbyrån hade till varje regering utsänts ett vidlyftigt frågeformulär berörande ovannämnda punkter på dagordningen, varå svar hade begärts före den 11 maj 1920. Jämlikt sitt uppdrag besvarade delegationen de framställda spörsmålen med översändande av fransk och engelsk översättning av gällande svenska lagar och författningar rörande arbetstiden till sjöss, vilket arbete krävde avsevärd tid och kostnad. Konferensen ägde rum i Genua under tiden 15 juni—10 juli 1920. Ombud för 21 nationer hade tillstädeskommit. Att representera Sverige hade Kungl. Maj:t utsett ministerresidenten E. Sjöborg och rådmannen, numera statsrådet K. Dahlberg som regeringsdelegerade, med t. f. byråchefen O. Järte, t. f. byråchefen N. G. Nilsson, byråassistenten, sjökaptenen E. E. A. F. Eggert och förtroendemannen för svenska transportarbetarförbundet Charles Lindley som experter. Arbetsgivardelegerad var direktören i Sveriges redarförening, sjökaptenen A. O. Nordborg, med sjökaptenen N. Hallberg och inspektören F. Carman som experter, samt arbetardelegerad landsorganisationens ordförande A. Thorberg med redaktören S. Backlund, numera ordföranden i svenska sjömansunionen E. Griph, ordföranden i svenska eldarunionen S. Lundgren och ordföranden i nya stewardföreningen E. Runnerström som experter. Vid sedermera under konferensens lopp uppkommet hinder för ministerresidenten Sjöborg inträdde t. f. byråchefen Järte som dennes suppleant.

Till konferensens deltagare utdelades en på delegationens uppdrag utarbetad broschyr på engelska »The sea-faring trade in Sweden», skildrande svenska sjöfartsyrket. Beträffande konferensens förlopp och resultat i övrigt hänvisas till en redogörelse för densamma i »Sociala Meddelanden 1920» häft. 10 sid 889—894

I den mån Internationella Arbetsbyrån blivit fastare organiserad och under september 1920 överflyttad från London till sin definitiva förläggningsort Genève, ha korrespondensen och förbindelserna med byrån tagit allt vidsträcktare omfattning, därvid delegationen närmast samarbetat med socialstyrelsen. Sålunda ha bl. a. utförliga svar avgivits på tvenne vidlyftiga enquêter från Internationella Arbetsbyrån om arbetslöshetsfrågan och emigrationsspörsmålet i Sverige.

Delegationens utgifter uppgingo under år 1920 till omkring 8,000 kronor.

Genom beslut den 19 november 1920 har Kungl. Maj:t upplöst omför-

mälda delegationer samt i deras ställe tillsatt en ny delegation med uppgift att i samverkan med vederbörande ämbetsmyndigheter dels bevaka Sveriges intressen med avseende å det internationella socialpolitiska samarbetet och därvid särskilt förbereda Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens konferenser, dels ock verka för ett gemensamt uppträdande utåt från de nordiska ländernas sida å det socialpolitiska området; och skulle delegationen därjämte övertaga de arbetsuppgifter, vilka tidigare överlämnats till de sålunda upplösta delegationerna men icke av dem hunnit slutföras.

I den nya delegationen har Kungl. Maj:t förordnat till ordförande t. f. generaldirektören Huss samt till ledamöter ovanbemälde direktören Edström, kanslirådet von Koch, talmannen Lindqvist, byråchefen Molin, vice häradshövdingen von Sydow ävensom landsorganisationens ordförande A. Thorberg, Stockholm.

Till suppleanter hava förordnats för ordföranden ledamoten av riksdagens andra kammare, advokaten J. E. Löfgren, Stockholm, samt för ledamöterna disponenten O. H. Almström, Rörstrand, ovanbemälde ledamoten av försäkringsrådet Carlsson, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, ledamoten av arbetsrådet Wijkander ävensom ordföranden i metallindustriarbetarförbundet, ledamoten av arbetsrådet K. W. Holmström, Stockholm, och direktören C. S. Lagercrantz, Djursholm.

Kommittén för en allmän revision av gällande bestämmelser rörande lapparnas förhållanden inom riket m. m.

Kungl. Maj:t har den 13 juni 1919 tillsatt en kommitté för utförande av en allmän revision av de bestämmelser, som reglera lapparnas förhållanden inom riket och den icke lappska befolkningens rätt att hålla renar.

Kungl. Maj:t har därvid utsett:

till ordförande i kommittén landshövdingen, numera statsrådet W. Murray,

till ledamöter under kommittéarbetet i det hela: kanslirådet L. Berglöf, Stockholm, lappfogden, J. O. Holm, Svappavara, landssekreteraren S. A. Lilja, Växjö, samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Rehn, Hissjö, och sparbankskamreraren E. J. Lindley, Söderhamn.

till ledamöter vid behandling av frågor rörande det lappska skolväsendet: ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren Em. Kristensson, Göteborg, komministern H. L. Marklund, Dorotea, och teologie studeranden G. Park, Uppsala,

samt till sakkunniga att med kommittén överlägga rörande frågor som angå västerbottenslapparna: lappfogden, filosofie doktorn E. Bergström, Umeå, kommunalnämndsordföranden G. Johansson i Västansjö, landsfiskalen G. D. L. Lindström, Vilhelmina, samt lappmännen Torkel Larsson Kråjk och Torkel Tomasson.

Vidare har Kungl. Maj:t den 7 november 1919 till ledamot under kommittéarbetet i det hela utsett t. f. revisionssekreteraren P. J. Aastrup ävensom uppdragit åt denne att vara kommitténs sekreterare.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 19 november 1920 förordnat landssekreteraren Lilja att under den tid, statsrådet Murray utövade statsrådsämbetet, vid förfall för denne fullgöra de på ordföranden i kommittén ankommande åligganden.

Kommittén har under 1920 sammanträtt i Stockholm dels den 17—21 maj, dels den 18—20 november. Å sammanträdena hava ett flertal skrivelser till Kungl. Maj:t i särskilda till kommittén för yttrande remitterade ämnen beslutats, varjämte kommitténs överläggningar givit anledning till beslut rörande vissa för kommitténs fortsatta arbete nödvändiga utredningar. Dessutom har ett inom kommittén tillsatt arbetsutskott den 15—17 november sammanträtt i Stockholm med lappfogdarna för förberedande av den av Kungl. Maj:t anbefallda allmänna renräkningen i riket. Därjämte kommer en bland de sakkunniga utsedd avdelning för behandling av lapparnas skolfrågor att under december månad sammanträda i Stockholm.

Såväl kommittén i dess helhet som vissa inom densamma för utredning av särskilda frågor tillsatta underavdelningar ävensom enskilda ledamöter hava under 1920 företagit omfattande resor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Tromsö fylke i Norge, under vilka resor enligt förut utarbetat program ingående förhör hållits med såväl den lappska allmogen som den svenska befolkningen.

Under året har utarbetats ett första förslag till lag angående fjällapparnas rätt till renbete i Sverige.

De kostnader, kommittén intill år 1921 medfört för statsverket, uppgå till omkring 114,500 kronor.

Sakkunniga för utredning om behovet av förkortad arbetstid vid gruvarbete under jord m.m.

Jämlikt bemyndigande den 17 oktober 1919 har chefen för civildepartementet uppdragit åt bergmästaren C. O. Norelius, Knutsberg, Nora, att, jämte direktören N. R. Hedberg, Grängesberg, ledamoten av riksdagens andra kammare M. V. Holmström, Stockholm, gruvarbetaren

K. V. Karlsson i Grängesberg, disponenten J. O. Hj. Lundbohm, Kiruna, överingenjören I. Svedberg, Billesholm, samt gruvarbetaren N. Svensson i Malmberget, i egenskap av sakkunniga verkställa utredning och avgiva förslag beträffande frågan, huruvida vid gruvarbete under jord en kortare arbetstid än den eljest lagstadgade kan anses av behovet påkallad, varjämte departementschefen utsett bergmästaren Norelius att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och sekreteraren i kommerskollegium C. G. O. Hindbeck att vara sekreterare hos de sakkunniga.

Jämlikt bemyndigande den 31 december 1919 har nämnde departementschef utsett ytterligare två sakkunniga, nämligen disponenten E. G. Gumælius och gruvarbetaren A. Andersson, båda i Kärrgruvan.

Den 14 februari 1920 bemyndigades de sakkunniga att låta verkställa statistisk undersökning angående de särskilda förhållanden, varunder gruvarbetet under jord bedreves, särskilt i den mån det skilde sig från annat gruvarbete.

Den 25 september 1920 utsträcktes de sakkunnigas uppdrag att omfatta utredning, huruvida vid gruvarbete ovan jord vid gruvfälten i de nordligaste delarna av landet en kortare arbetstid än den eljest lagstadgade kunde anses vara av behovet påkallad samt till Kungl. Maj:t inkomma jämväl med det förslag, vartill den sålunda anbefallda utredningen kunde giva anledning.

Beträffande kommitténs verksamhet under 1920 har ordföranden meddelat följande:

De sakkunniga hava sammanträtt i Stockholm den 10 och den 11 januari, den 12 april samt den 24—28 september. Ordföranden har varit sysselsatt med hemarbete nästan dagligen, varjämte av ledamöterna särskilt överingenjören Svedberg under någon tid i början av året även utom sammanträdena tagit del i utarbetandet av statistiska frågeformulär.

I februri månad anhöllo de sakkunniga hos utrikesdepartementet att bliva satta i tillfälle att taga del av utländska författningar i ämnet. Sådana hava efter hand överlämnats till de sakkuniga, varjämte sekreteraren genom in- och utländska tidskrifter samt även på andra vägar insamlat uppgifter av hithörande slag.

Under våren igångsattes statistisk utredning angående arbetstiden i gruvor och vissa därmed sammanhängande förhållanden. Uppgifter härom enligt särskilt formulär införskaffades genom bergmästarne från vederbörande gruvförvaltningar. På samma sätt erhöllos jämväl å utsända frågeformulär upplysningar om andra arbetsförhållanden, som de sakkunniga ansågo vara av vikt för frågans bedömande. Om dessa senare förhållan-

den införskaffades upplysningar även från gruvarbetarna genom svenska gruvarbetarförbundet och svenska grov- och fabriksarbetarförbundet.

En redogörelse över de för den statistiska utredningen erhållna svaren föreligger till större delen färdig. Svaren å de angående andra arbetsförhållanden framställda frågorna sammanfattades av sekreteraren i en till medlemmarna av sakkunnigberedningen utdelad promemoria.

Under juli månad utsändes till ett stort antal läkare i gruvdistrikt förfrågningar om deras erfarenheter rörande hälsotillståndet bland gruvarbetare under jord. De härå ingångna svaren hava av sekreteraren sammanställts och utdelats till de sakkunniga.

Å betänkandet äro viktiga förarbeten utförda, men slutlig justering av någon del av detsamma ej vidtagen. Fråga om tryckning av den statistiska utredningen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Till de sakkunnigas arbeten anslogos den 17 oktober 1919 5,000 kronor. Härav har till början av december 1920 använts ett belopp av 3,766 kronor 59 öre. Härtill kommer sekreterarens arvode, som för tiden den 1 december 1919—den 31 december 1920 beräknas komma att uppgå till 3,250 kronor. Under förutsättning att reseersättningar uttagas uppgår för närvarande dessa kostnader för varje sammanträde till omkring 2,300 kronor, vartill komma kostnaderna för traktamenten för sammanträdesdagar. Med hänsyn till det antal medlemmar, som deltagit i de särskilda sammanträdena, torde dessa sammanträdeskostnader hava uppgått till omkring 10,000 kronor. Kostnaden för tryckning av den genom de sakkunniga utarbetade statistiken, varom framställning gjorts hos Kungl. Maj:t, beräknas uppgå till högst 5,000 kronor.

Kommittén för verkställande av granskning av bestämmelserna i gällande lasarettsstadga m. m.

Kungl. Maj:t har den 30 januari 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa en allsidig granskning av bestämmelserna i gällande lasarettsstadga och i sammanhang därmed stående författningar samt därefter inkomma med det utlåtande och förslag i ämnet, vartill den verkställda granskningen kunde giva anledning.

Till ordförande i kommittén har förordnats landshövdingen A. Ekman, Mariestad, samt till ledamöter direktören hos Stockholms läns landsting F. A. Eriksson, läkaren vid länslasarettet i Karlshamn, medicine doktorn G. K. I. Lönnberg, medicinalrådet E. Sederholm, ledamoten av riksdagens första kammare, fabrikören J. A. Träff samt läkaren vid länslasarettet i Falun, medicine licentiaten J. A. Waldenström.

Den 27 februari 1920 entledigades medicine licentiaten Waldenström från uppdraget att vara ledamot i kommittén samt förordnades i hans

ställe läkaren vid länslasarettet i Karlstad, medicine licentiaten Per Olof Clarholm till ledamot i kommittén.

Genom beslut den 23 april 1920 bemyndigades kommittén att, i den mån så funnes erforderligt, tillkalla en professor inom de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund eller vid Karolinska-medikokirurgiska institutet ävensom högst tre läkare och en underläkare vid medicinsk avdelning eller specialavdelning å länslasarett eller därmed likartad kommunal sjukvårdsinrättning att såsom sakkunniga biträda kommittén vid utförande av det kommittén lämnade uppdraget.

Kommittén har första gången sammanträtt den 19 mars 1920 och därjämte varit samlad den 16 april—8 maj samt den 18 oktober—16 november. Underavdelningar av kommittén hava sammanträtt från och med den 5 till och med den 30 juni.

Kommittén har under året varit sysselsatt med utarbetande av förslag till en sjukhusstadga och har preliminärt antagit vissa delar av densamma.

Kostnaderna för kommitténs verksamhet under år 1920 beräknas ungefärligen till 12,500 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning rörande arbetsförhållandena inom byggnadsfacket.

Jämlikt bemyndigande den 27 februari 1920 har chefen för civildepartementet uppdragit åt generaldirektören, numera statsrådet G. H. Elmquist, docenten G. A. Bagge, Stockholm, överingeniören J. T. Blomquist, Stockholm, byggmästaren N. Dahlquist, Malmö, förtroendemannen N. P. Linde, Stockholm, kamreraren N. H. Lindholm, Göteborg och förtroendemannen N. Persson, Malmö, att i egenskap av sakkunniga verkställa utredning rörande arbetsförhållandena inom byggnadsfacket samt att, i den mån utredningen därtill kunde giva anledning, avgiva förslag till åvägabringande från det allmännas och från enskildas sida av sådana förbättringar på området, som kunde bidraga till bostadsproduktionens tryggande; och har nämnde departementschef utsett dåvarande generaldirektören Elmquist att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Genom beslut den 5 november 1920 har Kungl. Maj:t entledigat statsrådet Elmquist från det honom sålunda lämnade uppdraget samt förordnat ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. E. Svensson att i hans ställe i egenskap av sakkunnig deltaga i verkställandet av ovanberörda utredning ävensom att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Beträffande de sakkunnigas arbete under år 1920 har meddelats följande:

De sakkunniga hava sammanträtt in pleno den 8—12, 14—15 och 17—20 maj. Vidare hava ordföranden ävensom vissa av ledamöterna vid upprepade tillfällen under personliga sammanträffanden eller eljest konfererat rörande under utredning varande arbeten dels sinsemellan, dels med de sakkunnigas sekreterare samt ledaren av de sakkunnigas statistiska utredningar. Alla sammanträden och konferenser hava hållits i Stockholm.

Under de sammanträden, som höllos under maj månad behandlades till en början på ett mera allmänt orienterande sätt de spörsmål, vari de sakkunniga vid fullgörande av det givna uppdraget hade att verkställa utredning. Härvid uppdrogs åt sekreteraren, att, i den mån så påkallades, i samråd med ordföranden och ledamöter, verkställa vissa förberedande utredningar. Med anledning av det sålunda givna uppdraget hava igångsatts vissa utredningar rörande klimatiska osh andra faktorers inverkan på arbetssäsongens längd, möjligheterna att genom vissa ändrade lagstadganden åvägabringa en förlängning av denna säsong, arbetsfrekvensen inom byggnadsfacket, uppkomna arbetskonflikter inom facket under senare år, förekomsten av olycksfall vid hithörande arbete, arten och omfattningen av byggnadskostnadernas stegring under tiden efter världskrigets utbrott, arbetsförmedlingsverksamheten, i vad den berör förevarande arbetsfack, yrkesutbildning m. m.

Vidare har det ansetts nödvändigt att verkställa socialstatistiska undersökningar rörande byggnadsarbetarnas löne- och levnadsstandard. Någon dylik undersökning, berörande byggnadsfacket, har tidigare icke blivit verkställd. Sedan en plan för undersökningen jämte härför erforderliga frågeformulär på de sakkunnigas uppdrag utarbetats av byråchefen i socialstyrelsen Bertil Nyström och efter samråd med representanter för olika arbetarorganisationer blivit av de sakkunniga granskad och godkänd, uppdrogs under maj månad åt Nyström att verkställa den sålunda planlagda undersökningen. Vederbörande frågeformulär utsändes under sommaren. Såsom var att vänta med hänsyn till pågående konflikt samt i övrigt byggnadsindustriens säregna förhållanden, visade sig primärmaterialets insamling möta stora svårigheter, för vilkas övervinnande måste vidtagas tidskrävande särskilda åtgärder, såsom införande av artiklar i fackpressen, muntliga förhandlingar med organisationer samt enskilda arbetsgivare och arbetare, resor till ett flertal orter m. m. Först i november månad kunde materialet anses befinna sig i något så när tillfredsställande skick. Därefter underkastades detsamma omedelbart statistisk bearbetning, vilken beräknas vara slutförd vid ingången år 1921, varefter ytterligare någon

månad beräknas erforderlig för den textliga behandlingen av undersökningsresultatet.

Av ovan lämnade redogörelse framgår, att de sakkunniga icke kunna avgiva betänkande år 1920. Frågan huruvida redan igångsatta och delvis slutförda undersökningar skola visa sig tillräckliga såsom underlag för en allsidig utredning inom det givna uppdragets ram eller om ytterligare specialundersökningar skola visa sig påkallade, låter sig icke bedöma, förrän nu åsyftade undersökningsresultat knnna sammanställas och överblickas.

De kostnader, som de sakunnigas arbete beräknas vid 1920 års utgång hava medfört för statsverket, kunna anslås till cirka 31,000 kronor.

Sakkunniga för avgivande av förslag i fråga om fastställande av bostadssociala fordringar på smålägenhetsproduktionen m. m.

Genom beslut den 27 februari 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för civildepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för avgivande av förslag, i och för vinnande av praktiska och socialhygieniska bostäder, i fråga om bostadssociala minimifordringar för med allmänt understöd tillkommande smålägenheter.

Samma dag har nämnde departementschef till sakkunniga utsett filosofie doktorn Y. G. R. Larsson, Stockholm, arkitekten O. Almquist, Domnarvet, sundhetsinspektören i Göteborg, medicine licentiaten G. V. Göthlin, fru Agnes Ingelman, Saltsjöbaden, och stadsarkitekten i Stockholm J. S. Westholm ävensom anmodat filosofie doktorn Larsson att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Rörande de sakkunnigas arbete under år 1920 har ordföranden i början av december nämnda år anmält följande:

Under året hava de sakkunniga sammanträtt den 2, 3, 4, 5, 6, 17, 19 och 20 mars samt den 13, 14, 15, 16 och 17 april. Dessutom hava vid olika tidpunkter enskilda sammankomster mellan ett par av de sakkunniga ägt rum. Alla sammanträden hava hållits i Stockholm.

Under arbetet har medverkan lämnats av utanför de sakkunnigas egen krets stående särskilda sakkunniga, bland andra av arkitekterna Carl Bergsten och Cyrillus Johansson samt byggnadsingenjören Gustaf Larsson.

Gjorda erfarenheter och de positiva förslag, om vilka de sakkunniga enat sig, hava sammanfattats i ett betänkande. Detta föreligger numera i korrektur och torde vid utsett sammanträde den 3 december 1920 komma att justeras för att därefter omedelbart tryckas och avgivas. Betänkandet torde komma att omfatta 300 trycksidor inklusive bildmaterial.

I och med avgivande av berörda betänkande torde de sakkunnigas uppdrag få anses slutfört.

De kostnader, som de sakkunnigas arbeten medfört för statsverket, uppgå till 7,011: 20 kronor, varav 5,000 kronor i expensmedel, förbrukade, samt 2,011: 20 kronor utgörande dels arvoden för sammanträdesdagar, dels rese- och traktamentsersättningar. Tryckningskostnaderna för betänkandet kunna ej ens approximativt angivas; ej heller kan beräkning göras angående kommitténs övriga omkostnader.

Sakkunniga att biträda med ytterligare överarbetning av förslaget till allmän sjukförsäkring.

Genom beslut den 21 maj 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för civildepartementet att tillkalla högst fem personer att jämte presidenten Anders Lindstedt samt under erforderligt samråd med ledamöterna i socialförsäkringskommittén och tidigare för sjukförsäkringsfrågans behandling tillkallade personer såsom sakkunniga inom civildepartementet biträda med ytterligare överarbetning av förslaget till allmän sjukförsäkring, särskilt i syfte att klargöra sambandet och gränserna mellan en blivande sjukförsäkring och den hittillsvarande organisationen av den allmänna sjukvården liksom gränserna mellan sjukförsäkringens förpliktelser och fattigvårdens, ävensom förordnat presidenten Lindstedt att vara ordförande för de sakkunniga.

Samma dag har nämnde departementschef till sakkunniga utsett ordföranden i Örebro läns landsting, ledamoten av riksdagens andra kammare, banvakten A. Andersson i Råstock, lasarettsläkaren, medicine doktorn N. E. Hellström, ordföranden i Skaraborgs läns landsting, ledamoten av riksdagens första kammare, kammarherren C. A. E. von Hofsten, statens fattigvårdsinspektör, kanslirådet G. H. von Koch och direktören i svenska stadsförbundet filosofie kandidaten H. Lindholm.

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1920 entledigat von Hofsten från uppdraget att vara sakkunnig samt i hans ställe förordnat landstingsdirektören F. A. Erikson.

De sakkunniga voro sysselsatta med sitt uppdrag huvudsakligen under juni, juli, augusti och september månader 1920.

De sakkunnigas arbete avslutades den 2 oktober 1920 och avgavs denna dag av dem utarbetat förslag till lag om sjukförsäkring.

De sakkunnigas uppdrag har för statsverket icke medfört andra kostnader än medlemsarvoden och resekostnadsersättningar samt tryckningskostnader, vilkas sammanlagda belopp uppgått till omkring 24,000 kronor.

Sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande lagstiftning om obligatorisk undervisning och vård av bildbara sinnesslöa och fallandesjuka m. m.

Jämlikt bemyndigande den 28 maj 1920 har chefen för civildepartementet uppdragit åt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren S. Bengtsson i Norup, landskamreraren i Jönköpings län, ordföranden i styrelsen för föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka K. A. Gislén, pedagogiska inspektören över de med bidrag av statsmedel understödda uppfostringsanstalterna för sinnesslöa barn m. m. N. Lundahl, ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolinspektören E. V. Moberger och t. f. överinspektören för sinnessjukvården i riket, medicine doktorn D. A. Petrén att, i egenskap av sakkunniga, verkställa utredning och avgiva förslag beträffande lagstiftning om obligatorisk undervisning och vård av bildbara sinnesslöa och fallandesjuka ävensom i fråga om det för sådan lagstiftnings genomförande nödiga anstaltsväsendet; och har Kungl. Maj:t uppdragit åt överinspektören Petrén att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Beträffande de sakkunnigas arbete under år 1920 har meddelats.

Sedan de sakkunniga den 9 juni hållit konstituerande sammanträde, bevistade de sakkunniga den 10—12 juni det åttonde allmänna svenska mötet för vården om de sinnesslöa i Sundsvall samt besökte i samband därmed Västernorrlands och Jämtlands läns sinnesslöanstalter, varefter de sakkunniga under tiden den 14—16 juni sammanträdde i Stockholm för överläggningar rörande arbetets allmänna planläggning. Sammanträdestider hava därefter varit dels den 19 juni—den 14 augusti, då de sakkunniga sammanträdde i Arild — under denna tid företogo de sakkunniga, efter erhållet tillstånd, en nio dagars resa i Danmark för studier av sinnesslövården därstädes — dels ock den 14—30 oktober, under vilken period sammanträdesorten varit Stockholm. Under sistnämnda sammanträdesperiod avlades dessutom besök dels vid åkerbrukskolonien Hall, dels även vid statens vårdanstalt för alkoholister å Salbohed. Under vissa tider mellan sammanträdesperioderna har ordföranden deltagit i de sakkunnigas sekreterares arbete med utarbetande av betänkande. Dessutom hava vissa av de sakkunniga företagit åtskilliga av uppdraget föranledda resor inom riket.

De sakkunnigas arbete har under nämnda tid omfattat dels överläggningar rörande principerna för organisationen av anstaltsväsendet för sinnesslö- och epileptikervården i Sverige, dels ock utredning och förslag i fråga om upprättande av statsanstalter för vård av vanartade sinnesslöa och fallandesjuka, vilket spörsmål de sakkunniga, efter konferens med

statsrådet och chefen för dåvarande civildepartementet, upptagit till behandling för sig, enär denna fråga måste lösas före genomförandet av en lagstiftning om obligatorisk undervisning och vård av bildbara sinnesslöa och fallandesjuka. Denna utredning har fortskridit så långt, att betänkande med förslag rörande inrättande av uppfostringsanstalter för vanartade sinnesslöa och fallandesjuka barn är under utarbetande och avses att kunna överlämnas så tidigt i början av år 1921, att proposition i ärendet skall kunna avlåtas till 1921 års riksdag. Utredning rörande inrättandet av anstalter för vuxna sinnesslöa och fallandesjuka av här ifrågavarande kategori är delvis verkställd.

Av den åt de sakkunniga uppdragna utredningen hava ännu endast de delar, som ovan omtalats, varit föremål för de sakkunnigas arbete. Frågan om den ovan berörda lagstiftningen har sålunda ännu icke i någon del upptagits till behandling.

De kostnader, som de sakkunnigas arbete till 1921 års ingång åsamkat statsverket, utgöra i runt tal 13,600 kronor.

Kommittén för verkställande av utredning angående den industriella demokratiens problem.

Genom beslut den 22 juni 1920 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning angående den industriella demokratiens problem samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Samma dag har Kungl. Maj:t förordnat talmannen i riksdagens andra kammare A. H. Lindqvist att vara ordförande i kommittén samt till ledamöter utsett civilingenjören E. H. B. Almgren, Stockholm, kommerserådet, direktören K. A. G. Dillner, Stockholm, direktören H. G. E. Hammar, Göteborg, professorn E. F. Heckscher, Stockholm, ingenjören C. A. Hult, Stockholm, förtroendemannen E. Johansson, Stockholm, förtroendemannen J. O. Johansson, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare O. W. Lövgren, Nyborg, disponenten C. Storjohann, Billerud, och ledamoten av riksdagens första kammare, lektorn E. J. Wigforss, Göteborg.

Den 9 augusti 1920 har Kungl. Maj:t entledigat Heckscher och Lövgren från deras uppdrag att vara ledamöter i kommittén samt förklarat, att med utseende av ledamöter i kommittén i stället för Heckscher och Lövgren skulle tillsvidare anstå.

Till sekreterare i kommittén förordnade Kungl. Maj:t den 30 juni 1920 advokaten Georg Branting.

Kommittén vilken antagit benämningen Kommittén för industriell demokrati, har hållit plenisammanträden i Stockholm den 2 augusti, den 2 september, den 4—7 oktober samt den 2—6 november 1920.

Vid sammanträdet den 4 augusti organiserades kommitténs arbete samt beslöts att från utlandet införskaffa förefintligt material till utredning av det kommittén givna uppdraget.

Genom skrivelse den 4 augusti 1920 hänvände sig kommittén till utrikesdepartementet med hemställan att genom de svenska beskickningarna i utlandet måtte införskaffas och ställas till kommitténs förfogande ett så rikt materiel som möjligt för bedömande av den under utredning varande frågans läge i respektive land. Under hösten 1920 har därefter till kommittén successivt inkommit en synnerligen rikhaltig litteratur i ämnet, vilken i lämpliga delar blivit översatt och bearbetad samt underställd kommittéledamöternas studium.

Kommittén har ytterligare införskaffat utländskt material genom direkt hänvändelse till ifrågakommande personer eller företag i utlandet.

Jämväl har kommittén från svenska myndigheter samt från landsorganisationen i Sverige införskaffat uppgifter till utredning av kommittén berörande frågor angående den svenska arbetarrörelsens organisationer, kollektivavtal m. m., vilket material underkastats en förberedande bearbetning.

Under kommitténs fortsatta sammanträden hava de förberedande överläggningarna avslutats, och är nu under utarbetande ett första preliminärt förslag till utlåtande jämte lag i ämnet, att av kommittén upptagas till ingående behandling vid 1921 års början.

Statsverkets sammanlagda kostnader för kommitténs verksamhet intill 1920 års utgång kunna approximativt uppgivas till omkring 17,000 kronor.

Sakkunniga för att biträda med utarbetning av förslag till författningar angående statens tvångsarbetsanstalter.

Jämlikt bemyndigande den 9 juli 1920 har chefen för socialdepartementet uppdragit åt ledamoten av riksdagens första kammare, byråchefen greve J. G. Lagerbjelke, kyrkoherden K. H. V. Isberg, överläkaren, medicine doktor O. V. Kinberg, ledamoten av riksdagens första kammare F. L. Lindqvist, t. f. kanslirådet H. L. W. Nyman, brigadören vid frälsningsarmén Alma Petri och direktören vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö C. G. Reutercrona att, i egenskap av sakkunniga, inom socialdepartementet biträda med utarbetande av förslag till erforderliga författningar angående statens tvångsarbetsanstalter ävensom med utredning och förslag till de

åtgärder, som i övrigt kunde finnas påkallade i sammanhang med berörda anstalters skiljande från fångvården; och har greve Lagerbjelke anmodats att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Vidare har Kungl. Maj:t den 7 september 1920 anbefallt de sakkunniga att jämväl biträda med utarbetande av förslag till erforderliga författningar i anledning av ordnandet vid Svartsjö av en ny statens vårdanstalt för alkoholister, så vitt avsåge tiden efter 1920 års utgång, ävensom med utredning och förslag till de åtgärder, som i övrigt kunde finnas påkallade i samband därmed.

De sakkunniga hava sammanträtt den 28 juli, den 2, den 3, den 11, och den 19 augusti, den 15, den 16 och den 17 september samt den 24 och den 25 oktober 1920, varjämte de sakkunniga besökt tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Landskrona. Under mellantiderna har en subkommitté varit sysselsatt med författningsarbete.

Med skrivelse den 2 december 1920 hava de sakkunniga överlämnat förslag till stadga för statens tvångsarbetsanstalter jämte tillhörande motiv, förslag till vissa föreskrifter, som äro erforderliga i anledning av tvångsarbetsanstalternas skiljande från fångvården samt förslag till nybyggnads- och omändringsarbeten å anstalterna med tillhörande ritningar.

I förslag till stadgan hava de sakkunniga inarbetat förslag till särskilda bestämmelser för statens alkoholistanstalt å Svartsjö.

Kostnaderna uppgå till sammanlagt omkring 10,000 kronor.

Kommittén för verkställande av utredning rörande möjligast enhetliga och enkla organisationsformer för socialförsäkringens olika grenar.

Kungl. Maj:t har den 11 oktober 1920 med anledning av riksdagens skrivelse den 18 maj 1920, n:r 202, i fråga om enhetlig organisation av den svenska socialförsäkringens olika grenar tillsatt en kommitté med uppdrag att i enlighet med de grunder, som angivits i statsrådsprotokollet i ifrågavarande ärende, verkställa utredning och framlägga förslag till möjligast enhetliga och enkla organisationsformer för socialförsäkringens olika grenar.

Till ordförande i kommittén har Kungl. Maj:t utsett generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen J. G. A. af Jochnick samt till ledamöter byråchefen i socialstyrelsen J. T. Andersson, försäkringsrådet I. E. O. Tengstrand, ledamöterna av riksdagens första kammare, socialfullmäktigen, vice häradshövdingen A. H. von Sydow och kassören J. E. Berglund, talmannen i riksdagens andra kammare A. H. Lindqvist, ledamöterna i samma kammare P. Nilsson i Bonarp och K. R. Karlsson i Gasa-

bäck samt lasarettsläkaren N. E. Hellström och hemmansägaren K. Karlsson i Ryssbyn.

Därjämte har Kungl. Maj:t till arbetsutskott inom kommittén utsett af Jochnick, Andersson och Tengstrand.

Den 31 december 1920 har Kungl. Maj:t utsett t. f. byråchefen i riksförsäkringsanstalten E. E:son Odelstierna till ytterligare ledamot i kommittén.

Kommittén som benämner sig »kommittén för socialförsäkringens organisation», hade konstituerande sammanträde den 20 november 1920. Ytterligare plenisammanträde har icke hållits under nämnda år. Efter det kommittén tillsattes, blevo, så fort ske kunde, vissa förberedande arbeten igångsatta bland annat i syfte att införskaffa erforderlig utredning angående den svenska socialförsäkringens nuvarande organisation, arbetsformer kostnader m. m. Kommitténs arbetsutskott, som sammanträdde första gången den 19 november 1920, har under återstående delen av nämnda år varit upptagen huvudsakligen med bearbetning och sammanfattning av det utredningsmaterial, som sålunda erhålles, med uppgörande av arbetsprogram m. m.

De kostnader, som kommittén intill ingången av år 1921 kommer att medföra för statsverket, beräknas approximativt uppgå till omkring 1,000 kronor.

Sakkunniga för reglering av gällande torpkontrakts bestämmelser angående torpares skyldighet att utgöra dagsverken eller andra naturaprestationer.

Jämlikt bemyndigande har chefen för socialdepartementet den 19 oktober 1920 tillkallat revisionssekreteraren N. Andersson, byråchefen i lantbruksstyrelsen P. A. G. von Zweigbergk, ledamoten av riksdagens andra kammare O. E Sjölander, verkställande direktören i svenska lantarbetsgivarnas centralförening E. A. H. Carell, godsägaren K. R. Theesen och förtroendemannen i svenska lantarbetarförbundet A. Hansson att, i egenskap av sakkunniga, inom nämnda departement biträda med utredning rörande de åtgärder, som kunde finnas påkallade för åstadkommande av sådan reglering av gällande torpkontrakts bestämmelser angående torpares skyldighet att utgöra dagsverken eller andra naturaprestationer, att ersättningen för dessa prestationer bringades i skälig överensstämmelse med nu rådande penningvärde; och har revisionssekreteraren Andersson utsetts till ordförande för de sakkunniga.

Ordföranden har meddelat, att de sakkunnigas första sammanträde hållits den 9 decmber 1920, att ordföranden varit sysselsatt med att

hopbringa en del material för den preliminära utredningen och i sådant avseende tagit kännedom om bland annat visst hos jordkommissionen befintligt material, som kunde äga betydelse för de sakkunnigas arbete, samt att kostnaderna intill 1921 års ingång för de sakkunnigas arbete ej torde överstiga 1,000 kronor.

Sakkunniga för utredning beträffande vården av kroniskt sjuka.

Kungl. Maj:t har den 17 december 1920 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla högst två personer att, i egenskap av sakkunniga, jämte statens fattigvårdsinspektör inom nämnda departement biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande vården av kroniskt sjuka.

På grund av berörda bemyndigande har chefen för socialdepartementet samma dag uppdragit åt ledamoten av riksdagens andra kammare Bernhard Eriksson i Grängesberg samt läkaren vid länslasarettet i Umeå, medicine doktorn K. H. Giertz att, i egenskap av sakkunniga, inom socialdepartementet biträda vid berörda utredning.

Kommunikationsdepartementet.

Järnvägstaxekommittén.

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1907 uppdragit åt en kommitté att inkomma med betänkande och förslag beträffande ny taxa för transporter å statens järnvägar samt rörande förändrade bestämmelser i fråga om samtrafik mellan statens och enskilda järnvägar ävensom avgiva yttrande angående införande av särskilda tariffer för export och transitogods, varvid kommittén hade att taga under övervägande, huruvida icke särskilt betänkande rörande envar av sistnämnda båda frågor skulle kunna avgivas, innan förslag angående godstaxan avlämnades. Ordförande i kommittén är f. d. landshövdingen A. Asker, Stockholm, samt ledamöter: grosshandlaren J. A. Waller, Göteborg, direktören R. T. Hennings, Sanda, överdirektören J. H. Flodin, verkställande direktören vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg J. D. Simonsson och byråchefen N. Ahlberg, Stockholm, vilken sistnämnde tillika är kommitténs sekreterare. Därjämte har Kungl. Maj:t den 8 november 1912 förordnat verkställande direktören i Svenska järnvägsföreningen, majoren O. Bärnheim, Stockholm, att vid behandling av frågor rörande samtrafiken mellan statens och enskilda järnvägar deltaga i kommitténs överläggningar och beslut.

Kommittén har icke haft något sammanträde under år 1920. Av

kommitténs arbete, som i allt väsentligt är avslutat, återstår endast utgivandet av historik över de svenska statsbanornas taxeförhållanden, vilket arbete av åtskilliga anledningar blivit försenat, men väntas bliva färdigt i början av år 1921.

De av kommittén av expensmedel förskottsvis utbetalta utgifterna för dess arbeten beräknas intill utgången av år 1920 uppgå till ett belopp av omkring 170,000 kronor, däri inberäknat kostnaderna för tryckning av de utgivna delarna av betänkandet. Dessutom har av statskontoret utbetalts dels rese- och traktamentsersättningar (såvitt kommittén har sig bekant uppgående till ett belopp av omkring 39,000 kronor), dels ersättningar för de avlöningsförmåner, som kommitténs ledamöter eller tjänstemän ha avstått på grund av arbete i kommittén.

Vägkommissionen.

Den 29 september 1911 tillkallades av chefen för finansdepartementet sakkunniga för att jämte landskamreraren G. V. Eiserman av kommunalskattekommitterade verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde finnas nödiga för åvägabringande av en jämnare fördelning av väghållningsbesväret, samt utarbeta det förslag till förändringar av gällande väglag m. m., vartill ifrågavarande utredning kunde föranleda, ävensom i samband därmed underkasta berörda lagstiftning revision jämväl i andra avseenden.

De sakkunniga äro: generaldirektören K. Hj. Nehrman, majoren C. S. I. Petersson samt revisionssekreteraren friherre P. M. af Ugglas, alla i Stockholm.

Kommissionens arbete har fortgått hela år 1920, frånsett tillfällig kortare ledighet för en och annan av ledamöterna samt varit förlagt till Stockholm.

Under år 1920 har kommissionen avlämnat sitt betänkande III med förslag till förordning om automobilskatt m. m., varjämte besvarats en del kungl. remisser i särskilda ärenden.

Med avgivandet av nämnda betänkande har kommissionen, vars ursprungliga uppdrag avsett allenast det allmänna vägväsendet, slutfört arbetet härmed, så vitt angår landsbygden. Utredning och förslag i motsvarande avseende beträffande städer och stadsliknande samhällen ankommer fortfarande på kommissionen.

Under fortgången av sitt arbete med det ursprungliga uppdraget har kommissionen efterhand fått mottaga flera remisser jämväl beträffande det *enskilda* vägväsendet, däribland två ännu obesvarade, nämligen i frågor om rätt för skogsägare till väg över annans mark för skogsprodukters

framförande samt om rätt att till fullgörande av skyldighet att underhålla enskild väg taga väglagningsämnen å annans mark. En vidsträcktare uppgift på detta område har numera blivit kommissionen förelagd. Sedan nämligen riksdagen i skrivelse den 16 april 1920, nr 72, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 5 juli 1907 om enskilda vägar på landet, anhållit att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande det enskilda vägväsendet såväl på landet som i städer och stadsliknande samhällen i den mån frågan ej redan vore föremål för utredning samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill en sådan utredning kunde giva anledning, har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 oktober 1920 uppdragit åt kommissionen att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Kostnaderna för kommissionens verksamhet hava intill slutet av år 1920 uppgått till omkring 84,050 kronor, oberäknat tryckningskostnader och expensmedel, vilka för tiden intill 1917 års slut redovisats i kommunalskattekommitténs räkenskaper samt för åren 1918—1920 utgjort tillhopa i runt tal 6,450 kronor.

Byggnadssakkunniga.

Den 31 juli 1912 tillkallades av chefen för finansdepartementet enligt bemyndigande den 29 juni samma år sakkunniga med uppdrag att inom nämnda departement i samråd med överintendentsämbetet efter verkställd utredning utarbeta förslag till en allmän plan för statens byggnadsverksamhet inom Stockholms stad ävensom för användandet och tillgodogörandet i övrigt av staten tillhöriga fastigheter därstädes.

Den 8 november 1913 uppdrogs vidare åt de sakkunniga att verkställa av riksdagen begärd utredning beträffande frågan om Kungl. Djurgårdens bibehållande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park.

De sakkunniga äro: förste intendenten, professorn Isak Gustaf Clason, Stockholm, fullmäktigen i riksgäldskontoret, vice häradshövdingen Carl Emil Kinander, Stockholm, och professorn A. J. E. Lönnberg, Stockholm, den senare endast beträffande Djurgårdsfrågan.

De sakkunniga, som under år 1920 haft sina sammanträden förlagda till Stockholm, hava under nämnda år fortsatt redigeringen av sitt betänkande. För närvarande pågår utskrivning av detsamma samt färdigställandet av därtill hörande kartor och ritningar.

Samtidigt med slutredigeringsarbetet har det statistiska materialet kompletterats och reviderats, för att motsvara förhållandena i oktober 1920 på de av de sakkunniga undersökta områdena.

Kostnaderna under år 1920 för de sakkunnigas arbete torde approximativt kunna beräknas uppgå till 6,200 kronor och torde vid årsskiftet 1920—21 statsverkets samtliga utgifter för de sakkunniga, däri inberäknat kostnaderna för ifrågavarande utredning beträffande Kungl. Djurgården, komma att uppgå till omkring 73,000 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan rörande brandföreskrifter för offentliga samlingslokaler m. m.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1915 bemyndigat chefen för civildepartementet att tillkalla sakkunniga för verkställande av utredning av frågan om behövliga brandskyddsföreskrifter för byggnader och lägenheter, använda som offentliga samlingslokaler eller för drivande av hotell- eller pensionatrörelse eller dylikt.

Jämlikt berörda bemyndigande har chefen för civildepartementet den 28 januari 1916 uppdragit åt dåvarande landssekreteraren H. L. Uddén, Västerås, brandkaptenen vid Stockholms stads brandkår C. G. O. S. Borgenstierna, inspektören vid försäkringsaktiebolaget Skandia K. Thorngren, Stockholm, och hotellföreståndaren K. N. Wallin, Linköping, att, i egenskap av sakkunniga, inom civildepartementet biträda vid berörda utredning.

Sedan de sakkunniga slutfört uppdraget, i vad det avsett brandskyddsföreskrifter för hotell och pensionat, samt anmält blivit, att utredning av frågan om brandsskyddsföreskrifter för teatrar och övriga samlingslokaler, som i fråga om brandfara för människor kunde anses jämförliga med teatrar, skulle företagas, har chefen för civildepartementet, jämlikt bemyndigande den 15 februari 1918, uppdragit åt arkitekten A. J. Anderberg att, i egenskap av särskild sakkunnig, biträda kommissionen vid utredningen av frågan om brandskyddsföreskrifter för teatrar och övriga samlingslokaler, som i fråga om brandfara för människor kunna anses jämförliga med teatrar.

Vidare har Kungl. Maj:t den 15 februari 1918, i anledning av en utav styrelsen för de svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund gjord framställning uppdragit åt Uddén, Borgenstierna och Thorngren att jämväl avgiva yttrande och förslag till föreskrifter i syfte att minska förlusterna genom eldsvådor i ladugårdar och stall samt bereda där inrymda husdjur bättre skydd mot eldfara, och har chefen för civildepartementet jämlikt bemyndigande samma dag uppdragit åt godsägaren E. W. Kumlin att i egenskap av särskild sakkunnig, biträda vid avgivande av yttrande och förslag till föreskrifter i syfte att minska förlusterna genom eldsvådor

i ladugårdar och stall samt bereda där inrymda husdjur bättre skydd mot eldfara.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 5 september 1919 uppdragit åt Uddén, Borgenstierna och Thorngren att i egenskap av sakkunniga tillika verkställa utredning dels av frågan om vilka åtgärder, som böra vidtagas till skydd för människor mot skada av brand uti såväl varuhus som fabriker i egentlig mening, dels ock av frågan om behovet av föreskrifter till beredande av brandskydd vid tillverkning, bearbetning och lagring av celluloid, ävensom avgiva de förslag, vartill berörda utredningar kunna föranleda, varefter Kungl. Maj:t genom brev den 17 oktober 1919 medgivit de sakkunniga att för fullgörande av sistnämnda uppdrag såsom sakkunniga biträden anlita överingenjören vid nitroglycerinaktiebolagets fabrik vid Vinterviken S. Nauckhoff, samt ordföranden i Sveriges filmuthyrarförening E. Sjöbäck.

Dessutom har Kungl. Maj:t den 6 december 1918 uppdragit åt Uddén och Borgenstierna samt Thorngren att jämte annan person verkställa ej mindre revidering av brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med hänsyn till brandskyddets tillvaratagande enligt nutida fordringar än även utredning om och i vad mån jämväl för rikets landsbygd några allmänna bestämmelser i brandskyddsavseende kunde erfordras, ävensom avgiva det förslag, vartill berörda utredning kunde föranleda. Jämlikt den 6 december 1918 lämnat bemyndigande har chefen för civildepartementet den 22 maj 1920, efter av f. d. landssekreteraren Uddén gjord anmälan i ämnet, uppdragit åt borgmästaren W. E. Hallin, Norrtälje, att i egenskap av särskild sakkunnig biträda Uddén och Borgenstierna vid utförande av sistberörda uppdrag.

Kommissionen har, bortsett från en tid av omkring fem veckor, då arbetena jämlikt Kungl. Maj:ts tillstånd förlagts till annan ort inom riket än Stockholm, under år 1920 sammanträtt i huvudstaden och hava arbetena, med undantag för en eller annan dag eller vecka, fortgått utan avbrott hela året.

Kommissionens arbeten hava omfattat följande ämnen.

1. Den 28 februari 1920 avlämnade kommissionen till Konungen sitt förslag till stadga angående brandskydd vid celluloids tillverkning och bearbetning m. m. med motiv, om vars utarbetande föreskrift lämnats i Kungl. Maj:ts brev den 5 september och den 17 oktober 1919.

2. Genom remiss den 18 januari 1919 har kommissionen av statsrådet och chefen för civildepartementet anmodats att avgiva yttrande och förslag i fråga om ett av kommissionen tidigare i skrivelse till departementschefen den 30 november 1916 berört ämne, nämligen angående in-

rättande på statsverkets bekostnad av depåer för s. k. rörlig eldsläckningsmateriel å ett antal järnvägsknutpunkter, i vilket ärende järnvägsstyrelsen den 23 mars 1917 sig utlåtit.

Detta ärende upptog tiden för kommissionens arbeten under mars månad 1920 och har dess yttrande och förslag avgivits den 31 sistnämnda månad.

3. Den 2 december 1919 fick kommissionen för yttrande sig tillställd svenska brandskyddsföreningens framställning den 14 november samma år till Kungl. Maj:t om föreskrifter rörande anordnande av och verksamheten inom garage för med eldfarlig vätska av första klassen drivna motorfordon. Ifrågavarande arbete bearbetades under april och någon del av maj månad 1920, och avgav kommissionen den 10 maj 1920 till civildepartementet sitt av motiv åtföljda förslag till författning i ämnet.

4. Allt sedan dess har kommissionen varit sysselsatt med beredning av ovannämnda genom Kungl. Maj:ts brev den 6 december 1918 anbefallda och åt kommissionen uppdragna revidering av brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 samt likaledes ovannämnda, genom Kungl. Maj:ts nyssberörda brev anbefallda utredning angående behovet av allmänna bestämmelser i brandskyddshänseende för rikets landsbygd.

Detta arbete har fortskridit så långt, att förslag föreligger till lag angående brandväsendet i riket (9 §§) och till brandstadga för riket i vad rörer brandväsendet i stad (53 §§), varjämte kommissionen utarbetat ett diskussionsutkast till den avdelning av brandstadgan, som behandlar landsbygden (16 §§). Tillika har kommissionen avfattat dels en historisk redogörelse över vad som efter utfärdandet av 1874 års brandstadga i detta ämne förekommit såväl i riksdagen som eljest dels ock en framställning av vad i de nordiska grannlanden stadgats eller är å bane i fråga om bestämmelser rörande kommunernas brandväsen.

Förutom kostnaden för lokalhyra, vilken utgift icke av kommissionens expensmedel bestrides, lära statsverkets utgifter för kommissionens arbeten år 1920 kunna approximativt beräknas till närmare 25,000 kronor.

Sakkunnig nämnd för utredning angående användande av armerad betong för broar å enskilda järnvägar i Sverige.

Kungl. Maj:t har den 17 augusti 1917 tillsatt en sakkunnig nämnd med uppdrag att verkställa utredning angående lämpligheten av och villkoren för användande av armerad betong vid uppförande av broar å de enskilda järnvägarna i Sverige. Till ordförande i nämnden har Kungl. Maj:t förordnat landshövdingen, numera statsrådet C. G. O. Malm, samt

till ledamöter: byråchefen, överstelöjtnanten F. B. Stafsing och professorn H. Kreüger, Stockholm.

I sammanhang härmed har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja, efter framställning av nämnden, i sinom tid taga under övervägande frågan om utvidgande av det nämnden lämnade uppdraget.

Sedermera har Kungl Maj:t till ledamot av nämnden förordnat ingenjören hos Stockholms stads byggnadsnämnd G. Chatillon-Winbergh.

Nämnden har under år 1920 haft tre sammanträden. Mellan sammanträdena hava ledamöter av nämnden, särskilt professor H. Kreüger, under skilda tider varit sysselsatta med arbeten för dess räkning.

Ett förut utarbetat preliminärt förslag till normer för byggnadsverk av betong och armerad betong har underkastats ytterligare bearbetning och fullständigats, så att förslag i ämnet nu föreligger i sådan form, att endast den slutliga redigeringen av detsamma återstår.

De i nästföregående årsredogörelse omförmälda undersökningarna rörande rostning å järn, ingjutna i betong, hava under innevarande år fortsatts, så att erfarenheter från cirka 2 års undersökningar nu föreligga. En detaljerad redogörelse för undersökningarna som, numera slutförda, under hela tiden stått under ledning av professor Kreüger har av denne överlämnats till nämnden; och har denna redogörelse tagits i vederbörligt beaktande vid utarbetande av det nu föreliggande preliminära förslaget till bestämmelser rörande byggnadsverk av betong och armerad betong.

De i förberörda årsredogörelse omnämnda, genom nämndens försorg föranstaltade provserierna rörande betongs hållfasthet hos olika betongblandningar vid olika vattenhalter hava jämväl slutförts och resultaten av desamma i vederbörlig mån lagts till grund vid utarbetandet av vissa delar av sistberörda preliminära förslag till bestämmelser rörande byggnadsverk av betong och armerad betong. Däremot hava planerade undersökningar av cementbruks och betongs förhållande vid låga temperaturer icke kunnat utföras, emedan erforderliga anordningar för frysprovs utförande tyvärr saknats å såväl tekniska högskolans som statens provningsanstalts laboratorium.

De kostnader, nämnden intill årsskiftet 1920—1921 förorsakat statsverket, torde approximativt kunna beräknas till 35,120 kronor.

Kommittén för utredning beträffande löne- och organisationsförhållandena vid statens järnvägar, vid telegrafverket och statens vattenfallsverk ävensom vid postverket.

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1918 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning i enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden

för nämnda dag angivna grunder beträffande löne- och organisationsförhållandena vid statens järnvägar, vid telegrafverket och statens vattenfallsverk ävensom vid postverket samt att skyndsammast inkomma med de förslag, som av utredningen föranledas.

Till ordförande i kommittén har Kungl. Maj:t förordnat ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. G. Ekman, Stockholm, samt till ledamöter dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare, N. Persson, Malmö, ledamöterna av riksdagens andra kammare, förste kontorsbiträdet E. G. E. Eriksson, Stockholm, kaptenen i väg- och vattenbyggnadskåren S. E. J. Lübeck, Stockholm, och hemmansägaren P. B. Nilsson, Landeryd, samt byråchefen i telegrafstyrelsen greve H. A. Hamilton och byråchefen i fångvårdsstyrelsen E. T. Sidenbladh ävensom, såsom representanter för verken:

för statens järnvägar: distriktschefen G. E. Löfmarck, Stockholm, numera byråchefen för tekniska ärenden i kommunikationsdepartementet A. B. Gärde, Stockholm, och förbundssekreteraren A. Löfgren, Stockholm;

för telegrafverket: byråingenjören J. A. Lundgren, Stockholm, och linjeförmannen A. J. Andersson, Gävle;

för statens vattenfallsverk: numera byråchefen A. T. Jacobsson, Stockholm, och förste maskinisten J. A. Svantesson, Trollhättan; samt

för postverket: postmästaren V. K. A. Petrelius, Uppsala, och numera överpostiljonen J. A. Wallin, Stockholm.

Tillika har Kungl. Maj:t uppdragit åt byråchefen greve Hamilton att vara sekreterare hos kommittén.

Vidare har Kungl. Maj:t den 6 december 1918 uppdragit åt kommittén att jämväl verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om löne- och organisationsförhållandena vid domänstyrelsen, skogsstaten och statens skogsskolor samt förordnat till ledamöter i kommittén vid sistnämnda ärendes behandling tre representanter för domänverket, nämligen byråchefen i domänstyrelsen friherre T. V. Hermelin, numera överjägmästaren C. L. Björkbom och kronojägaren O. J:son Bragée.

Sedan byråchefen greve Hamilton anhållit om entledigande från uppdraget att vara kommitténs sekreterare, har Kungl. Maj:t den 15 augusti 1919 förordnat andre kanslisekreteraren i jordbruksdepartementet S. J. M. O:son Idar att i greve Hamiltons ställe vara sekreterare hos kommittén.

Slutligen har Kungl. Maj:t uppdraget åt kommittén

dels den 10 juni 1920 att avgiva utlåtande över statskontorets framställning den 29 december 1913 i fråga om åvägabringande av jämnare fördelning av utgifterna för pensioneringen av den vid statens järnvägar anställda personal;

dels den 11 juni 1920 att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om pensionering av viss statsanställd, icke ordinare personal samt i fråga om beredande av semester åt dylik personal;

dels den 16 juli 1920 att avgiva utlåtande i anledning av riksdagens skrivelse nr 244 år 1920 angående beredande av rätt till pension åt sådana änkor och barn efter statstjänare, som enligt nu gällande bestämmelser ej erhålla pension;

dels den 15 september 1920 att avgiva skyndsamt utlåtande över telegrafstyrelsens framställning den 31 augusti 1920 angående engångsbidrag till telegrafverkets änke- och pupillkassa för beredande av familjepension åt efterlevande till viss från aktiebolaget Stockholmstelefon övertagen personal.

Efter avgivandet av årsredogörelsen för år 1919 har kommittén den 18 december 1919 till Konungen avlämnat betänkande och förslag angående löneregleringen för personalen vid domänstyrelsen, skogsstaten och statens skogsskolor.

Kommitténs sammanträden under år 1920 hava hållits i Stockholm och hava pågått från årets början till och med den 22 mars, då sammanträdena i avvaktan på vissa riksdagens beslut m. m. tills vidare ajournerades. Därefter hava sammanträden ägt rum under juli, september och oktober månader.

Under förstnämnda sammanträdesperiod har kommittén till en början förehaft frågan rörande reglering av pensionsförhållandena för ordinarie personal vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Kommittén har den 29 januari 1920 till Konungen överlämnat betänkande angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Vid detta ärendes behandling hava jämväl de av Kungl. Maj:t den 28 juni 1918 utsedda representanterna för verken varit hörda.

Kommitténs arbete har vidare avsett frågan om pensionsförhållandena för ordinarie tjänstemän vid domänverket. Såsom resultat av detta arbete, i vilket jämväl deltagit de av Kungl. Maj:t utsedda representanterna för domänverket, har kommittén den 9 mars 1920 till Konungen ingivit skrivelse angående rätt till pension för ordinarie tjänstemän vid domänverket.

De ärenden, beträffande vilka kommittén genom Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 10 juni, 11 juni, 16 juli och 15 september, allt 1920, fått i uppdrag att avgiva utlåtande eller verkställa utredning och avgiva förslag, hava delvis upptagits till förberedande utredning av kommittén. Vad beträffar pensions- och semesterförmånerna för icke ordinarie perso-

nal sammanhänger frågan härom emellertid med spörsmålet rörande avlöningsförhållandena för vissa grupper av icke-ordinarie befattningshavare vid kommunikationsverken, i vilket ärende kommunikationsverkens lönenämnd den 9 augusti och den 2 december 1920 avgivit förslag, som f. n. äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Kommitténs avsikt är att omedelbart efter avgörandet av sistnämnda ärende upptaga de här avsedda pensionsförhållandena m. m. till ytterligare behandling.

Vad angår ovannämnda engångsbidrag till telegrafverkets änke- och pupillkassa, har behandlingen av berörda fråga icke kunnat slutföras i avvaktan på det nya reglemente för ifrågavarande kassa, som må kunna bliva av Kungl. Maj:t fastställt.

Sedan kommitténs sekreterare, andre kanslisekreteraren S. J. M. O:son Idar under förra delen av året avslutat honom åliggande arbeten hos kommittén, hava sekreterargöromålen hos kommittén uppehållits av förste sekreteraren vid statens järnvägar D. G. O. Silfverstolpe.

Kostnaderna för kommitténs verksamhet under år 1920 hava uppgått till omkring 22,700 kronor.

Kommittén för utredning angående ett mera allmänt förstatligande av Sveriges järnvägar m. m.

Kungl. Maj:t har den 13 september 1918 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning i enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden för nämnda dag angivna grunder angående innebörden och betydelsen av ett mera allmänt förstatligande av Sveriges järnvägar samt sättet för genomförandet av ett sådant förstatligande.

Ordförande i kommittén är landshövdingen M. R. Sahlin, Stockholm, samt ledamöter: generaldirektören och chefen för statens järnvägar A. M. Granholm, verkställande direktören i svenska järnvägsföreningen, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren O. Bärnheim, överdirektören och souschefen vid statens järnvägar J. H. Flodin, tillika huvudsekreterare, riksgäldsfullmäktiges ordförande, vice häradshövdingen C. E. Kinander, ordföranden i svenska bankföreningen, bankdirektören J. H. R. C:son Kjellberg, avdelningschefen vid generalstabens kommunikationsavdelning, överstelöjtnanten P. U. Lagerhjelm, vice talmannen i riksdagens första kammare, grosshandlaren H. F. Lamm, ledamoten av riksdagens andra kammare, järnvägskonduktören C. O. N. Lovén, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren J. Nilsson å Skottlandshus, byrådirektören i järnvägsstyrelsen S. Norrman, vice ordföranden i svenska järnvägsföreningen, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren J. O. H. Nyström, bruks-

disponenten C. A. Sahlin samt professorn vid Lunds universitet E. F. K. Sommarin.

Under hela år 1920 har regelbundet arbete pågått inom kommitténs kansli.

De tidigare påbörjade specialundersökningarna i rättsligt, samt ban-, maskin- och trafiktekniskt ävensom järnvägsekonomiskt avseende hava fortskridit efter i huvudsak samma linjer som år 1919. Sedan sålunda under sistnämnda år i rättsligt hänseende granskning och sammanställning av koncessionsvillkor och andra av Kungl. Maj:t utfärdade medgivanden och bestämmelser slutförts beträffande samtliga normalspåriga och flertalet smalspåriga järnvägar i landet, hava under år 1920 enahanda undersökningar verkställts beträffande återstående smalspåriga järnvägar, vilka ansetts kunna vara av betydelse för kommitténs arbete. Vidare hava i utlandet förekommande bestämmelser i fråga om statsinlösen av enskilda järnvägar samt de därstädes vid sådan inlösen tillämpade värderingsprinciper varit föremål för närmare studium. I banteknisk hänseende hava — med ett undantag — undersökningar slutförts och beskrivningar upprättats eller förberetts beträffande den nuvarande beskaffenheten av samtliga av kommittén beaktade normalspåriga järnvägar. Utredning har vidare beträffande vissa av dessa banor företagits rörande de kompletteringsarbeten, som äro erforderliga för ombesörjandet av den större trafikrörelse, som kan vara att förvänta efter ett förstatligande. I trafiktekniskt hänseende hava fortgått undersökningar rörande de fördelar, som komma att tillföras statens järnvägar genom olika banors övergång i statens ägo, ävensom rörande de förändringar i trafikrörelsen, som därigenom uppkomma. De maskintekniska undersökningarna beträffande vid de enskilda banorna befintlig rullande materiel och dennas komplettering vid ett eventuellt förstatligande hava likaledes fortgått. I järnvägsekonomiskt avseende har i fråga om vissa banor utredningar verkställts rörande de förändringar, som skulle bliva en följd av banornas övergång i statens ägo. I andra ekonomiska spörsmål ha förberedande arbeten bedrivits. Kommitténs historiskt-statistiska utredning rörande statsinlösen av järnvägar i Sverige och utlandet har fortskridit så långt, att redogörelse föreligger *dels* beträffande statsbanefrågans historiska utveckling och de särskilda statsförvärven av enskilda järnvägar i Sverige, *dels ock* beträffande statens järnvägspolitik och inlösen av enskild järnvägsegendom i Schweiz och Norge. Dessutom hava vissa förarbeten gjorts för liknande redogörelse beträffande statsbanefrågans utveckling och läge i några andra länder, såsom särskilt i Tyskland, England och Förenta staterna.

På föranstaltande av kommitténs finansdelegerade har utarbetats re-

dogörelse för på vad sätt finansieringen av hittills i utlandet skedd statsinlösen av enskilda järnvägar i viktigare fall ägt rum.

I anledning av särskilda kungl. remisser har kommittén den 27 april 1920 avgivit utlåtande angående av Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolag gjort anbud om rätt för staten att inlösa bolagets järnväg ävensom angående förvärv för statens räkning av visst antal aktier i bolaget. På anmodan av statsrådet och chefen för civildepartementet har vidare kommittén den 18 därpå följande juni avgivit yttrande och utredning i fråga om förvärv för statens räkning av Stockholm—Nynäs järnväg. I anledning av erhållen kunglig remiss angående förslag till bestämmelser i fråga om statens rätt att inlösa järnväg, å vilken koncession meddelats, har kommittén vidare verkställt omfattande arbeten för remissens besvarande, vilka arbeten numera fortskridit så långt, att utlåtande i ärendet inom en närmare framtid torde kunna avlåtas.

Slutligen har kommittén med stöd av under sitt fortlöpande arbete vunna erfarenheter i skrivelse den 12 april 1920 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om tillsättande av sakkunniga för utarbetande av förslag till bokföringsföreskrifter för de enskilda järnvägarna.

Kostnaderna för kommitténs arbete intill utgången av år 1920 kunna beräknas till omkring 254,000 kronor, därav under år 1920 omkring 140,000 kronor.

Delegationen för Sverige av den svensk-dansk-norska kommittén för dryftande av vissa spörsmål angående lufttrafik m. m.

Sedan Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för civildepartementet att utse tre personer för förhandlingar inom en svensk-dansk-norsk kommitté för drytfande av vissa spörsmål angående lufttrafik samt eventuellt uppgörande av förslag till gemensam lagstiftning på förevarande område, har chefen för nämnda departement den 22 november 1918 uppdragit åt överstelöjnanten K. A. B. Amundson, Stora Frösunda, professorn, juris doktorn T. Engströmer, Uppsala, och kaptenen vid fortifikationen B. V. L. Jacobson, Stockholm, att vara ledamöter i ifrågavarande kommitté ävensom utsett överstelöjnanten Amundson till ordförande i den svenska kommittédelegationen. Till sekreterare i delegationen har departementschefen den 31 maj 1919 utsett löjtnanten vid fortifikationen N. P. A. Kindberg.

Angående delegationens verksamhet under tiden december 1919 — november 1920 har meddelats följande.

Delegationen i dess helhet eller delar av densamma eller enskilda delegerade hava under nämnda tid sammanträtt å skilda orter inom Sverige,

Danmark och Norge nämligen Stockholm, Uppsala, Landskrona och Köpenhamn samt Dombaas och Lillehammer.

Det av delegationen utförda arbetet har omfattat:

Studium, översättning och bearbetning av nyare bestämmelser för luftfart i olika länder samt studium av luftfartens utveckling i olika länder, särskilt av yrkesmässig trafik.

Praktiskt studium (genom personligt deltagande i luftfärder) av yrkesmässig luftfart i Sverige.

Utarbetande av gemensamt nordiskt »Utkast till Lag om luftfart» (överlämnat till kommunikationsdepartementet den 8 juli 1920).

Utarbetande av »Förslag till överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland angående luftfart» (överlämnat till kommunikationsdepartementet den 30 november 1920).

På anmodan av utrikesdepartementet har delegationen jämväl biträtt vid behandling och prövning av från främmande makt (England) gjord framställning om särskild överenskommelse angående luftfart mellan Sverige och denna makt.

Delegationen har jämväl utarbetat det förslag till nya certifikat-bestämmelser för flygare, som genom flygkommissionen inlämnats till Kungl. Maj:t och jämväl av Kungl. Maj:t fastställts att fr. o. m. den 1 oktober 1920 tillsvidare gälla.

Delegationen har även biträtt vid granskning och upprättande av förslag till ny kungörelse angående lufttrafik över svenskt område, ävensom vid behov vid behandling av remitterade flygärenden.

På grund av övererenskommelse träffad vid ministermötet i Köpenhamn i augusti år 1920 har delegationen slutligen påbörjat en överarbetning av ovannämnda förslag till luftfartskonvention mellan samtliga de nordiska länderna i syfte att göra förslaget lämpat för en luftfartskonvention mellan två och två av de nordiska länderna.

Arbetet å det delegationen lämnade uppdraget har i vad rör uppgörandet av förslag till gemensam lagstiftning å området för de nordiska länderna ävensom förslag till likartade bestämmelser angående luftfart hunnit därhän, att lagförslag inom kort kunna väntas framlagda för vederbörande lagstiftande myndigheter i länderna. Delegationen lägger emellertid vikt på att tillse, att sammanjämkning, såvitt möjligt, kan ske mellan de skilda ändringsförslag i de olika länderna, som därvid eventuellt kunna framkomma, och anser sig därför böra med uppmärksamhet följa ifrågavarande arbeten.

Vad konventionsarbetet beträffar, återstår ännu något ifråga om den nordiska konventionen.

De kostnader, som föranletts av det delegationen lämnade uppdraget, torde approximativt kunna beräknas till c:a 15,000 kronor, inklusive resekostnadsersättningar och arvoden.

Kommittén för utredning angående reguljär lufttrafik m. m.

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1919 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning angående reguljär lufttrafik och särskilt vilka åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för befrämjandet av en sådan trafik, samt att inkomma med de förslag, som av den verkställda utredningen föranledas.

Ordförande i kommittén är landshövdingen M. R. Sahlin, Stockhom, och ledamöter: överstelöjtnanten K. A. B. Amundson, Stora Frösunda. kanslirådet C. J. Carlberg, Mörby, Stocksund, generalpostdirektören A. J, Juhlin, Stockholm, disponenten C. E. Lundquist, Stockholm, ordföranden hos Stockholms stadsfullmäktige G. G. Magnusson, Stockholm, och kaptenen C. G. von Porat, Stockholm. Sekreterare i kommittén är sekreteraren hos svenska aeronautiska sällskapet, redaktören T. I. Gullberg, Stockholm.

Kommittén har under år 1920 intill början av december månad hållit sammanlagt sexton sammanträden, samtliga i Stockholm med undantag av ett, fortgående under tiden 16—27 augusti, vilket hölls i Båstad.

En inom kommittén tillsatt subkommitté för förberedande handläggning av vissa ärenden med anlitande av även utom kommittén stående sakkunniga har under samma år haft sju sammanträden.

Sedan kommittén under år 1919 föranstaltat om specialutredningar, avsedda att läggas till grund vid kommitténs behandling av vissa frågor, har kommitténs verksamhet under våren 1920 i huvudsak varit inriktad på genomförande av dessa utredningar jämte behandling av för det dåvarande hos kommittén föreliggande, nedan nämnda kungl. remisser.

I samband med de förberedande arbetena har kommittén under ifrågavarande år anmodat särskilda flygsakkunniga, vilka, med statsbidrag eller annorledes, under året bedrivit flygstudier i utlandet, att till kommittén ingiva redogörelse i särskilt angivna avseenden, för vilket ändamål resebidrag blivit förutsatt.

Under juli och augusti månader inkommo till kommittén under år 1919 föranstaltade utredningar, gällande:

flygplanens och motorballongernas nuvarande utvecklingsstadium med hänsyn till deras användbarhet för regelbunden trafik;

Sveriges geografiska och klimatologiska förhållanden ur flygsynpunkt samt de förutsättningar och fordringar, som dessa förhållanden kunna uppställa för bedrivande av regelbunden lufttrafik;

anordnande av flygstationer och tillfälliga landningsplatser under svenska förhållanden;

förslag, jämte approximativa kostnadsberäkningar, angående den officiella väderlekstjänstens komplettering för lufttrafikens behov;

särskilt önskvärda linjer för lufttrafik inom landet; samt

förslag och approximativa kostnadsberäkningar angående införande av flygteknisk utbildning vid tekniska högskolan.

Sedan kommitténs utredningsmaterial sålunda blivit kompletterat samt kommunicerat ledamöterna, har kommittén under ovan nämnda arbetstid i Båstad uppdragit linjerna för sitt betänkande och föranstaltat om vissa ytterligare specialutredningar.

Kommitténs avsikt hade varit att ingiva sitt betänkande under hösten år 1920. Detta önskemål har emellertid icke kunnat realiseras, enär utarbetandet av ovan nämnda specialutredningar, i flera fall förbundet med utländska studier, tagit avsevärt längre tid i anspråk än som beräknats. Vissa brådskande utredningar och förslag har kommittén emellertid funnit sig böra ingiva till behandling vid 1921 års riksdag, och har kommittén i samband härmed hos statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet anhållit om upptagande i riksstaten av vissa anslag. Ifrågavarande utredningar och förslag gälla anordnande av flygstationer, komplettering av den officiella väderlekstjänsten, befrämjande av utbildningen av flygplanförare samt upprättande av särskilt organ inom statsförvaltningen för handläggande av luftfartsärenden.

Kommittén beräknar att ha slutfört sitt allmänna uppdrag under våren 1921.

Under 1920 har kommittén intill början av december mottagit och behandlat följande kungl. remisser:

angående av svenska lufttrafikaktiebolaget ansökt statslån;

angående förslag till bestämmelser om förfarande till tryggande av statsverkets rätt till tullavgifter för till riket inkommande flygfartyg; samt

angående utkast till lag om luftfart.

De approximativa kostnader, som kommittén intill årsskiftet 1920—1921 medfört för statsverket uppgå till 29,500 kronor.

Kommissionen för utredning angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga.

Kungl. Maj:t har den 19 juni 1919 uppdragit åt en särskild kommission att i enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden för samma

dag angivna grunder verkställa utredning i fråga om huvuddragen för ordnandet av Stockholms förortsbanefråga.

Till ordförande i kommissionen har Kungl. Maj:t utsett fullmäktigen i riksgäldskontoret, byråchefen greve J. G. Lagerbjelke och till ledamöter: kommunalstämmans i Sundbyberg ordförande, ingenjören J. Bergström, stadsfullmäktigen i Stockhom, redaktören C. G. Björklund, civilingenjören N. O. Gellerstedt, Stockholm, förste byrådirektören vid statens järnvägar, kaptenen i väg- och vattenbyggnadskåren A. G. Hellgren, byråingenjören vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg G. O. F. Lundborg samt civilingenjören E. Winell, vilken sistnämnde den 21 augusti 1919 utsetts att tillsvidare vara sekreterare hos kommissionen.

Kommissionen har under år 1920 sammanträtt under tiden från den 15 mars till den 23 juni och sammanträder ytterligare från den 27 november tillsvidare. I övrigt har arbetet inom kommissionen, i samråd med ordföranden, utförts av dess ledamot och sekreterare, civilingenjören Winell, med biträde från den 15 sistlidna april av ingenjören H. Borgwall. I början av året hava dessutom ledamöterna förste byrådirektören, kaptenen Hellgren och byråingenjören Lundborg deltagit i detaljutredningarna.

Arbetet under år 1920 har i första hand avsett de delar av förortsbanefrågan, vari denna berör och beröres av en blivande lösning av Stockholms bangårdsfråga. Dessutom hava *dels* tablåer upprättats över befolkningsmängden under en följd av år inom Stockholm och kringliggande kommuner inom avstånden 15 och 30 kilometer från huvudstadens centralare delar, *dels* sammandrag gjorts av arealen byggnadsvärdig mark inom Stockholms omgivningar inom samma avstånd *dels ock* utredningar verkställts, vilka alltjämt pågå, angående trafikförhållandena i olika hänseenden i fråga om de befintliga järnvägs- eller spårvägsanläggningar, som för närvarande ombesörja förortstrafik mellan huvudstaden och förorterna. Sammanställning har vidare gjorts, och å karta såvitt möjligt angivits, av de olika önskemål, som från de särskilda samhällena inom Stockholms förortsområde framställts till kommissionen beträffande åtgärder för erhållande av bättre trafikförbindelser än de nuvarande.

Arbetet har blivit avsevärt fördröjt genom förenämnda detaljarbete samt det enligt kommissionens uppdrag anbefallda samarbetet med Stockholms stads trafikkommitté. Emellertid har arbetet fortskridit så långt, att det bör kunna bli färdigt i god tid hösten 1921.

Kostnaderna för kommissionens arbete komma att approximativt utgöra för år 1920 33,100 kronor, varav 6,900 kronor utgått av till kommissionens förfogande ställda expensmedel, och från arbetets början 47,800

kronor, varav 9,500 kronor expensmedel (häri inberäknat 2,300 kronor, ännu ej likviderade, till Stockholms stads trafikkommitté).

1919 års kommission angående statsbaneekonomien m. m.

Kungl. Maj:t har den 19 juni 1919 uppdragit åt en kommission att snarast möjligt verkställa och för Kungl. Maj:t framlägga en allsidig utredning rörande de åtgärder, som böra vidtagas för erhållande för framtiden av ett tillfredsställande resultat av driften vid statens järnvägar.

Ordförande i kommissionen är landshövdingen, numera statsrådet C. G. O. Malm, Stockholm, och ledamöter: bruksdisponenten C. A. Sahlin, Stockholm, f. d. kaptenen J. O. Wallenberg, Stockholm, ledamoten av riksdagens andra kammare A. Andersson i Råstock, verkställande direktören vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar A. O. L. Kamph, överdirektören vid statens järnvägar I. Virgin, Stockholm, ordföranden i svenska järnvägsmannaförbundet A. Forslund, Stockholm, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören A. C. Lindblad, Göteborg, och bergsingenjören I. Olsson.

Särskilda sakkunniga att med viss utredning biträda kommissionen äro filosofie doktorn I. Hallberg, Stockholm, och trafikchefen vid Nora Bergslags järnväg, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren E. G. A. Hildebrand.

Kommissionens arbete har pågått under hela år 1920 och har kommissionen in pleno under denna tid hållit omkring 25 sammanträden, samtliga i Stockholm.

Den största delen av arbetet har utförts genom subkommittéer och genom särskilt tillkallade sakkunniga; inalles hava 18 sådana särskilda sakkunniga för olika frågor varit anlitade. Subkommittéerna och de sakkunniga hava dels varit samlade i Stockholm för arbete och sammanträden, dels företagit talrika och omfattande resor för studier och undersökningar vid såväl statens som ock — i jämförande syfte — vid ett flertal enskilda järnvägar.

Kommissionens arbete har främst omfattat ingående utredning angående personalförhållandena vid statens järnvägars ban-, maskin- och trafikavdelningar samt vidare utredningar angående bränsleekonomi, verkstadstjänst m. fl. frågor av ekonomisk eller finansiell innebörd. Kommissionen har även företagit undersökningar angående organisationsfrågor.

Kommissionens arbete har så fortskridit, att med undantag av utredningen angående organisationsfrågor i huvudsak endast det slutliga avfattandet av kommissionens betänkande återstår; kommissionen hoppas således i början av år 1921 kunna avgiva sitt betänkande i allt utom orga-

nisationsfrågor, beträffande vilka yttrande torde kunna avgivas först något senare.

De kostnader, kommissionen sedan sin tillkomst och till utgången av år 1920 medfört för statsverket, uppgå till omkring 90,000 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om lämpligaste sättet för anordnande av maskinell vägtrafik inom de nordliga länen m. m.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 31 december 1919 givet bemyndigande har chefen för civildepartementet samma dag uppdragit åt landshövdingen, numera statsrådet C. G. O. Malm samt överstelöjtnanten i generalstaben J. G. Sylvan, Stockholm, och bandirektören O. A. Å. Tydén, Luleå, att i egenskap av sakkunniga, verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om det lämpligaste sättet för anordnande av maskinell vägtrafik inom de nordliga länen ävensom utsett landshövdingen Malm att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Därefter har chefen för civildepartementet den 21 februari 1920 entledigat överstelöjtnanten Sylvan från berörda uppdrag ävensom uppdragit åt överstelöjtnanten i väg- och vattenbyggnadskåren F. Enblom att i Sylvans ställe jämte övriga för ändamålet tillkallade personer i egenskap av sakkunnig verkställa omförmälda utredning. Vidare har chefen för kommunikationsdepartementet den 6 november 1920 uppdragit åt t. f. landshövdingen N. G. Ringstrand att under den tid, statsrådet Malm utövar statsrådsämbetet, i dennes ställe vara ordförande för de sakkunniga.

De sakkunnigas sammanträden hava under år 1920 ägt rum i Stockholm.

Åt ordföranden samt bandirektören Tydén har uppdragits att i egenskap av subkommitterade, tillsammans med sekreteraren, leda vissa prov med motortraktor i Boden med omnejd, varjämte åt bandirektören Tydén uppdragits att följa även på andra orter företagna sådana prov. Samtliga nu nämnda prov hava ägt rum under tiden 1 april—10 september.

Sakkunniga komma härjämte att i detalj följa mellan Hällnäs och Lycksele planerad trafik med motortraktor under vintern 1920—21. I detta sammanhang torde böra nämnas, att sakkunniga låtit verkställa undersökningar angående tillståndet hos vissa mera trafikerade vägar inom Norrbottens län.

Statistik över verkliga kostnader m. m. vid lastautomobiltrafik har upprättats.

Uppgifter hava infordrats dels från vederbörande länsstyrelser angående vilka vägar, som kunde tänkas komma ifråga för maskinell vägtrafik, dels från generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen samt ett femtiotal lands-

fiskaler angående vid sådan trafik beräkneliga mängder gods av olika slag. De infordrade uppgifterna hava ännu icke fullständigt inkommit och hava därför tillsvidare icke kunnat bearbetas.

De kostnader, som sakkunniga intill årsskiftet 1920—1921 medfört för statsverket, kunna uppskattas till omkring 16,500 kronor, inberäknat kostnaderna för meranämnda prov med motortraktor i Boden. För dessa prov har stått till förfogande ett särskilt anslag å, högst, 10,000 kronor, vilket torde komma att helt tagas i anspråk för det därmed avsedda ändamålet.

Kommissionen för utredning i fråga om bokföringen vid de enskilda järnvägarna.

Kungl. Maj:t har den 21 maj 1920 uppdragit åt en kommission att verkställa utredning rörande bokföringen vid de enskilda järnvägarna i syfte att större enhetlighet och likformighet i dessas räkenskaper må åstadkommas samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Ordförande i kommissionen är överdirektören J. L. Widell, Stockholm, samt ledamöter: verkställande direktören i svenska järnvägsföreningen, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren O. Bärnheim, Stockholm, byrådirektören vid statens järnvägar S. Norrman, Stockholm, kamreraren vid Göteborg—Borås och Borås—Alvesta järnvägar K. Richnau och professorn vid handelshögskolan i Stockholm O. Sillén.

Till sekreterare har kommissionen förordnat aktuarien i statistiska centralbyrån L. Hj. Fredelius.

Kommissionen, som år 1920 hållit sina sammanträden i Stockholm under tiden fr. o. m. den 6 september t. o. m. den 11 oktober, har till behandling förehaft frågan om avskrivningar och avsättningar till reparations- och förnyelsefond och har därefter förberedelsevis diskuterat övriga delar av det kommissionen förelagda ämnet. Vissa utredningar hava utförts av byrådirektören Norrman och sekreteraren.

Betänkande torde kunna avgivas under senare delen av år 1921.

Kostnaderna för kommissionens arbete torde intill årsskiftet 1920—21 kunna beräknas uppgå till omkring 1,920 kronor. Arvode till sekreteraren har emellertid icke utbetalts, då beloppet av sådant arvode ännu icke blivit av Kungl. Maj:t fastställt.

Kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om lämpligaste sättet för överförandet vid elektrifiering av statens järnvägar av elektrisk ström från landets kraftverksnät till järnvägsnätet.

Kungl. Maj:t har den 11 juni 1920 uppdragit åt en kommitté att skyndsammast verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om lämpligaste sättet för överförandet vid elektrifiering av statens järnvägar av elektrisk ström från landets kraftverksnät till järnvägsnätet.

Ordförande i kommittén är kommerserådet A. F. Enström, Stockholm, och ledamöter överdirektören vid statens vattenfallsverk W. Borgqvist, Stockholm, verkställande direktören hos svenska järnvägsföreningen, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren O. Bärnheim, byråcheferna vid statens järnvägar E. O. von Friesen och I. A. Öfverholm, Stockholm, byrådirektören vid telegrafverket A. V. A. Holmgren, Stockholm, överingenjören hos dåvarande Luth & Roséns elektriska aktiebolag A. J. Körner, Stockholm, överingenjören vid elektriska prövningsanstalten C. A. J. Rossander, Stockholm, samt överingenjören vid Hemsjö kraftaktiebolag S. Velander.

Kommittén har under år 1920 avhållit sju plenarsammanträden, samtliga i Stockholm. Mellan sammanträdena hava därjämte kommitténs medlemmar i respektive hemorter varit sysselsatta med arbetet för uppdragets fullgörande. Jämlikt nådigt bemyndigande har överingenjören A. J. Körner under augusti månad 1920 företagit en studieresa till Tyskland, Schweiz och Frankrike för att i nämnda länder inhämta erfarenheter av intresse för kommitténs arbete. I samma syfte har ordföranden efter uppdrag av Kungl. Maj:t under en tid av omkring två månader, räknat från den 6 oktober 1920 företagit en studieresa till Amerikas Förenta Stater. Byråchefen Öfverholm har på järnvägsstyrelsens uppdrag deltagit i sagda studieresa.

Kommittén, som alltsedan sin tillkomst varit sysselsatt med diverse utredningsarbeten av huvudsakligen teknisk art, är härjämte ännu sysselsatt med vissa förberedande arbeten, som äro nödvändiga för lösandet av den kommittén förelagda uppgiften. Tidpunkten för arbetets avslutande kan sålunda ännu icke fixeras.

Statsverkets utgifter för kommitténs arbeten intill 1920 års utgång torde kunna approximativt beräknas till omkring 6,000 kronor. Då dagarvoden emellertid ännu icke blivit av kommitténs ledamöter debiterade, ingå sådana arvoden icke i ovan berörda belopp.

Kommittén för utredning rörande åtgärder till förekommande av störningar från statens järnvägars kraftnät å telegrafverkets ledningar.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 uppdragit åt en kommitté att skyndsamt verkställa utredning rörande åtgärder till förekommande av störningar från statens järnvägars kraftnät å telegrafverkets ledningar samt

till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Ordförande i kommittén är kommerserådet A. F. Enström, Stockholm, samt ledamöter: byråcheferna vid telegrafverket P. J. W. Hallgren och vid statens järnvägar I. A. Öfverholm, Stockholm, byrådirektörerna vid statens järnvägar E. J. Billing och vid telegrafverket A. V. A. Holmgren, Stockholm, f. d. professorn, konsulterande ingenjören vid allmänna svenska elektriska aktiebolaget i Västerås C. A. Lindström samt professorn vid tekniska högskolan H. B. M. Pleijel, Stockholm.

Kommittén har under år 1920 hållit fem plenarsammanträden, varav ett i Kiruna; övriga sammanträden hava ägt rum i Stockholm. Under mellantiderna hava därjämte kommitténs medlemmar å respektive hemorter varit sysselsatta med arbete för uppdragets fullgörande.

Genom kommitténs försorg hava å banan Kiruna—Gällivare bedrivits en serie ingående undersökningar över olika slag av störningar å telefon- och telegrafledningar samt å särskilt anordnade kablar från ledningarna för den elektriska järnvägsdriften. Vid dessa undersökningar hava de flesta av kommitténs medlemmar närvarit. De därvid erhållna resultaten hava därefter bearbetats och genomdiskuterats ur synpunkten av det kommittén åliggande uppdraget. Vidare äro för närvarande även vissa andra utredningsarbeten planerade.

Kommittén är härjämte ännu sysselsatt med de förberedande undersökningar, som äro nödvändiga för besvarande av de kommittén förelagda frågorna. Tidpunkten för arbetets avslutande kan således ännu icke fixeras.

Statsverkets utgifter för kommitténs arbeten intill 1920 års utgång torde kunna approximativt beräknas till 4,100 kronor. Då dagarvoden emellertid ännu icke blivit av kommitténs ledamöter debiterade, ingå sådana arvoden icke i ovan berörda belopp.

Kommittén för utredning i fråga om plan för utförande av ostkustbanan m. m.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 uppdragit åt en kommitté att skyndsamt verkställa utredning på av riksdagen i skrivelse den 18 juni 1920, nr 401, angivet sätt i fråga om plan för utförande av ostkustbanan m. m. samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Ordförande i kommittén är landshövdingen M. R. Sahlin, Stockholm, samt ledamöter: distriktschefen i mellersta väg- och vattenbyggnadsdistriktet, F. Enblom, Stockholm, överingeniören vid statens järnvägar Hj. Fogelmarck, Stockholm, verkställande direktörerna vid Stockholm—Västerås

—Bergslagens järnvägar A. O. L. Kamph, Stockholm, och i ostkustbanans aktiebolag K. A. Lagergren, Gävle, samt ledamöterna av riksdagens andra kammare sparbankskamreraren E. I. Lindley, Söderhamn, och kaptenen i väg- och vattenbyggnadskåren S. E. J. Lübeck, Stockholm.

Kommittén, som konstituerade sig vid sammanträde den 13 och den 14 juli 1920, beslöt därvid antaga namnet ostkustbanekommittén, varefter kommittén sammanträtt in pleno den 24 och den 25 september 1920.

Under tiden 6—10 september 1920 företog kommittén en studieresa utmed ostkustbanan i dess projekterade sträckning från Härnösand till Gävle.

Arbetena inom kommittén hava närmast gått ut på åstadkommandet av utredningar för blivande ny plan för ostkustbanan dels ur byggnadsteknisk, dels ock ur trafikteknisk synpunkt. Därjämte har kommittén ansett sig böra undersöka möjligheterna för en statsinlösen, nu eller framdeles, av den Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolag tillhöriga järnvägsanläggningen. Arbetena inom kommittén äro avsedda att så bedrivas, att förslag i ämnet kan av kommittén avgivas i så god tid under år 1921, att detsamma kan läggas till grund för eventuell proposition till samma års riksdag.

Kostnaderna för kommittén under år 1920 kunna beräknas komma att uppgå till i runt tal 10,500 kronor.

Kommittén för utredning beträffande poststationsföreståndarnas, lantbrevbärarnas och lådbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden m. m.

Kungl. Maj:t har den 24 augusti 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag dels beträffande poststationsföreståndarnas, lantbrevbärarnas och lådbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, dels ock rörande förekomsten av överkvalificerad arbetskraft inom postverkets olika förvaltningar samt i vad mån och på vad sätt denna arbetskraft kan ersättas med annan efter arbetets art lämpad arbetskraft.

Ordförande i kommittén är ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. E. Svensson, Stockholm, samt ledamöter: postdirektören E. G. Lannge, Gävle, tillika sekreterare, ledamöterna av riksdagens första kammare, redaktörerna N. A. Nilsson i Kabbarp och A. Pers, Västerås, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. B. Nilsson i Landeryd, byråchefen J. J. G. Pramberg, Stockholm, och transportmästaren J. A. Wallin, Stockholm.

Särskilda ledamöter äro: vid behandlingen av poststationsförestån-

darnas anställnings- och avlöningsförhållanden poststationsföreståndaren J. Z. Bohlin i Fyrunga samt vid behandlingen av lantbrevbärarnas och lådbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden lantbrevbäraren K. G. Gustafsson i Väring.

Kommittén har under hösten 1920 sammanträtt under olika perioder i Stockholm och därjämte företagit en resa till vissa delar av Västerbottens och Norrbottens län för att studera vissa postala anordningar och förhållanden. Under tiden mellan kommitténs sammanträdesperioder har sekreteraren, under samverkan med ordföranden, verkställt åtskilliga utredningar.

Kommittén har hittills behandlat frågorna om poststationsföreståndarnas och lantbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden och därvid närmast inriktat sitt arbete på att utreda, huruvida och i vad mån för tiden från 1921 års ingång kunde och borde åstadkommas en provisorisk reglering av dessa funktionärers avlöningsförhållanden. Man har anledning antaga, att vid de stundande sammanträdena kommittén kommer till något resultat i sistnämnda fråga och att riktlinjerna för behandling av dessa frågors definitiva behandling inom kommittén samtidigt kunna uppdragas. Därjämte skall upptagas frågan om planläggande av kommitténs arbete rörande förekomsten av överkvalificerad arbetskraft inom postverkets olika förvaltningar, varefter denna fråga skall göras till föremål för utredning och överläggning omedelbart efter årsskiftet 1920—21.

Kostnaderna för kommitténs verksamhet intill 1920 års utgång kunna beräknas uppgå till omkring 12,000 kronor.

Sakkunniga för verkställande av omarbetning av utav vägkommissionen avgivna förslag m. m.

Jämlikt bemyndigande den 24 augusti 1920 har chefen för kommunikationsdepartementet uppdragit åt landshövdingen K. L. A. E. Reuterskiöld jämte numera landshövdingen greve K. A. G. Mörner, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren J. Nilsson i Skottlandshus samt ledamöterna av riksdagens andra kammare hemmansägaren C. J. Johanson i Uppmälby och lantbrukaren J. Relin att i egenskap av sakkunniga verkställa omarbetning i erforderliga delar av de utav vägkommissionen avgivna förslag till lag om allmänna vägar på landet samt förslag till vägkommunal lag och övergångslag ävensom i övrigt avgiva förslag i de särskilda hänseenden, vartill omarbetningen kan föranleda.

De sakkunniga hava från och med den 14 oktober 1920 varit samlade i Stockholm för verkställande av omarbetning av utav vägkommissio-

nen avgivna förslag m. m. Under tiden har det av vägkommissionen upprättade förslaget till lag om allmänna vägar på landet genomgåtts, och har preliminärt förslag till lagtext blivit uppsatt.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete intill årsskiftet, sekreterararvode inberäknat, torde komma att uppgå till omkring 9,500 kronor.

Finansdepartementet.

Statsbokföringskommittén.

Kungl. Maj:t uppdrog den 26 september 1902 åt en kommitté att avgiva yttrande om de ändringar i gällande bestämmelser rörande bokföringen i statskontoret, vilka kunde anses påkallade, ävensom framställa förslag om sådana ändringar i de särskilda ämbetsverkens bokföring, som kunde föranledas av en föreslagen ändrad eller utvidgad bokföring i statskontoret.

Ledamöter i kommittén hava under år 1920 varit: f. d. generaldirektören, greve H. H:son Wachtmeister (ordförande), f. d. bankofullmäktigen, friherre B. K. J. Langenskiöld och generaldirektören Chr. L. Tenow, den sistnämnde verkställande ledamot.

Statsbokföringskommitténs arbeten hava pågått hela år 1920, därvid förutom de granskningsuppgifter, som genom särskilda författningar ålagts kommittén, uppgjorts förslag till nya räkenskapsformulär för arméförvaltningen och underlydande myndigheter, varjämte ett antal Kungl. Maj:ts remisser besvarats.

Kommittén, vilkens uppgifter vid 1920 års utgång övertagits av riksräkenskapsverket, har till och med år 1920 dragit en kostnad av omkring 710,000 kronor.

Löneregleringskommittén.

Den 3 oktober 1902 tillsattes av Kungl. Maj:t en kommitté för avgivande av förslag rörande reglering av statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden.

Ledamöter i kommittén voro vid ingången av år 1920: f. d. byråchefen F. H. Schlytern (ordförande), ledamöterna av riksdagens första kammare, redaktören C. G. Ekman och redaktören N. A. Nilsson, Kabbarp, ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. B. Nilsson, Landeryd, och arbetaren O. W. Edbom, Ljusdal, kanslirådet, numera statsrådet A. E. M. Ericsson och förste kanslisekreteraren, numera kanslirådet F. St. Linroth. Den sistnämnde entledigades på därom gjord framställning från uppdraget den 22 juni 1920.

Såsom särskilda ledamöter hava, på grund av Kungl. Maj:ts förordnanden, under år 1920 deltagit i kommitténs arbeten:

i fråga om fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten byråchefen E. Sidenbladh;

i fråga om ny definitiv löneregleringförstatsdepartement och centrala ämbetsverk samt fångvårdsstaten statssekreteraren C. Malmroth och t. f. kanslirådet B. Knös, av vilka den sistnämnde jämväl bestritt sekreterargöromål i ärendet; samt

i fråga om nya löneregleringar för riksbankens och riksgäldskontorets personaler bankofullmäktigen R. E. Norberg, förste deputeraden i riksgäldskontoret, greve J. G. Lagerbjelke och bankosekreteraren E. Langborg.

Vid behandlingen av frågan om löneregleringförfångvårdsstaten har kommittén haft överläggningar med representanter för olika grupper befattningshavare inom fångvårdsstaten.

Intill utgången av år 1919 hade serien av kommitténs tryckta betänkanden fortskridit till och med nr LX och serien av kommitténs skriftliga utlåtanden till och med nr 180. Härvid må emellertid erinras, att ett den 23 april 1913 avgivet skriftligt utlåtande blivit under år 1915 befordrat till trycket och intagits i serien av de tryckta betänkandena under nr XLVI.

Under år 1920 har kommittén med underdåniga skrivelser den 13 mars och den 3 november avlämnat tryckta betänkanden, delarna LXI och LXII, innefattande den förra utredning och förslag angående villkor om viss föregående verksamhet i statens tjänst för erhållande av ålderstillägg och den senare utredning och förslag beträffande ny definitiv löneregleringförbefattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk.

Därjämte har kommittén under år 1920 avgivit följande skriftliga utlåtanden:

den 14 januari angående anslag till sjökarteverket i samband med överflyttning av utgivandet av »Underrättelser för sjöfarande» (nr 181);

samma dag angående ändring i avlöningsstaten för den civila personalen vid sjökarteverket (nr 182);

den 29 januari i fråga om förbättring av löne- och pensionsförmåner för överståthållaren och underståthållaren i Stockholm samt vissa befattningshavare i överståthållarämbetets kansli (nr 183);

samma dag angående löneregleringförlänsveterinärerna m. m. (nr 184);

den 10 februari angående uppförande på ordinarie stat av kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. (nr 185);

den 16 februari angående förslag till utgiftsstat för postsparbanken m. m. (nr 186);

den 3 mars angående vissa ändringar i staten för riksarkivet (nr 187);

den 5 mars i fråga om kostnadsfri ledighet för extra ordinarie befattningshavare vid tullverket (nr 188);

den 11 mars i fråga om jämkning i tillfälliga lönetillägg för personal vid tullverket (nr 189);

den 22 mars angående en framställning om behovet av bestämmelser rörande avlöningsförhållandena vid övergång från en ordinarie statstjänst till en annan m. m. (nr 190);

samma dag (till riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott) i fråga om utredning för åstadkommande av minskning i administrationskostnader genom förenklingar i statsförvaltningen m. m. (nr 191);

den 24 mars i fråga om lönetursrätt för vissa skrivbiträden i postsparbanken (nr 192);

den 12 april i fråga om överflyttning av de nautisk-meteorologiska byrån tillhörande göromål till andra institutioner (nr 193);

samma dag angående ålderstillägg åt vissa befattningshavare vid landsstaten (nr 194);

den 19 april angående löne- och pensionsreglering för vaktmästare m. fl. vid statens folkskoleseminarier (nr 195);

den 30 april i fråga om beredande av rätt för befattningshavare vid lantmäteristaten till rese- och traktamentsersättning i vissa fall (nr 196);

den 17 maj (till riksdagens bankoutskott) i fråga om vissa ändringar i lönestaten för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (nr 197);

den 29 maj i fråga om rätt för statstjänare att för ålderstillägg och i pensionshänseende tillgodoräkna sig verksamhet annorstädes än i statstjänst (nr 198);

den 26 oktober angående ålderstilläggsberäkning för kanslirådet N. Lange och registratorn G. Alstermark (nr 199);

den 20 november angående definitiv löneregleringen för statsrådets ledamöter (nr 200);

samma dag angående ålderstilläggsberäkning för kammarrättsrådet J. Erici (nr 201); samt

den 2 december i fråga om arbetsförhållandena inom de centrala ämbetsverken med avseende å städnings- och rengöringsarbete m. m. (nr 202).

Förutom de ärenden, som sålunda slutbehandlats, hava under år 1920 pågått förberedande arbeten beträffande följande ärenden:

1:o) angående förändringar i avlönings- och organisationshänseenden beträffande fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten; i detta ärende torde betänkande komma att avlåtas snarast ske kan i början av år 1921; samt

2:o) angående nya löneregleringar för riksbankens och riksgäldskontorets personaler.

Kommittén, som jämväl under år 1920 haft sin lokal i riksdagshuset, har under nämnda år haft sammanträden in pleno under tiderna från och med den 14 januari till och med den 24 mars, från och med den 10 april till och med den 22 juni samt från och med den 24 september till medio av december.

Enligt kommitténs uppdrag hava särskilda subkommitterade bedrivit arbeten för kommitténs räkning under övriga delar av år 1920, med undantag av en kort tid av sommaren.

Till och med år 1920 torde kostnaderna för kommitténs verksamhet uppgå till omkring 575,000 kronor.

Sakkunnig för utredning angående statsåtgärder i vissa främmande länder för dryckenskapens hämmande m. m.

På grund av bemyndigande den 4 juli 1910 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag docenten vid Uppsala universitet Karl Arvid Edin för verkställande av utredning dels av de statsåtgärder, som i främmande länder, först och främst våra grannländer, vidtagits för dryckenskapens hämmande samt de praktiska verkningarna därav, dels av nykterhetsfrågans nuvarande läge i dessa länder, dels ock speciellt av de totala förbudsåtgärdernas utvecklingshistoria och verkningar.

Utredningen, vilkens resultat delvis förelegat i rentryck redan under år 1919 och då ställts till nykterhetskommitténs förfogande, torde, på grund därav att en del betydelsefullt utländskt material först under år 1920 kommit utredningsmannen tillhanda, ej kunna avslutas förrän i februari 1921.

Under år 1920 hava kostnader i och för utredningen uppstått endast för tryckning av betänkandet och för inköp av litteratur.

Kostnaderna för hela utredningen hava hittills uppgått till omkring 36,000 kronor.

Nykterhetskommittén.

Den 17 november 1911 tillsattes av Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att skyndsammast möjligt utarbeta nödiga bestämmelser för genomförandet av lokalt veto för försäljning och utskänkning av brännvin samt vin och öl, att vidare efter behörig utredning framlägga förslag till jämväl andra välberäknade och verksamma anordningar för att begränsa rusdryckshanteringens skadliga verkningar bland annat genom reformering av det s. k. Göteborgssystemet, samt att åvägabringa en allsidig utredning rörande allmänt rusdrycksförbud.

Ledamöter i kommittén voro vid ingången av år 1920 ledamoten av riksdagens första kammare, riksgäldsfullmäktigen S. H. Kvarnzelius (ordförande), direktören i A. B. Stockholmssystemet, med. d:r I. Bratt, redaktören J. Byström, direktören O. G. Eklund, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. G. Ekman, ledamöterna av riksdagens andra kammare Ollas A. Eriksson, Ovanmyra, och J. B. Eriksson, Grängesberg, grosshandlaren K. G. Karlsson, Göteborg, ledamoten av riksdagens andra kammare borgmästaren J. G. Pettersson, Södertälje, fröken Emilie Rathou och professorn T. L. Thunberg, Lund.

Under år 1920 sammanträdde en inom kommittén tillsatt subkommitté under april, maj och juni månader, varefter kommittén i dess helhet sammanträdde under senare hälften av juni samt under juli månad för slutjustering av kommitténs betänkande del IX med förslag till lag om alkoholvaror m. m. Vid slutsammanträdet den 5 augusti 1920 beslöt kommittén avgiva ifrågavarande betänkande, och har kommittén härmed slutfört sitt uppdrag.

Under året har utkommit såsom del VI i bilagorna till utredningen rörande allmänt rusdrycksförbud den av professor T. L. Thunberg verkställda utredningen rörande alkoholens fysiologiska verkningar. De inom socialstyrelsen utförda undersökningarna rörande alkoholbrukets sociala skadeverkningar föreligga i korrektur och torde utkomma på nyåret.

Kommitténs kostnader hava till och med år 1920 uppgått till omkring 281,000 kronor.

Trustsakkunniga.

Den 22 december 1911 tillkallades av chefen för finansdepartementet sakkunniga med uppdrag att inom nämnda departement dels verkställa utredning angående förekomsten inom landet av truster och karteller, deras inverkan på landets ekonomiska liv och framför allt på prisbildningen, dels utarbeta förslag till de ändrade bestämmelser angående skatt och tull å socker samt de anordningar i övrigt, vartill nämnda utredning, i vad

den komme att beröra den s. k. sockertrusten, måtte föranleda, dels och i sammanhang härmed undersöka, huruvida åtgärder till kontroll av fondbörser kunde från statens sida vidtagas.

Sakkunniga voro vid 1920 års ingång: dåvarande statsrådet, friherre E. K. Palmstierna, ledamoten av riksdagens andra kammare J. Jönsson, Revinge by, direktören August Fredrik Lambert-Meuller och fil. d:r Moritz Marcus.

De sakkunnigas uppdrag har av Kungl. Maj:t återkallats den 22 juni 1920 i samband med tillsättandet samma dag inom justitiedepartementet av trustlagstiftningskommittén.

Några kostnader hava ej under året uppstått för de sakkunniga.

Sakkunniga för utredning angående ökad enhetlighet och effektivitet i statens centrala räkenskaps- och revisionsväsende.

Den 29 juni 1912 uppdrog chefen för finansdepartementet åt statskommissarien, numera generaldirektören Chr. L. Tenow och revisionskommissarien, numera kammarrättsrådet J. R. Vide att inom departementet biträda vid utredning av fråga om åvägabringande av ökad enhetlighet och effektivitet inom statens centrala räkenskaps- och revisionsväsen, och erhöll den 23 augusti 1913 förste bokhållaren i järnvägsstyrelsen, numera statskommissarien G. F. Ouchterlony uppdrag att deltaga i samma utredning i vad den avsåge statens järnvägar. Den 12 mars 1918 entledigades Vide såsom sakkunnig och uppdrogs åt Ouchterlony att jämte Tenow fullfölja arbetet.

De sakkunnigas sammanträden hava, i avvaktan på lösningen av frågan om inrättande av ett riksräkenskapsverk, varit under år 1920 ajournerade, men hava de sakkunniga för avsikt att i början av år 1921 återupptaga arbetet, närmast beträffande de affärsdrivande verkens räkenskaper och revision. Några kostnader för utredningen hava ej förekommit under året.

Sakkunnig för utredning angående den s. k. regalrätten till inom riket förekommande vattendrag.

Den 24 maj 1912 uppdrogs åt professorn K. G. Westman att verkställa utredning beträffande den s. k. regalrätten till inom riket förefintliga vattendrag.

Under året har en aktsamling till kungsådreinstitutets historia utgivits av trycket. Arbetet med slutredigering av manuskriptet till den sammanfattande bearbetningen av materialet har fortgått. Utredningen har under året ej föranlett några kostnader.

Sakkunniga för utredning rörande ökad centralisering vid upphandling för statens räkning m. m.

Den 25 augusti 1913 tillkallades av chefen för finansdepartementet enligt bemyndigande den 13 juni samma år sakkunniga för att inom nämnda departement verkställa av riksdagen begärd utredning, dels huruvida och i vad mån ökad centralisering vid upphandling för statens räkning borde äga rum, dels vilka närmare bestämmelser rörande inhemsk varas företräde kunde vara lämpliga och nödiga. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 november 1913 utvidgades de sakkunnigas uppdrag att omfatta jämväl omarbetning av förordningen den 17 november 1893 angående statens upphandlings- och entreprenadväsen m. m.

De sakkunniga äro numera: fördelningsintendenten, översten A. V. Sandberg, byråchefen i järnvägsstyrelsen C. A. Tausen, byråchefen i telegrafstyrelsen greve H. A. Hamilton, grosshandlaren J. Wetterlind och överingenjören E. A. Forsberg, alla i Stockholm.

De sakkunniga, som den 15 augusti 1916 avgivit förslag till ny upphandlingsförordning, överlämnade den 15 juli 1919, jämlikt särskilt uppdrag, till chefen för finansdepartementet ett med ledning av inkomna yttranden reviderat förslag till nämnda förordning. På grundval av sistnämnda förslag har Kungl. Maj:t den 16 januari 1920 utfärdat förordning angående upphandling och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom.

De sakkunniga hava under året hållit fortlöpande sammanträden under tiderna 3 februari—15 mars, 7—23 juli och 30 oktober—13 december samt spridda sammanträden under den övriga delen av året.

Utredningen angående ökad centralisering vid upphandling för statens räkning har fortskridit därhän, att manuskriptet till de sakkunnigas betänkande i denna del praktiskt taget föreligger färdigt och till största delen är uppsatt i korrektur. Det arbete, som återstår, är huvudsakligen justeringsarbete. Betänkandet kommer att avlämnas i början av år 1921.

Den till de sakkunniga överlämnade frågan angående omarbetning av 1812 års avskrivningsreglemente kommer att behandlas i särskilt betänkande, såsom icke ägande närmare sammanhang med centralisationsspörsmålet. Jämväl detta betänkande skall avlämnas i början av år 1921.

Två av de sakkunnigas ledamöter hava företagit långvariga tjänsteresor till Amerika, Tyskland och Spetsbergen, varigenom de sakkunnigas arbete fördröjts.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete belöpa sig till och med år 1920 till omkring 153,000 kronor.

Kommittén för utredning av den s. k. åborättsfrågan.

Den 29 augusti 1913 tillsattes av Kungl. Maj:t en kommitté för att dels verkställa utredning rörande antalet och beskaffenheten av de å s. k. rekognitionsskogshemman samt å under bruk skatteköpta hemman befintliga lägenheter jämte de villkor, på vilka dessa innehades, ävensom i vad mån och på vad sätt innehavarna av dylika lägenheter måtte kunna tryggas i besittningsrätten till desamma, dels ock, därest utredningen skulle giva vid handen, att beträffande lägenhetsinnehavare, som frånvunnits sin besittningsrätt, billighetsskäl i särskilda fall syntes böra föranleda ytterligare åtgärder från statens sida, därom hos Kungl. Maj:t göra anmälan.

Kommitténs ledamöter hava under år 1920 varit: häradshövdingen H. F. Swedborg, Sundsvall (ordförande), ledamoten av riksdagens andra kammare K. R. Karlsson, Gasabäck, och sekreteraren i marinförvaltningen, t. f. statskommissarien A. Bäckström.

Kommittén har under året sammanträtt i plenum den 18—19 juni och den 17 augusti 1920, då kommittén avgav sista — IV — delen av sina betänkanden, benämnt »Utredning angående under bruk skatteköpta hemman och lägenheter». Detta betänkande omfattar dels en mera allmänt hållen framställning »Om under bruk skatteköpta hemman och lägenheter» och dels »Redogörelser för skatteköpen under de särskilda bruken och åboförhållandena å de skatteköpta hemmanen och lägenheterna».

Den 17 augusti 1920 avlät kommittén dessutom underdåniga skrivelser till Kungl. Maj:t dels i frågan huruvida billighetsskäl borde beträffande under bruk skatteköpta hemman skäligen föranleda ytterligare åtgärder från statens sida, dels beträffande avlösning av yxbördsrättigheter och vissa andra servitut å rekognitionsskogshemmanen, varjämte kommittén samma dag besvarade ett flertal Kungl. Maj:ts remisser å framställningar från enskilda i frågor, som berörde kommitténs verksamhetsområde.

Kostnaderna till och med år 1920 för kommitténs arbeten, vilka numera helt avslutats, uppgå till omkring 178,000 kronor.

1914 års tullkommission.

Jämlikt bemyndigande den 24 juli 1914 tillkallade chefen för finansdepartementet sakkunniga med uppdrag att efter verkställd utredning avgiva förslag till omorganisation av tullverket.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juli 1918 har åt dessa sakkunniga tillika uppdragits att efter vissa närmare angivna grunder verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny lönereglering för tullverkets personal.

De sakkunniga, vilka konstituerat sig såsom »*1914 års tullkommission*», hava under innevarande år varit: f. d. generaldirektören F. W. H. Pegelow (ordförande), t. f. uppsyningsmannen M. Bengtsson, Göteborg, byråchefen i generaltullstyrelsen G. Bergenstjerna, sjökaptenen A. Edgren, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören F. Hamrin, Jönköping, e. o. uppsyningsmannen Hj. Rissén, ledamoten av riksdagens andra kammare, grosshandlaren E. Röing, Göteborg, och tullförvaltaren R. H. Schött, Kalmar.

Kommissionen har under år 1920 sammanträtt in pleno från och med den 16 till och med den 24 februari, vilken sistnämnda dag densamma upplöstes.

Samma dag avgav kommissionen betänkandet III, innefattande förslag till åtgärder mot godsanhopning i packhus m. m.

Kostnaderna för kommissionens arbete till och med år 1920 hava uppgått till omkring 154,000 kronor.

Finansrådet.

Den 11 september 1917 tillsattes av Kungl. Maj:t finansrådet, dit i fall av behov skulle hänskjutas frågor om tillämpningen av de betalningsvillkor, vilka borde fordras vid försäljning av svenska varor till utlandet för undvikande av de olägenheter, som voro förbundna med en oreglerad kreditgivning till utlandet.

Den 31 december 1919 har Kungl. Maj:t förordnat, att antalet ledamöter i finansrådet skulle från och med 1 januari 1920 minskas till tre och finansrådet från och med samma dag utgöras av förutvarande ledamöterna, förste deputeraden i riksbanken, bankdirektören V. L. Moll (ordförande), bankdirektören J. H. R. C:son Kjellberg och bankinspektören J. G. F. von Krusenstjerna.

Finansrådet har under år 1920 sammanträtt minst tre gånger i veckan. Antalet av de ärenden, som av detsamma därvid behandlats, uppgå till omkring 2,000.

Finansrådet upplöstes av Kungl. Maj:t den 19 november 1920 i samband med tillsättandet av ekonomiska rådet, å vilket finansrådets åligganden blevo överflyttade.

Kostnaderna för finansrådets arbeten till och med den 19 november 1920 hava uppgått till omkring 65,000 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om s. k. ideella föreningars beskattning.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 10 januari 1918 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag ledamöterna av riksdagens första kammare, vice häradshövdingen Jacob T. Larsson och kassören E. J. Söderberg samt numera kammarrättsrådet J. Erici för att såsom sakkunniga inom finansdepartementet verkställa utredning angående huruvida och i vad mån s. k. ideella eller därmed likartade föreningar borde befrias från skyldighet att erlägga skatt till stat och kommun ävensom utarbeta förslag till de ändringar i gällande beskattningsförordningar, som av utredningen kunde föranledas. Tillika uppdrogs åt Larsson att vara ordförande och åt Erici att vara sekreterare hos de sakkunniga.

Sedan Söderberg avlidit den 26 juni 1919, har arbetet fortsatts av de övriga två sakkunniga.

Den av de sakkunniga verkställda omfattande statistiska utredningen har i fullt färdigt skick förelegat i november månad 1920, och hava de sakkunniga därefter i betänkande av den 20 december 1920 framlagt resultatet av sitt arbete. De sakkunnigas arbete är härmed avslutat.

De statistiska förarbetena hava dragit en kostnad av 10,537 kronor 52 öre. Ersättning åt de sakkunniga har ännu ej utgått.

Sakkunniga för revision av gällande resereglemente.

Jämlikt bemyndigande den 26 april 1918 har chefen för civildepartementet uppdragit åt hovrättsrådet V. E. O. Petrén, ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren W. Bäckström, ledamoten av riksdagens första kammare, f. d. redaktören L. Danström och revisionskommissarien, numera kammarrättsrådet J. R. Vide att såsom sakkunniga biträda vid verkställande av revision av gällande resereglemente, varjämte chefen för nämnda departement uppdragit åt hovrättsrådet Petrén att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Därefter har departementschefen den 11 oktober 1918 på därom gjord ansökning entledigat Danström från ifrågavarande uppdrag samt uppdragit åt domänintendenten E. A. Lindblad att, i Danströms ställe, såsom sakkunnig biträda vid verkställande av revisionen av resereglementet.

De sakkunniga hava, i den mån det varit för arbetets fortgång påkallat, sammanträtt under januari, februari, juni, juli, oktober och november månader år 1920, varjämte ordföranden och kammarrättsrådet Vide under hela året varit såsom arbetsutskott sysselsatta med redaktionellt arbete och med beredande av ärenden, som av Kungl. Maj:t remitterats till de sak-

kunniga för avgivande av utlåtande. Sammanlagt hava de sakkunniga erhållit kungl. remisser i 53 ärenden och avgivit 70 utlåtanden och framställningar.

Förutom huvudbetänkandet med förslag till nytt allmänt resereglemente hava de sakkunniga tillika utarbetat betänkanden i två andra ämnen, nämligen:

dels rörande ersättning åt lantmätare för tjänsteförrättningar och därav föranledda resor, vilket betänkande avgivits den 27 november 1920;

dels ock rörande ersättning till nämndemän för kostnader för nämndemansuppdragets fullgörande, vilket betänkande föreligger i ännu ej slutjusterat korrektur.

Av nämnda två ärenden hör det förra till jordbruksdepartementet och det senare till justitiedepartementet.

Beträffande huvudbetänkandet hava de sakkunniga redan tidigare till civildepartementet avlämnat färdigt författningsförslag i ämnet, innehållande förslag till nytt resereglemente, och kommer betänkandet i övrigt att avlämnas under januari månad år 1921. De sakkunnigas arbete blir härmed avslutat.

Kostnaderna för de sakkunnigas verksamhet till och med år 1920 uppgå till cirka 42,000 kronor.

Sakkunniga för revision i vissa delar av lagstiftningen rörande den direkta beskattningen till staten.

Enligt bemyndigande den 28 juni 1918 tillkallade chefen för finansdepartementet såsom sakkunniga för revision i vissa delar av lagstiftningen rörande den direkta beskattningen till staten, landskamreraren O. V. Landén (ordförande), f. d. professorn K. Wicksell och t. f. revisionssekreteraren H. Waller.

Genom beslut den 31 oktober 1919 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att för det fortsatta revisionsarbetets fullföljande tillkalla ytterligare tre sakkunniga att deltaga i beredningen av vissa särskilt angivna frågor, och hava på grund härav såsom sakkunniga tillkallats landskamreraren A. Bökelund, lantbrukaren N. Månsson, Erlandsro, och direktören O. Falkman.

Dessa sakkunniga hava under år 1920 fortsatt det tidigare påbörjade arbetet med revision i särskilda delar av taxeringsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. De sakkunnigas förslag i dessa frågor avlämnades i februari månad till chefen för finansdepartementet och lades, i huvudsak oförändrat, till grund för de förslag till

ändrad lydelse av berörda förordningar, som i proposition nr 400 underställdes 1920 års riksdags prövning.

De enligt beslutet den 31 oktober 1919 tillkallade sakkunnigas uppdrag var härmed slutfört.

De enligt beslutet den 28 juni 1918 tillkallade sakkunniga hava däremot fortsatt utredningen av vissa andra frågor, som omförmälas i statsrådsprotokollet den 31 oktober 1919. Särskilt hava de sakkunniga sysselsatt sig med de uppställda frågorna om skattebelastningens differentiering med hänsyn till dels inkomstförvärvets art, dels inkomstens användning samt den 6 november 1920 avgivit ett yttrande i detta ämne. Vidare hava de sakkunniga påbörjat utredning om grunderna för beskattning av realisationsvinst och vissa i sammanhang med denna fråga uppkommande spörsmål. Ett förslag till provisoriska bestämmelser angående beskattning av tillfällig vinst vid försäljning av fartyg och annan egendom är under utarbetande och skall enligt de sakkunnigas antagande inom kort kunna avlämnas.

På grund av särskilt bemyndigande hava Landén och Wicksell under augusti månad år 1920 företagit en studieresa till Danmark för att inhämta närmare kännedom om taxeringsväsendets organisation därstädes m. m.

De sakkunnigas arbeten hava fortgått under hela år 1920.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1920 har chefen för finansdepartementet den 13 november samma år tillkallat f. d. professorn D. Davidson i Uppsala att deltaga i de sakkunnigas arbete. Professor Davidson kommer dock att först från och med år 1921 medverka vid utredningen.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbeten till och med år 1920 beräknas till omkring 91,000 kronor.

Tull- och traktatkommittén.

Den 31 januari 1919 tillsattes av Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att skyndsamt verkställa en allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar och i samband därmed av spörsmål rörande Sveriges traktatpolitik, med särskild hänsyn tagen till vikten av att befrämja det ekonomiska samarbetet inom Norden, ävensom att framlägga de förslag, vartill utredningen måtte föranleda.

Ledamöter i kommittén voro vid 1920 års ingång:

landshövdingen O. von Sydow, ordförande,

generaldirektören K. A. Fryxell, vice ordförande och, vid förfall

för ordföranden, jämväl ordförande å traktat- och skandinaviska avdelningarna,

generaldirektören N. H. R. Themptander, vice ordförande och, vid förfall för ordföranden, jämväl ordförande å tullavdelningen;

å tullavdelningen: f. d. kommerserådet A. F. Enström, jur. d:r J. C. Lembke, ledamöterna av riksdagens första kammare, partisekreteraren F. G. Möller, professorn N. R. Wohlin och lantbrukaren J. Nilsson, Skottlandshus, ledamöterna av riksdagens andra kammare, journalisten K. F. Månsson, Hagaström, lantbrukaren J. Rehn, Hissjö och grosshandlaren E. Röing, Göteborg samt direktören O. A. Söderberg;

å traktatavdelningen: direktören K. J. Beskow, Hälsingborg, direktören Edv. Ericsson, byråchefen, numera generaldirektören P. E. G. Insulander, direktören Ivar Kreuger, generalkonsuln J. Sachs, f. d. professorn D. Davidson samt ledamöterna av riksdagens första kammare, telegraffullmäktigen C. E. Svensson och sekreteraren i kooperativa förbundet A. Örne;

å skandinaviska avdelningen: direktören Beskow, skeppsredaren D. Broström, Göteborg, byråchefen, numera generaldirektören Insulander, telegraffullmäktigen Svensson och grosshandlaren Röing.

Den 19 november 1920 entledigades von Sydow på därom gjord framställning från uppdraget att vara ledamot och ordförande i kommittén, och förordnades Fryxell att vara ordförande i kommittén samt ledamoten av riksdagens första kammare, direktören A. F. Vennersten att vara ledamot av kommittén å traktatavdelningen och, vid förfall för Fryxell, ordförande å denna avdelning. Samma dag entledigades på därom gjorda framställningar Enström och Söderberg från uppdraget att vara ledamöter av kommittén och förordnades i deras ställe direktören Kristoffer Huldt och generalkonsuln J. Fredholm till ledamöter å tullavdelningen.

Den 26 november 1920 entledigades Möller på därom gjord framställning från uppdraget att vara ledamot å tullavdelningen, och förordnades dels ledamoten av traktatavdelningen Örne att i Möllers ställe vara ledamot med placering å tullavdelningen, dels ock ledamoten av riksdagens första kammare, f. d. statssekreteraren R. J. Sandler att vara ledamot av kommitténs traktatavdelning.

Tullavdelningen.

En översikt av den svenska tullpolitikens utveckling sedan början av 1800-talet föreligger fullbordad.

De rent statistiska utredningar av olika slag, som av tullavdelningen anordnats, äro i huvudsak avslutade. Så är förhållandet beträffande den

bearbetning av den officiella handels- och jordbruksstatistiken för senaste decennier, som för avdelningens arbete ansetts nödig, ävensom beträffande de särskilt anordnade jordbruksstatistiska undersökningarna. Den inom kommerskollegium för tullavdelningens räkning bedrivna vidlyftiga industristatistiska utredningen pågår ännu, men hava preliminära resultat därav under årets lopp successivt meddelats avdelningen.

Rörande jordbruks- och trädgårdsprodukter hava ingående ekonomiska undersökningar och produktionskostnadsberäkningar igångsatts, vilka inom de närmaste månaderna torde hinna sin avslutning.

För undersökning av de särskilda industriernas ställning och behov av tullskydd har avdelningen startat en serie av utredningar. Redogörelser, delvis ganska omfattande, föreligga fullbordade beträffande järnhanteringen, järn- och stålmanufakturindustrien, den elektriska industrien, tegelindustrien, glasindustrien, bomullsindustrien, vissa sömnadsindustrier, gummivaruindustrien, svavelsyre- och superfosfatindustrierna, tändsticksindustrien och margarinindustrien. Under bearbetning äro för närvarande bl. a. den mekaniska verkstadsindustrien, cementindustrien, pappersindustrien, ylleindustrien, vissa grenar av konfektionsindustrien, garveri- och skoindustrierna, samt vissa fettindustrier. Merendels omfatta ifrågavarande utredningar såväl en historisk framställning rörande resp. industrigrenars utveckling i avseende på produktion, avsättning, inre organisation, räntabilitet o. s. v. som ett klargörande i möjligaste mån av deras propuktionskostnader och allmänna produktionsbetingelser under jämförelse, där så ske kan, med förhållandena i det konkurrerande utlandet.

Tullavdelningen har under år 1920 hållit sammanträden följande dagar: den 13 februari, 19 och 20 april, 12 maj, 10 juni, 4—10 och 22—28 oktober, 3—6 och 15—20 november samt 2—10 december.

Därvid hava på föredragning av kommitténs sakkunniga och tjänstemän förberedelsevis behandlats de industrigrenar, beträffande vilka ovan omförmälts att utredningar föreligga fullbordade.

Traktatavdelningen.

Vid sidan av avdelningens sekretariat, kallat huvudkansliet, har avdelningen varit uppdelad på fyra särskilda sektioner, nämligen en för tysktalande länder (germanska sektionen), en för anglosachsiska och vissa utomeuropeiska länder (anglosachsiska sektionen), en för östeuropeiska länder (slaviska sektionen) och en för romanska länder (romanska sektionen). Som sektion för de skandinaviska länderna tjänstgör kommitténs skandinaviska avdelning.

Förutom insamlande och bearbetande av material, ägnat att belysa

den handelspolitiska utvecklingen i världen, har avdelningen verkställt speciella utredningar och avgivit utlåtanden i anledning av remisser samt gjort framställningar i handelspolitiska frågor, som erhållit särskild aktualitet.

Avdelningen har under år 1920 sammanträtt den 13 och 14 februari, 17 mars, 14 april, 4 maj, 10 juni, 27 oktober, 6 och 23 november.

Skandinaviska avdelningen.

Enligt de för skandinaviska avdelningens arbete lämnade direktiv har avdelningen genom särskilda delegerade trätt i förbindelse med delegerade från Danmark och Norge för att i samråd med dem uppgöra plan för det gemensamma skandinaviska utredningsarbetet. Särskilda delegerademöten hava under år 1920 hållits i Kristiania den 29 till 31 januari och i Stockholm den 7 och 8 maj samt den 26 och 27 november. Vid dessa möten hava olika möjligheter för ett samgående mellan de skandinaviska länderna på det handelspolitiska området varit föremål för diskussion.

Avdelningen har under år 1920 sammanträtt den 22 och 23 januari, 28 februari, 21 april, 5 oktober och 6 november. Under mellantiderna och därefter har arbete pågått med närmare beredande av de vid delegationsmötena behandlade spörsmålen.

Kostnaderna för kommittén hava till och med år 1920 uppgått till omkring 710,000 kronor.

Luftföroreningssakkunniga.

Den 9 maj 1919 tillkallades civilingenjören K. Sondén och direktören B. Carlsson såsom sakkunniga för verkställande av utredning i frågan om åtgärder mot luftförorening.

De sakkunniga hava i november år 1920 avslutat sitt arbete och avgivit utlåtande.

Kostnaderna för hela utredningen hava uppgått till omkring 13,800 kronor.

Budgetårskommittén.

Den 16 maj 1919 tillsattes en kommitté för verkställande av utredning rörande omläggning av budgetåret, och utsågos till ledamöter av densamma f. d. statssekreteraren L. Rabenius, (ordförande), professorn G. Cassel, marinöverkommissarien C. A. B. Boalt och extra byråchefen, numera expeditionschefen E. R. Stridsberg, den sistnämnde jämväl sekreterare hos kommittén.

Budgetårskommittén har med kortare mellantider varit samlad till arbete under år 1920 t. o. m. den 30 november, då kommittén avslutat

sitt arbete, och har kommittén den 9 december 1920 avlämnat sitt betänkande.

Kostnaderna för kommittén uppgå till och med år 1920 till cirka 33,600 kronor.

Stämpelavgiftssakkunniga.

Jämlikt bemyndigande den 27 maj 1919 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag såsom sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften m. m. bankdirektören A. Hedenlund, häradshövdingen J. E. Zetterstedt och docenten F. H:son Brock.

De sakkunniga hava avslutat sitt arbete i mars 1920.

Kostnaderna till och med år 1920 hava uppgått till omkring 10,500 kronor.

Sulfitspritsakkunniga.

Jämlikt bemyndigande den 6 juni 1919 tillkallade chefen för finansdepartementet den 29 september samma år sakkunniga för att inom finansdepartementet verkställa utredning av de med sulfitspritens användande till förtäringsändamål sammanhängande spörsmål m. m.

De sakkunniga hava under 1920 varit: överdirektören F. W. Zethelius (ordförande), ledamoten av riksdagens första kammare, järnhandlaren K. A. Nilsson, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören J. A. Engberg, direktören V. H. S. Tham och bankdirektören O. Persson.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt mellan den 1 och 6 februari, varvid företogs justering av sakkunnigas den 6 februari 1920 avgivna utredning av de med sulfitspritens användande till förtäring sammanhängande spörsmål; och är de sakkunnigas arbete efter avgivande av ifrågavarande utredning avslutat.

Kostnaden för de sakkunnigas arbete har till och med år 1920 uppgått till omkring 10,000 kronor.

Sakkunnig för utredning angående statens pappersförbrukning.

Den 17 oktober 1919 tillkallades förvaltaren vid riksbankens pappersbruk i Tumba, civilingenjören J. Vestergren såsom sakkunnig för verkställande av undersökning angående statens pappersförbrukning.

Den sakkunnige har under året undersökt pappersförbrukningen hos åtskilliga myndigheter.

Arbetet har bestått dels i granskning av samtliga vid verken före-

kommande papper, tryckta blanketter och böcker, kuvert, påsar, block, omslags- och kopiepapper beträffande kvalitet, tjocklek och format, dels i bearbetning av uppgifter över verkens förbrukning av och kostnad för de olika papperssorterna. Därvid har kvaliteteten bestämts genom mikroskopering, tjockleken har efter vägning uttryckts på övligt sätt genom vikten i gram per kvadratmeter.

Inalles hava omkring 3,500 papper på angivet sätt granskats och erhållna uppgifter bearbetats. Kvalitetsbestämning genom mikroskopering har utförts för det antal, till vilket undersökningen bör kunna begränsas, nämligen 3,000. Sammanförandet av detaljsiffror oeh ordnandet av hittills erhållet material verkställes av den sakkunnige med hjälp av biträde.

I och med slutförandet av ovannämnda pappersmikroskoperingar har den drygaste delen av arbetet slutförts. Visserligen är det nödvändigt att fullständiga insamlandet av prover och uppgifter över förbrukning m. m. från återstående statens verk samt att bearbeta dessa uppgifter för att kunna bedöma, i vilken grad en reducering av formatens. pappersvikternas och papperskvaliteternas antal komme att medföra besparingar och praktiska fördelar. Sannolikt skall dock bearbetningen av det redan från olika statens verk erhållna materialet giva skäl för en inskränkning av kvaliteternas antal samt för förändrad anordning vid inköp. På grund härav söker den sakkunnige utföra bearbetningen av hittills tillgängligt material så, att han under den närmaste tiden må kunna avsluta och lämna redogörelse för den del av arbetet, som närmast hänför sig till utförandet av pappersinköpen för statens behov.

Kostnaderna till och med år 1920 hava uppgått till cirka 17,700 kronor, vilket belopp huvudsakligen utgör kostnad för kvalitetsbestämningen av mikroskoperat papper.

Sakkunnig för utredning om städernas uppbördsväsende m. m.

Jämlikt bemyndigande den 21 november 1919 uppdrog chefen för finansdepartementet den 20 februari 1920 åt dåvarande byråchefen för lagärenden i nämnda departement, revisionssekreteraren T. K. V. Nothin att verkställa förberedande utredning i fråga om städernas uppbördsväsende m. m.

Utredningen, som under år 1920 påbörjats, har dragit en kostnad av cirka 1,500 kronor.

Sparbankslagstiftningssakkunniga.

Jämlikt bemyndigande den 23 januari 1920 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag såsom sakkunniga för verkställande av ut-

redning och avgivande av förslag i fråga om revision av gällande sparbankslagstiftning bankinspektören J. G. F. von Krusenstjerna (ordförande), ledamöterna av riksdagens andra kammare, hemmansägarna C. E. Andersson i Knapasjö och E. O. Magnusson i Tumhult, professorn E. Sommarin, direktören N. Stenbeck och ledamoten av riksdagens första kammare, sekreteraren i kooperativa förbundet A. Örne.

Enligt bemyndigande den 30 juni 1920 tillkallades därefter av departementschefen för enahanda ändamål hovrättsrådet T. B. Wieselgren samt, sedan denne avsagt sig uppdraget, den 6 september 1920 hovrättsrådet S. Lawski.

De sakkunniga, som började sitt arbete den 6 februari 1920, hava under året sammanträtt in pleno den 6 februari—24 mars, den 10—22 maj och den 2—4 juni. Under tiderna emellan plenisammanträdena hava ordföranden ävensom vissa av de sakkunniga varit sysselsatta med förberedande arbeten.

Den 24 februari 1920 avlät kommittén skrivelse med förslag till ändring i vissa delar av gällande lag om sparbanker. Detta förslag förelades 1920 års riksdag och blev i huvudsakliga delar antaget. I övrigt har utarbetats förslag till ny sparbankslag, och pågår arbete med avfattande av motiv till detta förslag. De sakkunnigas uppdrag torde kunna förväntas slutfört under förra hälften av år 1921.

Kostnaden för de sakkunnigas arbete uppgår för år 1920 till omkring 11,000 kronor.

Sakkunnig för utredning om revision av gällande bestämmelser om skatteköp.

Den 13 februari 1920 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för verkställande av utredning ifråga om revision av gällande bestämmelser om skatteköp. Samma dag tillkallades av departementschefen sekreteraren i kammarkollegium, e. o. assessorn därstädes G. Söderlund med uppdrag att verkställa vissa förberedande undersökningar i frågan.

Dessa undersökningar, vilkas närmaste syfte är att få klarhet om vilka särskilda fastigheter, som äro av beskaffenhet att kunna bliva föremål för skatteköp, hava fortgått ungefär fyra månader. Därunder hava preliminärt undersökts samtliga nu gällande och 1825 års jordeböcker ävensom åtskilliga äldre jordeböcker. För närvarande uppgöras förteckningar över de fastigheter, som såvitt av den nämnda undersökningen kan bedömas, äro av beskaffenhet att kunna skatteköpas. Dylika förteckningar expedieras till vederbörande landskontor, förste lantmätare, domhavande,

häradsskrivare och landsfiskaler med begäran om uppgifter rörande vissa av de förhållanden, varom utredning skall verkställas. Sedan detta skett, kommer en mera ingående undersökning att göras rörande varje särskild fastighet, varefter och sedan förteckningarna med begärda uppgifter återkommit, en sammanställning torde få göras rörande samtliga de fastigheter och förhållanden, vilka utgöra föremål för den speciella utredningen. Denna torde kunna beräknas bliva slutförd våren 1921.

Kostnaderna för utredningsarbetet hava under året uppgått till cirka 1,200 kronor.

Statistiksakkunniga.

Den 20 februari 1920 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga att verkställa utredning angående minskning av utgifterna för den officiella statistiken samt angående frågan huruvida och i vilken utsträckning viss permanent kontroll, företrädesvis ur ekonomisk synpunkt, över det statistiska arbetets bedrivande lämpligen borde anordnas.

Såsom sakkunniga hava varit tillkallade landshövdingen P. A. V. Schotte, ledamoten av riksdagens första kammare, godsägaren G. R. Sederholm, Ålberga gård, och ledamoten av riksdagens andra kammare, förste bokhållaren E. A. Hage, Luleå.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt den 16 mars, den 20 april, den 10 maj till den 14 juni, den 4 oktober till den 20 oktober, den 27 oktober till den 11 november och den 18 november till den 29 november, samt hava under dessa sammanträden tillsammans med inkallade representanter för resp. statistikutgivande myndigheter genomgått hela Sveriges officiella statistik samt likartade officiella statistiska publikationer och ämbetsberättelser och därvid fattat preliminära beslut angående de förslag, som de sakkunniga komma att framlägga.

Ledamoten Hage har under tiden 11—17 november, då sammanträdena varit ajournerade, i de affärsdrivande verken utfört vissa undersökningar rörande deras statistik och därom till sakkunniga avgivit berättelse.

De sakkunnigas sekreterare, docenten S. D. Wicksell, har under året på uppdrag av de sakkunninga företagit studieresor till Köpenhamn och Kristiania.

De sakkunniga hava i underdånig skrivelse den 20 april 1920 med anledning av finansdepartementets remiss avgivit utlåtande över statistiska tabellkommissionens förslag till nya föreskrifter rörande kvaliteten av det papper, som lämpligen bör användas i statistiska publikationer.

Genom skrivelse till samtliga statistikutgivande ämbetsverk hava de

sakkunniga låtit inhämta upplysningar, promemorior och förslag rörande vederbörande ämbetsverks egen statistik. Slutligen hava delar av det blivande betänkandet under året utarbetats.

De kostnader, utredningen under året medfört, belöpa sig på omkring 18,000 kronor.

1920 års finanssakkunniga.

På grund av bemyndigande den 30 april 1920 att tillkalla högst nio sakkunniga personer för att verkställa en allsidig utredning, huruvida och i vad mån ett program för den närmaste framtiden för svensk finanspolitik kunde åstadkommas, tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag ledamoten av riksdagens andra kammare, förutvarande statsrådet E. A. Nilson (ordförande), riksbanksfullmäktiges ordförande, generaldirektören J. G. A. af Jochnick, riksbanksfullmäktiges vice ordförande, bankdirektören V. L. Moll, f. d. professorn D. Davidson, direktören J. S. Edström, ledamöterna av riksdagens andra kammare, kassören E. O. Hagman och folkskolläraren E. Kristensson, bankdirektören H. Mannheimer och ledamoten av riksdagens första kammare, sekreteraren i kooperativa förbundet A. Örne att såsom sakkunniga utföra berörda utredningsarbete.

Sedan Kungl. Maj:t den 14 maj 1920 bemyndigat chefen för finansdepartementet att för omförmälda ändamål tillkalla ytterligare en sakkunnig samt f. d. professor Davidson anhållit om entledigande från det honom meddelade uppdraget, uppdrog departementschefen sistnämnda dag, med bifall till Davidsons framställning, åt f. d. professorn K. Wicksell och professorn E. F. K. Sommarin att deltaga i de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga, vilka började sitt arbete den 6 maj 1920, hava avslutat detsamma den 6 därpå följande augusti, då de sakkunniga avgåvo sitt utlåtande i det till deras utredning hänskjutna ärende.

Kostnaden för de sakkunnigas arbete har uppgått till 14,007 kronor 30 öre.

Socialiseringsnämnden.

Nämnden tillsattes genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1920 med uppdrag att själv verkställa samt låta verkställa utredning angående lämpligheten av och betingelserna för ett överförande i samhällets ägo eller under samhällelig kontroll av naturtillgångar och produktionsmedel, som vore för landets ekonomi och befolkningens välstånd av större vikt eller eljest prövades böra omhänderhavas av samhälleliga organ.

Till ledamöter förordnades av Kungl. Maj:t dåvarande statsrådet R. J. Sandler (ordförande), ledamoten av riksdagens första kammare,

professorn C. F. G. Andersson, disponenten P. A. Forsman, redaktören N. Karleby, direktören, fil. dr. A. Lindblad, ledamoten av riksdagens första kammare, partisekreteraren F. G. Möller och professorn G. Fr. Steffen.

Sedan disponenten Forsman avsagt sig ledamotskapet, utsågs till ledamot i hans ställe ingenjören O. Falkman. Till sekreterare förordnades ledamoten i nämnden, redaktören Karleby.

Nämnden höll sitt första sammanträde den 3 juli 1920, varvid beslut om igångsättande av vissa undersökningar fattades. Närmast påbörjades undersökningar rörande socialiseringsfrågans läge i olika länder. Särskilda studieresor i detta syfte hava företagits av sekreteraren under augusti månad till Schweiz och Österrike och av socialattachén Wilhelm Jansson under november månad till Syd-Tyskland, den senare resan speciellt ägnad åt studium av socialiseringen av elektricitetsväsendet.

För vissa länder torde resultatet av dessa undersökningar föreligga tryckfärdigt under våren 1921.

Sedan genom sekretariatet och enskilda nämndens ledamöter promemorior och preliminära redogörelser i ärenden rörande nämndens uppdrag utarbetats, återupptogos plenisammanträdena den 6 november, och hava de därefter fortgått med sammanträden 2 à 3 dagar i veckan. Genom Svenska stadsförbundets byrå har igångsatts undersökning rörande de svenska stadskommunernas affärsverksamhet. Nämndens arbeten hava i övrigt omfattat huvudsakligen genomgående av förslag till arbetsprogram och förberedande av för nämndens vidare arbete erforderliga undersökningar.

Då lokal för nämndens arbete icke kunde erhållas i någon statens fastighet, måste sådan förhyras. På grund av att sålunda privat lokal måst förhyras, hava en del tillfälliga kostnader för inredning och möblering uppstått.

Kostnaderna för nämndens verksamhet hava under året uppgått till omkring 41,000 kronor.

Postsparbankssakkunniga.

Den 16 juli 1920 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem personer att verkställa utredning och avgiva förslag till en fullständig omorganisation av postsparbanken. I anledning härav tillkallades samma dag såsom sakkunniga generalpostdirektören A. J. Juhlin (ordförande), ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören C. G. Ekman och direktören i livförsäkringsanstalten Folket K. Eriksson, varjämte den 6 augusti 1920 sekreteraren i generalpoststyrelsen, numera överpostmästaren J. Döss kallades att deltaga i de sakkunnigas arbete.

De sakkunnigas arbete påbörjades den 28 juli 1920 och har sedan dess oavbrutet pågått. Under året hava hållits 26 sammanträden.

De sakkunnigas ordförande, generaldirektören Juhlin, har sedan början av september i officiellt uppdrag vistats utomlands, vilket föranlett, att de sakkunniga ännu icke kunnat fatta preliminära beslut i frågor, som ansetts vara av sådan betydenhet, att samtliga sakkunniga borde deltaga i besluten, exempelvis frågan om postsparbankens framtida ställning till postverket.

De sakkunniga hava hittills, bland annat,

genom sekreteraren verkställt vissa utredningar;

gjort framställning hos chefen för finansdepartementet därom att räntan å de medel, som äro eller varda i postsparbanken insatta, må från och med den 1 januari 1921 tills vidare utgå med fem procent för år räknat;

till Kungl. Maj:t avgivit förslag till reglemente angående sättet för förvaltningen av de i postsparbanken inflytande medel;

avgivit utlåtande angående ifrågasatt ändrat förfaringssätt vid emottagande och utbetalande av medel, som genom befälets försorg för manskap vid armén eller marinen insättas i postsparbanken; samt

verkställt vissa undersökningar av arbetsförhållandena inom postsparbanken.

Vidare hava de sakkunniga behandlat frågan om möjligheten att avsevärt förenkla postsparbankens bestyr *dels* i anledning av lagen om allmän pensionsförsäkring *dels ock* för riksförsäkringsanstaltens räkning. Rörande dessa spörsmål hava förhandlingar förts mellan postsparbankssakkunniga och representanter för resp. ämbetsverk, men några definitiva resultat hava ännu icke vunnits. Om, såsom troligt är, de sakkunniga icke hinna slutföra hela sitt uppdrag i så god tid, att frågan om postsparbankens omorganisation kan hinna föreläggas 1921 års riksdag, torde de sakkunniga, så vitt möjligt, komma att utbryta frågan om postsparbankens pensions- och försäkringsavdelningar och redan i början av år 1921 inkomma med yttrande och förslag härutinnan.

Kostnaden för postsparbankssakkunnigas verksamhet intill årsskiftet uppgår till cirka 2,000 kronor.

Kommittén för utredning om den kommunala beskattningen av skog m. m.

Den 25 september 1920 tillsattes en kommitté med uppdrag att verkställa utredning av frågan om den kommunala beskattningen av skog samt angående ändrade grunder för uppskattning av fast egendoms värde.

Till ledamöter i kommittén utsågos presidenten i kammarrätten A. Petersson (ordförande), kammarrättsrådet J. A. Lybeck, landskamreraren i Malmöhus län G. V. Eiserman, professorn vid skogshögskolan T. W. Jonson, ledamoten av riksdagens första kammare, direktören N. J:son Sigfrid samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. L. Brännström, Ljusvattnet, och P. E. Sköld, Oxie.

Kommittén har, efter vissa förberedande arbeten, sammanträtt dels under tiden från och med den 1 till och med den 6 november 1920 och dels från och med den 2 december 1920, varjämte under mellantiden några delegerade av kommittén utfört arbeten för dess räkning. Förslag till förordning om allmän fastighetstaxering under år 1922 och till instruktion för taxering av skogsmark och växande skog hava av kommittén utarbetats; och har provtaxering av skogsmark och växande skog genom kommitténs försorg utförts inom fyra kommuner i olika län.

Kostnaderna under året ha uppgått till cirka 5,000 kronor.

Taxeringssakkunniga.

Jämlikt bemyndigande den 25 september 1920 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag såsom sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag angående ändrade grunder för beskattningsnämndernas organisation och taxeringsförfarandet landskamreraren i Malmöhus län G. V. Eiserman (ordförande), landskamreraren i Kalmar län A. C. Bökelund, kommunalkamreraren G. V. Källman, Sundbyberg, ledamöterna av riksdagens första kammare, landstingsdirektören A. Hult, Kolbäck, och hemmansägaren J. Johansson, Kälkebo, samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, förrådsförmannen A. J. Bärg, Katrineholm, och lantbrukaren N. Månsson, Erlandsro.

Källman entledigades på därom gjord framställning den 14 oktober 1920 och förordnades i hans ställe mantalskommissarien O. E. Graffman, Göteborg.

Den 29 oktober 1920 bemyndigades departementschefen att för handläggning av viss till de sakkunniga hänskjuten fråga tillkalla ytterligare en sakkunnig, i anledning varav landskamreraren i Jönköpings län K. A. Gislén tillkallades.

De sakkunniga hava under år 1920 hållit sammanträden i Stockholm vid skilda tider under oktober, november och december, varjämte en avdelning av de sakkunniga sammanträtt hos ordföranden i Malmö under november. Författningsförslag föreligger nu utarbetat.

Kostnaderna under året hava uppgått till cirka 4,000 kronor.

Maltdryckssakkunniga.

På grund av bemyndigande den 15 oktober 1920 har chefen för finansdepartementet samma dag såsom sakkunniga för utredning av frågan huruvida och under vilka förutsättningar förbud mot försäljning inom riket av maltdrycker, vilka innehålla mer än 3.6 volymprocent alkohol, må kunna stadgas tillkallat professorn T. L. Thunberg, Lund, direktören för aktiebolaget Stockholms bryggerier, ingeniören E. Hj. B. Almgren och ledamoten av riksdagens andra kammare, ombudsmannen A. V. Sävström, Bollnäs.

De sakkunniga, som hållit konstituerande sammanträde den 2 december 1920, hava sammanträtt från sagda dag till och med den 8 december. Vid dessa sammanträden har ägt rum en orienterande diskussion rörande det åt de sakkunnige givna uppdraget och har igångsättandet av några för sakkunniges arbete nödvändiga utredningar beslutats.

Kommitténs verksamhet har under året ej föranlett några utgifter för statsverket.

Sakkunnig för utredning av frågan om ändring i sättet för kommuns medverkan vid avgörandet av ärenden, som röra handeln med rusdrycker (det s. k. lokala vetot).

Den 2 oktober 1920 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla en sakkunnig person för utredning av frågan i vilken utsträckning den kommunerna författningsenligt tillkommande medverkan vid avgörandet av ärenden, som röra handeln med rusdrycker, skulle kunna utövas genom omröstning bland vederbörande kommuns i dess allmänna angelägenheter röstberättigade medlemmar eller eljes i annan ordning än genom de i kommunalförfattningarna omförmälda kommunala myndigheter eller representativa organ.

Samma dag tillkallades såsom sakkunnig ledamoten av riksdagens andra kammare, borgmästaren J. G. Pettersson, Södertälje.

Utredningen har ännu icke påbörjats.

Ekonomiska rådet.

Den 19 november 1920 tillsattes ett särskilt råd, benämnt ekonomiska rådet, med uppgift att *dels* stå till chefens för finansdepartementet eller annan ledamots av statsrådet förfogande för muntlig rådplägning i ekonomiska frågor av vare sig statsfinansiell eller annan art, som till rådet hänskötes, *dels ock* på anmodan avgiva skriftliga utlåtanden i sådana frågor. Samtidigt förordnades, att finansrådet skulle upplösas och att dess åligganden skulle överflyttas å ekonomiska rådet. Till ledamöter av

ekonomiska rådet förordnades: direktören K. J. Beskow, professorn G. Cassel, ordföranden hos fullmäktige i riksgäldskontoret, vice häradshövdingen E. Kinander, ledamoten av riksdagens första kammare, riksgäldsfullmäktigen S. H. Kvarnzelius, förste deputeraden i riksbanken, bankdirektören V. L. Moll, vice ordföranden i Malmöhus läns hushållningssällskap, friherre M. Ramel, generalkonsuln J. E. Sachs, ledamoten av riksdagens andra kammare, universitetskanslern C. Swartz, ledamoten av riksdagens andra kammare F. V. Thorsson och vice häradshövdingen M. Wallenberg.

Samma dag uppdrog chefen för finansdepartementet åt bankinspektören J. G. F. von Krusenstjerna att vara ledamot av rådet vid behandling av frågor, vilka förut ankommit på finansrådet, varjämte departementschefen uppdrog åt bankdirektören Moll att jämte von Krusenstjerna handhava skötseln av de ärenden av löpande och expeditionell natur, som dittills tillhört finansrådet.

Den 23 november 1920 förordnade departementschefen bankdirektören J. O. E. Rydbeck att tillsvidare vara ledamot av rådet.

Den 10 december 1920 förordnade densamme ledamoten av riksdagens andra kammare, grosshandlaren E. Röing, Göteborg, och ledamoten av riksdagens första kammare, direktören A. F. Vennersten att vara ledamöter av ekonomiska rådet vid handläggningen av de framställningar rörande importförbud och importtullar, som kunde komma att hänskjutas till rådet.

Ekonomiska rådet har under den gångna delen av år 1920 sammanträtt ett flertal gånger.

Kostnaderna för rådets verksamhet torde för år 1920 kunna beräknas till omkring 4,000 kronor.

Sakkunnig för utredning av frågan om beskattning av moder- och dotterföretag.

Den 3 december 1920 tillkallades av chefen för finansdepartementet, jämlikt bemyndigande, sekreteraren i kooperativa förbundet, f. d. statssekreteraren A. Örne för att såsom sakkunnig verkställa förnyad utredning av frågan om beskattning av utländska dotterföretag i Sverige samt om den kommunala beskattningen av moder- och dotterföretag.

Utredningen skall påbörjas år 1921.

Ecklesiastikdepartementet.

Kommittén för utredning angående utförande av en gradmätning på Spetsbergen.

Genom beslut den 11 mars 1898 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att, därest kejserliga ryska regeringen utsåge en kommitté för att träda i förbindelse med en svensk kommitté för uppgörande av plan för utförande under den närmaste framtiden på Sveriges och Rysslands gemensamma bekostnad av gradmätningsarbeten på Spetsbergen m. m., för nämnda ändamål förhandla med ryska kommittén och särskilt beräkna den kostnad, som det tilltänkta företaget skulle medföra för svenska statsverket, samt avgiva förslag till de åtgärder, som för ändamålets vinnande borde av Sverige vidtagas, ävensom att med uppmärksamhet följa dess fortgång och inkomma med de framställningar, vartill anledning kunde förefinnas.

Till ordförande i denna kommitté utsågs dåvarande H. K. H. Kronprinsen, Sveriges nuvarande Konung, och till ledamöter förordnades professorerna friherre A. E. Nordenskiöld, P. G. Rosén, Lidingö villastad, H. C. Dunér, Uppsala, och G. Mittag-Leffler, Djursholm, läraren vid Stockholms högskola, numera professorn friherre G. J. De Geer, Stockholm, samt lektorn, numera professorn E. Jäderin, Stockholm. Kommittén bemyndigades därjämte att, om den så aktade nödigt, åt sig antaga en sekreterare, vartill den 11 mars 1898 utsågs filosofie doktorn, numera professorn V. Carlheim-Gyllensköld, Stockholm. Kommitténs ledamöter friherre Nordenskiöld, Rosén och Dunér avledo, den förstnämnde år 1901, Rosén år 1913 och Dunér år 1914. Vid Hans Maj:t Konung Gustafs uppstigande på tronen överlämnades ordförandeskapet i kommittén åt H. K. H. Kronprinsen Gustaf Adolf, som den 16 november 1908 första gången förde presidiet vid kommitténs sammanträden.

Kommitténs arbete under år 1920 har bestått i fyllande av de sista återstående luckorna i kommitténs arbeten, avslutad revision av avhandlingen om lokalattraktionerna och av namnen å kommitténs stora huvudkarta.

Däremot har kommittén varit nödsakad att tillsvidare inhibera den fortsatta översättningen och tryckningen av de färdigställda arbetena, sedan det visat sig, genom de oupphörliga prisstegringarna och konflikterna å arbetsmarknaden, att de medel, som ännu återstå till kommitténs förfogande, bliva alldeles otillräckliga även med de väsentliga inskränkningar i planen för publikationen, som kommittén tidigare beslutat söka åstad-

komma (genom billigare översättare, billigare papper och stilval, samt uteslutande av vissa partier av arbetena).

Då de gjorda förutsättningarna för besparingar dels visat sig omöjliga att genomföra, emedan i stället prisen ytterligare hastigt stigit, och å andra sidan de nu återstående publikationerna icke tåla vid ytterligare inskränkningar, utan att ändamålet med dem till stor del förfelas, har kommittén icke ansett det försvarligt att göra vidare utgifter för tryckning och översättning, då det icke kunde bedömas huru tillgängliga medel lämpligen borde vid användningen fördelas, förrän arbetena färdigställts och de erforderliga kostnaderna noggrannare kunna beräknas. Så snart förhållandena å arbetsmarknaden göra det möjligt att åstadkomma en ny utredning om kostnadsförhållandena, skall kommittén inkomma med den redogörelse för ställningen, vartill förhållandena kunna föranleda.

Totalkostnaden för kommittén till och med år 1920 har uppgått till omkring 375,655 kronor 14 öre.

Kommittén för undersökning av svenska ortnamn.

Enligt beslut den 2 maj 1902 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté, bestående av riksantikvarien H. O. H. Hildebrand som ordförande samt kammarrådet, numera regeringsrådet G. Thulin, Stockholm, och professorn A. G. Noreen, Uppsala, såsom ledamöter, att dels för ett län eller landskap låta verkställa undersökning av namnen å byar och gårdar ävensom å viktigare berg samt större skogar, sjöar och landsträckor, dels ock efter vunnen erfarenhet uppgöra och, så snart ske kunde, underställa Kungl. Maj:ts prövning plan för arbetet i dess helhet jämte beräkning av de penningbelopp, som för arbetets fullständiga utförande kunde antagas vara erforderliga. Efter att under sommaren 1902 hava låtit försöksvis utföra smärre preliminära undersökningar inom Älvsborgs, Värmlands samt Göteborgs och Bohus län bestämde sig kommittén för att till försöksobjekt välja Älvsborgs län. I kommitténs sammansättning hava de förändringar skett, att riksantikvarien Hildebrand år 1907 entledigats från kommittéuppdraget, att Thulin år 1909 ersatts med notarien i kammarkollegium G. Hedin, Stockholm, och att, sedan Hedin avlidit, kammarrådet A. W. Dufwa, Stockholm, genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 september 1914 erhållit uppdrag att vara ledamot av kommittén.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 november 1907 anbefalldes efter en något modifierad plan undersökning av Örebro läns ortnam, vilket arbetes ledning och huvudsakliga utförande skulle tillkomma Noreen, som i kamerala frågor hade att rådföra sig med den andre ledamoten av kommittén, numera Dufwa. Med liknande uppdrag för Noreen och Hedin,

numera i dennes ställe Dufwa, har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 december 1911 anbefallts undersökning av Värmlands läns ortnamn.

Den 22 juli 1918 uppdrog Kungl. Maj:t härefter åt kommittén att verkställa undersökning rörande ortnamn inom Hallands län, och förordnades docenten T. J. Sahlgren, Lund, att vid verkställandet av nämnda undersökning vara ledamot av kommittén.

Kommitténs sammanträden hava år 1920 pågått under följande tider: 10 januari, 11 mars, 6—22 april, 7—24 september, 7 oktober—4 november, 12—18 november och 16 december.

Excerperingen av ortnamn ur medeltidsdiplomer har under året fortsatts av filosofie licentiaten, rektor S. Jansson. Kostnaderna härför hava bestritts av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

För tryckning har kommittén utarbetat manuskript för naturnamnen i Färnebo samt den återstående delen av Älvdals härad i Värmlands län. Rättelser och tillägg till delarna II—XIX av redogörelsen för ortnamnen i Älvsborgs län hava utarbetats och den utförliga inledningen till samma län har påbörjats. För Örebro län har namnändringsförslag för Örebro och Sundbo härader samt för Norrbyås, Sköllersta och Svennevads socknar av Sköllersta härad utskrivits och utsänts. Vid den docenten Sahlgren särskilt anförtrodda undersökningen av Hallands län har följande åtgjorts. Undersökningar i orten hava företagits inom halva Fjäre härad. Excerpering har skett av jordeböckerna i kammararkivet för Himle, Viske och Fjäre härader samt av Rickardssons Hallandia och De ældste danske Arkivregistraturer. Fullständiga kartnamnsförteckningar hava levererats till ekonomiska kartverket för Enslövs och Torups socknar av Tönnersjö härad samt för Halmstads härad. Orienterande studier över skånska och danska ortnamnstyper, som förekomma i Halland, hava företagits.

Efter uppdrag av rikets allmänna kartverk och på dess bekostnad har kommittén granskat ortnamnen på topografiska kartbladet Tännäs och delar av bladen Karlskrona och Ottenby.

Slutligen har kommittén på remisser från såväl Kungl. Maj:t som kammarkollegium avgivit yttranden i en stor mängd ärenden.

Beträffande ortnamnsarbetetet i dess helhet för Älvsborgs län hava redogörelser för alla länets 18 härader befordrats till trycket och register samt rättelser och tillägg härtill utarbetats. För Örebro län är undersökningen i orten slutförd och bearbetningen verkställd av de territoriella namnen i 13 1/2 av länets 15 härader och av naturnamnen i ett härad. För Värmlands län är bearbetningen slutförd och tryckningen kan börja. För Hallands län är allt material insamlat och utskrivandet av manuskriptet kan börja.

De kostnader, kommittén intill årsskiftet 1920—1921 medfört för statsverket, uppgå till omkring 93,200 kronor, vartill komma dels docenten Sahlgrens särskilda arvode år 1919 och 1920 för den åt honom uppdragna undersökningen av Hallands län, dels övriga kommittéledamöters arvoden och reseersättningar till ett belopp av för samtliga år 23,732 kronor 95 öre.

Tekniska högskolans byggnadskommitté.

Genom beslut den 1 mars 1912 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild byggnadskommitté för nybyggnaderna vid tekniska högskolan i Stockholm, och enligt den av Kungl. Maj:t den 3 maj 1912 för kommittén utfärdade instruktionen åligger det kommittén att i enlighet med nämnda instruktion och övriga av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter såväl tekniskt som ekonomiskt omhänderhava de arbeten, som äro förenade med planläggningen och utförandet av de år 1911 beslutade nybyggnaderna m. m. för tekniska högskolan samt att ombesörja, att detta arbete raskt fortskrider och snarast möjligt fullbordas.

Till ordförande i nämnda kommitté förordnade Kungl. Maj:t den 1 mars 1912 professorn C. J. Magnell, Stockholm, och till ledamöter numera byggnadsrådet I. G. Clason, Stockholm, civilingenjören, medicine doktorn K. G. A. Sondén, Djursholm, och distriktschefen, majoren F. Enblom, Djursholm.

Kommittén har under år 1920 till den 11 december haft 5 sammanträden.

Under år 1920 hava de år 1917 färdigställda byggnaderna varit för undervisnings- och laboratorieändamål upplåtna och har laboratorieutrustningen i den mån medel ställts till kommitténs förfogande fullbordats eller kontrakterats.

I fråga om den kemiska laboratoriebyggnaden hava arbetena fortskridit så långt, att den invändiga putsen är fullbordad, värmeledningen i funktion och en del laboratoriekapell under montering. Nästan allt invändigt snickeri liksom även möbler äro levererade, men hava till följd av under nästan hela året pågående lockout eller blockad, varken golven kunnat inläggas eller snickeriet uppsättas, varförutom all målning återstår.

De kostnader, som kommittén medfört för statsverket, vilka kostnader utgå av för administrationskostnader beräknad del av byggnadsanslagen, uppgå vid årsskiftet 1920—1921 till i avrundat tal 98,500 kr.

Kommittén rörande omorganisation av fornminnesvården i riket.

Genom beslut den 21 november 1913 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté av sju personer att under samarbete, i den mån frågan berörde överintendentsämbetet, med de av chefen för finansdepartementet den 29 oktober 1913 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga för behandling av frågan om överintendentsämbetets omorganisation m. m. avgiva utlåtande och förslag till omorganisation av fornminnesvården i riket samt att undersöka möjligheten av och, i den mån omständigheterna därtill kunde föranleda, avgiva förslag till ekonomiskt understödjande av fornminnesmuséerna i landsorten.

I samband härmed förordnade Kungl. Maj;t till ledamöter i kommittén riksantikvarien K. B. Salin, Stockholm, tillika ordförande, professorn, numera byggnadsrådet J. S. Curman, Stockholm, numera avlidne överstelöjtnanten E. G. Hellgren, Visby, antikvarien O. Th. Janse, Stockholm, intendenten A. Nilsson, Göteborg, häradshövdingen L. K. V. Sandberg, Tranås, och ledamoten av riksdagens andra kammare Hj. Wijk, Göteborg.

Genom beslut den 1 maj 1914 medgav Kungl. Maj:t, att kommittén finge vid de tillfällen, då konsthistoriska spörsmål förekomme till behandling inom kommittén, till sitt biträde kalla i detta hänseende sakkunnig person.

Under år 1917 entledigades Sandberg på egen begäran från kommitteuppdraget; och förordnades den 23 mars 1917 till ledamot av kommittén efter Sandberg hovrättsrådet friherre A. J. C. Giertta Stockholm.

Sedan Salin på grund av sjukdom förhindrats att deltaga i kommitténs arbete, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1918 Wijk att under den tid Salin av berörda anledning vore oförmögen att bestrida ordförandeskapet i kommittén såsom vice ordförande leda densammas förhandlingar.

Som sekreterare hos kommittén har tjänstgjort krigsfiskalen J. G. Johnsson, Stockholm.

Sedan en under år 1919 efter Kungl. Maj:ts därtill lämnade medgivande av professorn N. Lithberg verkställd undersökning rörande museiförhållandena i landsorten under år 1920 av Lithberg i vissa avseenden fullständigats, har Curman i egenskap av subkommitté tillsammans med sekreteraren utarbetat den fullständiga redogörelsen för och motiveringen till det förslag angående minnesvårdens organisation, som kommittén vid sammanträden under hösten 1919 beslutat avgiva.

Kommitténs betänkande ligger numera i sin helhet färdigt för justering, för vilket ändamål kommittén torde komma att sammankallas under januari månad 1921.

De kostnader, kommittén intill utgången av år 1920 medfört för statsverket, torde uppgå till ett belopp av omkring 57,468 kronor 20 öre.

Kommittén för utredning rörande ändrad förvaltning av kyrkofonden m. m.

Genom beslut den 1 oktober 1915 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att efter verkställd utredning till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande och förslag, huru förvaltningen såväl av kyrkofonden och de särskilda kapitaltillgångar i penningar och fast egendom, vilkas avkastning skulle ingå till kyrkofonden, som även av övriga prästerliga avlöningstillgångar lämpligen borde ordnas samt huru en verksam tillsyn över denna förvaltning borde åvägabringas, dock att kommitténs uppdrag tills vidare ej skulle omfatta spörsmålet om förvaltningen av de ecklesiastika boställsskogarna; och utsåg Kungl. Maj:t till ordförande i denna kommitté generaldirektören greve H. H. Wachtmeister samt till ledamöter kammarrådet friherre C. F. von Otter och kanslirådet H. E. Tigerschiöld.

Genom beslut den 28 januari 1916 förordnade Kungl. Maj:t, att kommitténs uppdrag skulle omfatta jämväl spörsmålet om förvaltningen av de ecklesiastika boställsskogarna. I sammanhang därmed förordnades till ledamot i kommittén skogschefen hos Kopparbergs och Hofors sågverksaktiebolag, jägmästaren E. Andersson i Ockelbo.

I kommitténs sammansättning har sedermera ägt rum den förändringen, att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 september 1917 entledigat greve Wachtmeister från det honom meddelade uppdraget och tillika förordnat landshövdingen J. Widén att vara ordförande i kommittén.

Såsom sekreterare hos kommittén har tjänstgjort förste kanslisekreteraren H. Nordström.

Åtskilliga särskilda ärenden, vilka stå i samband med det åt kommittén givna uppdraget, hava under år 1920 av Kungl. Maj:t remitterats till kommittén.

Kommitténs arbete har till icke obetydlig del varit inriktat på besvarandet av nyssberörda remisser samt på utredningen av några andra ärenden, vilka tidigare överlämnats till kommittén.

Sålunda har kommittén under år 1920 avgivit underdåniga utlåtanden dels den 27 januari angående behållande under tjänstinnehavarens bruk av viss del av löneboställe, dels den 6 mars angående dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 åt ordinarie präster i nyreglerade pastoratet m. fl. prästmän, dels sistnämnda dag angående styckning av den ecklesiastika jorden för nybildning av mindre jordbruk m. m., dels den 18 mars i fråga om lönetillskott ur kyrkofonden för ecklesiastikåret

1919—1920 åt präster i icke nyreglerade pastorat, dels den 10 april angående bidrag från kyrkofonden till avlöning av kantorer m. fl. befattningshavare, dels den 13 april i fråga om åtgärder för beredande av rätt för tjänstgörande ordinarie präster till viss tids årlig semester, dels den 26 april angående förhöjd ersättning åt prästerliga boställshavare för mistad andel i skogsavkastningen från boställena, dels den 23 oktober angående ersättning i vissa fall till pastorat för kostnaderna för nybyggnadsskyldighet å prästerligt löneboställe, dels sistnämnda dag angående befrielse för Resele församling från fullgörande av byggnadsskyldighet å kyrkoherdebostället i församlingen, dels ock slutligen den 17 december i fråga om upplåtelse under tomträtt av vissa till kyrkoherdebostället i Ronneby pastorat hörande tomter i Ronneby stad.

Härjämte har kommittén till Kungl. Maj:t ingått med särskilda framställningar dels den 15 april angående ändring av 7 § adjunktsavlöningsförordningen, dels den 5 maj i fråga om kyrkofondens behov av inkomst från de ecklesiastika skogarna dels ock den 28 september rörande ändring av 5 § lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl.

Jämsides med arbetet på ovan berörda särskilda yttranden och framställningar har arbetet på kommitténs huvuduppdrag — utredningen av frågan om ändrad förvaltning av kyrkofonden och övriga prästerliga avlöningstillgångar — fortskridit. I sådant hänseende har under år 1920 slutförts en efter Kungl. Maj:ts därtill lämnade medgivande under år 1919 påbörjad, av lektorn vid skogshögskolan, jägmästaren J. A. Amilon verkställd skoglig och administrativ utredning rörande Sveriges prästskogar. Sagda undersökning, som torde utkomma av trycket under december månad, och vilken är avsedd att läggas till grund för den del av kommitténs betänkande, som skall behandla förvaltningen av de ecklesiastika skogarna, har av kommittén genomgåtts. Vidare har kommittén uppgjort plan till samt utfört andra förberedande arbeten för kommitténs slutliga betänkande.

Kostnaderna för kommitténs arbete intill utgången av år 1920 kunna beräknas till omkring 175,800 kronor, därav under år 1920 omkring 33,500 kronor.

Sakkunniga för fortsatt utredning rörande klockarinstitutionen.

Sedan regeringsrådet G. Thulin, vilken enligt beslut den 1 oktober 1915 erhållit i uppdrag att inom ecklesiastikdepartementet biträda vid utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser angående klockarinstitutionen, den 14 oktober 1919 till departementet överlämnat av honom verk-

ställd utredning angående klockar-, organist- och kantorsbefattningarna jämte åtskilliga av honom utarbetade författningsförslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 31 oktober 1919 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla ytterligare högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med fortsatt utredning rörande klockarinstitutionen samt att anmoda en av de sakkunniga att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

I anledning härav har chefen för ecklesiastikdepartementet den 21 november 1919 tillkallat förre folkskolläraren och klockaren P. Borgh i Lekaryd, ledamoten av riksdagens andra kammare, expeditören L. J. Hagman, ledamoten av riksdagens första kammare J. Olofsson i Digernäs samt ledamoten av riksdagens andra kammare S. Persson i Fritorp att inom departementet biträda med berörda utredningsarbete ävensom anmodat regeringsrådet Thulin att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt under tiden 9 januari—6 mars. Sedan de sakkunnigas arbete sistnämnda dag blivit slutfört, avgåvo de sitt betänkande, innefattande av motiv åtföljda förslag till lag angående kantorer jämte därmed sammanhängande författningsförslag.

De kostnader, som de sakkunnigas arbete medfört för statsverket, belöpa sig, inberäknat kostnaden för tryckning av betänkandet, till 11,741 kronor 75 öre.

Sakkunniga för avgivande av yttrande i fråga om fastställande av ritningar till glasmålningar i Strängnäs domkyrkas korfönster.

Genom beslut den 3 november 1916 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att efter samråd med domkapitlet i Strängnäs avgiva yttrande i fråga om fastställande av ritningar till glasmålningar i Strängnäs domkyrkas korfönster. I anledning härav tillkallades såsom sakkunniga i omförmälda hänseende numera avlidne överintendenten för nationalmuseum S. R. Bergh, professorn I. L. Wahlman, Stocksund, professorn, numera byggnadsrådet J. S. Curman, Stockholm, arkitekten C. A. T. Lindholm, Saltsjöbaden, samt konstnären C. E. Milles, Herserud.

De sakkunniga, som år 1919 hade ett preliminärt förslag till yttrande färdigt, hava ansett sig böra avvakta åtminstone de första resultaten av den stora glasmålningsbeställning, som för Oscarskyrkan i Stockholm gjorts hos den framstående glasmålaren E. Vigeland i Norge. Då dennes arbeten få anses såsom i vår tid synnerligen ovanliga prov på stor glas-

målningskonst, hava de sakkunniga ansett, att god ledning skulle kunna vinnas av de nyssnämnda hos Vigeland beställda fönstren. Sakkunniga hava för den skull under 1920 icke haft anledning till sammanträde. Då en del av nämnda glasmålningar väntas färdiga under år 1921, beräknas de sakkunniga kunna avgiva sitt slutliga yttrande innan årets slut.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete uppgingo vid 1920 års slut till omkring 165 kronor.

Sakkunniga för utredning rörande tandläkarinstitutets utvidgning m. m.

Genom beslut den 20 juni 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att för utredning inom departementet rörande tandläkarinstitutets utvidgning och omorganisation av tandläkarundervisningen jämte därmed sammanhängande frågor tillkalla högst fem sakkunniga samt att anmoda en av de sakkunniga att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. I anledning härav tillkallade departementschefen genom beslut den 15 juli 1918 såsom sakkunniga chefen för postsparbanken, överdirektören P. E. Lindström, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet J. H. Åkerman, tandläkarne G. Dahlén och J. Schander samt ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren O. H. Waldén, varjämte åt Lindström uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Såsom sekreterare hos de sakkunniga har under år 1920 tjänstgjort tandläkaren B. Engström.

Beträffande fortgången av de sakkunnigas arbete under sistnämnda år har meddelats, att arbetet nu fortskridit så långt, att betänkande kommer att avlämnas under januari månad 1921.

Kostnaderna för ifrågavarande sakkunnigarbete belöpa sig vid 1920 års utgång till omkring 76,500 kronor.

Sakkunniga för utredning i fråga om Sveriges biblioteksväsende på visst område.

Genom beslut den 22 juli 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att för utredning inom departementet angående bättre vård och utveckling av sådana bibliotek, som utgöra en mellanform mellan de stora stadsbiblioteken och de egentliga folkbiblioteken tillkalla högst fem sakkunniga. I anledning härav tillkallades den 2 augusti 1918 för ändamålet som sakkunniga riksbibliotekarien I. G. A. Collijn, f. d. lektorn I. N. Fehr, förste bibliotekskonsulenten hos skolöverstyrelsen J. F. B. Hjelmqvist, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören A. Pers samt fru Maria Sandler, varjämte åt Collijn uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Att tjänstgöra

såsom sekreterare hos de sakkunniga tillkallades den 7 oktober 1918 andre bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala A. B. Carlsson.

De sakkunnigas arbete har ännu icke slutförts.

Statsverkets kostnader för de sakkunniga belöpte sig vid 1920 års utgång till omkring 20,450 kronor.

Sakkunniga för utarbetande av normalritningar till folkskolebyggnader.

Genom beslut den 20 september 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utarbetande av förslag till normalritningar för folkskolebyggnader. Med anledning härav tillkallade departementschefen såsom sakkunniga för nämnda ändamål undervisningsrådet A. P. A. Dalin, ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Jönsson och möbelsnickaren C. R. Jansson, samt tjänstgörande arkitekten hos byggnadsstyrelsen G. A. Nilsson och byggnadssakkunniga biträdet hos skolöverstyrelsen, arkitekten J. T. Åkerlund; och uppdrogs åt Dalin att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar, varjämte till sekreterare hos de sakkunniga utsågs överläraren vid Göteborgs folkskolor, numera undervisningsrådet P. Holmén.

Den 28 oktober 1919 beslöt departementschefen att för tiden från och med den 1 november till och med den 31 december 1919 återkalla det Dalin lämnade uppdraget att vara en av nämnda sakkunniga och deras ordförande, och uppdrog departementschefen samtidigt åt Holmén att under omförmälda tid med bibehållande av sekreterarförordnandet, inträda såsom en av de sakkunniga och tillika vara de sakkunnigas ordförande.

Sedan Dalin i december 1919 avlidit, uppdrog departementschefen den 17 december 1919 åt Holmén att från och med den 1 januari 1920 fortfarande, med bibehållande av sekreterarförordnandet, vara en av de sakkunniga och tillika dessas ordförande.

De sakkunniga hava under år 1920 mottagit, granskat och godkänt huvudritningar till samtliga i arbetet ingående skolanläggningar, utarbetat och slutjusterat till betänkandet hörande förslag, nämligen dels Anvisningar rörande skolanläggningar för folkskolan, dels Beskrivningar till normalritningar till skolanläggningar för folkskolan, med tryckerifirma uppgjort kontrakt angående tryckning av de sakkunnigas betänkande ävensom korrekturläst texten samt granskat hittills levererade avtryck av ritningarna.

Arbetet i sin helhet har fortskridit så långt, att all text samt större delen av ritningarna äro tryckta.

De kostnader, som de sakkunniga intill utgången av år 1920 medfört för statsverket, uppgå, inberäknat kostnader för tryckning, till omkring 120,850 kronor.

Sakkunniga för uppgörande av förslag i syfte att befordra ett skyndsammare tillsättande av lediga professors- m. fl. befattningar vid rikets universitet och karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Genom beslut den 15 november 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att för ändamålet tillkalla högst fem sakkunniga. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 18 december 1918 såsom sakkunniga rektorn vid universitetet i Lund, professorn J. C. V. Thyrén, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet E. G. Müller och professorn vid universitetet i Uppsala O. von Friesen samt uppdrog åt Thyrén att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Den 15 januari 1919 tillkallades förste kanslisekreteraren i ecklesiastikdepartementet N. T. Löwbeer att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt under månaderna januari, februari, juli, augusti och oktober. Av de sakkunnigas betänkande föreligga för närvarande i manuskript: författningsförslag, redogörelse för tillsättningsförfarandet i främmande länder, historik samt större delen av den allmänna motiveringen ävensom statistisk utredning rörande efter år 1876 avgjorda akademiska befordringsärenden. De sakkunnigas arbete beräknas bliva slutfört under år 1921.

Statsverkets kostnader för sakkunnigarbetet belöpa sig vid 1920 års utgång till omkring 23,795 kronor.

Sakkunniga för utarbetande av förteckning över nu brukade släktnamn m. m.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 november 1918 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utarbetande av förteckningar dels över inom landet nu brukade släktnamn dels ock över namn, lämpliga att användas såsom släktnamn, utsåg departementschefen den 18 december 1918 professorn A. G. Noreen, byråchefen i statistiska centralbyrån E. H. N. Arosenius och förste bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala A. W. Grape att verkställa förenämnda arbete. Jämlikt nådigt bemyndigande tillkallade departementschefen sedermera den 19 maj 1919 såsom ytterligare sakkunnig professorn G. A. Eberstein.

Beträffande de sakkunnigas arbete har meddelats följande:

Den av byråchefen Arosenius utarbetade förteckningen över alla i Sverige nu i bruk varande släktnamn har under år 1920 kompletterats ur skilda källor och i sin helhet uppsatts för trycket och föreligger till största delen färdigtryckt.

På uppdrag av de sakkunniga hava utarbetats särskilda utredningar rörande gårdsnamn dels i Kopparbergs län, dels på Gottland, nyttjade såsom släktnamn, samt en undersökning rörande de finska och lapska släktnamnen. Dessa utredningar äro avsedda att såsom bilagor (eventuellt särskilt utgivna) åtfölja huvudförteckningen över de i bruk varande namnen.

Arbetet på förteckningen över namn lämpliga att nyttjas såsom släktnamn har fortsatts efter vidgad plan, och förteckningen har börjat uppsättas i korrektur.

Dessutom hava de sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet biträtt vid beredningen till föredragning av de ärenden rörande antagande av släktnamn, som genom kungörelsen den 19 december 1919 angående ändrad lydelse av §§ 4, 5 och 6 i förordningen angående antagande av släktnamn den 5 december 1901 överflyttats från länsstyrelserna till Kungl. Maj:t.

I avlöning åt biträden vid de sakkunnigas arbeten och för bestridande av diverse utgifter har hittills utbetalts omkring 7,400 kronor. De sakkunnigas arvoden och reseräkningar under åren 1919—1920 uppgå till omkring 10,850 kronor.

Skolkommissionen.

Den 31 december 1918 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommission att verkställa förarbeten för en revision av det allmänna skolväsendet samt förordnade, att kommissionen, vars överläggningar skulle ledas av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet statsrådet V. Rydén, skulle utgöras av följande ledamöter, nämligen dåvarande generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen, B. Jakobsson Bergqvist, som tillika kunde av Rydén förordnas att vid hans frånvaro leda kommissionens arbete, lärarinnan vid Whitlockska samskolan i Stockholm, Anna Brita Bergstrand, ledamoten av riksdagens andra kammare, numera undervisningsrådet K. A. W. Björck, med uppdrag för Björck att tillika vara kommissionens sekreterare, läraren vid kommunala mellanskolan i Malmö, N. O. Ekström, rektorn vid högre lärarinneseminariet i Stockholm, G. R. Fåhræus, överläraren vid Lidingö folkskola N. Helger, föreståndarinnan för elementarläroverket för flickor i Falun Gerda Martin, ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren J. Pålsson, lektorn vid högre allmänna läroverket i Uppsala J. Samuelsson, professorn vid universitetet i Uppsala E. S. Staaff, ledamoten

av riksdagens andra kammare, disponenten A. I. Swartling, ledamoten av riksdagens andra kammare, ombudsmannen A. V. Sävström, rektorn vid samskolan i Norrtälje S. J. Söderlindh och läroverksrådet A. E. Åström.

Sedan Rydén den 28 november 1919 erhållit avsked från statsrådsämbetet, förklarade Kungl. Maj:t genom beslut nämnda dag, att förordnandet för Rydén att såsom ordförande leda kommissionens överläggningar fortfarande skulle gälla samt förordnade tillika Bergqvist att vid Rydéns frånvaro tjänstgöra såsom ordförande hos kommissionen.

Genom beslut den 27 februari 1920 har Kungl. Maj:t på därom gjord ansökning entledigat Rydén från uppdraget att vara ordförande i skolkommissionen samt förordnat Bergqvist att vara ordförande hos kommissionen.

Sedan Kungl. Maj:t den 27 oktober 1920 utnämnt och förordnat Bergqvist att vara statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet har Kungl. Maj:t på därom gjord framställning genom beslut den 29 oktober 1920 föreskrivit, att statsrådet Bergqvist skall för den tid han innehar statsrådsämbetet, frånträda uppdraget såsom ledamot och ordförande i skolkommissionen samt tillika förordnat Fåhræus att under samma tid vara ordförande i kommissionen.

Kommissionen har under år 1920 fortsatt arbetena på en ny läroverksorganisation och hava desamma fortskridit så långt, att kommissionen i slutet av november månad 1920 påbörjade justering av utarbetat förslag till vissa delar av betänkandet. Likaledes hava de statistiska utredningarna preliminärt slutförts. Kommissionen har den 30 november 1920 hos Kungl. Maj:t hemställt om rätt att få gå i författning om betänkandets tryckning. Under året hava ledamöterna Ekström, Martin, Samuelsson och Staaff, efter medgivande av Kungl. Maj:t, företagit studieresor, Ekström till Schweiz, Martin till England, Samuelsson till Tyskland och Staaff till Frankrike.

Kostnaderna för kommissionens arbeten hava intill utgången av år 1920 uppgått till omkring 216,000 kronor.

Sakkunniga för utredning i fråga om införande i den kyrkliga kommunen av representativt system m. m.

Den 31 december 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst sex sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning, huruvida och i vad mån representativt system må kunna införas jämväl i den kyrkliga kommunen. Med anledning härav tillkallades den 9 januari 1919 för ändamålet såsom sakkunniga hovrättsrådet K. J. Ekman, ledamoten av riksdagens första kammare, landshövdingen C. F. Holmquist, ledamöterna av riksdagens andra

kammare, lantbrukaren J. Jönsson i Boa ock parkvaktmästaren K. E. Magnusson, ävensom filosofie licentiaten J. R. Nilsson samt ledamoten av riksdagens andra kammare, handlanden J. A. Zander, och uppdrogs åt Holmquist att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Genom beslut den 23 maj 1919 uppdrog Kungl. Maj:t åt ifrågavarande sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag jämväl rörande frågan, huruvida och i vilken utsträckning ekonomiska angelägenheter, även i vad de avsåge kyrkliga ändamål, borde handläggas av den myndighet, som ägde besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter, och tillkallade departementschefen samma dag såsom ytterligare sakkunnig revisionssekreteraren N. Andersson.

Sedan landshövding Holmquist av hälsoskäl begärt och erhållit entledigande från ordförandeskap och medlemskap i kommissionen, uppdrog departementschefen genom skrivelse den 27 september 1920 åt revisionssekreteraren Andersson att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Såsom sekreterare hos de sakkunniga har tjänstgjort förste aktuarien S. Odén.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt in pleno i Stockholm under tiden 14 maj—30 juni samt 18 oktober—15 december, varjämte Andersson och Ekman i respektive hemorter varit sysselsatta med utarbetande av olika lagförslag.

Vid årsskiftet 1920—1921 föreligga av de sakkunniga preliminärt behandlade förslag till ny kyrkostämmoförordning ävensom till vissa ändringar i förordningen om kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg, och kan de sakkunnigas arbete förväntas bliva avslutat och betänkande framlagt under år 1921.

Utgifterna för de sakkunnigas arbeten hava intill 1920 års utgång uppgått till omkring 42,140 kronor.

Kommittén för revision av förslag till koralbok m. m.

Sedan den genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 mars 1916 tillsatta kommittén för utarbetande av förslag till en efter 1914 års psalmboksförslag lämpad koralbok i oktober 1917 till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till koralpsalmbok för svenska kyrkan, samt utlåtanden över berörda förslag inhämtats från åtskilliga myndigheter, uppdrog Kungl. Maj:t den 31 januari 1919 åt en på tre avdelningar arbetande kommitté att ej mindre, med ledning av de över de framlagda förslagen till koralbok och evangeliebok avgivna utlåtanden, revidera dessa förslag än även utarbeta ett tillägg

till 1917 års psalmboksförslag, innefattande psalmer och andliga sånger rörande i 1819 års psalmbok icke eller endast ofullständigt ingående ämnen.

Till ordförande i denna kommitté utsågs ärkebiskopen L. O. J. Söderblom och till övriga ledamöter: i avdelningen för revision av förslaget till ny koralbok organisten O. L. Blom, domkyrkoorganisten K. I. N. Widéen och läraren i harmonilära vid musikkonservatorium O. E. Olsson; i avdelningen för revision av förslaget till ny evangeliebok domprosten i Linköping J. M. F. T. Bring, professorn vid universitetet i Uppsala E. M. Rodhe och kyrkoherden i Ystads pastorat M. S. Stadener, samt i avdelningen för utarbetande av tillägg till psalmboken teologie doktorn T. N. Beskow, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören K. F. Månsson och domprosten i Lund, professorn vid universitetet därstädes G. M. Pfannenstill. Genom beslut den 21 mars 1919 utsåg Kungl. Maj:t på därom gjord framställning till sekreterare i kommittén pastorsadjunkten i Ulricehamns pastorat, filosofie kandidaten J. D. Kjällgren.

Angående kommitténs arbete har meddelats följande.

Koralboksavdelningen: Vid ingången av år 1920 var arbetet, emedan textmaterialet icke fullständigt förelegat i korrektur, endast till hälften färdigt. Under år 1920 hava utarbetats dels fullständig koralbok till 1819 års psalmbok med tillägg, dels musikbilaga jämte melodihänvisningstabell till psalmboksnämndens reviderade förslag. Dessa arbeten hava under året tryckts, därav det senare i form av bilaga till psalmboksnämndens förslag.

Evangelieboksavdelningen: Vid ingången av år 1920 hade i huvudsak följande arbeten utförts: alla historiska förarbeten, revisionen av kollektbönerna, textvalet, rubrikerna, allmänna grunder för hela arbetet hade diskuterats, det huvudsakliga av kap. I i betänkandet hade författats. Under år 1920 hava i huvudsak följande arbeten utförts: den formella redaktionen av texterna, revision av evangeliebönerna, Kristi pinas historia och den lilla katekesen, utarbetande av förslaget till bönbok, redaktionen av den s. k. epistelmässan (musikbilaga), av betänkandet har återstoden av kap. I samt kap. II—V författats, de i betänkandet intagna författningsförslagen hava utarbetats. Under året hava tryckts: dels kommitterades evangelieboksförslag jämte bönbok och tillägg, dels betänkande jämte författningsförslag.

Psalmboksavdelningen: 1819 års psalmbok jämte tillägg var vid 1920 års början slutredigerad. Tryckningen, som vid samma tid var påbörjad, har under år 1920 fullbordats.

Alla tre avdelningarnas arbete är i sin helhet avslutat och förslag samt betänkande hava av kommittén avgivits.

Kostnaderna för kommitténs arbete belöpa sig, inberäknat kostnaden

för tryckning av kommitténs förslag och betänkanden, till omkring 141,921 kronor 48 öre.

Kommittén för utredning av frågan om förändrad kyrklig indelning och organisation i vissa delar av Lunds stift.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1919 uppdrogs åt en kommitté att efter å ort och ställe verkställd undersökning — i den mån sådan erfordrades — inkomma med utredning om och förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation i de delar av Lunds stift, som tillhörde Kristianstads och Malmöhus län. Till ordförande i denna kommitté utsågs extra föredraganden i ecklesiastikdepartementet, hovrättsrådet W. Linder, numera ledamot av riksdagens första kammare, samt till övriga ledamöter i kommittén ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Jönsson i Revinge, domänintendenten S. Linders, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. Nilsson i Bonarp, förste kanslisekreteraren i ecklesiastikdepartementet H. Nordström och kontraktsprosten, kyrkoherden i Gårdstånga pastorat C. Vollmer, med uppdrag tillika för Nordström att tjänstgöra såsom sekreterare hos kommittén. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 januari 1920 utsågs till ytterligare ledamot i kommittén kontraktsprosten, kyrkoherden i Norra Vrams pastorat Claës Caroli. Under den tid av år 1920, som kommitténs ordförande innehaft statsrådsämbete, har vid förhinder för honom, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 juli 1920, kommitténs ledamot, domänintendenten Linders såsom ordförande lett kommitténs arbete.

Kommitténs sammanträden hava under förra delen av år 1920 hållits i Stockholm. Härvid hava förhållandena inom de olika skånska pastoraten i detalj diskuterats, varjämte för kommittén tillgängliga akter i ärendena angående ny löneregleringen för ifrågavarande pastorat genomgåtts. Förslag till ändrad indelning och organisation har i samband härmed uppgjorts. Det sålunda upprättade förslaget har på alla tveksamma punkter underkastats särskild prövning på platsen vid resor, som av kommitténs ledamöter företagits under augusti och september månader. Vid sammanträden i Stockholm under slutet av november månad 1920 har kommittén därefter i fråga om flertalet kontrakt uppgjort definitivt förslag till indelnings- och organisationsändringar. Kommitténs arbete torde kunna avslutas under år 1921.

Kostnaderna för kommitténs arbete intill utgången av år 1920 uppgå till omkring 25,390 kronor, därav under år 1920 omkring 16,880 kronor 95 öre.

Sakkunniga för utredning om folkskoleväsendet i de finsktalande delarna av Norrbottens län.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1919 bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda vid utredning om folkskoleväsendet i de finsktalande delarna av Norrbottens län. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 6 juni 1919 för ändamålet såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens första kammare, biskopen O. Bergqvist, assistenten vid kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län W. L. Wanhainen, folkskolinspektören J. F. Almkvist, folkskolläraren i Karl Gustavs skoldistrikt av Norrbottens län E. U. Eriksson samt prostinnan Amanda Nyman, född Baudin, varjämte åt Bergqvist uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Den 12 september 1919 uppdrog Kungl. Maj:t med anledning av viss hos Kungl. Maj:t gjord framställning åt de sakkunniga att vid fullgörande av sitt uppdrag jämväl taga under övervägande frågan om Norrbottens läns arbetsstugors framtida verksamhet.

Jämlikt Kungl. Maj:ts ovannämnda bemyndigande uppdrog chefen för ecklesiastikdepartementet den 20 augusti 1920 åt Almkvist att tillika tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

De sakkunniga hava under år 1920 sammanträtt dels i Stockholm, dels i Luleå, dels slutligen i Haparanda och i Övertorneå, varjämte ordföranden och sekreteraren med anledning av väckta förslag om inrättande av skolhem besökt vissa byar inom Gällivare skoldistrikt.

Vid ovan angivna sammanträden hava de sakkunniga, sedan de från skolråd och lärare inkomna, infordrade uppgifterna ifråga om skolväsendet bearbetats, diskuterat och tagit ställning till de principer, som vid skolväsendets fortsatta understödjande borde följas. Därefter hava de sakkunniga behandlat och fattat preliminära beslut i frågor rörande skolväsendets ställning och behov i de skilda skoldistrikten samt därvid upprättat planer för inrättande av nya skolor, för förbättringar med avseende på skolformerna, för uppförande av nya skolhus och lärarbostäder samt för erforderliga om- och tillbyggnader av äldre skolhus. Aproximativa beräkningar över kostnaderna för omändringar och nybyggnader hava även uppgjorts.

Vidare hava de sakkunniga behandlat och fattat beslut dels i språkfrågan i de avseenden denna sammanhänger med folkundervisningen, dels i övriga till skolväsendet hörande skilda detaljfrågor.

Den framställning rörande åtgärder för säkerställandet av arbetsstugornas inom finnbygden framtida verksamhet, som av Kungl. Maj:t

remitterats till de sakkunniga för utredning, har i det närmaste slutbehandlats.

Följande särskilda yttranden hava under året avgivits, nämligen: över en av centralstyrelsen för stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor gjord framställning rörande dels förhöjt statsbidrag för varje i arbetsstuga intaget barn av finsk- eller lapsktalande föräldrar, dels beviljande av statsbidrag till avlöning åt föreståndarinna vid arbetsstuga i de finsktalande delarna av Norrbottens län; över en av professorn vid universitetet i Uppsala K. B. Wiklund gjord framställning rörande undersökning av finska språkets utbredning inom Norrbotten; över en framställning från Korpilombolo församling om rätt att för skolbyggnadsändamål upptaga ett amorteringslån; samt över ett av skolrådet i Gällivare framställt förslag om förändring av vissa mindre folkskolor inom skoldistriktet till fasta statsfolkskolor.

De sakkunnigas arbete i sin helhet har framskridit så långt, att det beräknas föreligga färdigt i början av år 1921.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande sakkunniga uppgingo vid 1920 års slut till omkring 15,570 kronor.

Sakkunniga för vissa utredningar rörande Chalmers tekniska institut.

Den 20 juni 1919 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om behövliga nybyggnader för Chalmers tekniska institut ävensom i samband därmed taga under övervägande, huvuvida nämnda läroanstalt lämpligen borde ombildas till en teknisk högskola. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 1 augusti 1919 såsom sakkunniga för nämnda ändamål ledamoten av riksdagens andra kammare, kaptenen S. E. J. Lübeck, rektorn vid Chalmers tekniska institut, professorn B. H. Grauers, professorn vid tekniska högskolan K. W. Palmær, undervisningsrådet N. Fredriksson samt direktören H. G. E. Hammar, varjämte åt Lübeck lämnades uppdraget att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Sakkunniga hava i följd avhållit sammanträden i Stockholm och Göteborg samt vid ett tillfälle i Fiskebäckskil. Förslag till nybyggnader för institutets kemiska och fysiska institutioner har i januari 1920 ingivits till Kungl. Maj:t. Vidare hava de under 1919 påbörjade utredningarna rörande institutets fullständiga omorganisation fortsatts. Jämsides härmed har program upprättats för en arkitekttävlan rörande allmän planläggning av institutets nybyggnader, å av Göteborgs stad upplåtet område; tävlingstiden utgår under januari månad 1921. Sakkunniga hava

enligt bemyndigande avlagt studiebesök vid Norges tekniska högskola i Trondhjem, varjämte en av de sakkunniga besökt Polyteknisk læreanstalt i Köpenhamn. Vid slutet av år 1920 föreligger sakkunnigas utredning rörande omorganisation av institutets högre avdelning i huvudsak färdig utom i delar, som äga sammanhang med förutnämnda arkitekttävlan. Sakkunniga hava i oktober 1920 till departementet avgivit förslag rörande de anslag, som ansetts böra äskas av 1921 års riksdag för påbörjande av institutets kemiska och fysiska institutioner.

Sakkunniga beräkna att under år 1921 kunna avlämna sitt betänkande II rörande institutets högre avdelning samt att under samma år jämväl kunna fullfölja utredning rörande omorganisation av institutets lägre avdelning.

Kostnaderna för de sakkunniga belöpa sig vid 1920 års slut till omkring 57,000 kronor.

Sakkunniga för utredning rörande karolinska mediko-kirurgiska institutets och serafimerlasarettets nybyggnadsfrågor m. m.

Den 20 juni 1919 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande karolinska mediko-kirurgiska institutets och serafimerlasarettets nybyggnadsfrågor m. m. I anledning härav tillkallades den 2 augusti 1919 såsom sakkunniga i omförmälda hänseende kanslern för rikets universitet, ledamoten av riksdagens första kammare, C. J. G. Swartz, generalfältläkaren F. J. Bauer, rektorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, professorn K. G. F. Lennmalm, professorn vid nämnda institut J. H. Forssner samt ledamoten av riksdagens första kammare, grosshandlaren H. F. Lamm, varjämte åt Swartz uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 26 mars 1920 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla ytterligare två sakkunniga för att inom departementet biträda med sakkunnigas utredning, tillkallade departementschefen den 27 mars 1920 såsom sakkunniga för omförmälda ändamål professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, överläkaren och direktören vid serafimerlasarettet I. F. Holmgren och förste stadsläkaren i Stockholm L. I. Andersson. Såsom sekreterare hos de sakkunniga har tjänstgjort kanslerssekreteraren, vice häradshövdingen O. Croneborg.

De sakkunniga hava under år 1920 utfört åtskilliga förberedande arbeten med utredningar m. m., varjämte arkitekten E. Josephson, som jämlikt sakkunniga givet bemyndigande tillkallats att såsom arkitekt biträda de sakkunniga, utfört åtskilliga förberedande ritningar med ledning

av preliminära beslut i frågor angående sjukhusanordningar, vilka ingående behandlats inom en av de sakkunniga tillsatt subkommitté.

De kostnader, de sakkunniga intill utgången av år 1920 åsamkat statsverket, uppgå approximativt beräknat, till inemot 9,890 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om dyrtidstillägg åt kommunalt anställda lärare.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 4 augusti 1919 kanslirådet, numera statsrådet A. E. M. Ericsson, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren J. Pålsson, ledamoten av riksdagens andra kammare, möbelsnickaren C. R. Jansson, småskollärarinnan Anna Olsson och ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren E. Kristensson för att inom departementet biträda med utredning av frågan om beredande av dyrtidstillägg efter utgången av år 1919 åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier. Tillika uppdrogs åt Ericsson att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga hava den 31 januari 1920 avgivit betänkande i ämnet.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande sakkunniga har uppgått till omkring 23,348 kronor.

Sakkunniga för revision av förordningen angående utarrendering av prästerskapets löneboställen.

Sedan Kungl. Maj:t den 17 oktober 1919 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med revision av förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets löneboställen, tillkallade departementschefen den 20 oktober 1919 för ändamålet landshövdingen i Älvsborgs län K. S. Husberg, domänintendenten S. Linders, arrendatorn P. L. Nilsson i Håslöv, kontraktsprosten, kyrkoherden i Ösmo pastorat, J. A. L. Quist samt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Rehn. Tillika anmodades Husberg att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Under år 1920 hava de sakunniga arbetat dels samfällt vid särskilda under året hållna sammanträden i huvudstaden, dels vissa av dem, var för sig, och hava under året två av de sakkunniga enligt därtill av Kungl. Maj:t givet bemyndigande under resa inom mellersta och sydligare delarna av riket inhämtat närmare kännedom angående vissa förhållanden, dem de sakkunnigas uppdrag berör. Uppdraget beräknas möjligen kunna

avslutas under loppet av år 1921. Kostnaden för de sakkunniga har intill 1920 års utgång uppgått till omkring 14,588 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om beredande av bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

Den 24 oktober 1919 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, jämte annat, att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om beredande av bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 4 november 1919 för ändamålet såsom sakkunniga e. o. hovpredikanten, kyrkoherden i Gustaf Vasa församling i Stockholm H. E. Hallberg, lektorn, numera byråchefen i skolöverstyrelsen E. Göransson, kontraktsprosten, kyrkoherden i Dunkers pastorat J. A. Hedendahl, ledamoten av riksdagens första kammare, ombudsmannen A. Hult samt ledamoten av riksdagens andra kammare, konduktören C. O. Nilsson Lovén, varjämte Hallberg erhöll i uppdrag att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

På därom gjord framställning utsåg departementschefen den 13 november 1919 sekreteraren och ombudsmannen vid prästerskapets änke- och pupillkassa, civilassessorn N. Ruus att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

De sakkunniga hava efter slutfört arbete den 20 januari 1920 avgivit betänkande i ämnet.

Kostnaderna för ifrågavarande sakkunnigarbete belöpa sig, inberäknat kostnaden för tryckning av betänkande, till 10,105 kronor 3 öre.

Sakkunniga för utredning rörande ordnandet av svenska akademiens ordboksarbete.

Genom beslut den 23 januari 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för att inom departementet biträda vid utredning av frågan, hur det lämpligen borde ordnas vid ett fortsatt bedrivande av svenska akademiens ordboksarbete med rätt för departementschefen att uppdraga åt en av de sakkunniga att vid departementschefens frånvaro såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 5 februari 1920 såsom sakkunniga för nämnda ändamål svenska akademiens ständige sekreterare, filosofie doktorn E. A. Karlfeldt, bibliotekarien vid universitetet i Lund, filosofie doktorn E. J. Ljunggren, pro-

fessorn A. G. Noreen, professorn J. H. E. Schück samt docenten vid universitetet i Lund, filosofie doktorn E. O. Tuneld, och uppdrogs åt Karlfeldt att vid departementschefens frånvaro leda de sakkunnigas förhandlingar.

Det åt de sakkunniga lämnade uppdraget avslutades den 8 mars 1920, därvid avgavs ett gemensamt förslag, anslutande sig dels till en ekonomisk utredning, utarbetad av Schück, dels till en utredning om redaktionsförhållandena och deras ordnande, utarbetad av Ljunggren, Noreen och Tuneld.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande sakkunnigarbete belöpa sig till omkring 4,748 kronor 20 öre.

Sakkunnig för utredning rörande vissa ekonomiska förhållanden vid karolinska mediko-kirurgiska institutet.

På grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 21 februari 1920 statskommissarien och byråchefen i statskontoret, numera generaldirektören C. L. Tenow såsom sakkunnig för att verkställa utredning rörande vissa ekonomiska förhållanden vid karolinska mediko-kirurgiska institutet samt avgiva de förslag, till vilka nämnda utredning kunde föranleda.

Tenow har efter verkställda utredningar avgivit särskilda utlåtanden i ärendet samt avgivit förslag till ändrad lydelse dels av kungörelsen den 23 december 1914 med föreskrifter angående karolinska mediko-kirurgiska institutets kassarörelse dels ock av vissa §§ i stadgan för karolinska mediko-kirurgiska institutet och tandläkarinstitutet. Uppdraget har därmed i huvudsak slutförts.

Kostnaden för ifrågavarande sakkunnigarbete uppgår till omkring 1,500 kronor.

Sakkunniga för utarbetande av förslag till vissa ändringar i stadgan angående prästval den 9 december 1910.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 28 maj 1920 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillsätta högst två sakkunniga för att inom departementet biträda vid utarbetande av förslag till de ändringar i stadgan angående prästval den 9 december 1910, som kunde betingas av ett utav riksdagen antaget förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster den 9 december 1910 tillkallade departementschefen den 14 augusti 1920 för ändamålet såsom sakkunniga prosten, kyrkoherden i Gävle Heliga Trefaldighets församling

J. F. Högfors och häradsskrivaren i Uppvidinge fögderi, vice häradshövdingen H. J. H. Kreüger.

De sakkunnigas arbete som fortgått i Stockholm den 23—den 26 augusti samt den 13 och 14 september 1920, avslutades sistnämnda dag, därvid avlämnades förslag till ändringar i vissa paragrafer i nämnda stadga.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete hava belöpt sig till omkring 995 kronor.

Sakkunnig för utredning angående uppehållande av verksamheten vid direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.

Genom beslut den 28 maj 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet verkställa utredning beträffande tillkomsten och användningen av de till bekostande av direktionens över Stockholms stads undervisningsverk avsedda medlen samt avgiva förslag angående beredande åt direktionen av såväl erforderligt biträde för verksamhetens uppehållande som tillgångar till bestridande av nödiga expensutgifter. Med anledning härav tillkallade departementschefen den 29 maj 1920 för ifrågavarande ändamål såsom sakkunnig adjunkten vid högre allmänna reallläroverket å Östermalm i Stockholm G. E. Eliæson.

Ifrågavarande uppdrag har den 20 december 1920 avslutats.

Kostnaderna för sakkunnigarbetet belöpa sig vid 1920 års utgång till omkring 180 kronor.

Folkbildningssakkunniga.

Sedan riksdagen i skrivelse den 29 maj 1920 anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande dels på vad sätt det fria och frivilliga folkbildningsarbetet borde omläggas och utvecklas för att bättre kunna fylla sin uppgift att nå vidast möjliga kretsar av de bildningssökande i vårt land och verka höjande på folkets andliga och fysiska hälsa, ävensom huru statsmakterna bäst skulle kunna främja ifrågavarande arbete, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1920 chefen för ecklesiastikdepartementet att, bland annat, tillkalla fem sakkunniga för att inom departementet biträda med en utredning av ovan angivna art. I anledning härav tillkallade departementschefen den 7 juli 1920 för ändamålet såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens andra kammare, professorn K. E. O. Kjellberg, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren P. Nilsson i Bonarp, ledamoten av riksdagens första kammare, lektorn O. U. B. Olsson, förste bibliotekskonsulenten hos skolöverstyrelsen J. F. B. Hjelmqvist och läraren vid Brunnsviks folkhögskola Y. Hugo,

varjämte åt Kjellberg uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och åt Olsson att tjänstgöra såsom sekreterare.

De sakkunniga hava under år 1920 dels uppgjort planer och formulär för vissa förberedande utredningar dels ock uppdragit åt tre bland de sakkunniga att på var sitt folkbildningsområde utföra speciella undersökningar.

Statsverkets kostnader för ifrågavarande sakkunnigarbete uppgår vid 1920 års slut till omkring 3,650 kronor.

Sakkunniga för utredning av frågan om vården av blinda.

Genom beslut den 22 juni 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, att tillkalla högst fem sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande vården av blinda. I anledning härav tillkallade departementschefen genom beslut den 9 juli 1920 såsom sakkunniga f. d. landshövdingen M. R. Sahlin, rektorn vid förskolan för blinda å Tomteboda, filosofie kandidaten O. G. Åstrand samt direktören J. A. Lundberg, varjämte åt Sahlin uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Genom beslut den 19 augusti 1920 uppdrog departementschefen åt Åstrand att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

Efter ett par förberedande sammankomster mellan ordföranden och olika ledamöter sammanträdde de sakkunniga den 30 augusti 1920 till sitt första allmänna sammanträde, varvid de konstituerade sig under benämningen Blindvårdssakkunniga.

För att insamla nödiga primäruppgifter till den utredning av de blindas nuvarande ställning i vårt land, som de sakkunniga böra verkställa hava de tillställt ordförandena i samtliga rikets fattigvårdsstyrelser cirkulär jämte frågoformulär. Från 1,910 kommuner hava hittills svar ingått och sekreteraren är sysselsatt med att genomgå de inkomna svaren och bringa dem i tabellform.

Vidare hava de sakkunniga dels genom utrikesdepartementet dels på enskild väg från flera europeiska länder införskaffat meddelanden om blindväsendets nuvarande tillstånd. Bearbetningen av de hittills erhållna underrättelserna har så fortskridit, att redogörelser för Danmarks, Finlands, Hollands, Norges, Schweiz' och Tysklands blindväsende föreligga färdiga. Därjämte har en historik över blindväsendets allmänna utveckling utarbetats.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete beräknas vid slutet av år 1920 uppgå till omkring 4,356 kronor.

Sakkunniga för omorganisation av dövstumlärarnes pensionsanstalt m. m.

Genom beslut den 22 oktober 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag dels i fråga om omorganisation av dövstumlärarnas pensionsanstalt, därvid särskilt borde tagas under omprövning, hurudvida anstalten lämpligen borde uppgå i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., dels ock huruvida och under vilka villkor lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa borde inordnas under nyssnämnda statsanstalt. I anledning härav tillkallade departementschefen genom beslut den 22 oktober 1920 såsom sakkunniga överdirektören och chefen för försäkringsinspektionen m. m. P. J. G. Laurin, direktören för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. C. G. Widström och lektorn, numera byråchefen i skolöverstyrelsen E. Göransson, varjämte åt Laurin uppdrogs att tillika vara ordförande och sekreterare för de sakkunniga.

De sakkunniga hava under år 1920 hållit sammanträden den 15, 17 och 22 november samt den 2 december. Sammanträdena hava därefter uppskjutits till början av år 1921 i avvaktan på försäkringstekniska utredningsarbeten, som under tiden pågå.

Statsverket har vid 1920 års slut icke haft några kostnader för ifrågavarande sakkunnigarbete.

Sakkunniga för utredning om organiserandet av insamling och utforskning av den svenska allmogekulturen.

Genom beslut den 5 november 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att dels tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med verkställande av en allsidig utredning och avgivande av förslag, huru arbetet för insamling och utforskning av den svenska allmogekulturen lämpligen borde planläggas och organiseras, dels uppdraga åt en av de sakkunniga att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar, dels ock, om så skulle visa sig erforderligt, tillkalla särskild sekreterare eller uppdraga åt en av de sakkunniga att tillika tjänstgöra såsom sekreterare. I anledning härav tillkallade departementschefen den 6 november 1920 för ändamålet såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens första kammare, förutvarande statsrådet, läroverksadjunkten O. Olsson, professorn vid nordiska museet N. J. M. Lithberg, docenten vid universitetet i Lund C. W. von Sydow, docenten vid universitetet i Uppsala A. H. Geijer och ledamoten av riksdagens andra kammare,

filosofie kandidaten P. E. Sköld, varjämte åt Olsson uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunnigas första sammanträde hölls den 15 november 1920, varefter de sakkunniga under år 1920 utfört vissa förberedande arbeten.

Kostnaderna för de sakkunniga belöpte sig vid 1920 års slut till omkring 4,870 kronor.

Sakkunniga för utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.

Genom beslut den 19 november 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter. Med anledning härav tillkallade departementschefen samma dag såsom sakkunniga lektorn, numera byråchefen i skolöverstyrelsen E. Göransson och lektorn vid statens provskola, Nya elementarskolan i Stockholm S. J. Swenning.

De sakkunniga torde komma att i januari 1921 avsluta sitt uppdrag.

Kostnaderna för ifrågavarande sakkunnigarbete belöpa sig vid 1920 års utgång till omkring 396 kronor.

Sakkunniga för utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid kommunala läroanstalter med statsunderstöd.

Genom beslut den 19 november 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid kommunala läroanstalter med statsunderstöd. I anledning härav tillkallade departementschefen samma dag för ändamålet såsom sakkunniga folkskolinspektören i Stockholmstraktens inspektionsområde J. E. Engvall och läraren vid Stockholms högre folkskola med handelsundervisning O. Rydén.

De sakkunniga, som under år 1920 verkställt kostnadsberäkningar för dyrtidstillägg och löneförbättringar åt lärare vid ifrågavarande skolor, torde komma att avsluta sitt arbete i januari 1921.

Kostnaderna för de sakkunnigas arbete har vid 1920 års utgång uppgått till omkring 100 kronor.

Kommittén för utredning rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets universitet och vissa högre läroanstalter.

Genom beslut den 3 december 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté av fem personer att verkställa utredning och avgiva förslag

rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets universitetet och vissa högre läroanstalter.

Till ordförande i denna kommitté förordnades ledamoten av riksdagens första kammare, överdirektören J. L. Widell och till övriga ledamöter av kommittén professorn vid universitetet i Uppsala T. Engströmer, ledamoten av riksdagens första kammare N. A. Nilsson i Kabbarp, professorn vid tekniska högskolan K. W. Palmær och ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören A. Pers.

Sedan Kungl. Maj:t genom ovanberörda beslut tillika bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att i mån av behov tillkalla särskilda representanter för olika läroanstalter och olika grupper av lärare för att vid behandlingen av särskilda frågor deltaga i vederbörande kommittéers arbeten, tillkallade departementschefen professorn vid universitetet i Lund C. G. E. Björling och professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet G. Hedrén att såsom särskilda representanter för nämnda universitet och institut deltaga i arbetet inom kommittén.

Kommittén har den 14 december 1920 sammanträtt i Stockholm, varvid beslöts antaga namnet högskolornas löneregleringskommitté och utsågs till sekreterare juris doktor Siegfried Matz. Samtidigt beslöts att, innan kommittén ånyo sammanträdde, vissa utredningar skulle verkställas eller anskaffas genom ordförandens och sekreterarens försorg.

Statsverket har intill 1920 års utgång icke haft några kostnader för kommitténs arbete.

Kommittén för utredning rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk, samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter.

Genom beslut den 3 december 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté av sju personer att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter.

Till ordförande i denna kommitté förordnades ledamoten av riksdagens första kammare, förutvarande statsrådet, hovrättsrådet F. W. Linder och till övriga ledamöter av kommittén ledamoten av riksdagens andra kammare J. Jönsson i Revinge, överläraren vid Lidingö folkskola N. Helger, utsedde ledamoten av riksdagens andra kammare, lasarettsläkaren F. R. Kaijser, t. f. kanslirådet i ecklesiastikdepartementet B. A. O. Knös, rektorn vid högre allmänna läroverket i Uppsala A. Nordfelt och rektorn vid folkskoleseminariet i Stockholm Anna Elisabeth Sörensen, med uppdrag tillika för Knös att vara kommitténs sekreterare.